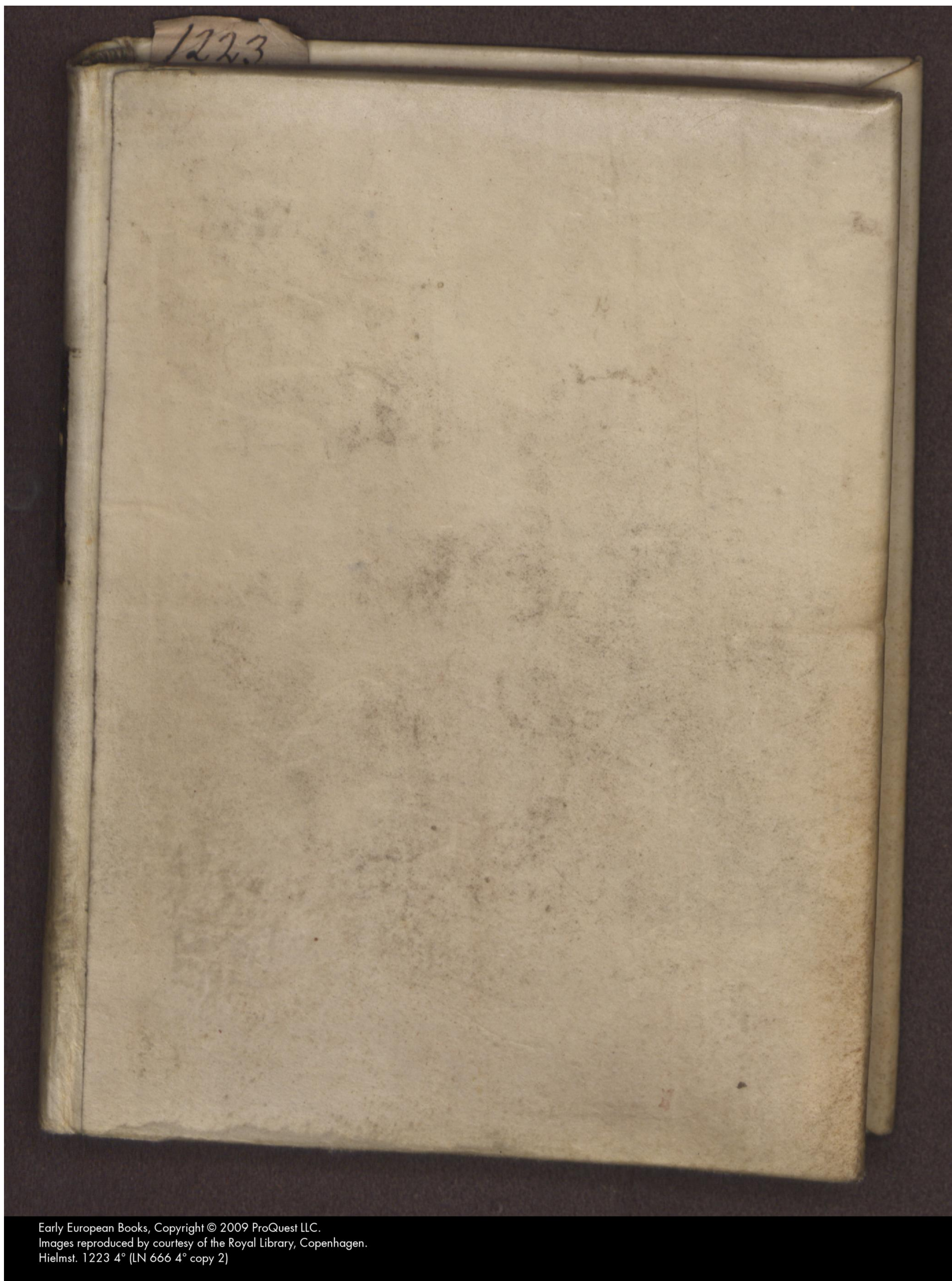
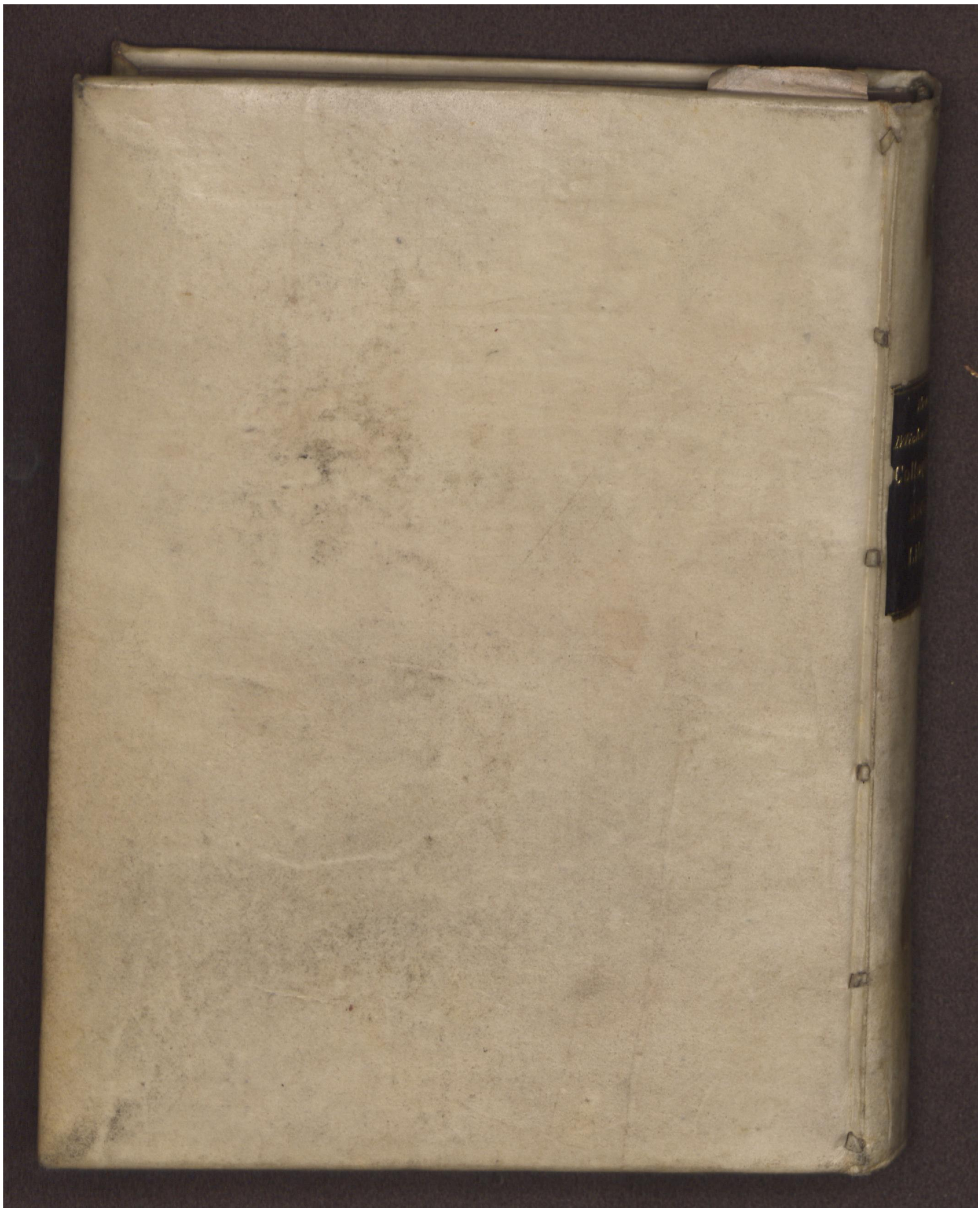
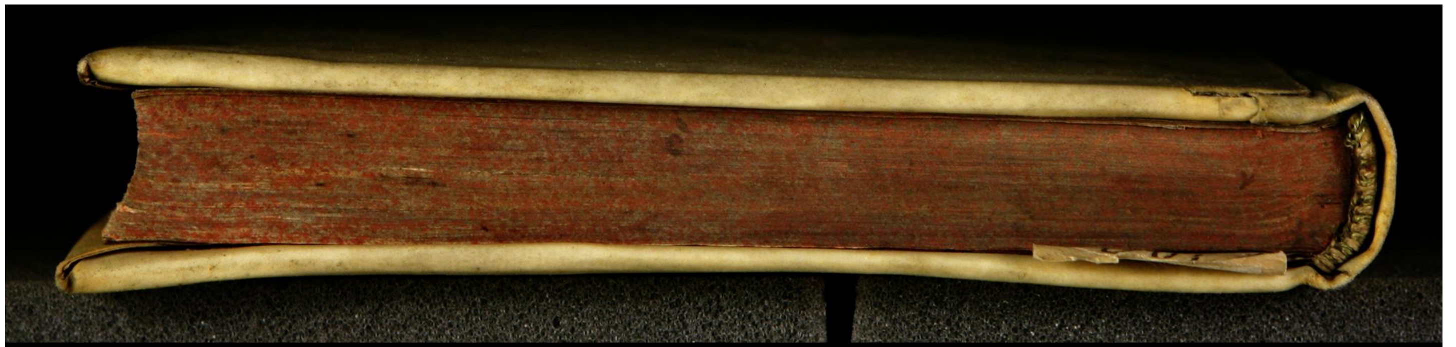
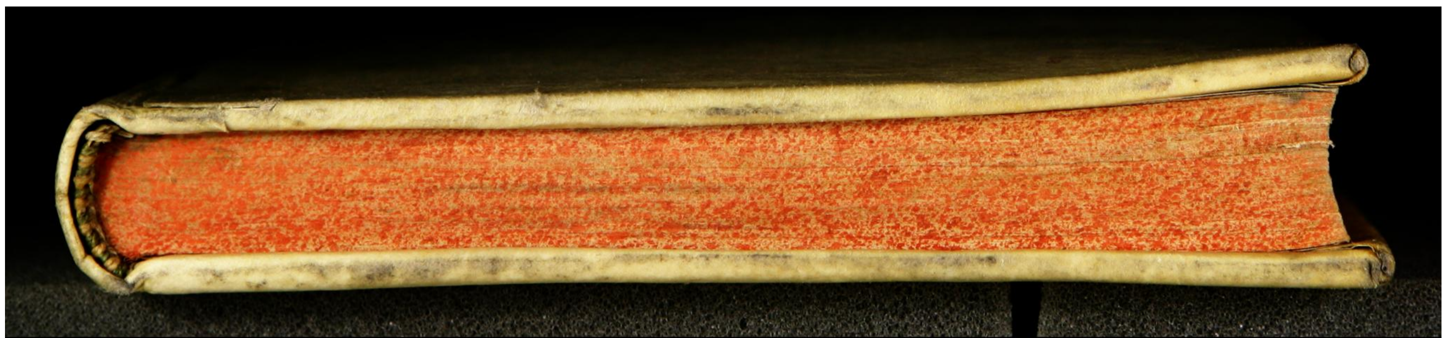

1223

IR
Erasmi
Michaelii Laeti
Colloquiorum
Moralium
Libri IIII.

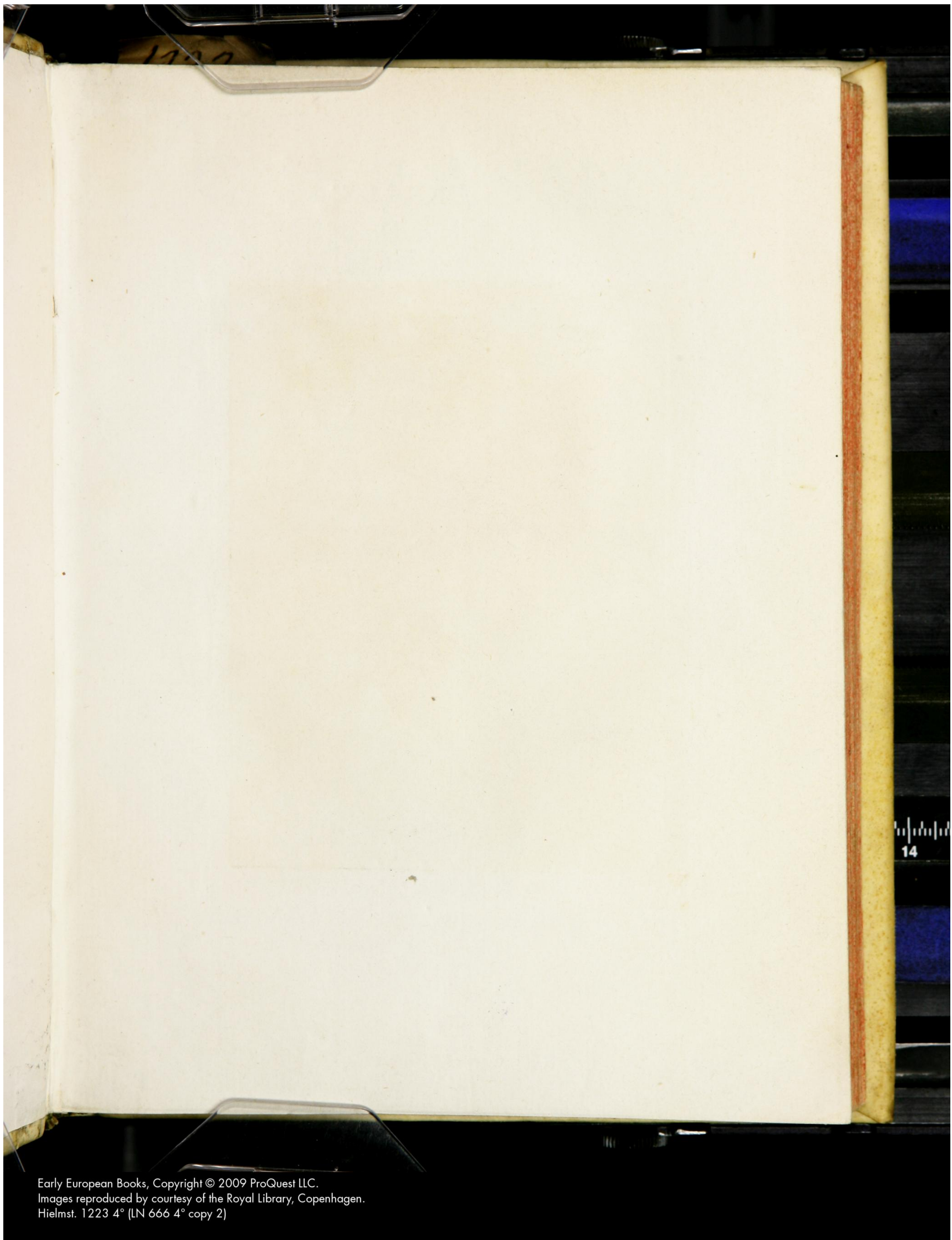

DA Box

C. ERASMI
MICHAELII
LAETI,

Colloquiorum Moralium
LIBRI IIII.

AD
Illustrißimum & Serenißimum Principem & Dominum, D. CAROLVM *Calabriæ & Lotharingiæ* DVCEM, *&c.*

BASILEAE, EX OFFICINA Oporiniana. 1 5 7 3.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

ILLVSTRISSIMO ET SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. CAROLO, Calabriæ, Lotharingiæ, Barensi & Gueldrensi Duci: Panthomansensi & Vidmarensi Marchioni: Prouinciæ, Vedemonti, Blanckenburgi & Zuthphaniæ Comiti: Domino suo Clementissimo, S.

VARIA est & frequens, Princeps Illustrissime: hæc inter ueteres plerunq; Disputatio: Insit'ne uirtus per Naturam homini: an doctrinarum studijs usuq; præceptorũ cõparari illa, & assuefactionibus induci in naturam, ueraq; tandem ratione existere ac cõfirmari possit. Qui illam nobis natura inesse unaq; nobiscum nasci asserunt: hoc se moueri argumento scribunt maximè: quòd ijs etiam in gentibus, quæ Barbaræ omninò ciuilioribus sunt semper habitæ: quibusq; nullus penè aut doctrinarum aut præceptionum usus esset: præclara se momenta ad uirtutem reperisse: imò uirtutum actiones multo etiam clarissimas & à se conspectas sæpius, & uulgo frequentatas esse testati sunt. huic sententiæ patrocinari instituta ususq; uitæ eorũ: qui cùm scriptis utantur nullis legibus: honesta tamẽ ita consectantur pleraq;: ut & parentes honorãdos, ut punienda furta, & ueritatis usum ante omnia sibi colendũ conseruãdumq; ac retinendum esse arbitrentur. Qui eam doctrina comparari, acquiriq; exercitatione posse statuunt: in istam planè quæ priori aduersa est, sententiam pro-

labi: ita demum conspici uirtutis usum, si doctrinæ beneficio atq; industria præceptorum, ad ea quæ decora quæq; recta sunt, instituamur: nec aliter quàm hac institutionis diligentia illud nobis quod in uita πρέπον salutareq; est & expetendum, uel patere unquam, uel gratũ inter mortales posse reperiri. Id se latissimo hominũ usu ac tota naturæ ciuilitatisq; consideratione asserere & cõfirmare, productis interim in theatrum exemplis, ijsq; sanè plurimis eorum hominum, qui etsi iunctim habitent, cœtusq; magnos colant: minus tamen ea quæ officij ac humanitatis fuerint, perficiũt: propterea quòd quæ uel officij uel humanitatis ratio, quiq; limes actionum uitæ sit, perspicere sanè illi ac iudicare nequeant: propterea quòd, ut aliter omninò agerẽt, nullo nec præceptorum usu nec assuefactione instituti sint. Atq; hoc quidem illi modo inter se dissentiunt. Collimando autẽ pars neutra metã ferit. Si enim in ipsam rei naturã propius uereq; etiam respicias: equidem ita deprehendes:
" Natura ipsa inesse ad uirtutem semina: earumq; funda-
" menta fundamentis naturæ copulata esse: sed inducta
" oppressaq; latere calamitatis atq; errorũ tenebris: qui-
" bus detergendis excutiendisq;, præceptionum formis
" opus est. Itaque accedere doctrinam, quæ Naturæ lucem patefaciat: eiusq; beneficio & semina uirtutum elici, & excitata flecti: ut non cæco protinus inhumanoq; impetu declinent auferanturq; in cupiditates: sed moderatione quadam ceu freno consistant intra præceptorum metas: in quibus & actionum dignitas, & dignitatis ratio expressa & demonstrata est. Ita de uirtutibus modestiores omnibus ætatibus locuti sunt. Nec

dubito

dubito ſententiam hanc ſpectauiſſe omnes, quotquot inde ab humani generis initio, monendo ſcribendoq; hortati iuuentutem ſunt ad uirtutis atq; actionum decus: eoq; fine & præcipiendi diligentiam & corripiendi aſsiduitatem ſibi deſumpſiſſe: ut inſtitutis disciplinę homines redderent ad ea, quæ honeſta ſunt, facienda cuſtodiendaq; habiliores. Et quidem id ſi literarum ſtudijs ac monendi aſsiduitate perfici nequaquã poſſe exiſtimauiſſent: quorſum quæſo aut ſcribendi retuliſſent diligentiam, aut monendi ſolertiam curamq; diſciplinæ ſibi conuertendã ſuſcipiendam'ue eſſe putauiſſent? Itaq; & rectè hæc quidem ſunt opinati: & præceptorũ uſu, id quod decretum cõſtitutumq; erat, egregio quodam animi ob uictoriã applauſu in multis etiam ingenijs interdum conſecuti ſunt. Sic Socrates philoſophię præceptis ſibi cupiditatis illecebrarumq; ſtudium deterſum emendatumúe eſſe retulit. Sic alios ipſe quoq; à ſcelerũ licentiæq; deformitate reflectere auocareq; conatus eſt. Quantum quæſo momenti in Platone eſt ad uirtutem actionumq; omnis generis incrementa? Iam Ariſtoteli quis ſcopus quæq; doctrinæ meta fuerit, cũ Moralis diſciplinæ formam quandam & Methodum perſpicua luculentaq; ratione complecti aggreſſus eſt, dubitari ab eruditis non decet. Certè Cicero ipſe cum diuinum illud Officiorũ opus filio inſtituendo accommodat tranſmittitq;: nõ tantũ id ſpectaſſe eum putandũ eſt, ut lectis paternis ex ueteri Stoicorum ſchola ceu prolatis ſcriptis, orationẽ ipſe, ſi cum græcis illa quoq; coniunxiſſet, omninò faceret, ut Marcus inquit, pleniorem: ſed id potius ab eo actum quæſitumq; eſſe ſtatu-

as:ut filium disciplina ac præceptis morum institueret ad Virtutis ac Decori pulchritudinem & suauitatē: ne cum summum illo tempore Magistrum Græciæ Athenis audiuisset: linguæ quidem eius usu cultior: aut reliquis doctrinæ partibus instructus auctusq; reuerteretur: morum autem præceptis destitutus minus gratam minusq; expectatam Romanis ciuibus referret uitam: quo quidem crimine inuri filij studia non oportere censuit. Itaq; illum scripto ita admonet: ut quamuis istic disciplinis liberalibus incumbat præceptore optimo: sic tamen reuerti ad suos uelit: ut non tam linguę addiscendæ causa, quàm sapientiæ ac disciplinæ morum comparandæ desiderio in Græcia abfuisse omninò uideretur. Sub Imperatoribus doctissimis Plutarchus Cherroneus uixit: qui ut eleganter multa, ita hoc constanter persuadere tutariq; conatus est: doceri uirtutes posse. cuius quidem sententia quo modo quaq; ratione admittenda sit, ex ijs quæ iam diximus, intelligi & deprehendi potest. Quid Xenophontem, quid Historiarum scriptores referam? Iam Poetas omnes respice: quorū alij alia ratione præcepta uiuendi morumq; regulas complexi sunt. Quid uniuersa illa, quæso, Iuris Legūq; professio agit aliud, quid molitur aliud, quàm honestam quandam uiuendi consuetudinem, morumq; ac conuersandi suauitatem, cum Tranquillitatis usu ac iucunda societatis humanæ usurpatione in hanc Ciuilem hominum societatem introducere? Deniq; ut hæc missa hoc in loco faciam: quid Moses, quid Morales isti ex Mose docti omnes, Salomon, Syracides & alij: postremò quid Christus, quid Apostoli omnes: nisi ut docen

do

do admonendoq́ pietatem & uirtutes persuaderent hominibus: quod nisi utiliter fieri posse putauissent: equidem & illos inciuiliter, & hos perperam huiusmodi quidem laborum atq; admonitionis assiduitate uel fatigasse se uel obruisse existimares. Posse igitur docendo adhortandoq́ uirtutum studia in animis hominum excitari persuaderiq́, extra controuersiam est. Multiplex autem semper fuit eruditis sapientibusq́ue uiris ad hanc rem perficiendam conatus, industria & pertractatio: alijq́ue alijs modis necessariam hanc doctrinam explicare proponereq́ aggressi sunt. Vt enim de alijs nihil hoc in loco dicam, Græcos solos uide: qui cū homines prudentia & Rerumpublicarū usu essent instructissimi: hanc sibi quisq; docendi rationem consectandam esse censuit: qua iuuentutem facillimè à uitiorum deformitate ad uirtutis pulcritudinem traduci commoueriq́ue posse opinatus est. Homerus Batrachomiomachia sua ita lusit: ut non minimam doctrinæ Moralis partem etiam in ludicro illo (si id tamen eius sit, quod nunc in usu doctis est) opere complexus esse uideatur. Hesiodus præcepta apertiora posuit. Post hos Pythagoras singulis penè uersibus singulas sententias complectitur: aureas certè, non tantùm quòd his pretium sensijt rependi auro maximum: sed multo magis, quòd aureum inducant modum regulamq́ moribus: quibus quæ uita uera, humanaq́ & aurea demum sit, uerè utiliterq́ue omninò instituatur. Pythagoræ breuitatem suppleuerunt prolixiore quodam præceptorum numero Phocylides, Theognis, & alij: quorum hæc plerumque erant doctrinæ instituta & præ-

as: ut filium disciplina ac præceptis morum institueret ad Virtutis ac Decori pulchritudinem & suauitatē: ne cum summum illo tempore Magistrum Græciæ Athenis audiuisset: linguæ quidem eius usu cultior: aut reliquis doctrinæ partibus instructus auctusq; reuerteretur: morum autem præceptis destitutus minus gratam minusq; expectatam Romanis ciuibus referret uitam: quo quidem crimine inuri filij studia non oportere censuit. Itaq; illum scripto ita admonet: ut quamuis istic disciplinis liberalibus incumbat præceptore optimo: sic tamen reuerti ad suos uelit: ut non tam linguę addiscendæ causa, quàm sapientiæ ac disciplinæ morum comparandæ desiderio in Græcia abfuisse omninò uideretur. Sub Imperatoribus doctissimis Plutarchus Cherroneus uixit: qui ut eleganter multa, ita hoc constanter persuadere tutariq; conatus est: doceri uirtutes posse. cuius quidem sententia quo modo quaq; ratione admittenda sit, ex ijs quæ iam diximus, intelligi & deprehendi potest. Quid Xenophontem, quid Historiarum scriptores referam? Iam Poetas omnes respice: quorū alij alia ratione præcepta uiuendi morumq; regulas complexi sunt. Quid uniuersa illa, quæso, Iuris Legūq; professio agit aliud, quid molitur aliud, quàm honestam quandam uiuendi consuetudinem, morumq; ac conuersandi suauitatem, cum Tranquillitatis usu ac iucunda societatis humanæ usurpatione in hanc Ciuilem hominum societatem introducere? Deniq; ut hæc missa hoc in loco faciam: quid Moses, quid Morales isti ex Mose docti omnes, Salomon, Syracides & alij: postremò quid Christus, quid Apostoli omnes: nisi ut docen

do

do admonendoq́ pietatem & uirtutes persuaderent hominibus: quod nisi utiliter fieri posse putauissent: equidem & illos inciuiliter, & hos perperam huiusmodi quidem laborum atq́ admonitionis asiduitate uel fatigasse se uel obruisse existimares. Posse igitur docendo adhortandoq́ uirtutum studia in animis hominum excitari persuaderiq́, extra controuersiam est. Multiplex autem semper fuit eruditis sapientibusqúe uiris ad hanc rem perficiendam conatus, industria & pertractatio: alijqúe alijs modis necessariam hanc doctrinam explicare proponereq́ aggresi sunt. Vt enim de alijs nihil hoc in loco dicam, Græcos solos uide: qui cũ homines prudentia & Rerumpublicarũ usu essent instructisimi: hanc sibi quisq́ docendi rationem consectandam esse censuit: qua iuuentutem facillimè à uitiorum deformitate ad uirtutis pulcritudinem traduci commo ueriqúe posse opinatus est. Homerus Batrachomiomachia sua ita lusit: ut non minimam doctrinæ Moralis partem etiam in ludicro illo (si id tamen eius sit, quod nunc in usu doctis est) opere complexus esse uideatur. Hesiodus præcepta apertiora posuit. Post hos Pythagoras singulis penè uersibus singulas sententias complectitur: aureas certè, non tantùm quòd his pretium sensijt rependi auro maximum: sed multo magis, quòd aureum inducant modum regulamq́ moribus: quibus quæ uita uera, humanaq́ & aurea demum sit, uerè utiliterqúe omninò instituatur. Pythagoræ breuitatem suppleuerunt prolixiore quodam præceptorum numero Phocylides, Theognis, & alij: quorum hæc plerumque erant doctrinæ instituta & præ-

ceptionum finis: ut recto manifestoꝗ orationis ductu uitæ morũꝗ regulas in Scholas cœtusꝗ & usus hominum inducerent: eamꝗ disciplinę partem uenusto prę ceptorum ordine iuuentuti præcipuè assererent ac cõmendarẽt. Cum his, aut paulò etiam uetustior (id enim ipse uidetur Socrates ostendere) Aesopus uixit: patria quidem Phryx, formaꝗ corporis ridenda & inciuili: sed animi uirtutumꝗ studijs inter primos habitus, qui tum authoritate laudeꝗ sapientiæ præclaram doctrinarum professionem nomenꝗ tuebantur in Græcia. Is cum eandẽ ingressus esset uiã ad flectendos informandosꝗ iuuentutis animos ad morum uitæꝗ atꝗ actionum omnium elegantiam atꝗ humanitatem: alio tamẽ modo alijsꝗ institutis id sibi negocij tentandum perficiendumꝗ esse censuit. Argumentorum igitur forma persuadendiꝗ genere dissidente à priorũ penè omniũ & cõsuetudine & usu, ad eã rem uti omninò uoluit. cumꝗ aliud interim uideretur agere: illud sanè quod maximum quodꝗ maximè agendum esset, cumprimis etiam & pręclara omninò cum ratione egisse deprehenditur. fabulas cõfinxit mutuis quibusdam rerum naturalium inter se colloquijs: quibus cum rerum uariarum, animantium, arborum, aquarumꝗ & id genus aliarum naturas contulisset: orationis illarum forma ac consiliorum exitu maximã doctrinæ moralis partem, quantum illa quidem in uitæ actionibus euentuumꝗ diuersitate potest conspici, in usum morum intulit, uitæquè & priuatæ certè & publicæ magna cum dexteritate accommodauit. Nec harum minor erat fabularum usus authoritasꝗ postea in Græcorum Scholis, quàm

præcepto-

pręceptorũ: id quod doctissimorum hominum scriptis ac testimonio semper comprobatum est. Sed & ueterẽ fuisse consuetudinem existimo, huiusmodi sanè fabularum lusibus res maximas in Rebuspublicis atq; actionum diuersitatibus complecti atq; adumbrare. Notum est quo pacto Iotham frater Abimelech affatus aliquãdo est uiros Sichẽ: & quali usus orationis forma, euentũ crudelitatis uel prædixit illis uel imprecatus est, qui & postea euenit. Fabulis enim usus, deducto ab Olea, Ficu, Vite & Rubo cum cæteris arboribus colloquio, rem momenti maximi in auribus habitatorum Sichem egregiè elocutus est. An'ne huc Prophetæ Natan cum Dauide Rege de Ouibus ouiculaq; pertineat oratio? Iam Demosthenis Canes Lupiq; ex ipso noti sunt: firmissimo tum propemodum pręsidio, quo contra spem mandataq; Philippi, inter Athenienses iam turbatos constitit. Valerij autem uirtus industriaq; ex ipso Liuio perspecta est: qui qua fabula usus concordiam cum patribus furenti tum & dissidenti plebi restituerit, ex eo, quem dixi, authore cognoscatur. Deniq; omnibus ætatibus uiri principes & Rerumpublicarum gubernatores maximi, Apologorum accõmodationibus delectati sunt: cum uel ipsi sibi fortasse tribui cõcediue aut expediri quiddam optauissent: uel alios monendo, aut terrorem ob maleficia, aut ob uirtutes laudem, aut ipsam deniq; mandati rationem tacitè obliqueúe ostendere ac confirmare uoluissent. Cum igitur & ego aliquã Moralis doctrinæ partem, quà in uitæ usus morũq; gubernationẽ illa ducitur, cõplecti scripto uoluissem: uisa

mihi perbellis sanè & accommoda hæc est ratio: si quæ præceptis latè comprehensa sunt in authorum libris: in quę dies maiora sanè & uberiora prodeunt in uulgus: lepido hoc & concinno Colloquiorum usu in praxim uitę hominum, ueluti in morum atq; actionis theatrum perducerem: quòd ita demũ perspici cogitariquę multa posse duxerim, quæ uitæ gubernarent mores: si tanquam uiuo quodam disputantium conflictu, uel oppugnaretur uitiorum deformitas, uel uirtutum pulchritudo actionumquę honestarum claritas, eximio quodam & luculento orationis genere commendaretur. Contuli igitur in hanc scriptionis formam Argumenta maxima sanè & in uita hac Ciuili Aulicaq; cũprimis necessaria: in quorũ explicatione ita uersor: ut colloquentiũ natura, proprietatibusq; plerumq; singularibus totam disputationis conflictusq; rationem absolui expediriquę permiserim: nusquam delecto admissoúe Iudice, qui partium dissidijs ceu interposita sententia adferret lucem: nisi quòd interdũ ipse aliquo fortassis Epiphonemate, aut eam in rem comparato uersu, quæ mihi ea quidẽ in disceptatione mens iudiciumq; sit, haud etiam obscurè explicem & ostendam. In omnibus autem id ago maximè: ut colloquutores uitia potius insectentur, quàm uirtutes laudẽt: quod quidẽ hanc omninò rationem habet. Cum enim deforme quiddã, in natura uitium censeri debeat: grata autem sit apud omnes uirtutis commendatio: equidem id plerumq; euenire uides: ut quod uirtutum esse dixeris, in eo partem sibi nullum non deposcere: adeò ut uel ignauissimi quique for-

tes:

tes: ceu improbiſsimi, elegantes humaniq́ȝ: aut calumnijs ac crudelitate nobiliſsimi, ueraces & benigni: ut & intemperãtes, ſtudioſi profectò frugalitatis haberi cenſeriq́ȝ omninò uelle uideantur. Quę uerò uitia ſunt, uel ipſis planè uitijs deterrimis propinqua: qui iſtic partem perſonamq́ȝ ita induat ſuſtineatq́ȝ ut confiteatur, reperies mehercle neminem. adeò laruis delectati, eam plerumq́ȝ quiſq́ȝ theatro intulerit, qua maximè placere uelit. Hac occaſione, uitiorum turpitudinem monſtrari pingiq́ȝ & reprendi etiam neceſſe eſt. Nec tamen Satyricum hîc ego me conſtituam: ut qui uel ſugillem optimos, uel peſsimis alludam: priuatorum'ue aut occultorum notis uel neſcio quos in uulgus fumos uenditem: uel Operis exilitatem augeam: quæ mihi (ceu fortaſſe Sciolis quibuſdam rerumq́ȝ calumniatoribus uideri poſſet) nec animum feritas occupat: nec Iudicij ac cogitationis modum obruit aut percellit. In eam rem ſua ſit uoluptas alijs: qui mordacem nigrumq́ȝ ſalem chartis inferant: & quos notare uelint, per me etiã & urant deniq́ȝ, & ſi ita libet, notent. Ego uerò Moralem doctrinã communibus uitæ uſibus accõmodo: & quę laudanda, uel culpanda ſint, tali equidẽ cõplector explicoq́ȝ argumentorum ſerie: ut cum reprehendam neminem: cauere tamen nequeam, quo minus qui ſe reum ſentit, tactum ſe ac reprehenſum eſſe ducat. Ea enim eſt huius doctrinæ uis & conſtans perpetuaq́ȝ ratio: ut tradi illa proponiq́ȝ nequaquã poſsit, ni hoſce reos ſimul peragat, quos ipſa pridem Conſcientiæ perſtrictæ uulnera, iam læſos nocẽtesq́ȝ atq́ȝ inhumanos omninò declararint.

rint. Id mihi iam cum omnibus huius generis scriptoribus cõmune est. Non igitur se notatum perstrictumq́ quisquam putet esse à me: qui non de ipso sese prius uoluerit confiteri.

Tibi uerò Illustrisſime Princeps hoc Opus dedico & consecro. Cum enim de uirtute tua, liberali doctrina, & animi moderatione etiam cum nocendi sæuiendiq́ potestas esse posset & occasio, iam diu plurima mihi frequentiq́ relatione à multis explicatum sit: equidem hoc Opus, cum moliri illud ceperam, iam ab ipso statim exordio tibi destinatum est: quod nunc demum præsens tibi offero: concessa interim uenia mihi à Clementisſimo domino meo Friderico II, Daniæ Rege & Celsitudinis tuæ consanguineo: ut has lustrarem terras: quæ diuino Rheni flumine plerunq́ uel alluuntur, uel à ueteri illa Germania distinctæ sunt & separatæ. Iudicaui autem hoc decere scriptum Celsitudinem tuam: quòd uirtutum custodes esse Principes oporteat: qui cum alia sibi in Imperijs seruanda faciendaq́ esse sentiant, etiam hãc ad se curã arbitrentur pertinere: ut quantum fieri posſit, enormia uitia impediant, & uirtutũ pulcritudinem fauore præmijsq́ ac patrocinijs tuendam sibi & propagandam esse putent.

Deinde cum originem à Vetustisſimis, sanctisſimisq́ ac potentisſimis Daniæ Regibus materna stirpe ducas: recẽsq́ adeò Maternus auus tuus (cui ego & bene habenti & mortuo, cum Maiorum suorũ monumento inferebatur, adfui:) è uiuis sublatus sit: equidem putaui & eo tibi nomine hanc scriptionem gratam futuram

esse:

esse: quòd à ueteris prosapiæ ac generis materni subdi
to, tibi quidem & florẽtissimo & Doctissimo & planè
sapientissimo principi, honoris certè causa exhibere-
tur. Scio uideri multis posse minus fortasse hoc Opus:
quàm ut tali Heroi, taliq; principi conueniat: nec ego,
quin maiore ornatioreq; digna sit Celsitudo tua, per-
negauerim. sed si materiem Operis, modumqúe tra-
ctandi & mediocrem hanc scribendi dicendiqúe fa-
cultatẽ spectes: bona spe ducor, alio te iudicio futurum
erga labores meos: quàm esse quosdam dixerim: qui-
bus nec officij mei ratio, nec uoluntas satis comperta
aut explorata est. Interea fauore ac Clementia tua fre-
tus, cum lata sit & elegans de uirtute tua apud omnes
bonos commemoratio: detuli Opus hoc ad te: quod ut
placeat, etiam atq; etiam oro. Non tantum delectabit te
legentem orationis filum: quod quidem ut non extol-
lo prædicoqúe, ita nec etiam magnopere à doctis repre
hensum iri pertimesco: uerum etiam uarietas argumen
torum, & plurimarum rerum adiuncta insertaq; men-
tio: quæ cum obiter tantum attingantur à me: occasio-
nem sanè dabunt sæpius, ut à multis inuestigentur, qua
damq; cum utilitate & iucunditate maxima omninò co
gnoscantur. Ita enim & Naturæ rerũ, Historiarumq; &
Legũ multis in locis memini: uitæ aũt cũ priuatæ tum
publicę mores explico: ut sine aliqua iucunditate cogi
tationeq; ac fructu liberali nec ab attentis legi nec ab
Eruditis considerari illa posse putẽ. Qualia aũt cumq;
de hoc Opere futura sint multorum hominum iudicia:
quoq; genio deueniat in doctissimorum uirorum ma-

 nus:

nus: in mea quidem potestate minimè sitũ est. Nos eam tamen dedimus operam, illudq́; ita scripsimus: ut place re bonis posse, mirificè profectò ac studiosè expeteremus. Dominus & incolumitatem Celsitudini tuæ seruet, & Imperij dignitatem augeat. Vale. Basileæ 23 Februarij, Anno 1573.

Celsit. Tuæ

Deditiss.

Cimb. Erasmus Michaëlius Laetus.

ERRATA.

Versum secundum, sic lege.

Flamma calet. quis te placidum dolor asperat? aut quis

Item 6. præfat. linea 19. lege Xenophontem.

Item folio 41, uers. 7. lege, Intulerint.

Catera Lector ipse corrigat, & ignoscat festinationi, &c.

C. Erasmi Michaelii Læti

COLLOQVIORVM MORALIVM Liber I.

COLLOQVIVM I.

Patientia & Consilio aduersa quæque uiceris.

RVTA. THYMVS.

R. *AVrea iam cœlo facies, & grata medullis*
Flamma calet. quis te † *dolor asperat? aut quis* † placidum
Quos fundis blandos minuit Thyme casus odores?
T. *O' te fœlicem, nostros si Ruta dolores*
Ignorare queas: neq; te uicinia lædit,
Quæ tamen esse solet teneris asperrima plantis.
R. *Sanè equidem. nostros etiam desæuit in artus*
Vicino contracta lues ex æthere, nec iam
Prisca queror, sancto fuerant quæ dura parenti
Funera: res aliis ea compensata quieuit
Funeribus, meritosq; tulit uiolentia luctus.
Ast quæ nostra sient nunc infortunia narro.
Scis quali hesternus surgebat Phœbus ab igne,
Et quo se nobis pandebant sidera uultu:
Clara dies nullisq; adeò fuit aspera nimbis,

Læta nec effreni sternebat gramina uento:
Cum uitæ satagens numerosq; Apis aucta recentes
Intulit hos circum pleno se examine campos
Et nostras tentare comas: subitoq; pependit
Turba globo. Sed enim mixta est plerunq; malignis
Vtilis herba rubis. accesserat hospes, at ille
Dum tenero fruitur, tanta est iniuria, ramo,
Hoc mihi confringit folium celeratq; ruinas,
Et quo more solent ingrati præmia reddit.
T. Desine Ruta queri: folijs iactura caducis
Magna nec esse potest, nec perniciosa uideri.
Grata dijs apis est prolesq; obnoxia cœlo,
Eximium naturæ opus & sincera laborum
Merces, cui nihil est studio quod demere possis,
Ni uel recta iuuet stupido mordere labello,
Vel uitæ sacros odijs conuellere fructus.
Quis dulces superùm potus, quis nectara diuis
Conficit? an' ne apis est uni cui militat omne
Desuper incumbens cœlum, tenuesq; per herbas
Aethereum spargit flauenti semine rorem?
R. At labor est ueteri maiorum laude relicta,
Sic damno cessisse, ut non ulciscier omni
Tute uelis ratione malos: qui iusq; fidemq;
Cum uiolent, specie pingunt tamen acta, nihilq;
Consilio gestum, nil gestum fraude loquuntur.
T. Non labor est iutare bonos, fulcire ruentes
Collapsis' ue pia solatia pandere dextra.
Officium est uirtusq; Deo quæ spemq; animumq;
Copulat ac supero commendat fata parenti.
Incerta est plerunq; homini uia, multa per omnes
Eueniunt

„ Eueniunt agitata modos: non omnis in uno
„ Stat fortuna gradu. uertuntur maxima. celsas
„ Interdum nubes, interdum proxima ponto
„ Cygnus amat, uariantq́; leues uaga sidera uentos.
„ Nunc tenebris phœbus languet: nunc luce tenebras
„ Cassat & obscuros in lumina uindicat ignes.
„ Da mihi Ruta aliquid quod uita uiuat, & una
„ Non dederis subitos in tristia plurima casus?
„ Sanè equidem quocunq; ferat mortalia cœlum,
„ Huc feret, ut duræ sint cuncta obnoxia sorti,
„ Et nihil è stabili spectandum lege relinquat.
R. At uerò folium confringier altaq́; tolli
Ornamenta, grauiq́; adeò subsidere damno,
Quis placido Thyme mœste animo tolerarit? an istud
Obsequium laudes quo quis sibi funera facto
Attrahat, aut proprijs excludat rebus honorem?
T. Non mihi iam ueteris primum argumenta querelæ
Ruta refers. Vtinam media tibi lance redirent
Quæ tu multa soles alijs dare commoda rebus.
At scis ipsa feris nunc omnia moribus esse
Perdita: nil pensi reliqui est, quo iure modó ue
Officijs potiare uolens animóue fruare.
Certe equidem miseris decedere multa necesse est.
Quæ tamen esse bonis poterant optanda uideri.
„ Erratur passim, gratum est læsisse malignis:
„ Cum sit honos uitijs, prima est nocuisse uoluptas.
Non tamen arbitrio folijs insedit, & ultrò
Huc delata necat teneros Apis hospita ramos.
Turbinis impulsu raptata subibat in istud
Culmen, & à Ruta primam petere ausa quietem.

Non ſemper quæ recta uelis, tibi carpere fas eſt.
Multa error, uis multa uetat, ſors omnia uerſat.
Tempeſtas ueluti rapidis cum ſæua procellis
Diſiecitúe uiros ſparſit'ue per æquora claſſem.
Tum quæ quiſq; poteſt dubio capere oſtia ponto
Prima tenet, feſſusq; etiam ſtatione quieſcit:
Sic nos abrepti fortunæ curſibus, iſtic
Hæremus pauidi, firmas ubi prendere ripas
Poſſumus, aut uitæ mediocrem inferre ſalutem.
Tum tibi tanta ſuis penſatum fructibus iri
Damna ſcias. apis iſta ſolet non inuida multos
Reddere pro meritis depenſi mellis honores.
R. Mellea quid fractæ memoras mihi dona? moleſto
Conficior luctu, uulnusq; in uiſcera mergo.
T. Haud te Ruta uelim tanto tua ſemina queſtu
Concutere, aut miſero tibi fatum accerſere planctu.
Res dolor eſt toti nimium contraria uitæ,
Quæ uel ſola quidem uiresq; & maxima tollit
Robora, & innatos graſſando oppreſſerit ignes.
Viuimus hoc, qui ſi ſemel alta cacumina linquit,
Iam ruere & gelida ſubuerti morte neceſſe eſt.
Da faciles animo motus, cape robora menti
Ingenuæ, & quantum fas ſit, meliora ſequare.
Nemo equidem in uita eſt & fata per omnia fœlix:
Sed ſua cuiq; dies aliquid, quod triſte uocarit,
Si non obiecit, ſaltem obiectura uideri
Poſſet & aduerſos proferre in lumina uultus.
Integra ſint utinam tibi cætera corpora: certè
Ob folium ſileas, & ſpe tua damna leuabis.
Quos uerò fructus, quæ commoda rurſus ab iſta

Tu tibi pollicearis ape & quæ munera reddet,
Percipe. diuina quid ruta maius? an orbis
Hic noster melius quicquam colit? aufer ab hortis
Iuniperos Laurumq́ sacram, tu proxima stabis
Iuncta dijs magno tutela & cura Tonanti.
Te nemus omne colat, te longis porca tabellis
Incingat spacijs: te Virginis aurea castæ
Tempora succiduis gestent ornanda corollis,
Frondescatq́ tuis medicina æquissima ramis.
Te sine non dubiæ concedat Saluia morti
Buffonum sarrata dolis & fracta ueneno.
Tum tibi quas uiridi phœbus sub cortice uires
Inspirans dederit, gratum est meminisse: propinquo
Cum sis Ruta loco semper mihi iuncta colare.
Tu ueneris flammas, tu toxica dira retundis,
Pestiferosq́ etiam propellis amarior ignes.
Austero sed enim cum te natura sapore
Intulit officijs, primosq́ stupescit ad usus
Qui te dente premat, nocuam' ue immittat in aluum:
Hic apis æqua uices & dulcia mella uirenti
Reddiderint: acres tibi cum blandissima succos
Temperat, ac primis subducit amara labellis.
Sic tua quò minimè tete natura tulisset,
Exigua raperis uolucri: tua munera cuius
Nunc ope collectam multis dant ferre salutem.
Haud paruas igitur propter contentio clades
Vlla mouenda fuit: subito delinquitur igni
Sæpius, & præter surgunt fera iurgia mentem.
Officijs etiam pensari hæc deniq́ posse
Damna putes. uili nihil est ita corpore, quin se

 Asserat

Afferat in lucrum, atq; aliquo tibi prosit ab usu.
Quanto Apis illa magis? quæ ne qua clade perire
Possit, ab æterno uitam boue læsa reducit.
Quin conniuendum tibi multa ad damna putabis,
Si superare uelis. qui sese ulciscier ardet,
Aut animo cladem non fert patienter, inani
Sæpè pericla manu tentarit pellere: nec rem
Perficiet, cuius si nomine mouerit omnes
Exciritq; Deos, acri tamen obrutus igne
Congeret haud dubios maiora in uulnera morsus.
Quid quòd & hic uitæ plerunq; sit usus, ut hunc nunc,
Nunc illum affligat rerum inconstantia. Quare
Fortunam alterius sic perferat alter, ut eius
Consortem sese esse putet. qua lege, quod istum
Nunc premit, accenso pòst te quoq; presserit igne.
Mutua sit rectis igitur concordia, fatum
In melius flectas, si te patientia firmet.
Commoda longa breui sunt anteferenda dolori.
R. Credo ego Apim superis gratam immortalibus esse
Propitioq; frui manifesta in munera cœlo.
Vtilis illa quidem est homini, medicasq; benignis
Auget opes studijs & pharmaca dulcia reddit.
Tum uerò æthereis haud parua impendia Diuis
Præstat, ubi æternos deducit lumen in usus
Et nitidis ornat sacrata altaria flammis.
Huic nihil indignor. uiolentia sæpius undas
Commodet. inuitos subigit fortuna, uicesq;
Ex alijs alias dura in certamina gignit.
Quin folium si non præsens mihi forsitan annus
Restituet, ueniens equidem cum fœnore reddet

Multiplici.

Multiplici, & grato reparetur succus honore.
Interea sortem quæcunq; erit illa tuebor,
Iunctaq; consilijs mihi sit patientia nostris.
T. Hæc alia properant tibi dicta expensa bilance
Quàm pridem. tali uirtus sermone sub auras
Venerit ac sese manifesto è lumine prodet.
Quæ tu chara uides superisq; ac gentibus esse
Aequa colas. non te transuersum agat impetus, aut quæ
Sarciri iactura potest non maxima, uoluat.
Ast mihi diuerso properant mea fata iugali,
Omnibus aucta malis, toto quibus asse fatigant
Hoc caput & leuibus subtendunt funera membris.
R. Fare age, quo tandem macies tibi tanta labore
Surgit, & aduerso quo demum sidere langues?
Vt mihi tute prius solatia magna dolenti
Præstabas, si quid pulso sim uiuida luctu,
Non ego te nulla recreatam parte relinquam.
Auditum nobis pridem fuit omnibus unum
Floribus enituisse Thymum: cum maximus esses
Prouentu, & diti cumulares semina regno.
At tibi penè decor cessit nunc omnis: & huc ni
Iam translata fores, mortem subitura uideri
Posses, & miseros mersisse in funera uultus.
Has igitur clades iunctæ mihi promere Rutæ
Et proferre uelis. fuerint tibi cætera forsan
Tristia, iam deinceps meliori sorte fruare
Nostraq; sint mœstæ solatia uiua sorori.
Mutua naturæ sunt uincula. serpit in omnes
Penè dolor communis & hoc est uiuere, si te
Alterius damno facilem patiare moueri.

T. Non mihi difficiles immittunt sidera uentos,
Cœlica nec tristi me aspectant lumina uultu.
Perfruimur superis non aduersantibus, altas
Dij tribuunt blando mihi labier æthere noctes,
Irrigat extantes mihi ros tener undiq; ramos,
Et sese infundit radices humor in imas.
Tum uerò lucem phœbus gratumq; calorem,
Et mihi præterea quæ sunt optanda secundat.
Vicino sedenim quidam mihi proximus horto
Insidiatur agens, herbas depascitur, omnem
Inuadens diro funestat dente laborem.
Indignatus enim caper hic mihi pessimus atro
Demetit ore comam, cum se nec legibus ullis,
Nec putat humana se subdolus arte teneri.

R. Atqui ego iam pridem tactum ueteri'ue dolore
Præsenti'ue malo rediturum huc deniq; nunquàm
Amplius, aut hortis sparsurum tristia duxi.

T. Idem etiam reliquis nonnunquàm stirpibus error
Imposuit. Soli fuit hæc suspecta Melissæ,
Huic suspecta fuit placidæ simulatio uitæ:
Quæ quoties nostros spectantem uidit in hortos,
Admonet, hic niger est, hunc tu Thyme grate caueto.
Desipui: nec enim cordi mihi uerba Melissæ
Iusta monentis erant, & erat mihi plurima nullos
Mens timuisse dolos: quanquam non rara monebant
Signa etiam, nostris aduertere pectora rebus,
Esse capro uafram studia in contraria mentem,
Esse petulcum animum, qui quo sibi grata palato
Sectatur toti iam nota est fabula mundo.
Quæ mihi uicino iunctißima stabat in horto

Caltha,

Caltha, uelut cœli cum tacta fatiscit ab igne.
Aruit: at Corylus pendentes soluit iülos,
Iridis excesit decor, & quæ plurima flauos
Lilia candenti subigunt è corpore fœtus,
Ceu perfusa graui traxerunt funera morbo.
Mirabar certè, & si mens non leua fuisset,
Has equidem clades, hæc infortunia multo
Antè quidem signis poteram aduertisse, mihiq;
Seu cauisse fuga, seu rem ratione tueri.
Sed clathri positæq; sudes circumq; tabellæ
Acrius infixæ diductaq; uimina toto
Nos soluere metu speq; hac lactabar inani.
Donec in hunc tenui patefacta deniq; rima
Irruit, ac sæuis uastauit morsibus hortum.
Hîc igitur nostros etiam penetrauit in artus
Subuertitq; comas demorsaq; uiscera latè
Strauit, & in teneros properabat uulnera fœtus.
Sed transuecta manu seruor tantisper, acerbo
Dum Caper iste aliquo uel fortè dolore, uel acri
Consilio sapiat, uel firmo deniq; clausus
Limite stringatur: tenues ne forsitan herbas
Amplius inuadat protritaq; semina uerset.
R. Quin mihi nescio quo iam pridem fœdere tecum
Conspirasse Caprum fama prodente ferebant,
Et tibi iam placidos ostendi in prædia uultus.
T. Et fuerant etiam. sed enim res ista quietum
Perdidit: & quo me niti fraus nulla iubebat,
Hoc perij, nostris & erant fax fœdera rebus.
Quanquam uicino impulsum plerunq; putarim
Desæuire, animo cum non malus ipse putari

Poßit, & inuisos in germina mittere dentes.
R. Certè equidem tantæ miseret me cladis, ut omni
Pressa coma langues? quorsum tibi purpura cessit?
Quò flores cessere quibus tu denique semper
Præcipuas inter solita es spectarier herbas?
T. Disperijt, tibi enim libeat quæ uera fateri.
Hesterna summos cum phœbus luce iugales
Flecteret, ac calido rutularet apolline cœlum:
Improbus inuasit nostros caper iste labores,
Dente legens morsuque procaciter omnia uastans.
Vix hanc seruaui toto mihi corpore stirpem
Qua translata querar luctusque in sidera fundam.
Res suasore malo nulla est sceleratior, omnes
Vicerit is pestes, & nigra aconita, cicutas,
Mandragoram, & si quid tibi dicere toxica poßis.
Cum blandum simulat, ferus insidiatur in omnes
Articulos: semperque aliquid quod carpat inurget:
Semper & effreni spectat tua commoda uultu.
Heu sibi quas uitæ clades, quæ tristia fato
Intulit, infidæ quisquis sua credere menti
Sustinet, ac prauis suasores moribus audit.
R. Abstineas tandem miseris Thyme mœste querelis.
Ploratu res facta nequit sarcirier: alta
Est opus hîc uirtute, nihil quæ cesserit acri
Prauorum studio: sed se contraria totos
Exerat in neruos factoque pericula uincat.
Depastas natura comas tibi reddet: amico
Durat adhuc infracta solo, nec perdita radix
Languet ab immani penitus uastata capello:
Consilijs aduerte animum dictoque quieris.

Vt te

Vt te uipereo strinxit caper improbus ausu:
Ardua sic illum rursus mala multa per omnes
Exagitant numeros labemq; in nomina spargunt.
Hoc age, seu fortuna tuos, seu fortè reducat
Te quoq;, circuitu quantum tibi linea distat
In cunctas porrecta plagas, quo cardine mundus
Prospicit: Auroræ seu limina prima tuetur,
Seu cadit in Zephiros, seu te Notus obijcit Austro,
Aut rapidas fluctu subigit Cynosura procellas:
Quas tibi quas tacitis pando nunc artibus herbas
Inijcias scrobibus circumq; palatia condas.
Angulus Eoo qui latior incubat igni,
Florentes hederas, uictricia semina primus
Inserat; ac firmo prendat tibi robora uallo.
Aduersus sed enim ferales cardo Cupressos
Condat, & impacta multum radice sequatur.
In Boream Scorodon subigas: Absinthia uentos
Prospiciant notios. Hic circulus omnia pellit
Toxica, nec diro quicquam sinit ore moueri.

T. Viribus herbarum num tete arcere putabis
Posse malum, insidijs quod iunctum est omnibus? aulam
Si noris, stygium non ignoraris auernum.

R. Multos aula bonos habet. & res aula parente
Nata Deo est, aulam si quis non improbus usu
Norit, & accensos oleo non pauerit ignes.
Non minor est aulis uirtus, quàm plurima templis
Relligio: uires si aspirant astra, quibus tu
Aduersere malis, rectumq; in lumina pandas.
Deniq; non herbæ id peragunt, bone. multa necesse est
Verba etiam nigro quæ sunt obnoxia Diti

Inserere, & furuo subtendere carmina ritu.
T. *Quæ mihi Ruta canis nigro sacra carmina Diti?*
Nunquid & optatum concepto è carmine robur
Venerit? an ne etiam magni fortasse uetustas
Hæc meritò fecit primosq; iniunxit in usus?
R. *Haud secreta licet patulas Thyme ferre sub auras:*
Desuper aspiciens halantem phœbus auernum
Turbari prohibet manes'ue excire profundo.
Noctis opus, nigriq; ducis, Stygiæq; paludis
Carmen, & inuisi cultissima gloria regni.
Ast ubi Sol liquido sese subduxerit orbi
Et mihi te solam nox intempesta relinquat,
Quæ tibi profuerint non irrita uerba, docebo.
T. *Sit satis. ach fido quantum est ô phœbe sodali*
Vtier, in cuius gremium tua tristia possis
Fundere, & urgentes in pectora mittere luctus.
Omnis at è cœlo uirtus uenit: indue mentem
Quæ stygio nunquàm sit concessura Tyranno.

COLLOQVIVM II.

Quid sit Bonum, nescire quem malum latet.

BELLIS. MENTHA.

B. *IAm desæuit hyems, iam tristi frigore tellus*
Soluitur, ac Zephyris calidum spirantibus, orbem
Lux noua iam totum totasq; oppleuerit urbes.
M. *Excessere niues, summisq; in montibus humor*
Liquitur, ac curuo iam gleba fatiscit aratro:
Vt quid longa tenet nos ceu tellure sepultas

Iam

Iam mora? pressantes aperit mihi terra latebras
Et subit arentem facilis mihi succus in aluum.
Sat Boreæ gelidisq; datum est Aquilonibus, absit
Frigus iners calidoq; fluant spiramine uenti.
Nunc iuuat indulgere comis, nunc ferre sub auras
Inuida quos pridem mihi terra oppressit odores.
B. *Inuidia sed enim terram ne Mentha notaris:*
Non Boreæ flatus, non tu accusaueris undas.
Vtilis est mundo res frigus, & illa per omnes
Insinuat sese numeros, uiresq; secundas
Promouet ac grato dispensat multa calori.
M. *Ast mihi Phœbeios complecti lumine currus*
Vt uolupe est, ita nil ego maius Sole, nec ipso
Quicquam usu melius clara inter sidera ducam.
B. *Phœbus & ipse meis gratum fert floribus ignem*
Et recreat multo stupefactos frigore neruos:
Semina prolectat terris redeuntia. nunquid
Propterea nullo sint cætera digna fauore?
Non sint digna loco? facibus Sol uicerit. at sint
Frigora Saturno, sua sint urentia Marti.
Sanè equidem ingenuo si quis quæ uera notarit,
Ore colit, rectumq; probat, ueraxq; uideri
Gestit & hoc ipsum constanti mente tuetur:
Officijs animum duci is sinit: unus honesto
Qui generi famam meritumq; parentibus auget.
At uerò si quis mendaci falsa labello
Asserit, ac posito conuestit ficta pudore:
E radice quidem uitiosa prodit, & orco
Militat ac gratos inter flat uirus odores.
Frigoribus sua commoditas, sua plurima uirtus

Latè agit. insano res est coniuncta stupori
Sic lucem celebrare, ut non quæ iusta tenebris
Munera deferre & laudare silentia possis.
Est quoddam inciuile genus superoq; parenti
Inuisum, quod non perspecto totius usu
Vel partem laudat, uel partem culpat: honesti
Cum foret arbitrij sic hoc extollere, ne quid
Istud uoce premas oppostáue commoda damnes.
Sæpè equidem res illa suos fert blandula fructus
Subseruitq; bonis quæ publica dixeris: acri
Quam malus inscripsit uel censor arundine, prauis
Vel dictis agitat stolidi sententia uulgi.
Vsq; adeò tum iudicijs erramus, acerbè
Cum premimus quod nos aliqua læsisse uideri
Parte queat, uel quod studijs obsistere nostris
Quo minus ingenio licet indulgere, putamus.
Tu fortasse coma semperq; uirescere, semper
E' folijs blandos aduoluere naribus ignes
Cum cuperes, instar comptæ meretricis amares
Perpetuum nullis inferre doloribus æuum,
Nulla aduersa pati nulloq; horrescere luctu.
At rem si uera tu lance expendere posses,
Planè hæc alterno tibi frigora labier usu
Pressariq; comas & aduri membra probares.
Quin quæ damna homini gignat calor, aspice: si non
Temperiem à gelido sibi spiritus induat? acres
Plerunq; è calido morbi exoriuntur, & hæc cum
Altius insedit soboles est obuia morti.
M. Tu tibi frigus habe: mihi mens est ferre calorem
Laudibus, & merito celebrare ea gaudia uersu.

Et

B. Et celebrare decet. quid enim? res unica nostræ
Plurima ducendæ confert hæc robora uitæ.
Sed tu tantopere hunc cur laudas Mentha calorem,
Quid'ue refert seu te sæuis Aquilonibus æther
Obruat, ac duro stringat tua uiscera morsu:
Seu Zephirus spiret mollesq́ inducat agellis
Igniculos, flatuq́ beet tibi prata secundo?
M. Ingratum planè est & adurens corpora frigus,
Compressans stringensq́ solum, radicibus imis
Asperius: nihil est cui dicere blandula posis
Verba malo: sæuit res mollibus ista medullis,
Et stupidos artus & tristia pectora reddit.
B. At si nulla quidem premerent te frigora: nunquid
Sydereum tanta ueheres tum laude calorem?
M. Sit frigus nullum, nunquàm laudaro calorem.
B. Ergo animis hæc prima salus, si fortè doloris
Haud expers uiuas, nec sint tibi mersa secundis
Pectora delicijs, uoto nec ubiq́ fruare.
Sanè equidem tibi uita malis cum plurima sæpè
Quassa sit, haud minimam propter tibi funera cladem
Induere ac animis submittere tristia certes,
Quin potius tecum decidi rectius ista
Sorte putes, aliquo quòd te excruciarier igne
Eueniat: ne quid fortuna lætior, aut nos
Contemnas fœlix, aut non te ceperis ipsam
Perrumpasq́ gradus factoq́ superbior erres.
Ingratum est spectare diem, consuescere luci,
Nox quibus horrentes nunquàm dat opaca tenebras.
Deterius nihil est magno quàm semper honore
Diffluere, & tristes nunquàm sentiscere fati

Vrgentis morsus, nec adire per ardua laudes.
Quem mala nulla premunt neq; dura pericula uersant:
Hunc etiam nescire bonum fateare necesse est.
Vtq; ea constiterit ratio tibi: nónne putabis
In tota melius nil uita ducier, illo
Quo uariè afflictum solari munere quisquam
Poßit, & excussos reuocare in pectora sensus?
Cui tamen hæc adeò iam suppetat una facultas?
Quem ratio extulerit: nisi quem dolor antea summis
Afflixit preßitq; malis? cui semper ouanti
Iuppiter optatum & gratos indulsit honores:
Is nescit misero circum præcordia quantæ
Versantur curæ, pressansq; molestia regnat.
Dura quidem res est afflictio: sed tamen æuo
Lucra feret, casto si sit coniuncta pudori
Aspiretq; bonis, animoq; pericula uincat.

M. *Ergo hyemem multis ornatam laudibus effers.*
Aduersoq; probas nonnunquam sidere uitam
Labier, & sæuo conspergi tempora luctu?

B. *Rectè equidem. quid me iucundius aura corollis*
Intulit, aut tali quæ mecum flore comaq;
Certarint nymphæ? tamen hoc decus ardua multum
Auget hyems, mihi cum natiuum dura calorem
Contrahit, ac uitam medios detrudit in artus.
Id saltem superos & numina celsa rogemus,
Dent faciles sæuæ cursusq; ac mollia sorti
Tempora, dent gratos cumulari in uiscera succos.
Nec nos æqua sinant tristi perflarier Euro.
Largior haud fortes ô Mentha uiderier herbas,
Posse nec aduersum tam certa pericula niti.

Sed

Sed fulcire deos sic mundum noueris, omnes
Vt proferre gradus æquareq́ pondera noris.
E propriis nullus consistit uiribus. unus
Iuppiter æthereos & cætera sustinet orbes:
Qui quocunq; uelit uel labier alta, uel ima
Tollier euentu sapiens moderatur, & omnes
Impellit numeros rerumq́ uolumina prendit,
Hoc surgas præbente manum, qua teq́ tuosq́
Subleuet, ac molles inter det serpere uentos.
Si quæ magna prius blandita subibat in æuum
Sors tibi, si plena uisa est dare prospera lance,
Suspectam certè & fragilem patiare uocari.
Tristia sed passo si quæ successerit, istam
Stringere te manibus iubeo, uinclisq́ subactam
Complecti, & multum uigilanti prendere uultu.
Lubrica res magnæ est fortunæ accessio. diuis
Si quid mente uales, si quid uirtute, litabis:
Vt quod sorte datur, possit uirtute teneri.
Non anguilla magis dubiis elabitur ulnis,
Nec mage se uarium Latois mutat in orbem:
Deniq; non citius delata per æquora classis
Euolat, aut liquida sub nube fatiscit arundo,
Quàm fortuna fluit. mentem rege Mentha, deorum
Subde uoluntati quodcunque in pectore uersas.
Fœlices spirant, quos proflant numina, uenti:
Cætera subiicias superis, dictoq́ quieris.
M. Cedo equidem. minus est fului monumenta metalli
Vel dites loculos, uel opes reperire caducas:
Quàm monitorem æui fidumq́ in cuncta magistrum,
Is gemmas uincit, si se quoq; uicerit, aude

Et ſapere & ſi quæ tibi Dÿ dant magna, tueri.

COLLOQVIVM III.

Premi ſubinde magna, ſed non opprimi.

LILIA, SPINA.

S. *Lilia purpureo frondeſcunt grata colore*
Surgenteſq́; comas & odora cacumina pandunt.
At mihi nec uigiles concedunt ocia curæ,
Nec labor aßiduus conatum ita frangit inanem
Vt non obſiſtam latè properantibus, & quas
Vrgent læta uias intercludendo morabor.
Non tamen aut natura dolos, aut cura magiſtri
Promouet. obnitor quantumuis ſedula, flores
Extrudunt medios inter gratißima ſentes
Euentuq́; uigent conaminaq́; effera ludunt.
L. *Haud tibi Spina uelis tantum indulgere: labaſcit*
Planè equidem labor, æthereo qui uincla Tonanti
Condat, & in duros ſtudeat dare ſidera nexus.
Inſanæ tantum mentis factiq́; ſiniſtri
Id fuerit. latos ceu ſi quis forſan aquai
Det cumulos operam tenui comprendere limbo,
Aut uelit anguſtis includere finibus orbem:
Haud aliter uana tantum ratione fatigat
Ingenium: ſi quis cœloq́; dÿsq́; repugnans
Occulto ſatagat uirtutem exſcindere fuco.
Vt ſolem prohibere nequis quin curſibus inſtet
Et ſua flagranti tranſmittat lumina motu:

Sic labor & uana est animi contentio, uelle
Quæ sunt iuncta Deo penitus subuertere. forsan
Interdum liceat folijs illudere: sacram
At fas esse negat radicem exscindier is qui
Tete, Spina, manu ne sternas omnia prendit.
S. At gratum est, quanquam pretij nil fortè sequatur,
Aut odisse bonos aut non concedere rectis.
Iuppiter hoc Spinas equidem nos fine creauit,
Semper ut angusto frondescant lilia cursu.
L. Si Iouis imperio tantam petis improba laudem,
Cur prohibere nequis quæ celsa cacumina cœlo
Pandimus, & liquidos inter damus aurea uentos?
S. Sedula connitor: nec me labor iste grauarit:
Nec mihi defuerit tam magna in facta, uoluntas.
Vincit opes parere Deo. nil maius Olympo
Ducitur, hortanti quàm subdere pectora cœlo,
Et quæ iusta fient constanter uelle tueri.
L. Ne mihi ne cœlos odijs obieceris: ista
Felle domus uitijsq; caret: sanctissima diuûm
Turba colit, cui nil scelerum, nil deniq; tetræ
Labis inest: equidem superas, ne forsitan erres,
Natura monstrante uiam sectamur in auras,
Diuidimusq; rubos spacijs, perq; aspera magno
Tendimus afflatu superûm, faciliq; meatu
Fundimus in tenues gratissima lumina uentos.
Inuia uirtuti nulla est uia. deme labores,
Deme animos, quid habent mortalia facta uenusti
Quidúe decoris habent? labor est atq; ardua uirtus
Quæ pergrata dijs faciant nos lilia dici.
Deniq; non nostris circumdata spina medullis

Luxuriat (credi quod tu fortaſse uolebas)
Vt nos immani ſub acumine perdita ſternat
Exſcindatq́; ſolo penitus damnetq́; ſub umbris.
Non ea, non triſti conceſſa eſt gloria Rhamno,
Nec rata ſunt grauibus tanta infortunia ſpinis.
Quæ tu perniciem, quæ tu mihi funera credis,
Hæc uitam præſtant, hæc uitæ gaudia reddunt.
Tu premis, at meme fortuna educit, & alta
Libertate iubet cœlo curante potiri.
Deniq; cum uerè intueor quæ iura modusq́;
Nos iunxere, equidem rerum ſic maxima ſpecto
Pondera: ut inueniam ſine te mihi nulla uideri
Dulcia poſſe. tuo mea præſidioq́; bonoq́;
Creſcere lucra: nec urgentes me lædere ſpinas,
Sed potius prodeſſe, meisq́; ita rebus & æuo
Conſulere, ut tibi, quòd perdurem floribus uni
Debeam, & æternos referam in tua munera cultus.
S. *Præſidióne etiam frondeſcere Lilia noſtro*
Et medios inter non uicta uireſcere ſentes?
Ergóne conatu ſtudijsq́; ac deniq; uotis
Omnibus excidimus? nullæ ne in funera uires
Amplius? an fracti ludunt mihi pectora motus,
Et quæ magna ſequor, uanis tantum inſequor auſis?
Haud ita blandiri libeat tibi. proſpera noſtro
Munere nulla feras. ego meme ita comparo, ne quæ
Non tete affectam, non preſſam clade querare.
L. *Ne ſtomachere leui tantum perſtricta labello,*
Nec tibi propterea circum præcordia bilis
Aeſtuet ac tantos fruſtra conſciuerit ignes.
Tu maiora etiam, ſi quid me uera neceſſe eſt

Dicere, percipies. uana est sine uiribus ira
Dementatq; animos & spe se tollit inani.
Vtq; minus dubites, naturam utrinq; tuamq;
Et nostram pariter tranquilla age dispice. nónne
Turba sumus multis obnoxia turba ruinis,
Et patimur quodcunq; libet mortalibus? ast hæc
Cum iustè fiant, mihi sunt toleranda. sed istos
Interea durosq; boues hirtasq; capellas
Immundosq; sues, & si quæ bestia dulci
Præterea grassatur agro uictumq; per herbas
Quærit, & ingrato conuasat pabula uentri,
Quid memorem? sanè his studium est & prima uoluptas
Lilia funesto subuertere dente, comasq;
Radicesq; adeò totas ita uellere, ne quid
Amplius aut hortis colar, aut conuallibus altos
Expediam flores, uentisq; cacumina pandam.
Has igitur pestes contra rictusq; procaces
Quid facerem, si te non defensante tuerer
Relliquias generis, peteremq; à sentibus hoc quo
Nunc ego præsidio supera in fastigia nitor?
Tu mihi quodcunq; est decoris, tu regna uirosq;
Concilias, murum præstas mihi spina uirenti
Nostraq; das læto spectari hæc uiscera plausu.
Vt stolidos memorant cœlum affectasse Gigantes,
Conatosq; Ioui rigidas aliquando cathenas
Iniycere & patrio spoliatum euertere regno:
Quos tamen is celeri deiectos fulmine latè
Strauit, & in stultos æquata est pœna furores.
Floribus haud aliter nostris turba improba, capræ
Ruricolæq; boues porciq; asiniq; ruentes

Insidiantur, & atroci dant uulnera morsu,
Tu nisi uallares circumdata corpora muro,
Incinctasq́; comas prohiberes dente reuelli.
Tu mihi fulmen eris, tu magni dextra Tonantis:
Tu mihi præsidium, tu das mihi Spina quietem.
Te sine non aliquo redolerent Lilia fructu,
Nec proferre comas, neq; flores spargere possent.
Non rosa, non uiolæ, non sit mihi charior uua,
Pulcra nec æthereos quæ sustinet Iris honores.
Te nemus, & si quæ nemori sunt regna, celebrant.
Cresce Deo nobisq́; uia concesseris: unam
Te Lyra, te Phœbus, te mens non uicta sequetur.

S. *Proh superasq́; herebiq́; domos & quicquid ubiq;*
Noxæ & labis erit: me, cui nocuisse uoluptas,
Cui studium nocuisse fuit semperq́; futurum est,
Præsidióne bonis subacutos pandere sentes
Ignaramq́; meo quos perdam iure tueri?
An'ne inter spinas frondescant Lilia, ceu quæ
Spinis tuta fient & nostris inclyta regnis?
Vulnera moliri, segetem substringere, frondes
Obruere, & uariæ cumulare pericula cladi,
Id studio Spinis semper fuit. Exue mentem
Qua tete saluam nostra uirtute putabis.

L. *At miserum est, animo tantum male uelle. quid, istoc*
Desipias semper nec te patiare moueri?
Non Rhamnus, non Spina procax, non Lilia sentes
Obruerint, maius teneros mihi robur in artus
Sic subit, euerti stygio quàm principe possim
Qui spinas rhamno, qui rhamnum sentibus auget.
Sanè equidem posses meliori nomen ab usu

Sic

Sic capere: ut nostri generis tutela piusq́
Surgenti custos & magni prima Tonantis
Dextera dicaris: qua nos pater ille, deorum
Maximus inuisos contra defendere rictus
Pergit & obducto firmat sacra Lilia muro.
Nunc generi magis arridet cunctisq́ propinquis
Velle nocere: cui studio quod pectora laxes,
Inuidiaq́ tumes fœdaq́ tyrannide regnas.
An nescis quàm dira lupis natura, uoraxq́
Immanisq́ siet? sternunt armenta gregesq́
Euertunt totos, nec quod satis esset, acerbis
Id satis esse sinunt. grassantur in omnia, ut uno
Se satient. tanta est animis petulantia, tantum
Ingenijs scelus & uiolenti in funera dentes.
Non secus inuidia tete exstimulante uideris
Præcipuo duci studio fatisq́ moueri,
Vt nocuisse uelis, cladem q́ affundere certes.
S. Collibet. huc etenim quò fert natura, sequamur.
L. Iampridem contrà assertum est. natura repugnat
Nequitijs: nihil est cœlum prætexere fuco,
Aut odijs turpem sacro à Ioue ducere causam.
Tum si nulla potes monitisq́ ac uoce moueri,
Quo minus incepto properes, studioq́ maligno
Et læsisse uelis, & non tibi parcere uictæ:
Accipe supremo quæ tradam, Spina, furori
Dicta tuo, subtusq́ tibi præcordia conde.
Aurea cœlicolæ statuerunt Lilia diui,
Immortale decus superis: pulcherrima terræ
Pignora, cui primos decernit campus honores,
Detuleritq́ pios diuersa in munera flores.

Hæc pressisse quidem uario potes improba morsu.
Oppressisse tamen nunquàm potes. ima medullis
Suggerit æternos, cœlestia munera, succos:
Quos lympha reficit nunquam cessante, deoq́;
Increscit radix sobolemq́; sub æthera spargit.
An ne uides quanto cedis mihi tramite? sed quid
Hæc ego? nil Spina est cum ducunt numina uelle
Decretos prohibere gradus. concede Tonanti
Et concede Deo. Stulta est sapientia quæ nil
Cum sapiat, superos contra se armauerit orbes.
In te subsidas quantum libet. insere nodos
Clauiculis, quantumq́; potes tibi contrahe quicquid
Viribus aut uirtute uales, da stringere densos
Robora complexus hamisq́; innectere frondes:
Haud minus in patulos euado cacumine uentos
Diuersas scrutata uias, ubi scilicet altæ
Virtuti fortuna dedit mihi figere gressus,
Et procul extantes in sidera fundere uultus.
Cum uelut accensos includere montibus ignes
Quis uelit, ac tumidos constringere uecte calores:
Molibus aucta furit sonituq́; inquirit in omnes
Flamma uias: quo non tentatur acu[illegible] uelox
Exitus? amoto donec uaga cardine lapsu
Præcipiti erumpit patulasq́; exspirat in auras.
Sic mea turbato quanquàm uestigia cursu
Auertisse uelis gressusq́; inhibere secundos:
Per tamen egregios extrudo cacumina flexus
Vestigioq́; uias oculis adituq́; latenti
Hinc atq́; hinc superos studijs infundor in orbes.
Si cœlo placeas, contemnere Tartara possis.

Vt

Vt ſua ponderibus luctantia robora duris
Obuia palma refert, contraq́ȝ inſurgit & omni
Non cedit depreſſa loco: ſic uiuida uirtus
Pugnat, & æterno fert florea ſerta triumpho.
Interea creſcam cœlo mihi uindice. multa
Diſsimularo etiam quæ tute aſperrima noſtris
Obijcis atra uijs certasq́ȝ opponere. laus eſt
Cum libeat nihil eſſe malos. Deus aſſerit: ut quid
Tu premis & ſtudio tete affictaris inani?
Deſine uelle Deos ſtulta oppugnare. labaſcit
Humano tantum quæ pugnat acumine uirtus.
Aerumnas uitæ prudens patientia uincit.
Quin tempus ſortem mutauerit. ipſa peribis
Siue exciſa manu, ſeu flammis obruta. uerum
Nos hinc tranſtulerit fatúmue aut cura Tonantis,
Aut cuſtode alio defendi iuſſerit. inde
Sic erimus nos ſalua, Ioui ut ſeruata feramur
Liliaq́ȝ æternos frondeſcent inter honores.

S. Ergo ego iam toties fruſtra oppugnaſſe Tonantem
Virtutisq́ȝ uias potero impedijſſe uideri?
Si nihil eſt nocuiſſe malos, ſi perditur omnis
Inuidiæ labor & proprios furit ignis in artus:
Immutare quidem mihi fas ſit, & addere mentem
Obſequijs. fortaſſe etiam mihi littus aratur,
Si contrà pugnem ſtudijsq́ȝ laceſſere pergam,
Officijs igitur cœlumq́ȝ hominesq́ȝ merebor
Et mutando animum ſimulauero recta. faceſſat
Qui cœlo terram, qui terræ iungat Olympum.

L. Militat excelſo uirtusq́ȝ modusq́ȝ Tonanti:
Hunc non tartareo circumlita guttura fuco

Frustrantur. Si recta colis, tibi Iuppiter æquus
Præmia decernit. Si fallis, & æquior idem
Præmia decernit. nihil est contraria cœlo
Moliri, & fictas in crimina uertere causas.

COLLOQVIVM IIII.

Bona esse plura, quàm mala.

NVX. QVERCVS.

N. NVnc demum, ueteres olim quæ uera locuti,
Experior, numero quæ sunt mala uincere. uel quis
Omnia comprendet quæ sunt aduersa? facessat
Qui pressum duris animum spe lactet inani,
Et se fœlicem media inter uulnera fingit.
Quo tua cunq; modo contendas robora Quercus,
Nil nisi quod miserum est toto patieris in orbe.
Aut hæc quæ tandem fuerit petulantia? nónne
Fustibus hunc etiam dulces petijsse ioglandes
Vidisti puerum: qui quanquàm ascendere ramos
Posset & excussa tantum nuce parcere lætis
Frondibus, ac molli uirtute potirier auso,
Sintq; etiam toto circùm mihi uentre stolones:
Haud tamen abstinuit nodosis fustibus omnem
Præcipitare comam folijsq; impellere lapsus,
Et nimium certis impingere uulnera dextris.
Et puero certè tanta est audacia: quid si
In nos tela ferat totis quæ uiribus ætas

Præstat,

Præstat, & haud fragili distringit saxa rotatu?
Planè equidem iurasse reor mihi funera quicquid
Aut animo furit, aut iter hac dum carpit acerbè
Fert etiam fructu meme non prorsus inani
Stare, nec in nullas mihi surgere culmina laudes.
Non mihi non pueri iuuenesúe uiriúe senesúe
Non matrona pedes grauis innuptæúe puellæ
Ocia concedunt. ut quisq; est primus, ita omni
Conatur studio latus hoc pertundere, saxo
Fructibus insultare meoq; illudere regno.
Vix mihi primæuo surgenti è stipite radix
Altius abstrusos terrarum ingressa recessus,
Hærentes uisa est solidis dare nexibus armos,
Cum subitò multi existunt uariJq; labores
Inuisæq; manus odijsq; accensa uoluntas,
Quæ simul in nostras minitantur uulnera mortes,
At uerò, quo me tuear? natura malignas
Ipsa dedit leges: ut quæ molita sub auras
Extulit, haud etiam defendere munera posit.
Protinus in foribus stabulant, quæ prima tenellos
Excipiant fœtus gelidissima frigora, duræ
Progenies hyemis, macie cui tota senili
Tanquam exhausta cutis tenuatos explicat artus
Et planè informes pandit sub sidera uultus.
Mox uarijs inflexa modis glaciesq; niuesq;
Et duræ noctes, cœli inclementia pugnat.
Quis memoret quantos secum metuenda rigores
Bruma trahit? nihil est quod huc non defluat. imo
Cum ueluti ratibus uideas subsidere fundo
Sordibus obsessos latices multaq; per omnes

Sentina regnare uias, & odore molesto
Infectam humanis aduoluere naribus auram.
Non aliter rerum facies durißima brumam
Occupat. hîc cumulis pugnant mala. quanta per omnes
Grassantur campos longum est meminisse: quid undas
Quidúe pati uentos, quid humum tolerare necesse est?
Non mihi si folijs succedant omnibus ora,
Multiplicis'ue darent usus mihi numina linguæ,
Difficilem brumæ formam uariosq; labores,
Et perplexa uijs comprendere frigora possum.
Blandius hanc paulò sequitur uer: cuius ad ignes
Protinus è tectis superato frigore sese
Eijciunt pueri, propterq; aßistere Soles
Gestit & in uarios turba hæc dat brachia lusus.
Et tamen hac etiam cumprimis parte molestum est,
Quòd neq; blandidulo prorsus sit mite calore,
Nec uero pauidas constringat frigore gentes.
Planè autem uarium est, tepidisq; sub ignibus èrrans
Alterat incertos sua per uestigia motus,
Suspectosq; dies atq; aspera tempora reddit.
Et tamen hîc aliqua mundus ceu luce foueri
Incipit, ac rursus ueteri iuuenescere forma.
Seminibus iactis iterum noua pullulat arbos,
Et tenero concedit humus latißima flori.
Tum Venus incensis stimulata caloribus ardet
Prolificasq; iacit furibunda in corpora flammas.
Gramine uestitur campus, uirgulta resurgunt,
Herbarumq; comæ faciles reuocantur in auras.
Sed quid? nónne etiam Cymices Muscasq; uolantes
Et lætas uolucres, & nigri multa chelydri

Corpora

Corpora in hunc noſtrum peregrino ex orbe reuerti
Aſpicis & totas circum diffundier urbes?
Quin ſeſe morbos uideas & tecta mouere
Vlcera: iam tacitos tranſplantat ſpiritus ignes
Multiplicatq; luem, cum morbida ſemina latè
Spargat & in ſanos noxam leuis ingerat artus.
Sic alijs lucrum, aſt alijs uer damna reducit.
Succedit ueri tum neſcia frigoris æſtas
Torrida. Dij quantum, uel ſola uoce, malorum
Ingrati quantum poteris retuliſſe uideri.
Iam labor & rapidi ſubit inclementia Solis,
Omnia qui telis radijsq; uomentibus ignes
Obruit, ac ſæuo peruaſtat rura calore.
Flaccida redduntur reſolutaq; corpora: uires
Lambendo minuit facibus dum Phœbus apertis
Regnat & externis ſubmittit uiſcera flammis.
Quis mala, quis tenui memorauerit omnia dicto,
Quæ calor iſte quidem miſeris mortalibus, unus
Auget, & immani circum dat ferrier igne?
Baccho equidem gratus plerumq; is conſtat. at æquæ
Non itidem Cereri ſemper placet, optima ſoli
Cui ſua temperies meditatos reddit honores.
Interea inſidijs petimur: uirgulta capellæ
Prima legunt: ſi qua eſt fœdis occaſio porcis,
Et terram uellunt & roſtro uiſcera nudant,
Quin hæc ſi uitem, iam celſi fulgura cœli
Præcipitant ſubiguntq; comas: uel dira ſecuris
Sternit, & in fragiles graſſatur acumine ramos.
Aeſtatem ſed enim plenis petulantior auſis
Autumnus ſequitur, qui quantum æſtate recedit

Tantum hyemi propior naturæ iura uicesq́;
Alterius pandit calathisq́; undantibus urget.
Deterius primùm morbisq́; malisq́; fatiſcit
Tempus & ingenti cumulatum clade laborat.
Mox agitur totis uindemia curſibus. aſt hanc
Quo multi ſtudio, qua ui, quo deniq; facto
Expediunt, noſtræ iam res eſt cognita frondi.
Non tantum excerpunt quæ ſunt matura, forisq́;
Iam trudunt toto percoctas ubere glandes:
Verum etiam nullis quæ proſunt uſibus, aut quæ
Ornatu tantum iam ſtare ſuperflua poſſent
Fuſtibus impellunt concuſſaq́; germina iactant.
Id uerò tantis animi feruoribus, ut non
Colligere: at rabidi ceu cum ſe dente moloſſi
Exagitant ſæuisq́; in uulnera morſibus ardent:
Sic pulſare comas pueros, ſic lædere fructus
Arboreos, ſic tu matres iugulare uideres:
Perfringi ramos, liueſcere corpora ſaxo,
Et pedibus depreſſa teri: ſubmittere frondes
Lapſibus ac multa uiduatas cæde piari.
Denſior haud equidem quaſſa pluit ilice grando,
Nec ueniunt plures templorum ad tecta columbæ:
Quàm mala ſunt quæ ferre quidem nos æmula cogit
Turba hominum, cum uel fructus uel ligna reuellunt
Vel quatit extantes petulantia publica ramos.
Hæc miſera eſt nucibus ratio: cum damna receptant
Pro officijs, toti proſunt quibus undiq; mundo
Atq; inter menſas ſtant munera prima ſecundas.
Q. *Multa ſuper damno quereris, ſuper æthere multa,*
Et ſuper arboribus. tum quæ tu aduerſa putabas

Omnia

Omnia non uano complecti iure uideris,
Nec penitus ueris oratio mœsta repugnat.
Cæterum an hoc tali quæ ſunt ſanctiſsima dicto
Propterea comprendi,& opus damnarier hoc quod
Et pietas commendat,& uſus ad optima uertit,
Fas ſiet exquiras animum tranquilla.ſiniſtris
Dextera miſcere,aut falſis quæ uera,prophanum
Eſt habitum ſemper,ſemper crudele putatum eſt.
Non ego te uaria ſuſpenſam ambage morabor.
Multa quidem inuito contingunt triſtia cœlo,
Multa dijs.Nec enim ſupero inſcripſiſſe parenti
Hæc aduerſa uelis,duro quæ noxia mundo
Altius incumbunt certisúe doloribus inſtant,
Si quid fata boni noſtris aſpergere uitis,
Si fœlix aliquid poterint tribuiſſe uideri:
Id cœlo munus referas.Ioue læta ſecundo
Accipimus:dextra cuius mihi robora primum
Vt data ſunt,aliquos ita nunc ſeruantur in uſus
Atq; habet excelſas ſors non uaniſsima Quercus.
Aſt alios alia acta mouent:nec prorſus ineptè
Sunt tibi dicta,graui quæ nunc ſermone per omnes
Exagitas numeros rerumq; in tempora ſpargis.
Sed tamen hæc uera tibi ſunt ratione ſuoq;
Diſcernenda modo:ne quos fortaſſe dolores
Stulticia,aut fallax hominum contentio gignit,
Aſcribas cœlo fatisúe impulſa querare.
Non ſuperis aliqua eſt diuis petulantia.quod te
Agniculus capreæq; leues hœdiq; petulci
Infeſtent:quòd te puerorum turba laceſſet
Decutiatúe comas:quòd celſa cacumina multi

Exſcindant, frondeſq́ue leues de corpore uellant:
Quis cœlo labor, aut quæ deniq; culpa Tonantis
Aetherei? rerum fœda eſt iniuria, cum ſe
Aduerſus ſuperos uiolento gutture tollit.
Magna equidem diuûm benedictio frigus & aura eſt,
Nec mala ſunt, quæ tu tanto mala fulmine damnas.
Quis neget, urgenti quin ſit ſua gloria Brumæ,
Quin ſua commoditas Brumæ ſit plurima? nónne
Natiuum denſis ea uiribus aucta calorem
Firmat, & æſtatis gratiſsima munera lætis
Vſibus immittit flammasq́; rigoribus auget?
Hæc muſcas culicesq́; necat cymicesq́; uolantes,
Hæc bruchos ſternit, puerosq́; ſub atria cogit
Durior, ac teneras preſſat magis horrida palmas.
Ver terras aperit zephiris glebasq́; reſoluit:
Liquitur & canis è montibus humor, aquisq́;
Diſcedit glacies: ſplendeſcere uomer aratro
Incipit, ac uitreo referunt ſe carbaſa ponto.
Gramine nunc ueſtitur humus folijsq́; tumeſcunt
Ardua ſyluarum: flores erumpere, ſucco
Turgeſcunt gemmæ, radix patefacta liquores
Attrahit, ac dulces uacuo rapit ubere lymphas.
Inde ſuus uentri cibus eſt & pabula totis
Stirpibus, æquato quæ alimenta ſacomate uirtus
Spirituum medijs partitur clauſa medullis.
Protinus æſtiui ſuccedit temporis aura,
Blandula, grata, recens: pòſt cum ſe exuſcitat igne
Sydereo rapidusq́; infert ſe Syrius orbi:
Tum grauis incumbit populis, tum ſæuus adurit
Corpora, tum uires populatus membra reſoluit

Ignibus,

Ignibus, atq; graues inter serit ocia curas.
At uerò optatos matura in semina fructus
Digerit, humorum latices coquit, uua corymbos
Molibus extendit farcitq; caloribus uuas.
Spiritus in segetes tacitus uenit: æthere magnus
Iuppiter interdum pluuias in semina spargit
Multiplicatq; solo rorem, quo deniq; tellus
Pignore mollescit sterilesq; extrudit auenas.
Iam uerò excelsis ludunt in montibus agni
Caprigenumq; genus: iam pleno cymbia lacte
Vbera desiccant, fluuijs iam uellera mergunt:
Iam uolucres læto sua fundere pectora cantu,
Et corylos inter uirides resonare cicadas.
Quid Philomela tuos memorem tibi blandula cantus?
Quæ quanquam exiguo succrescas corpore: miris
Tu tamen has etiam recrearis uocibus auras
Auditumq; feris uarijsq; accentibus imples.
Percoctas Autumnus opes iam colligit, uuis
Sordidus, & uario permiscens plurima uento.
Sed quid ego hæc tandem? uicibus sacra tempora certis
Humanas inter dispensant maxima gentes
Munera. temporibus cedas, si uiuere certes.
Tu uerò nimis ingrato baccharis ab ore
Et recti metas cum sis transgressa Tonanti
Illudis supero: neq; te capit ulla pudoris
Relligio, ut cœli concedas legibus: & quod
Aut natura tuis congesserit usibus: aut res
Exigat ipsa, uelis iustum tibi dicier: ut quò
Te uitæ ratio tulit haud morosa sequare.
Cum ueluti subito confundunt impete uani

Iura coci nihil integram, nil dulce relinquunt.
Sic quòd parua tibi noceat scintilla repugnas
Iudicio, damnasq; ignes & quicquid ubiq; est
Exagitas, poterit quia non placuisse uideri.
Deniq; si tibi sunt iam multa aduersa, proinde
Et nobis aduersa putes? nos omnia lance
Longè alia quàm tu rerum momenta secuti,
Adstipulari equidem tibi nos non posse fatemur.
Tum fas esse sinas uero me cedere: uel quòd
Id pietas iubeat, uel quòd Natura requirat,
Fallere mendaci uel quòd sit turpe labello.
Atqui ego diuersas cœlo iam iudice sector
Complectorq; uias, Numero bona uincere: si quis
Quæ bona sunt, uero discernere lumine possit.
Id si non esset, iam nil foret omnis, & omnis
Nil tibi uita foret, neq; quisquam uiuere posset.
Vtq; etiam exemplo ne non sis doctior, instem:
Aspice quantum homini dederit natura. sed ipsum
Hoc genus assiduos etiam tolerare labores
Cogitur ac uarijs submittere casibus æuum.
At cum ritè Deum norit, cum numina uero
Iuncta bono sciat, ac toto spe regnet olympo:
Lauticiasq; probet gratæq; pericula uitæ
Seu caueat, seu propulset: seu legibus armet
Sese etiam, ac flammas intelligat ætheris, & res
Iudicioq; animoq; gerat, studijsq; fruatur
Ingenuis, linguæq; usum sic dirigat, ut cum
Vox huic certa sonet, tum nuncia pectoris omnes
Explicet articulos precibusq; adducat Olympum.
Deniq; cum celeres ponto dedit ire carinas,

Cum

Cum segetes legat ac densas in frigora uestes
Aptet, & ignotis satagat dare lumina rebus:
Cumq́ urbes cœtusq́ colat, cum iura frequentet
Et ferat humanos in egentia uiscera sensus:
Quis dubitet magnis cumulatum laudibus esse
Ornatumq́ bonis: etiamsi plurima sæpè
Excrucient animos & ludant tristia regnis?
Non igitur superant semper mala. Cede monenti,
Cede Deo, quantumq́ potes tibi deme querelas,
Et nihil è fuco, nihil ira aut fraude loquaris.
N. *Id tamen ingratum est uel sterni corpora, uel sic*
Deniq́ lassari, toto ut tibi uertice lætas
Excutier patiare comas, ubi uicta salaci
Afficiare malo fructusq́ è uerbere linquas.
Q. *Haud equidem ingratum est, hoc condita fine uiremus,*
Simus ut humanæ gratissima munera genti,
Seu nos stare locis igitur fructuq́ beato
Seruire, & tumido libeat submittere uentri
Pabula: seu libro rigidas inferre secures
Et resecare comas ramosq́ reuellere mens sit:
Nil nos hercle mali patimur: pars una uorantes
Pauerit igniculos flammasq́ accendat edaces.
Pars in tecta subit, fulcrisq́ impacta superbis
Augustos uaria sustentat mole penates
Compingitq́ domum & laquearia celsa moratur.
Vt nihil egregij referam studiumq́ manusq́
Artificis uarios qui nos aptarit in usus
Dolandoq́ nouis æquarit robora formis.
Scamna, thori, mensæ, porrecta sedilia, postes,
Scrinia, cista, sudes, tabulata, orchestra, columnæ,

Et quæ præterea sunt ordinis huius, ab ipsis
In cœtus ueniunt & magna palatia syluis.
Hîc tibi uera igitur iam primùm gloria uictæ
Crescit, & inscriptam gestant tua tergora laudem.
Amplius haud quicquam illudet puer improbus: hœdi
Absuerint etiam: non te tua frigora pressent,
Nec tua pugnantes insternent robora uenti.
Vel te te Reges & curia prima, deorum
Vel te templa colant: uel multæ uirginis usus
Efferat, ac blandas inter sis gloria puppas.
Huc ubi peruentum fuerit tibi, culmina summos
Sunt sortita gradus & te natura coronat.
N. Sed tamen & gratum est folio per rura uirenti
Stare loco celsam, lætosq; in sidera uultus
Erigere & densa se latè amplectier umbra.
Q. Quid lætos uultus, quid latam dixeris umbram,
Omnia iam pridem cum sint tibi tristia? frustra
Certatur studijs si mens non recta sequatur.
N. Euenit ô Quercus miseris id stirpibus, ut se
Nosse minus possint rerumq; intendere causis.
Atqui alias aliud ceu erroribus implicat: omni
Qui sapere officio & sua prendere commoda possit,
Is demum fœlix & toto est asse beatus.

COLLO-

COLLOQVIVM V.

Coniungi frustra quos natura separat.

BRASSICA. VITIS.

B. Cum tibi iam spacij tantum sit Vitis in horto,
Vt nostras etiam ductis immittere sulcis,
Aut scrobe non amplo radices condere possem:
Quid tandem causæ est, quæ deniq; iurgia dicam,
Auersata quidem mea quòd sis fœdera: nec me
Vicinam tibi stare loco, & frondescere cernas?
Et tamen æthereo qui præsidet autor in orbe
Sancit amicitias rerum, nexuq; beato
Herbarum uires occultaq; munera firmat.
Sed quid non fastus tumidæq; superbia formæ
Quid non excelsis animi feruoribus audent?
Vos solitis equidem contemnitis artibus herbas
Exiguas humilesq; solo: quia serpere forsan
Longius, & multa succrescere fronde ualetis.
V. Non mihi non tales ueniunt in pectora curæ,
Nec quòd tu herba sies, poteris contempta uideri.
Ast ego cum Vitis, cum tu sis Brassica, nostræ
Hanc demum causam litisq; fugæq; putabis:
Quòd neq; te possim præsentem ferre, nec ipsa
Tu mea complecti uirgulta tenerrima uelles.
B. Aut quæ culpa mea est? aut quid deliquimus ambæ?
V. Res equidem uaria mersa est caligine, at istud
Fas te nosse siet (reliquis absiste moueri)
Natura minimè quæ sunt aduersa, iugari.

B. At mihi perpulcrè corylisq; thymoq; pyrisq;
Conuenit, ac molles reficit uicinia lauros.

V. At tibi nequicquam Origano rutaq; perhenni
Conuenit: his equidem uicinia uestra dolores
Cum ferit, interdum nigras parit aspera mortes.

B. Origanum nymphæ deflent, lacrymisq; solutis
Multiplicant questus floresq; in funera uertunt.
Illa tamen uili plerunq; obnoxia regno.
Exiguos tantum uitæ mortalis in usus
Creuerat, ac leuibus properabat germina uillis
Contempta, & miseris inscripta laboribus. at cum
Ingruit è cœlo uentus, subuertit ineptè
Lætantem, & sæuæ compegit lumina morti.
At rutas acri quòd adurent corpora flamma,
Et latè circum studeant dominarier, esse
Vitandas duxi: nec me temeraria bellis
Insero, nec tristes meditor mihi spontè ruinas.
Non ego pugnaci quemquam uirtute lacesso:
Nec contra imbelles ego concito fortia neruos.
Arua beata colo, & pacis consector honores
Multiplicoq; bonum mortalibus: una colonos
Quæ beo, & immenso cumulauero prædia fructu.
Quamuis hæc etiam pauci benefacta morentur,
Indignisq; modis meq; & mea cymata tractent.
Nunc si Vite quidem persuasa condere possem
Hoc mea regna loco, & propius consistere doner:
Vicero, & ingrati nil uulgi probra morabor.
Certè ego non uanos conferrem in prædia fructus,
Et socios magna colerem pietate labores.

V. Iampridem nostro quæ sunt tibi Brasica dicto

Prodita,

Prodita, constanti tibi prodita lege putabis:
Moribus aduersis non fœdera sarta coire,
Nec sua discordes coniungere carmina neruos.
Quòd si tu lateri iungas latus obuia nostro,
Et propè consistas, folijsq; induxeris umbras:
Vel tete extingui, uel nos migrare necesse est.

B. *Et mirum certè est, quo me natura sub auras*
Extulit auspicio, tenerosq; profundere iussit
Cauliculos, interq; herbas frondere uirentes:
Si nihil officio placeam, si inuisa corymbis
Atq; exosa siem. tamen hac me laude uetustas
Cumprimis ornare: quòd & sua gaudia Viti
Restituam, & populis animos in pocula firmem.

V. *Quis diras odij causas hominiq; cicutaq;*
Explicet, aut Tauro biferam det uincere Ficum?
Cur Milui saltem liquidis sub nubibus umbram
Horret, & incusso Gallus premit ora timore?
Cum tamen hic rabidos accensa uoce Leones
Terret, & in subitos transmutat corda pauores?
Serpentum insidias acremq; in uulnera morsum
Quis nescit? tamen hos ieiuno guttura sputo
Interimunt. uel cur fastidiat allia magnes:
Cur rutam felis, patulam cur Vipera Fagum,
Ferrea dyctamnum quid spicula trudit? equisúe
Pabula grata negant ferulæ, quas optat Asellus
Tardior, ac pigro uelut ingerit hordea uentri?
Non cariem Laurus, non fulmina sentit. Iaspis
Sanguineos sistit fluxus: formica repugnat
Mandragoris. certa uirtute Topasius ignes
Et Veneris flammas minuit flectitq; calores.

Non facile est proferre uices, & multa silentis
Munera naturæ, quibus hanc inducere formam
Possit, & æquatis uarium dare rebus honorem.
Forsitan occultas uires, atq; abdita rebus
Semina formarum cum conspicienda dedissent
Numina, non tamen & causas uerosq; latentis
Naturæ fontes operumq; exordia quenquam
Scire dabant. supero non est iniuria cœlo,
Mortali constent si non satis omnia uati.
B. *Non mutari etiam tam tristia uincula possunt?*
V. *Non ea posse putes. manet irreuocabile, cœlo*
Quod placuit: nusquamq; dij sua iura retractant.
B. *Stirpibus ingratum est igitur traducere uitam*
Hanc miseram, cum non aliena iniuria tantum
Presset, & externo celerentur funera morsu:
Verùm etiam proprijs in mutua damna periclis
Sese onerent, auidosq; ferant in uulnera rictus.
Bestia nulla suo se mutua dente fatigat,
Non lupus arua lupis prohibet: non uacca iuuencos.
Non porcos porci iugulant: non damula damas
Exigit, aut toto syluarum pellit ab usu.
Ast herbas herbæ subigunt, & in effera sese
Probra agitant, nimiumq; fero liuore fatiscunt.
Et tamen his toto uix quicquam pulcrius orbe
Emicat, æthereos seu quis spectarit honores,
Siue animis studio fragrantem subdat odorem.
V. *Erras, quantumuis solers, & cognita lucro*
Multiplici latis præstes sua pabula mensis,
Grataq; non dubijs uenias ad fercula dextris.
Bestia multa quidem uiolat se mutua. quanquam

Abstineant

Abstineant specie, generis non rara uidebis
Vulnera, & immissos fraterna in uiscera dentes.
Quin age, si blando se iungeret inclyta nexu
Semita naturæ, neq; se contraria cuiquam
Inferat, ac nullo pugnent obstantia motu:
Hac demum fieri quid rerum sorte putares,
Aut quas in ~~ferrent~~ tulerint hæc fœdera, Brassica, formas?

B. Credo equidem ueteris tunc aurea secula Iani
Falciferiq; senis mundo reditura: citisq;
Ad sua cum canibus uenturos pocula Damas.
Iunctus & agniculis miti Lupus arua subiret
Ingenio: nullas uolucer stupefactus ad umbras
Horreret uarij Gallus fera uiscera milui.
Tum iucunda foret plantisq; & uita colonis,
Tum nullæ rabies, tum nulla aduersa molestis
Obrueret totum genus hoc mortale ruinis.

V. Haud recto certè id contendere Brassica ductu
Te sentire uelim: nihil est rationis in illo
Iudicijue modo. confundere singula motu
Antiquumq; Chaos mundo retulisse uideris:
Idq; adeò ut Vitis neq; me natura deinceps
Hæc mea fulciret, neq; te tua forma teneret.
Ast unum tum cuncta forent, cum scilicet uni
Omnia conspirent formasq; solutio tollat.

V. An formas etiam mutatum dixeris iri:
Aurea si fœdam dirimat concordia litem?

V. Lis nulla est, ubi non formæ natura repugnant.
Ast sua cum rerum lateant te iura nihilq;
Exquiras proprijs obnoxia semina formis:
Rustica tecta colis, nec quid siet utile noris.

Non alio mundi compages optima nexu
Firmius æternos in se sibi colligit usus:
Quàm quòd dißidijs pulcherrima corpora multas
Interdum lites aduersaq; iurgia gignant.
Quidúe album tanta commendas uoce colorem?
An´ne quòd horrescas atro stupefacta? diem quid
Tantopere exoptes: nisi quòd te noctis acerbo
Terreat umbra gelu. blandum sata planta calorem
Quid captare uelis, si non te frigora cœlo
Asperiore grauent, & hyems te sæua perurat?
Deniq; cum nostros complexa furoribus hortos
Ebria turba premit, Cytharæq; accentibus omnes
Irruit in saltus blandasq; agit ausa choreas:
Quæ res tanta Lyram, totos quæ Braßica neruos
Commendat? uarijs an' non quia temperat omnes
Vocibus æqua sonos, & obit manus æmula celsi
Interualla poli numerisq; imitatur olympum?
Suscitat harmoniam spacij distantia. Quod si
Vno tota sono teneras uox impleat aures,
Gratia nulla foret nec haberet Musica laudem.
Mollibus hæc igitur cum se Lyra uocibus armat,
Inflectit uarias subigitq; in gaudia mentes.
B. *Concedo. sedenim, si quid potes, exime nostris*
Pectoribus curas: & qua ratione putarim
Id fieri, tete tam magnis uiribus auctam
Tamq; ferentem animos circum fastigia, mollem
Hanc odisse comam folijsq; resistere nostris.
Credo equidem summis indignum uiribus esse
Hæc infirma sequi ac odijs agitare minores.
Nos humili tantum cum stipite tendimus, omnem

Rectius hanc noxam potes aspernata uideri.
V. Et poteram certè, nisi te natura maligno
Proderet ingenio, & faceres lugere corymbos.
Non quòd parua sies: sed quòd sis dira grauisq;
Vitibus: iccircò te infestat Bacchus agitq;
Te procul, & nullo tecum se fœdere iungit.
Hic Deus immenso cum numina cætera regno
Exsuperet, sola se te contemnier acri
Fert animo: cuius cum nos quoq; sacra colamus,
Te fugimus sociasq; manus tibi iure negamus.
Quid melius Baccho? quid uino dulcius? huic se
Aetherei primùm diui submittere: mox se
Submittunt homines meritosq; dat orbis honores.
Quo mage corporibus subigentur pabula succo?
Quid citius nutrire queat? mutata cruorem
Protinus instaurat Vitis, seq; alta medullis
Condit, & in medios tenui face labitur artus.
Spiritus est, plenoq; deo sub pectora manat,
Quo sine uita quidem nulla est mortalibus. aut quid
Diuorum placitis ô Brassica lenta repugnas?
Cede Deo, mollesq; inter cape numina uultus.
B. Non mihi sidereum contra pugnare Tonantem
Aut uires fuerint, aut mens persuaserit. huc se
Turba equidem stygijs funesta laboribus olim
Intulit, ac celso minitatur uincula cœlo,
Frustra etiam: cum nunc meritos sæua Aetna dolores
Congerat in stultos & terrea monstra Gigantes.
Tum uerò quæ tu Vitis modò uera profaris,
Amplector. Sed enim quæ sunt incommoda, mira
Protinus arte premis, fucumq; & damna silendo

Occultas. cur blanda tegis quo læseris igne?
Nam quæ prima quidem, aut quæ proxima deniq; culpem?
Quæ querar? excedunt uirtusq; & gloria menti:
Stulticiaq; homines superant, raptantur, aguntur,
Et furit inuiso cum turba sit ebria motu.
Quin fœdos pandunt rictus, aliena capessunt,
Et sibi nequicquam fingunt, quæ prendere nusquàm
Consilijsúe queant, factisúe inducere possint.
Mox uires languor subigit, fastidia, morbi
Existunt, aliquaq; lues in corpora serpit
Spiritibus celerata malis: tum plurima mentis
Pernicies, animoq; ferunt sua funera uentres.
Deniq; cum læso properent mala cuncta cerebro,
Qualia multa quidem nimium meminisse dolori est,
Quis damnet, cum te tam noxia dona ferentem
Viribus & toto quantum licet asse repellam?
Haud ego magnificis nitor uirtutibus omnes
Herbarum præ me studio contemnere formas:
Quæ uos sola malas ratio beat. ast mihi si quid
Occultæ fuerit naturæ aut muneris, illud
Humano meme generi debere fatebor:
Non minus, expasso quàm si subtegmine surgam
Textilibusq; feram memoranda umbracula ramis,
Nemo equidem mediocri etiam uirtute moueri
Teq; tuosq; putet, celsasúe remittere cristas,
Nos aliquo saltem ut miseras digneris honore
Coniungiq; sinas, propterq; assistere dones.
Non ea, non tumidæ ueniet moderatio Viti,
Nec cadet in tantos tam fracta superbia uultus.
Solæ exoptato ceu iure insurgitis, alto

Tenditis

Tenditis in superos & celsa palatia gressu,
Posseq́; nos etiam prohibetis ad ardua niti.
Hic igitur tacitoq́; sinu gaudemus, & æquas
Interea mensas hominum dulcesq́; popinas
Ingredimur, stomachoq́; leues affundimus escas,
Duraq́; commoto lenimus fercula uentre.

V. *Sit sanè, haud nullas etiam te Braßica laudes*
Hoc inter mortale genus, si numina faxint,
Consequier. magnum est temulenti damna cerebri
Discutere, ac subitos lenire in pectore motus.
Quin succo ualeas, quo cum aduersere lyeo
Hanc stultis noxam mortalibus ablue: diuûm
Munus id esse putes, quòd tanta in munera surgas.
Vnum igitur concedo (uno contenta quiescas
Braßica læta bono: quid enim uetat ista fateri,
Nec benè uel tecum, uel te sine uiuere possum)
Quod te uelle putem, mensis inferrier aude:
Daq́; operam tenui uenias ut grata palato.
Sis temeto medicina graui, contraq́; furentem
Vastantemq́; feras pateris tua semina Bacchum.
Hæc uerò te te uitare pericula mando,
Quæ folijs mortem tulerint, capita ardua sternant,
Expellantq́; locis totaq́; è classe fugarint:
Haud te uicina iunctam mihi sede morari,
Tangere uel nostras imis radicibus umbras.
Cætera magnoperè haud tibi nunc aduersor. eundum est
Quà natura ferat, causasq́; inflectere poßit.

COLLOQVIVM VI.

Bonis fauendum est, inuidendum nemini.

ALNVS. FRAXINVS.

A. NAturas rerum uarias, & multa sinistræ
Pondera fortunæ querimur. quo numine montes
Tollier, aut humiles statuas subsidere ualles?
Quis mundo leges, & inhospita iura uicesq́;
Intulit haud certis agitatas casibus? amnes
Quis flexo tumidos subuolui limite iußit,
Arreptasq́; uias decliuibus abdere ripis?
Incertum est quo uita bono fulcitur: agit' ne
In præceps aliquis Deus, & subuoluit olympo
Quod sumus, ac dubio detorquet secula motu:
An fortuna regit, cæcis quæ paßibus errans
Alternat sortes & inepta diuidit urna
Quæ temerè uaria partitur munera lance.
An uerò casus supero contraria cœlo
Causa, leues atomos uolitantia semina nullo
Cogat in acta gradu neq; certo immisceat orbi?
Quæ mihi prima quidem uisa est, semperq́; uideri
Fraxine prima potest tantorum causa malorum:
Ne Phœbo quisquam quæ sunt aduersa calenti
Imputet, ac superis adscribat noxia diuis.
Si Dij, si cœlo sunt numina: deniq; si nos
Hæc etiam curant, infernaq́; facta tuentur:

Haud dubium est quin recta ferant recteq; ministrent,
Et totum firmis incingant legibus orbem.
Nunc uerò salui tam magno in corpore rerum
Dixeris esse nihil. ueluti cum turbo iacentes
Corripit actutum paleas, & in aera spargit,
Perq; suos ultrò uolitant ea corpora gyros:
Sic res turbato spectantur limite: nusquam
Prima manent, semperq; noua se nube fatigant,
Et repetunt uarios diuerso ex ordine uultus.
Infera miscentur superis: mortalia uano
Pectora luxuriant: omnis sua pondera uirtus
Perdidit, ac ambas implerunt crimina lances.
Temporibus cessere modi, non bruma uetusto
Non Aestas cursu, non Ver, non lætus Iaccho
Voluitur Autumnus. facies nunc altera mundo
Surgit, & antiquum uerso chaos ingruit orbi.
Quod rectum est, nusquàm est. uirtusq; bonumq; decensq;
Exulat, ac toto moderatio cessit ab æuo.
Aut quid nostra etiam non damnas semina? latè
Herbarum tendunt uires: sed fœdere nusquàm
Sincero coeunt, neq; mutua iura tuentur.
Hanc aliæ spernunt, alijs est ista pudori,
Hæc uiret, hæc tenui succrescit acumine, ramos
Exerit hæc, aliæ passis radicibus errant
Quæ paucis umbram decernunt frondibus. istic
Maturi pendent procero è stipite fructus:
Hîc ueniunt nulli. fluuijs stat populus, ornos
Sicca ferunt, abies celsis in montibus, ulmis
Incumbunt uites. Sunt quæ sua semina fundunt,
Sunt quæ nulla fouent. longum est meminisse uagantis

Naturæ flexus, quæ si quid in ardua certi
Robora successus, si uincula firma teneret:
Omnibus una foret faciesq; & gloria rebus,
Nec tam diuerso lacerata fatisceret usu.
Haud, quæ prima queri, uel quò me uertere possim
Constiterit: nihil est lacrymis urgere Tonantem
Præsidijue aliquid cœlo sperare: quòd esse
Numina nulla putem. uel si sunt, nostra profectò
Non curare deos, rebusue intendere nostris.
Quod sibi quisq; potest raptu cumulare procaci,
Esse Deum: uanos tantum dare cætera plausus,
Aut leuibus saltem terroribus ædita ferri.
F. Desine funestis incessere uocibus omnes
Alne Deos: nulla est petulantis gloria linguæ,
Nec poterint laudem quæ sunt non recta mereri.
Tu turpi certè affectu cum dira labores,
Omnia confundis: cœlumq; salumq; solumq;
Aut si quæ cœlo sunt maxima corpora, misces.
Dij quantas animo pestes geris. exue mentem
Alne feram, ponasq; modum & sacra limina dictis.
Non aliud magis insanit quodcunq; caducos
Stipitibus rectis effundit in aera uultus.
Et mihi iam pridem tecum durare molestum est,
Subter & alueolis labentes cernere riuos,
Aut gratas folijs cumulare uirentibus umbras.
Sæpè quod est diris iactatum uocibus hæsit,
Vicinumq; grauat. spargit commota uenenum
Et non uisa lues: ueluti cum noxia sæuos
Temperies agitat correpta in uiscera morbos.
Quin unam memorant conspecta protinus una

Ducere

Ducere liuorem. exiguum est, quo flamma propinquas
Perdet acerba domos: scintillam abiecit in agros
Fortè aliquis, latas cum mox incendia syluas
Arripere, & subitos uideas grassarier ignes.
Non temerè cœlum laceres bacchata: Tonantem
Et superesse scias, & non nescire proteruæ
Insulsæq; etiam mendacia publica linguæ.
Hunc equidem fandi memorem pariterq; nefandi
Te sperare uelim: satis est tibi maxima soli
Vulnera blasphemæ circum præcordia uerti,
Ne diros animis halitus & noxia menti
Verba, etiam miseris aspergas stirpibus. aut quid?
Dÿ syluas curent, & frondibus omnia nostris
Hac sine labe quidem, & tanta sine clade secundent.

A. Quo tamen id tandem perfectum numine dicam
Fraxine, præstanti donatam robore Quercum
Ducere perpetuam longißima secula uitam?
Quis deus huic poterit tantum tribuisse? uirentem
Quis Laurum æternis uestiuit honoribus? at nos
Indecores, nullaq; etiam sub laude relictæ
Inuisam trahimus ceu duro in carcere sortem.
Nos etiam cur non aliquod nomenq; decusq;
Tot inter gerimus proceres? quo sidere frondes
Spargimus, ac totas incingimus arte paludes?
Aut iniusta neget quis cœlica numina? cum nos
Esse quidem uellent, similes cur esse uetabant
Omnes, ac parili subtendere brachia cultu?
Dispudet hoc quoties in flumine membra comasq;
Et uirides uultus & densa cacumina cerno,
Haud equidem ornatam magnæ me crescere laudi,

Nec mihi fœlices ad maxima surgere ramos.
Impetier sedenim dolabris lentaq́ꝫ securi
Sternier atq́ꝫ auidis deradi culmina dextris
Hæc Alnum sors una premit. coma sæpius omnis
Tollitur, & miseris uitam in radicibus abdo.
Haud quisquam sacris Diuorum me applicat aris,
Non templis inferre parat: non postibus addit
Heroum, aut celsis iungit mea robora muris.
Hæc mihi non iustè fieri, non recta uidentur
Fraxine. communi communia sorte fruantur
Diuersosq́ꝫ adeò quæ sunt diuersa coronent.
Vel mihi fas aurata siet laquearia regum
Tangere, & augustos crustis immittere postes,
Exornare thoros domibusq́ꝫ inferre columnas:
Vel certè mecum damnari in uilia quercum
Seruiliq́ꝫ manu succisam perdier, ignes
Pascere, & ingratos mecum sentiscere lapsus.
Dijq́ꝫ deæq́ꝫ omnes, aut si quæ numina cœlo
Forsitan esse putem, Quercumq́ꝫ & deniq́ꝫ Laurum
Et si quæ Lauro fuerit sua gloria, perdant.

F. *Me miseram totis cui non excedere campis*
Fasúe modusúe siet. Deus hæc me prata tueri
Iussit, & aerios inter succrescere montes.
Quæ precor Alne tuos agitant tibi frigora sensus,
Quis mentem genius pellit turbatq́ꝫ medullas,
Et stimulat tota dirum radice uenenum?
Dij tristes mundo tantasq́ꝫ auertite pestes,
Inq́ꝫ maligna ferum detrudant uota barathrum.
Hæc est illa uetus petulantis ianua linguæ
Et diri morsus & mens infida, malorum

Aemula:

Aemula: cui totam scelerum molimine uitam
Metiri: & tantum uolupe est sibi plaudere, quantum
Vel nocuisse queat, uel recto demere posit.
An' ne aliqui tandem casus, aliquisúe deorum
Te tibi commeritis agitatam fluctibus Alnum
Aut flexisse queant, meliora ut uota sequare:
Aut penitus, cum te capere haud potes amplius, orco
Præcipitent atrisq; onerent tua labra chelydris,
Et condant meritos aliquando in guttura nexus?
Credo ego sidereum, quæ mens est iusta, Tonantem,
Cum nil concedas superis, tibi texere longam
Supplicij telam: capias ut præmia uotis
Digna tuis, stultoq; nihil lætaberis ausu.
Quos etenim inuidia & superi blasphemia cœli
Exstimulant, quibus & tristes alit usus Erinnes,
Et sub pectoribus sceleratos implicat angues:
Hos nec uti uirtus, nec mens perfracta periclis,
Nec diuûm monitus fœdo à conamine pellunt:
Sic equidem magna correptos clade necesse est
Rectoris Stygij tristes aliquando tenebras
Sentire, ac meritas luere ob fera crimina pœnas.
Huc simul Inuidia omnis abit, qua tute laboras
Infœlix: hæc cum pulcherrima corpora, Laurum
Et Lauro, ueteri coniunctam fœdere Quercum
Persimili tecum uelles sub sorte teneri.
An' ne uides quo te subuertis funere? uel quæ?
Quæ tibi cum Quercu, cum sacra deniq; Lauro
Esse queant commercia? num tibi plurima lucro
Stulticia existat? soli' ne proteruia damnum
Non ferat? an tumidos impunè accenderis ignes.

Bacchandoq́ agites sceleratas anxia uoces?
Aut quid? num sterili ceu tu, gratissima cœlo
Quercus in hæc demum prospectat prædia ramo?
Num Laurus? superis hæc sunt iunctissima Diuis
Munera, quæ humanas inter pulcherrima gentes
Imperium exercent lateq́ effusa ministrant.
Tu seruire uelis, cui te natura creatam
Intulit officio. reliquis concede beatis
Exundare comis & honores inter haberi
Præcipuos, cum uel summis stant prima Monarchis
Gloria, uel primas immittunt laudibus urbes.
Deniq́ cultura quid nil te posse moueri,
Nil uirtute putem: cum uel tibi mollia Nymphæ
Brachia subtendant, uel ligna superflua iunctis
Detergant studijs flectantq́ in sidera ramos?
Aut quid & hoc memorem? Gallinæ filius albæ
Qui te qui nostras nonnunquam blandior umbras
Visit, & hunc subter labentem fingit ad amnem
Ora, genas, oculos, rutilantia tempora, uultus,
Frontem equidem eximius placidisq́ simillimus undis:
An non officio seruit tibi? noxia circum
Amputat, ac pressa subigit uirgulta securi:
Ne tibi uel numero pondus, uel pondere corpus
Sidat: & haud iusta surgant tibi brachia fronde.
Et tamen ingratum est, si tete hominesúe Dijúe
Officijs studeant, & cultu uelle mereri.
Hoc opus inuidiæ est & acerbi prima furoris
Seu nota, seu rabies: cum tu quibus Alne uenustis
Destituare bonis, alios excellere prauo
Planè animoq́ atq́ ore feras, cum fœda malignam.

His agitet studijs uersetq; calumnia mentem.
Excute funestos animi de pectore motus
Et meliora deos superumq; age posce Tonantem.
Gratari potius deceat, non omnia uili
Condita lege teri: miseras satis oro putabis
Esse aliquas. quanquàm si res ratione feratur
Vera etiam, misera nihil est quod dicere posis
Conditione premi: magnis quando usibus omne
Hoc genus inseruit, si quis benè nouerit uti.
Eximium decus est cariem nescire: Deorum
In monumenta legi tectisq; inferrier altis.
Sed tamen & nostris aliqua est quoq; gratia lignis
Et penitus sacro nusquam prohibemur ab usu.
Aeternas Vestæ flammas ignemq; beatum
Ipsa foues. bellis ego robora nostra dicaui.
Et Musis. rigidis fundamina molibus Alne
Prima iacis, subterq; tuos insternis in alta
Pondera complexus, quòd plurima secula limphis
Obruta perdures atq; integra corpora serues.
Tu formam corio inducis primumq; colorem:
Tu iuga dura leuas, tu uanno mollia reddis
Pondera: non aliqua te parte carere coloni,
Non ea tecta queunt. Cererem tu sepibus ambis,
Et teneros arces maturis frugibus agnos.
Ast uno excellis, tibi quo contendere stirpes
Haud aliæ possunt: subito quòd falce recisa
Virgulto surgas, neq; te tua damna morentur,
Quo minus actutum prisca in uestigia tete
Moueris, ac subitos repararis frondea uultus.
Vix sua restituent subuersam secula Quercum.

Nec celerem reddunt excisa cacumina Laurum.
Te tua moles agit, læta & radice reducit
Germina, quæ facili reuocant noua robora cursu
Et dicto citius ueteres nituntur in usus.
Rustica quapropter te gens colit. & tamen ista
Non etiam minimum laudari gente putabis.
Iuppiter ipse polo cum fortè elapsus in orbem
Hunc nostrum posita tum maiestate ueniret,
Rura beata subit. quid erat Ioue maius? at illum
Hospitio pia Baucis anus seniorq; Philemon
Excipiunt lætiq; fouent facilesq; ministrant
Concordes, studijsq; deum & pietate merentur.
Nos igitur cum tecta colant nunc rustica, sanè
Has sectemur opes, grataq; hæc prima colono
Præmia reddamus, facilè ut reparemur, & omnes
Ornemus pagos: ne, si uirtute relicta
Ingratæ simus, spe falsum se esse queratur.
Interea Augusti postesq; ac atria Regis
Ascendant Quercusq; ferax Laurusq; uirescens
Lignaq; magnificis accommodet aurea regnis.
Tuq; etiam faueas animo: gratare sorori
Fœlicesq; precare gradus, ut maxima ritè
Eueniant, quocunq; dij uirtusq; uocarint.
Iucundum est spectare, bonos florere. maligni
Ingenij est ita te fortunæ obsistere: ne quid
Alterius per te consistant fata suóue
Vtantur cursu famamq; è laude sequantur.
A. Non ea pectoribus mihi mens insedit: amaui
Semper obesse bonis. id iam successit, agitq;
Strenuus has etiam, qui te latet assecla partes.

F. Et lateat. nescisse aliquid tutissima res est.
Hoc certè miror cur, cum fateare dolosam
Sectari aduersus te cœlica pectora callem,
Ore tamen blando placeas: ita dulcia linguæ
Verba fluunt: ceu Nelidi cum fluminis instar
Aurea dicta ferunt alacri manasse labello,
Et grata fortes traxisse è uoce Pelasgos.
A. Haud sapis: hæc sola est mihi quæ iam semita totos
Perficiet numeros. hic cassis & unica rerum
Nassa capit, quas nulla capit uiolentia mentes.
Sanè opus artifici est animo, cum fallere rectos
Et lusisse uelis. non alea protinus ista
Omnibus arridet. pauci quos æquus amauit
Mercurius talem potuere obtendere formam;
Et minimè uili tibi fucum obtrudere lucro.
Quin uerò exemplis moueor. quid profuit uni
Esse bonum Cycno, & uarijs studuisse mereri
Officijs multos? Aquilis est præda suisq;
Sanè etiam è gregibus durissima uulnera sentit.
Cumq; alios alijs inuexit honoribus, atro
Plerunq; appetitur multorum gutture: quem cum
Obruere haud possint, quòd Phœbo militet: id quod
Sese posse uident, coniunctis morsibus acres
Expediunt rictus niueoq; extrema minantur.
Et si autem nihil his studium succedat: & omnem
Aspicias operam stulta in conamina perdi.
Cum tamen absistant nusquam malè uelle: profectò
Nos ea delectat ratio quoq;. siue quòd istud
Sic fieri iuuet, ac rectos pressisse uoluptas
Summa & sola siet. seu quòd florere malignos

Tute etiam uideas: qui quòd nocuisse ferantur
Id lucro inscribunt, facinusq; in præmia uertunt.
Hos ego consector, moresq; audacia firmat.
F. Agnosco: Dij recta uelint & iusta tueri.
Et tamen ista scias, nunquam te perdere Quercum
Posse, nec æterno Laurum spoliaris honore.
A. Perdere non Laurum? nec posse exscindere Quercum?
F. Haud te posse scias. Viuo Ioue Quercus amatur:
Phœbus amat Laurum. quid Apolline maius? & ipso
Quid Ioue maius habet, quantum patet orbis? ineptè
Sollicitas uotis quò non pertingere possis.
Tum quæcunq; Deûm sunt condita legibus, hæc tu
Condita recta putes. Alnum tete esse iubebat
Naturæ genitor: Quercum diuisit ab Alno,
Et solidis Laurum sub fructibus extulit. istis
Omnia sunt pridem distincta è finibus. atram
Dij mentem perdant, & quæ sunt alba coronent.

COLLOQVIVM VII.

Auaro diuitias etiam deesse maximas.

PYRVS. PLATANVS.

PY. CVm mihi prima leues tenero de cortice ramos
Truderet ac folijs ornare uirentibus ætas:
Hæc tua confestim nobis immensa cupido
Crescendi suspecta fuit. Suasere sorores
Vt nostros aliò transferrem cauta penates.

Nec

Nec uicina tuis efferrem brachia regnis.
Non quòd nostra quidem poteras exosa uideri:
Cùm Platanus gremio non auersante recentes
Herbarum frondes & germina prima benigno
Complexu foueat uiresq; sequacibus addat:
Sed mea cum scirent tardo mihi corpora motu
Surgere: te contrà facili tua maxima cursu
Robora moliri spacijsq; ingentibus uti:
Cumq; etiam possem subitis inuoluier umbris
Extremamq; necem lentasq; subire ruinas:
Venturas equidem clades serumq; periclum
Iam multò spectare prius, trepidaeq; monebant
Vt quas tum poteram uitarem sedula mortes.
Ast nihil hortatus, nil cautae plurima linguae
Iussa mouent: mansi tecum creuiq; per omnes
Huc prouecta gradus, media mihi donec in umbra
Sors ferat excluso funestos Sole dolores.

PL. Multae equidem surgunt circum tibi pectora curae
Et uarijs onerant sese tua dicta querelis.
Nescio quid primùm damnem, stolidas'ne sororum
Ambages: uel te non protinus esse secutam,
Cum canerent tenerae tam certa pericula frondi.
Sed frustra est gemitu sortem quae effluxit & inter
Est elapsa manus ceu deplorare: priora
Corrigier lacrymis non posse incommoda noris.
Et nunc hercle tibi optarem meliora, locoq;
Non ita uicino nostris te assistere ramis:
Libera nequicquàm tibi cum sit copia frondes
Spargere, & in superos haec pandere culmina uentos.
Quicquid id est, soli tamen haec res una colono

Pertinet: ut certo uel nos committere poßit
Limite, uel patrijs si sic uolet auferat aruis.

PY. An Dominum nescire putas quæ commoda nostris
Fructibus ampla legat? dominum accusare proterui
Ingenij est: neq; enim id faciunt quibus optima toto
Pectore mens ueris uirtutibus inclyta regnat.
Quin nihil in dominum si quid peccatur, inepta
Reijcias: tua te primùm natura procacem
Esse dedit: cui quod satis est, plerunq; uideri
Non satis esse solet: cum tu maiora sequendo
Semper & ampla petas, ramisq; sequacibus instes.

PL. Et certè uideo meme accusarier. at tu
Quod iustum est carpis, meq; hîc sine crimine damnas,
Quò me fata trahunt & olympica iussa sequendo
Progredior. Diuos reprendas stulta, Iouemq;
Insimules. aut quæ sunt nobis deniq; uires
Has nisi florenti subdat Deus? ipse colendo
Multiplicat ramos halitusq; inspirat eunti.

PY. Non mihi cœlestes incessere uocibus unquam
Cura proterua fuit. te contra expostulo: cuius
Multus in ore quidem cum sit Deus, omnibus ipsum
Tu studijs tamen alta negas, quando opprimis illos
Quos ille assertos, quos dignos lumine seruat.
Quin natura tibi quos auxit blanda meatus,
Si me scire negas stupidam contendere poßis.
Deniq; diuorum cum sit mihi nota uoluntas,
Cumq; sciam quà fata premant, ne finge Tonanti
Consilium, cuius se noluit esse proterui
Participem. satis est tete improbitate maloq;
Linquere, ne diuos etiam in tua crimina traxis.

Opperclumq;

Opperclumq; uelis tibi criminis esse Tonantem.
Quòd si uel posses totos inuoluere montes,
Si totos posses inducere frondibus hortos,
Haud satis esset agri, quod tu complexa teneres,
Incingasq; adeò spacijs umbraq; sequare.
Vt uentura petis, tibi sic præsentia desunt:
Nec satura esse potes. Si quis tibi conferat omnem
Hunc etiam, terris quantum se porrigit, orbem:
Forsan adhuc data pauca putes, maiora requiras,
Et quæ sunt nusquam, cupias tamen esse. profectò
Semper auarus eget, toto licet incubat auro:
Semper hians auidos in lucra informia rictus
Pandit. Vt immani cum fracta uoragine tellus
Dißilit: haud aliquo suppleri pondere gurges
Poßit, & iniecta uix prendas mole ruinas,
Haud secus ingenio uastaq; cupidine mentis
Stipat auarus opes plenasq; recondit in arcas.
Deniq; non cedit numeris: ea maior habendo
Sæuit, & immenso grassatur flamma sub igne.
Cui quantum inijcias tantum auxeris: ut nihil undæ
Concedunt, subtus quibus unda superflua pellem
Farcit, & immani distendit corpora lympha.
Hanc curam iniecit mortalibus æmula duri
Tisiphone imperij, turpes ubi subdola primùm
Indidit affectus sparsitq; in membra uenenum,
Et tacitum mersit cæca in præcordia uirus.
Hic etiam Platane arrodit tua uiscera serpens
Et cogit proferre comas, longißima ductu
Stringere te spacia, & gradibus proserpere: latis
Quin folijs etiam proiectos tendere ramos,

Et nusquam expassas trahere ad mediocria frondes.
Cum tamen & nullo, tanta est petulantia, fructu
Luxurias, at egena uires, & stipite penè
Insurgis uiduo, neq; te tua pignora densant.
Quapropter miseram te confiteare necesse est,
Siue quòd hæc auido stimulentur pectora morsu
Nec satiare queant uastam noua pondera mentem,
Siue quòd ingenua nequeas te prole beatam
Dicere: quantumuis paruas tibi nescio bacchas
Quas coma fracta tulit speq; hac te lusit inani.

PL. Sum tamen umbrarum decus, & latissima fundo
Brachia. sub nostris hominum densissima ramis
Turba latet: non Phœbe iacis tua tela per umbras,
Et nihil ingentes perrumpunt tegmina nimbi.
Nos populi mirantur, & hanc mihi condere laudem
E' Lycia Cretaq; student, certantq; paratis
Officijs, nitidam fœlix ubi Iuppiter ulnis
Dicitur Europam platano pressisse sub alta.

PY. Egregiam uerò laudem & præconia dignis
Inscribenda notis, latebras cum sedula præstes
Flagitijs, turpiq; malum secteris ab usu.
Scilicet immani ne quicquam desit auaro,
Impuros uitiorum aditus & lustra stupendis
Nequitijs concedit, opesq; è crimine uanus
Colligit. huc adeò simulata modestia creuit:
Submissæq; genæ, & dubijs frons horrida rugis:
Huc blandum sacræ uirtutis nomen, & omnis
Gloria deuenit. tantum leue pectora lucrum
Sollicitet: mox hîc operam spondebit auarus,
Et quocunq; uoces, ultrò in scelus omne sequetur.

Hoc studium harpyis, hæc est uictoria: cædes,
Furta, uoluptates, mendacia: deniq; quicquid
Aduersum diuis, auido tegit omnia uultu:
Consentitq; alijs etiam, uenditq; lucello
Nominis eximij famam. sint lucra, negarit
Esse deos, sanctoq; etiam dare præmia facto.
Hic igitur meritam quis te non esse loquatur,
Vt tua suffuso radixq; & brachia poßint
Crescere læta mero? non te liquor omnis in omnes
Suscitat articulos: blandum est, quo crimina surgunt
Principio. impensis ueniant tibi noxia curis
Et fiunt dulci maiora pericula damno.
PL. *Ast hominum studijs umbras ego proueho. quid si*
Officijs etiam poterint pietatis abuti?
PY. *Non homines cogunt. Verùm est tibi cæca uoluntas*
In præceps, animoq; malum blanditur auaro.
Quid commessari, mensas, conuiuia, luxus
Sectari libeat? patulas bacchantibus aures
Quid tribuisse iuuet? molles recubantibus unà
Sæpè thoros ponis sinuasq; sub arbore lectos.
Consilijs opus est, quoties natura repugnat,
Nomen ut eximium grato cum robore serues.

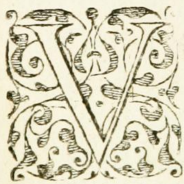
C. Erasmi Michaelii Læti,

COLLOQVIORVM MORALIVM Liber II.

COLLOQVIVM I.

Beneficio affectos, plerunque primos lædere.

CVCVLVS. COLVMBA.

CV. T mihi succedunt teneræ primordia uitæ?
Euax, arbitrio fruimur. quæ numina primùm,
Quod genus alituũ, quæ deniq; tempora laudẽ?
Iam ratis excessit scopulis, iam sulcat apertum
Prora fretum, & passis subigũt se cornua uelis.
Ingratas hyemis latebras & inhospita ruris
Liquimus arua, procul tendendum ex ædibus, & me
Fas liquido fuerit rediuiuum ostendere Soli.
Huc equidem Coccyx latuit satis usq;: feratur
In lucem deinceps, patuloq; sub æthere lætos
Ostendat, dulci uiuacior ore uolatus.
Quanquàm haud ignorem uolucrum meme inter haberi
Inuisum plerunq; greges: quia scilicet illis

Blandius

Blandius harmonicos iterant mea guttura cantus,
Mortalesq́; auido captant hæc munera uultu.
Ista autem toties mihi contemnenda putaui
Agmina: quæ nostris se frustra opponere dictis.
Aut studio saltem poterint errasse uideri.
Quis non Fringillam fastidit? Chlorida temnit?
Quem Philomela mouet? quis auem, cui carduus indit
Nomina, suspectat? quem uel Ficedula ducit,
Vel Cassita trahit? Paro quid amœnius? aut quid
Pulchrius est Psytacho? Sturno dare nomina possis,
Quæ referat, totam dum uocibus occupat aulam,
Humanosq́; sonos instructo è gutture fingit.
Laudentur Merulæ frustra: pellatur hirundo
Nec sub tecta siet. parua est ea turba uolantum.
Edita delicijs saltem: cui mascula uirtus
Sordet, & ingrato tantum strepit improba cantu.
Me uerò agricolas & amantes lucra colonos
Quis magni fecisse neget? me rusticus unam
Spectat auem, nostrisq́; infert concentibus aures,
Obseruatq́; meos operosa in facta uolatus.
Deniq; nec Cuculo, neq; galli uoce carere
Vita potest. quid enim? annorum subeuntia plausu
Tempora designo: atq; hyemis cessisse rigores
Testor, & æstiuos hæc ferri in climata Soles.
Gallus at è tenebris, hominum rimatur in usus
Partiturq́; etiam noctes, & segnia cantu
Pectora nonnunquam rerum in certamina mittit.
Nos igitur iam rura colunt, meritoq́; beatos
Optatosq́; uocant. ego cunctas una uolucres
Despicio, & quantum se fert occasio, duras

Has inter pugnas & tristia uulnera firmo.
Interea cœlo aduersor. mihi pallida seruit
Tisiphone. hanc laudo diuam, solamq́ celebro
Contemptor superûm, & magni uetus hostis olympi.
At Verno melius nil quicquam est tempore, primæ
Aestatis sese qua parti iunxerit. ista
Luce quidem gratum est tentanti plurima syluas
Peruolitare, proculq́ aditus subijsse latentes
Et nihil informes celare in carmina rictus.
Tum læto certè mundus sub flore uirescit,
Tum redeunt Soles, tum formosissimus annus,
Et passim teneræ quærunt noua fraga puellæ.
Est tamen & ratio, quæ te mihi prima Columbam
Euincit nostris acceptam moribus esse,
Quodq́ inimicitias tecum non æmulus optem.
Nam cum recta sies habituq́ insignis & albo,
Cumq́ etiam simplex, & libera felle putere:
Deniq́ cum nulli noceas, sed manet in omnes
Officium: quantumq́ uolas agitata per auras,
Sidera tantum etiam potes exornare uideri:
Euenit ut placido tecum sub fœdere durem,
Sectandamq́ putem: cùm sis studiosa, gemasq́
Et uideare dolis etiam procul omnibus esse.
Hinc mihi iam constat tecum concordia. qualem
Optarint plerunq́ boni: cum maximus æui
Hic fructus siet, ingenuo ut potiaris amico
Tali equidem, tua cui uel læta, uel aspera possis
Credere: quo demum studijs utare secundis,
Cum tibi pars miseræ sit prima ac ultima uitæ.
Ceu cum nostra tuis pulcherrima pignora nidis

Insero:

Insero: tu nulla defungi parte recusas,
Quo minus & fœtus cures, & gnara futuri
Omnia sollicitis meditata laboribus addas.
Tu mihi susceptam sobolem paruamq; iuuentam
Præceptis formas: tua nos sanctißima pulcrè
Disciplina trahit, uitæq; ad maxima ducit.
Quicquid id est celebri quo nos sumus ædita partu
Corpora, torquatæ fas sit mihi ferre Columbæ,
Et primos lucis me aditus debere fateri.
Salue equidem ueneranda parens, fidißima nutrix,
Grata dijs, nostroq; etiam iam nobilis auso.
Dij tibi, quæ poßis animo cepisse uideri,
Hac etiam nostra moti prece uota secundent.

CO. Subuersum æthereis dirum Salmonea flammis
Disiectumq; ferunt, scelerata perditus arte
Cum simulare Iouem, & iaculari fulmina uellet.
Hunc equidem structo memorant in ponte citatos
Quadrupedum currus & equos agitasse uolantes,
Impulsasq; rotas strepitu quassasse per urbes
Argolicas, fremituq; faces sparsisse: Tonantem
Vt uerum flammas & spargere tela putares.
At Deus hunc stygio properè immersisse profundo
Dicitur, ultorem seq; exhibuisse superbi
Pectoris, ac merita pensasse hos clade furores.
Nunc uerò diuos, rerum quid fortè geratur
Ignorare putem: qui cum te tanta locutum
Et tam dira ferant, uiduatum prorsus Olympum
Fulminibus statuam, aut nullum superesse Tonantem
Vlterius, tua qui scelerum tibi præmia iustus
Reddat, & æquata meritum tibi sarciat urna.

Dij quantum cæci nos pectoris occupat? an' non
Virtutes simulare malis fas Iuppiter esse
Duxerit? an' ne etiam patientem accommodet aurem
Flagitio, ac iustos inclinet in improba sensus?
Non iam miror enim tolerent si cætera, cum te
Hac scelerum Lerna turpem patiantur inultum.
Nec tibi magnoperè culpandos rere Gigantes,
Quos cœlum affectasse ferunt, solioq; Tonantem
Exigere, & magnis uoluisse potirier ausis.
Non nescire Deos etenim, non prima negare
Numina: de summi certatum est culmine regni,
Et cui consistat Maiestas summa Tyranno.
Ast nihil est etiam si quis Salmonea tecum
Conferat: horresco uoces dirasq; nefandasq;
Et meminisse dolos impuraq; iurgia linguæ.
Aut tibi quis mentem genius, quæ cura fatigat
Improba? ut hac cùm sis natura pessimus, audes
Officij tamen ac uirtutum nomine tete
Iactare, & scelerum deformes pandere rictus?
Cùm tu, quam nigro crispantem sceptra profundo
Tisiphonen laudas, solam agnouisse parentem
Vt possis: ita, nunc quanquàm uomis aurea, totus
Te tamen esse satum Stygio probat orbis Auerno.
Non ego discipulos tales, non pectora finxi,
Nec te de nostris agnoscam fœtibus esse.
Immanis te felle parens, ditissima fuci
Et fœcunda dolis, naturæ perdita monstrum
Edidit ac sæuo te natum semine linquit.
Suppositus nostris, quis enim negat, aduena nidis
Hæc in membra uenis, blando quæ fota calore

Hanc unà uario funestam crimine uitam
Attrahere, & nostra poterant uirtute moueri.
Non mihi naturam, scelerum neq; semina debes,
Nec tua progenie de molli pectora ducis.
Alterius sed enim cùm sis farrago laboris
Temperiemq; trahas: ne me fateare parentem,
Nec te dire satum nostra de gente putabis.
At si nutricem, si deniq; tute uocandam
Hac ratione putes, fuerim quòd sedula, matrem
Iam solo summum tibi tu scelerate pudorem
Nomine conflaris, factoq; in tartara mergas.
Cum primum tenui prodires natus ab ouo
Proferresq; caput Soli cœlumq; uideres,
Mirabar lepidos uultus formæq; decorem,
Et cibus assiduo uenit tibi plurimus usu.
Intercepta meis quoties ego pabula natis
Carpere te uidi? quoties cum membra palumbis
Languida spectarem: neq; enim mihi causa modusue
Exitij tum notus erat: solabar egentem
Hoc me cæca bono, quòd te succrescere pleno
Iam succo nitidum lususq; ciere uiderem.
Sed quali tandem meditatus pectore lusus
Et quæ grata tuæ cuperes benefacta parenti
Reddere, nunc demum uicina per oppida constat
Et propè fatali monstratum clade fuisset.
Subnixus primis etenim cum uiribus esses,
Dum nos interea quæsitum pabula noras
Excessisse domo, pullisq; abijsse relictis,
Ingenij uirus miseros depastus alumnos,
Et quæ naturæ fuerant secreta recludis.

Nos perijſſe ratæ laceratos unguibus alti
Accipitris, mœſto uacuum clamore cubile
Impulimus, gemituq́ animum uocesq́ moramur.
Quin tu adeò noſtros etiam tolerare dolores
Aegrius, & queſtus poteras ſpectaſſe uideri:
Cum me compoſita deceptam fronte, maloq́
Hoſpite deluſam reliquas agit error in artes,
Vt te blandidius retinendum ſtulta putarim.
Nec requieuit enim mihi mens nil mota, priuſquàm
In plenos artus & plena in robora tete
Euaſiſſe uidet tutosq́ urgere uolatus.
Tum quantas in me ſtrages, in uiſcera matris
Inq́ alas, toties quibus incubuiſſe ſolebas,
Molitum tete uel quanta piacula dicam?
Dij tibi pro meritis tandem pro talibus auſis
Et pro flagitijs digniſſima præmia reddant.
Ni meus ipſe domo me pes atq́ ala tuliſſet,
Mœſta palumba ſuo iam præda fuiſſet alumno.
Et tamen officium ſimulas, iactasq́ beatæ
Iſtud amicitiæ, cui cedant omnia, nomen.
Cumq́ adeò teſtere Deos, cum tute Tonantem
Creber in ore habeas: facto tamen eſſe Tonantem
Tute negas iuſtoq́ ferox illudis Olympo.
Nunc ego ſola queror: nati ceſſere perempti,
Non delata rogis ſoboles, non condita ſaxo eſt,
Nec pro more leui ſub ceſpite tecta moratur.
Hoſpitis at uiolata manu deceſſit: habetq́
Inuiſum diuis fraterno in uentre ſepulcrum.
Nec quererer, de te ſi quid fortaſſe fuiſſem
Sic merita, ut iuſtè hæc odiſſe impendia poſſes.

Et matrem spreuisse: cui cura ista monenti
Semper erat, tete meliorem reddere, ne quid
E' nostris etiam non gratior usibus esses.
Sed quid? quo meme poteram sperare beatam
Præsidio, certæ mihi condita uincula morti
Repperi, & ingratas cumulari in præmia mentes.
Hac benefacta quidem nebulones lance rependunt.
CV. Stulta, gemens & inepta, dijs confisa malignis,
Sacra deæ Veneri querulisq; obnoxia curis,
Et multo nimium ploratu diues: in altas
Qua te cunq; ferant uitæ ludibria syluas.
An' ne putes etiam lingua quacunq; moueri
Hoc pectus, sæuis herebo quod militat uncis,
Cœlicaq; haud timide quamuis sint numina spernit?
Erras infœlix multum, uitæq; per omnes
Laberis articulos. nihil est sapuisse iuuenta,
Si tibi deliret senium. fortasse monebas
Maiores olim nostros: iam tute monentem
Audi etiam, & Cuculo sapias ignara Magistro.
Stultitia est alios cum tu instituisse ferare,
Ipsa tamen rerum nullo sis doctior usu,
Nec tibi quæ fuerint uere exoptanda sequare.
CO. Et miseras etiam Cuculo auscultare columbas?
Scilicet has rerum sortes, hæc tempora nostro
Ante quidem multo prædixit Sestus in orbe,
Cum caneret syluas, atq; hæc consueta uolantum
Commoda non dubijs mutatum luctibus iri
Diceret, ac seros cumulari in lucra dolores.
Quin uentura etiam cuculis aliquando magistris
Talia secla refert, uerso quibus ordine mundus

Induat excussos uirtutum à cardine mores
Incertumq; colat, rectoq; inuisa probarit.
Et nunc tute nouis ingrate laboribus æuum
Sollicitas. ueráne etiam pietate feratur
Improbus, & ueteres ponant fera pectora fraudes?
CV. Haud moueare, tibi quo demum sacra magistro
Vtilibus ueniat fœlixq; scientia dictis.
Seu doceat Pluto, seu te magè maximus armis
Iuppiter informet, gratum sit utrumq; palato,
Et flexisse animum monitis, ea maxima laus est.
CO. Cur igitur non tu rectumq; bonumq; monentes
Audis, officio submittens pectora nostro?
Cur nihil in melius mutari hæc semina dicam?
CV. Nil nobis certè magnum quod dicere possis
Defuit. egregia nos tu pietate fouebas:
Tu dictis animum instituis: tu sidera nobis
Commendas: nihil est equidem quod tute uideri
Præterijsse potes. Sed & hoc nos scimus, habentq;
Pectora nostra tuas uelut inclyta dogmata uoces:
Cum tu suadendo nos ad pulcherrima fingis.
Ast diuersa tamen sequimur. iuuat esse malignos,
Officij immemores, totoq; excedere recto.
Hæc est illa etenim tibi dudum incognita nutrix
Semita, qua cunctos ferriq; trahiq; uidemus,
Cuius & auspicijs lætari maxima ducas.
Scilicet ingratos non tantum dicier: ast se
Imprimis præstare malos, & in omne paratos
Exitium, quocunq; nocent uel fata sequentes,
Vel locus inuitet salebris, ut lædere possint.
Tum certè officio longisq; fauoribus usos,
Iam conclamatis in te consistere dextris.

Et tibi damna quidem occulto celerare tumultu.
Hæc ego cum uideam, mea quò deflectere possum
Pectora? mens aliud suadet: docet arbiter æui
Longè aliud, nostris qui sensibus imperat, usus:
Quem nunc prætulerim, dum quæ tibi tristia condam,
Exequar ac celeri noceat mea lingua Columbæ.
Quin alios sanè inuito qui uulnera mecum
Multiplicent: ne quid Cuculo fortasse ferare
Solo etiam ingrato lacerarier. omnibus instat
Buteo consilijs, tibi ne infœlicia, ne quis
Luctus & inuisò desit labor obuius igni.
Nec quòd multa soles multis largirier, esse
Propterea gratos statuas. tibi primus atroces
Struxerit insidias, primo cui tute iacenti
Supposuisse manus poterisq; & cuncta uideri
Officia indulsisse. malis fecisse benignè
Est nihil. immittit nocituris sumina flammis,
Indignos quisquis studeat uirtute mereri.
Rusticus è toto nonnunquam stipite Quercum
Deijcit, ac leuibus molitur funera ramis.
Hæc tamen illa fuit Soboli tutela, cibumq;
Pabulaq; & multo præstabat germina fructu.
Vipera perruptis matrem necat inuida costis:
Et patrem simili perimit Phalangius ore.
Optimus Ausonidum, res uera est, Scipio tota
Cognitus urbe fuit, magnis cum maximus ille
In patriam meritis fecisset, ut optimus esset.
At tamen & patria hunc poterat prohibere sepulcro
Extorremq; pati, cuius uirtute quietem
Iam toties partam magnis celebrare triumphis.

Deniq; quid memorem mortalia facta? parum'ne est
Mortales etiam communi lege teneri?
Hanc igitur cernam multos cum poscere laudem
Sectariq; malum, & benefacta rependere facto
Improbo, & ingratas ob commoda reddere mentes:
Ingredior consuetum iter, & te persequor, omnem
Progeniem exscindens, quantum mihi scilicet illam
Fasq; & iura sinunt uiolento perdere regno.
Illa uetus dudum perijt mihi gratia, mens se
Cogit in obsequium, & ficta sub imagine seruit.
CO. *Heu, quantas etiam patiuntur numina pestes*
Hoc inter mortale genus proserpere? sed me
Et tutela Deûm, & poterit mens recta tueri.
Id certè eueniet, quod cum tu plurima damno
Afficies, simili rursus te clade uolucres
Præcipitent aliquando, luasq; hanc corpore noxam.
Et quæcunq; sies meritus, ludibria plores.
Quodq; in me sæuo poteras committere raptu,
Sustineas proprijs lacerate nepotibus. omnem
Dÿ metam sceleri statuunt, pœnamq; bilance
Ex æqua, ne quis frustra colat æthera, reddunt.

COLLOQVIVM II.

Interdum etiam prodesse minimos.

CEDRVS. MYRICA.

C. M*Axima consector: minimis aduersor: eundum est*
Qua me celsa uelint rerum fastigia duci.

Nouimus

M. Nouimus ingenij cupidos sublimis honores
Sidereasq́; comas, & odori munera ligni.
Quis' ue ita me stupida subuersam mente putarit,
Vt contemnendas statuam mihi paruula Cedros:
Inq́; humiles cupiam detrudi maxima ualles?
Non ea pectoribus latet indignatio nostris,
Nec superum aduersus meditamur bella Tonantem,
Id saltem audaci contendit uoce Myrica,
Vt cum te meritis ornatam laudibus optet
Aërijsq́; uirere locis, interq́; beatas
Syluarum denso frondere cacumine nymphas:
Te capias tamen ipsa, tibiq́; hæc pectora circum
Fortia uincla loces fatoq́; obsistere discas.
Qui nimijs semper turgescit honoribus, & se
Legibus exemptum communibus aspicit: atras
Hic uitæ flammas metuat, nihiliq́; putarit
Fidendum lætis, quanquàm sint maxima, regnis.
C. Viribus haud nostris opus est monitore Myrica.
Nec mihi fas animo stolidas admittere curas.
Aërios habito montes, ea regna ministro,
Hæc mihi prima dijs sedes data: subruat inde
Qui potis, & tristi Cedros fert crescere uultu.
M. Inuidiæ quæ summa patent. non uallibus imis
Tempestas furit: extremis latuisse, salutem
Confert, ac humiles non lassant fulmina montes.
Aeolus incubuit celsis, & flamina circum
Alta fremunt. quæ sublimi stant uertice quercus
Impulsus metuant aduersaq́; sidera sperent.
C. Non ego fabellas, non guttura uana morabor.
Quod paruum est, metuat, casusq́; pauescat ad omnes

Et dubio ſemper fatorum pondere nutet.
Fortia contemnunt ſuperos, ſtant uiribus altè
Nixa ſuis, nullaq́ timent ſe clade moueri.
M. *Et tamen excelſæ confracta cacumina fagi*
In præceps aliquando dari ſpectaueris. iſtas
Quis tandem genius, quæ deniq́ fata reuellunt?
C. *Quæ ſunt firma, deos contemnere fortiter audent.*
M. *Quæ ſunt firma, dijs ſunt firma tuentibus. aſt ſi*
Aduerſo pugnant, iam non ſunt firma, Tonante.
Cur uerò, cum ſis pulcerrima Cedre, minores
Deſpicis, ac nullo dignaris honore myricas?
Si te fœlicem fortuna hæc finxit, haberes
Fortuna, quo te communem reddere poſſes.
Fortior eſt qui ſe, quàm qui fortiſsima uincit
Mœnia: uirtuti poſita eſt ea meta, nec ultra
Tenditur. haud raro tibi commoda maxima paruæ
Res etiam attulerint, & amica ſorte bearint.
C. *Haud ego, quodcunq́ eſt quo uos præſtare putetis,*
Vllius indigeo. mea me fortuna per omnes
Extulit alta gradus: regnumq́ uirosq́ decusq́
Et ſi quæ tribui poterant mihi clara, dicauit.
Me Solymis quondam cum res fuit integra regnis
Succiſam Libano ſacriq́ è uertice montis,
Artifices operum nitidis expoſcere tectis.
Me domus & Regum quæcunq́ palatia longis
Aduectam ratibus cupiunt: me docta magiſtri
Dextera præcipuos æquatam fingit in uſus,
Atq́ inter ſummas diuorum collocat arces.
Quis claſſem Pharij, aut Syrorum carbaſa regis,
Quis Poliorchetis neſciuerit undeciremen?

Diruta quem miseri latuissent templa Sagunti
Aut Epheso magnæ quæ sunt exusta Dianæ?
Has operas, atq; hæc ego sacra innixa columnis
Gentibus exhibui, cum me uirtute bonoq;
Aeterno scirent tineis obsistere, & ullam
Haud cariem lætas ætati inducere Cedros.
Quid mihi cum miseris? fortunam quisq; sequatur
Quam nactus. tenui, uel humo sordescat & alga,
Vel læta superas inter coma frondeat auras.
M. *Sed tamen haud quisquam cunctos ita sustulit omnis*
Momenti numeros, propria ut uirtute beatus
Dicier, aut solo fœlix se possit haberi.
Namq; alios aliud, si rectà aspexeris, urget.
Haud igitur quæ parua uelim te spernere: turpis
Stulticia est cunctas præ se contemnere stirpes,
Nullius & sese uirtutis egere putare.
Nónne feros uideas superari sæpius ursos,
Grandibus haud semper laceratos colla molossis?
Concurrit nonnunquàm etiam canis æmula magni
Roboris, exiguo quantumuis corpore sese
Incitet, ac ualidis non tendat tergora lumbis.
Ast alia quoniam uirtute excellit, amandam
Cætera turba putat, magnisq; accommodat ausis.
Deniq; si humanum quisquam genus aspicit, istic
Ardua sectantem rerum te exempla monebunt:
Quid spretis interdum etiam uirtutibus insit
Præsidij: aut quanto redeant tibi mutua lucro
Officia, hîc etiam: cum quis tibi forsan ob usus
Haud certè magnos poterit contemptus haberi,
Atq; tuos inter sit pars extrema Clientes.

An' non quò dominis auerti funera possent,
Interdum quidam sese obiecere periclis,
Et tristem excipiunt aliena ob commoda mortem?
Quin illam aspicias, quæ toti est cognita mundo
Fabula, & exiguis decernit rebus honorem.
Mus Ceruo captus, cum iam uictoris ad iras
Sternendus foret, hac elatum uoce ferumq;
Aggreditur. Non me uiolaueris inclyte paruum
Imbellemq;: dabis paulùm hac me luce potiri
Et fato superesse meo: pietatis & huius
Officij memorem seruarint sidera murem.
Ille indignanti similis calcare iacentem
Contempsit. Viuas, inquit, miserande: sequatur
Gloria uictorem, si te tibi donet. honestum est
Parcere subiectis, & debellare superbos.
Vix aliquot pauci gyrabant tempora Soles,
Cum simul extensis uenator cassibus acrem
Inuoluit Ceruum, retiq; apprendit: & inter
Cornua celsa plagas nodis coeuntibus hærent.
Vt uerò tristi uinctus stat fune gemiscens
Explicat immani quo mox cadat ilia ferro
Et dolet, ut cui nunc uitam mors ardua tollat.
Hîc ergo allapsus tali mus ore pauentem
Pulsat, & è dubijs horrorem uocibus auget.
Sic'ne etiam grandes astringunt retia Ceruos
Et fortuna premit? agnoscit celsa loquentem
Bestia: &, ô nostris si quæ solatia rebus
Nunc etiam attuleris? misero mihi funera iam nunc
Ante fores, interq; manus uersantur. at ille
Arrodens casses cum protinus explicat, æuo

Consulit

Consulit alterius uitaq́; pericula demit:
Et seruatorem uersa uice seruat. Olympo
Rem natam fateare, æquus si præmia reddas
Quæ poterat uirtus iampridem aliena mereri.
Parua iuuant, ubi magna labant. non numina uires
Viribus opponunt, neq; uires uiribus arcent.
Consilio & uirtute explent, quæ maxima mundo
Perficiunt: sæpe alta premunt, ut iusta coronent.
Aut quis non etiam ueterano prima iuuentæ
Misceat arma, graui si forsitan ardua bello
Regna petat, latisq́; manus sibi conserat aruis.
An quia largifluos expectat rusticus imbres,
Icciрco tenerum non poscat in hordea rorem?
Alnus amet riuos: Melanurum perca sequatur:
Me uirides inter ludantq́; tegantq́; lacertæ,
Et tenui fluuius nonnunquam excrescat ab amne.
Deniq; quis molli comprendere carmine possit,
Præsidij quantum paruis sibi rebus & usus
Corpora magna legunt. nihil est iactare potentis
Fortunæ cumulos: minimum est quo maxima damno
Intereunt. morsu spaciosum uipera Taurum
Enecat. impulsas uentorum flatibus acri
Sistit ab ore rates pugnax Echeneïs, eoq́;
Quo prendit morsu tensissima uela moratur.
Quid rerum domini? quid sceptro elatus, & orbis
Imperio diues, si destituatur honore
Obsequijq́; bono, tandem perfecerit? hæc est
Maiestas: si sint, qui quæ sunt iussa sequantur
Et ueniant promptis mandata ad seria dextris.
Pondera nos humiles toleramus dura Myricæ

Et uarijs tegimus pascentia corpora lustris.
Nos inter raptorq; lupus, uulpesq; dolosa
Morsibus exercet stabilitq; Tyrannide regnum.
Deniq; non aliquis quod paruum est, ritè repellat,
Nec contemnendum, minus est quod robore, ducat,
Teq; adeo, si quid sapias, patiare moneri
Ingentesq; animi fastus depone: minores
Esse sinas tecum, & communibus utier auris.
Imò age tu quantum excellas uirtute bonoq;
Naturæ: tantum miseris conscendere discas
Atq; aliqua tecum iubeas sub parte morari.
Imperio quisquis potitur fascesq; gubernat,
Et gerit excelso fluidas in uertice cristas,
Si non & miseris animo fecisse benignè est
Admittatq; suos foueatq; feratq; minores,
Nec tristes patrio soletur more colonos:
Is certè imperio indignum tituloq; superbo,
Et sese obscuri sobolem probat esse parentis.
Non etenim uirtus maiorum uera, iacentes
Aspernata fuit. solari, pascere, dextra
Eruere, ac hilari depellere tristia fronte,
Iusticiaq; suis inducere rebus honorem:
Hæc uia sublimes olim protrita Monarchas
Intulit imperijs primaq; ab origine Reges
Esse dedit, studijsq; bonos clarescere iussit.
Hæc eadem ne quid nutarint tradita seruat
Vnà etiam, ac patrijs confirmat culmina regnis.
C. Forsitan & minimis interdum maxima rebus
Indigeant: has nec contra pugnauero uoces,
Nec mihi iam libeat te carpere morsibus omni

Qui re sufficiant nullos fateare necesse est.
Non ego te deinceps contempsero: cresce myrica,
Lustra secunda feris & pande uolucribus umbras,
Haud ego consilijs, neq; ligni fructibus ulli
Defuero: quacunq; ferant mea munera uenti,
Nil, nisi quod cunctis poterit prodesse, sequemur.
Tu sanè exemplis, tu rerum mole retundis
Si quæ pectoribus crescit mihi cura sinistris.
Multi equidem suadent: sed non est omnibus una
Suadendi ratio. Deus est qui singula cunctis
Partitur. cedas, si quid sapis. æthera prendas,
Si tamen & terram studeas uirtute mereri.

M. *Non ego natura cunctos errare, malóue*
Crediderim ex animo quæ sunt minus æqua profari.
Exulat ingenium uitijs persæpe: monendo
Quod reuoces, usuq; adigas assuescere recto.
Suasores sed enim perdant malè numina, si qui
Vel funesta dolo uendunt, uel sacra prophanant.

COLLOQVIVM III.

Nescire quemque quo malos tractet modo.

FICVS. OLEA.

F. *INgratas Rhamni uoces & dira procacis*
Iurgia naturæ: quantumq; in singula latæ
Robora deformi bacchatur acumine syluæ,
Quis nescit? fœda est scelerum petulantia, cum non
Quod rectum est, etiam poterit placuisse uideri.

Quò sua mens est cuiq; malo truculentior, & iam
Venturas metuit commissa in crimina pœnas:
Hoc minus officio capitur: minus æmula magnæ
Virtutis, nigros obfirmat in omnia uultus,
Quæ scelus & facti suprema licentia gignit.
Ardua uirtuti posita est uia: proxima cœlo
Tendit, & haud faciles molitur in æthera gressus.
Stat uarijs rupes anfractibus edita, cuius
In cliuum multo sudore euaseris: atræ
Tot pestes huc te, tot scandere monstra uetarint.
Hanc uirtus arcem & superi fastigia montis
Incolit: huc paucos eniti posse uideres,
Atq; apicis tanti decoratum prendere culmen.
Ast uitium facili circum nos calle moratur:
Serpit humi prostatq; solo: sese omnibus ultrò
Articulis offert aditumq; in pectora tentat.
Non Fico plures cumularint uiscera grossos,
Nec plures calido Vitis dat Sole corymbos:
Quàm uitijs soboles obnoxia grandibus ex se
Germina protrudit, lateq; per oppida mittit.
Mille uiæ sunt, mille artes, quibus ista propago
Insinuat sese miseris mortalibus: ut iam
Hanc multos uastasse uides, paßimq; per omnes
Siue errare uicos, seu sese infundere regnis.
Ne mirere igitur Rhamno præcordia circum
Ingentem scelerum molem, segetemq; nefandam
Crescere. deformi primùm radice sub auras
Pullulat: hinc uitijs enormibus intulit æuum,
Assueuitq; malo: socio mox fœdere spinas
Allicit, ac animum falso tumet auctus honore.

Nescio

F. Nescio quò me fata trahunt, quo sidere tantum
Perdimus obsequij. nihil est bonitate fideue
Officioue malis operas impendere. Fago
Se uicina negat subtendere brachia posse:
Et Quercum fugit & primas horrescit ad umbras.

O. Quid si sub patulos Phœbei luminis ignes
Interea extuleris? campóne immissus aperto
Prostet, & æthereos Solis tueatur in orbes?

F. Res ea iam pridem mihi cum tentata placeret,
Haud equidem Rhamno persuasit. at ignea cœli
Regna aspernatur, succoq; fatiscere campos
Et nimio queritur plantas ardore necari.

O. In tenebras igitur uel opacæ deuia syluæ
Abijcias licet. Huc equidem neq; Cinthia currus,
Nec Phœbus radios & apertum miserit ignem.
Ast habitat Serpens squammis immanior: ater
Nycticorax, & Onocrotalus Vulturq; Vlulæq;
Atq; Ibex soloq; Stryges res fœda relatu
Incolit, ac sæuas inter stant copia taxos.
His uerò iungens feralia carmina Bubo
Personat, ac tristi reliquas mouet ore uolucres.
Sanè equidem hæc Rhamno fuerint loca grata: quiescet,
Sic demum, ac studio laudem potes hocce mereri.

F. Non tamen & nostro sic cesserit iste labori
Officiumúe probet. se exclusum luce queretur
Frigoribusq; premi. circum prospectat in omnes
Improbus articulos, ubi nos fortasse proteruis
Obijciat dictis hominum, culpetq; labores
Exagitetq; graui quæ sunt bene gesta cauillo.

O. Quid si illum fluuios iuxta, riuosq; sonoros,

Plantes, ac leni comitem dabis esse susurro?
Id fortasse loci captum recreauerit. an' non
Res ea magnanimis sola est accepta Monarchis,
Quos iuuat ad faciles defigere culmina lymphas?
Quid natura dedit labenti dulcius amne,
Quidúe undis melius? nihil hîc culpauerit. omnis
Luxuriat bonitate locus: seu quærat aprico
Fundere se campo, seu fluminis acer ad undas
Ludentes cupiat spectare in gurgite pisces.
Quin ripis plaudunt uolucres, strepituq́ cicadæ
Et clamore sonant. folijs plerumq́ colurnis
Hæc agit ac dulci recreat se bestia cantu.
Hîc gratos Philomela sonos, hîc Psytacus edit,
Hîc uario exercent se plurima pectora plausu
Alluduntq́ Ioui fluuiosq́ in carmina mittunt.
Deniq́ candidulo quid Cygno pulcrius? ast hîc
Incolit, ac faciles Zephyris spirantibus alas
Pandit & æternum modulatur arundine carmen.
Pascitur & ripas iuxta pecus. obuia taurus
Sternit, & æthereos mugitibus implicat orbes.
Temperies quin summa loco est: tum mollior aura
Perflat & humanis quod seruiat usibus auget.
F. *Vera canis. Sed enim Rhamno quis suaserit, ut se*
Commodet, ac ueris submittat pectora dictis?
Non ea mens prauos ita lubrica flexerit, ut se
Quò certè rerum pulcherrima semita ducit,
Aut uertisse uelint, aut recto iungere poßint.
Nec quæ nigra colunt, nec quæ sunt alba probarint.
Hæc mihi iam dudum florentibus obuia ripis
Præcipuo loca sunt meritoq́ inscripta decori.

Sed Rhamno pariter non arrisere: repugnat
Ista uoluntati semper petulantia nostræ.
Humida uel nimium queritur sibi tanta uideri
Flumina: uel niueos tandem auersatus Olores
Horret aquas, Cygnosq; premit, quantumq; maligni
Ingenij natura sinit, pulcherrima damnat.

O. In montes igitur celsiq; cacumina mundi
Profer: habent montes exemptam cladibus auram:
Atq; humiles circum spectant se tendere ualles.
Surgentem poterit Phœbumq; Iouemq; tueri,
Sidereosq; deos alios: ubi maxima lato
Numina se ponto uitreisq; è fluctibus urgent.
Contrà autem occubitu tacitas Plutonis in umbras
Cum sese exsoluunt, iterum spectare potestas
Montibus, & sero plausisse licebit olympo.
Iam pridem, ueris quo quis uirtutibus esset
Maior, & ingenua sibi duceret omnia mente,
Hoc mage sublimis uisum est fastigia terræ
Sectari, & primis excelsa capescere uotis.
Montibus insistunt uiolenti membra Leones,
Nobiliumq; greges, atq; agmina læta ferarum.
Montibus incumbunt Aquilæ, nidosq; per altas
Et sua tecta comas congestaq; uimina ponunt.
Sordidus ingenio fuerit, quem uallis & imi
Oblectat casa trita soli. petere alta, decorum est,
Et sua sidereis ceu condere lustra columnis.
Hac equidem Rhamnus iam conditione bonoq;
Vtetur: pulcrum est frondescere montibus altis,
Et uirides inter diffundere brachia Quercus.

F. Id uerò nimium arguta ratione profaris

O soror. At Rhamno nihil est suadere, niuosos
Vel certè accusat, uel damnat frigore montes.
Quin siccos etiam culpat, queriturq́; furenti
Expositos uento, superas euadere in auras
Altius, & nimio subsidere pondere ualles.
O. Dij meliora bonis. quid enim, si cætera desint,
Hoc quoq; defuerit, sibi non constare? parum'ne est,
Cum tu mentem erres, monitis nil cedere: nec te
Arrectas iustis præbere hortatibus aures?
Vna autem certa est ratio: manet una Nepoti
Certa tuo, nusquamq́; fide dubitante uacillat:
Haud te scire, malos quo demum ex ordine tractes
Quaúe repugnantes lenire cupidine poßis.
Durius haud quicquam misero deus obijcit orbi,
Arbitrio quàm quemq; frui, natura malignum
Si creat, ac largo suffarciat ora ueneno.
Aut huic quali etiam nunc dicto pectora turgent?
Quid consectatur? qua demum sede quiescet?
Quem neq; sicca iuuant, madidis neq; flumina ripis:
Non humiles campi, non celso è uertice montes:
Non umbris condensa, nec ædita Solibus arua.
Omnia fastidit, cum sit malus, asper & audax
Contemptorq́; Deûm factisq́; inimicus honestis.
Et mirum est, non posse malis quæ recta placere:
Cum placeant tamen illa bonis. aut deniq; quid iam
Tute putes? an'non Quercumq́; Vlmumq́; patentem
Et Fagos etiam, & spectantem sidera Laurum
Castaneasq́; Pyrosq́; graues Malosq́; feraces
Et quascunq; colunt nemorum communia frondes,
Intulerisq; locis, studioq́; inflexeris, ut te

Certantem

Certantem cura non tristi mente sequantur?
At soli placeat Rhamno nihil, omnibus unus
Cum sit deterior nullosq́; colatur in usus?
Sed sua uirtuti ratio est & gratia. Dij dent
Hæc florere, quibus quò sint amplißima, cœlo
Est datum & æthereos decernit Phœbus honores.
F. Ast unam tete miratur, & omnibus unam
Prædicat articulis, tecumq́; morarier optat.
Vicinas Oleæ cuperet sibi spargier umbras,
Subq́; tuo faciles adolescere corpore spinas.
O. Et Rhamnos oleæ coniungier? arbiter æui
Iuppiter, & qui nos, hæc pinguia munera, curas
Phœbe pater, quæq́; hos etiam mihi Pallas honores
Firmas & nostris accedis blandula uotis:
Da conferre manum Rhamnos mihi: iunge superbos
Indomitosq́; meæ, quantum patet ambitus, umbræ.
Iam tibi summa quidem Fico decedere cura
Poßit. in has equidem Rhamnos immiseris umbras
Et uicina meis sit tanta proteruia regnis.
Id Soror, id, frustra ne questam te esse querare,
Efficiam: ingrato ne quæ tibi postea Rhamno
Iurgia sint metuenda. comis aduoluito nostris
Abdeq́; sub folijs sobolem: quæ tota Tonanti
Displicet, ac Stygio tantum est accepta Tyranno.
Non tibi Phœbus equos properantibus ante quadrigis
Ter totos circum manifesti sideris orbes
Duxerit, ac gelidas radijs perstrinxerit arctos:
Quàm Rhamno fatum celerari morte uidebis,
Et probè languentes cumulari in funera spinas.
Quis cœlo mentem inspirat? quo numine credas

Id fieri, prauis semper contraria rebus
Esse alia, & tacitis pugnare ea semina formis?
Nil melius uirtute: sed huic quoq; sidera uires
Et pia fata dabunt. decernunt præmia diui:
Exscinduntq; malos merguntq; inimica tenebris.
Semita dijs nota est, supero qua iudice cœlo
Aut laxare uelint, aut condere tristia rectis.

COLLOQVIVM IIII.

Manere amicos, dum fortuna manserit.

CORILVS. MALVS.

C. *HAud indulgendum semper tibi Male putabis*
Questubus. Est molli res hæc aduersa medullæ,
Infestaiq; oculos mortemq; doloribus addit.
Cum tibi non etiam succedant omnia uoto,
Id saltem contenta uelis, quod ferre sub auras
Tempora posse uides fatoq; immittere spectas.
Pectoris haud sani fuerit, meliora futuris
Nunc equidem sperare: uetus quàm protulit ætas
Maiorum, tristi cumulat dum plurima lance.
Immò age deterius mundo quicunq; futurum
Dixerit, ac sero poterit metuisse Nepoti:
Hunc equidem sapere, & mores callere necesse est.
In peius ruere, & retrò sublapsa referri
Omnia pulcra uides: subuersi pectoris omnes
Deprendis numeros. Nihil est fecisse benignè,
Omnia sunt ingrata odijsq; exposta sinistris.

Excitat

Excitat inuidiam uirtus. sed & omnibus una
Et premere, & rectis cura est nocuisse uoluptas.
Nil datur officijs: morbo languescit inani
Obsequium, & tristi dispersa est gratia uento.
Quod iuuat, interea dum iuuerit, omnibus istud
Acceptum studijs plausuq; extollier audis.
At simul officio cum res excessit, habesq;
Postea nil, quo se petulans fortassis egere
Duxerit: actutum ueteris tibi gratia facti
Disperijt. meritis nihil est confidere: nec te
Laudibus intulerit, quòd honesto cognitus usu
Profueris. cui te officio deuinxeris, iste
Primus ab officio, manifesta in uincla repellet,
Si potis, aut diros in uiscera merserit enses.
Dum tibi res & fata manent non fracta, beatam
Turba colit. Quòd si uerso Dij numine ramos
Excutiant spolientq; comas: iam protinus altos
De te deq; tuis traxere silentia somnos.
Deme usum, nihil officijs deferre uidebis
Inuisum diuis hominum genus. ardua lucro
Commoda mensurat: solo hoc stant fœdera nexu:
Hoc & amicitiæ coeunt. fortuna recedat,
Inuoluatq; caput tenebris paulumq; laboret:
Mox sanctum pacti nomen, mox sacra uidebis
Fœdera, ceu ruptis prouolui in funera uenis.
Huc redijt res omnis, ut hæc sibi quisq; sequenda
Duxerit, utilibus cumulant quæ pectora factis:
Cætera contemnat, quamuis laudentur honesta.
Nescia uirtutis lata est uia. serpit in omnes
Improbitas, aliquaq; iuuat nocuisse malignos.

Aut tibi quid nostræ querar infortunia uitæ:
Quam modò neglectam populisq́; & ciuibus esse
Despectamq́; uides? nihil hîc mihi plurima prosunt
Munera, quæ diti pendebant aurea ramo,
Quæq́; etiam leuibus mihi sunt sublecta canistris
Et pretiò fuerant toties inscripta secundo.
Cum pleno stabam fœcunda & turgida fructu
Maturoq́; etiam rutulabant poma nitore:
Tum pueri circum & iuuenes teneræq́; puellæ
Saltibus instabant facilesq́; agitare choreas,
Et uario mixtim celebrare tripudia lusu.
Quin uerò interdum mihi suspendere corollas,
Interdum flores & serta uirentia spargunt.
Tympana nonnunquàm subtus crepitare: leuemq́;
Tendebant cytharam resonantibus orgia plectris.
Festa dies aderat niueis inscripta Calendis
Ardua quo magni Pastoris uincula latè
Turba colit, plenasq́; urget iam messis aristas:
Ad me conferto cum protinus agmine pubes
Ciuica solenni pro more exculta ruebat,
Et faciles agitare choros lususq́; ciere.
Hîc hilares equidem tanta in certamina uultus,
Et iactus dulces, & basia grata uideres.
Desuper incumbens folijs ego prona tenellis
Intexi pueros, umbramq́; obiecimus astro
Solis, & ingratum prohibebam densa calorem.
Tum uerò ramos interq́; & culmina, dulces
Pendebant fructus maturaq́; poma rubebant:
Qualia se Hesperios ostendunt grata per hortos,
Herculeis etiam quæ digna laboribus essent.

Quas non hîc uoces, quæ non prolata uideres
Signa, quibus toto mihi ceu plausere theatro?
Inducunt numeris choreas, circumq́ue uagantur
Nymphæ, ac harmonicis implent concentibus auras.
Me laudare deæ, celebrantq́ue feruntq́ue puellæ
Cantibus, ac nostra se credere fronde beari.
Hîc igitur pleni magna cum tegminis umbra
Densior, ac folijs decorata uirentibus essem:
Tum certè laudabar, & hîc mea dona secuti
Mortales, cœlo me tollere uocibus. at nunc
Postquàm sæua hyemis tempestas impulit omnem
Disiecitq́ue comam foliumq́ue è fronde reuulsit:
Destituor neglecta choris. me nulla deinceps
Aut plausu, aut cytharis, aut munere uirgo frequentat.
Me miseram nasci quòd non mihi contigit illic,
Semper ubi aut uiridi frondescit ab arbore malus,
Aut meritis reddunt gratæ sua uota puellæ.
C. Desine uelle queri. scis quò mortalia tendunt
Pectora. iam fallax ingrato militat orbi
Mens etiam, & nulla patitur se laude moueri
Vt benefacta colat, similiúe è lance rependat.
Vsus amicitias & pacta superflua iungit:
Vsus alit leges, succrescunt usibus artes,
Et rerum formas liquet utilitate probari.
Quin si commoditas commendat fœdera, prompto
Mox è complexu quamuis diuersa coirint.
Cladibus at si te subuersum fata relinquant
Detrudantq́ue loco paulumúe in tristia mergant:
Iam simul excessit animis fauor. omnibus unus
Vix superest, qui te fidus miseretur egentem:

m Aut

Aut tua mutato celerarit commoda damno.
Communem tantùm sortem tibi finge: quod orno
Quodq; pyris coriloq; mihi, quod fortibus ulmis
Quodq; racemiferæ spectas contingere uiti:
Id tibi promittas etiam. Res stulta secundos
Est iactare Notos: tristes ubi fixa suburget
Tempestas fluctus, totaq; è fronte repugnat,
Et iacit aduersos producta in cornua uentos.
M. *Lubrica res igitur miseris fortuna putanda est,*
Cui si innitatur nostræ coniunctio uitæ
Hacq; basi humanæ consistant fœdera genti:
Haud dubium, infirmo quin se pede pacta fidesq;
Fulciat, ac dubio prendant se pectora nodo.
C. *Verè ea coniectas. si te tua commoda linquunt,*
Soluit amicitias uulgus, ueteresq; sodales
Contemnit, studijsq; nouas se flectit in artes,
Fœliciq; uacat: licet improbus iste malusq;
Deteriora colat, nec quæ sunt iusta sequatur.
Non ita sese hominum aduersum genus illa Tonantis
Aeterni soboles, magno cum uenit Olympo,
Exhibuit. fuit hoc etiam fœlixq; sacrumq;
Et fuit æternis clarum uirtutibus. ast his
Excidit immani subuersum fraude, ruitq;
In præceps, cœloq; procul decessit in umbras
Tartareas ubi nox feralibus aucta tenebris
Obruit atroci ueterem caligine lucem.
At deformatum soboles æterna sequendo
Asseruit, reparatq; genus, uinciq; potentem
Fortior ac superos iterum dat scandere in orbes.
Non sanè aspernatur inops miserumq;, quòd esset

Iam

Iam miserum. priscæ meminit pulcherrima formæ
Semina. in hæc igitur cum mitis amansq; tuetur.
Prima colit, lapsosq; fouet, fractisq; medetur
Et latè errantes ad ouilia tuta reducit.
Quid Vitem, diuûm gratissima munera dicam?
Quæ quali affectu uicinam diligat Vlmum,
Hoc liquet: arenti quòd sese admisceat, ut quas
Perdidit ista comas, hæc demum obtendat: eoq;
Nunc etiam officio ueluti florere feratur
Vlmus, & è Viti reparatum seruet honorem.
Non illam refugit: quòd nunc annosa labascat
Forsitan, atq; minor tactæ sit gratia frondi.
Sed sequitur, quantumq; colit, tantum ornat: & ipsum
Hoc agit, ut fesso iam sit sua cura parenti.
Non agnos Aries sed oues plerunq; uetustas
Effœtasq; colit. meminit placuisse iuuenta,
Quas senio imbelles nec lege, nec arte relinquat.
M. Fœdius ingrato nihil est, Dij tristia mundo
Auertant, tantasq; lues in tartara uoluant.
C. Quod Diuos etiam tolerare, ac ferre Tonantem
Res docet, ingratas multorum ut numina uoces
Experiantur: id æqua etiam tibi mente ferendum
Duxeris, ac placido superandum more putabis.
Non quoties peccant homines sua protinus arma
Iuppiter exsoluit, facibusq; ex æthere pugnat.
Conniuet nonnunquàm etiam, toleratq; procellas,
Irarumq; modos in commoda tempora differt.
Haud aliter tua damna feras: concede maligno
Paulisper genio, & meliora optando sequare.
Tempus erit, cum tu niuibusq; ac frigore pulso

Rursus in æstatis uenias bona, scilicet omnem
Adductura comam folijsq; auctura decorem.
Tum tibi prisca iterum faciesq; & gloria succos
Restituet, totaq; nouos dabit arbore flores,
Et sua frondenti suspendet munera ramo.
Tum solitæ repetent iterum sua uota puellæ
Et uirides iaciant circum tua regna corollas.
Interea sepes trabibus sudibusq; præustis
Ipsa tibi statuam, circumq; hæc culmina, quantum
Ambitus excurrit deserto funditus horto,
Inducam muros & agens retinacula pandam.
Ne tibi uel morsu graciles uirgulta capellæ,
Vel lacerent auidi crescentia semina porci.
M. *Interdum pluuias, interdum cœlica uentos*
Numina dispensant. quem nec quæ tristia frangunt,
Dementant nec læta, æquo sed tramite uitam
Librat, & in nullo despondet uulnere mentem,
Ille equidem fœlix, & prima est sorte beatus.
Pondere sub magno magna est plerunq; ruina.
Qui sapit, haud cæcis fortunæ insultibus errat.
Ingratos hyemis fluctus Ver mite resoluit,
Et fugat excitos fœcior aura tumultus.
Qua te cunq; trahunt superi, parere necesse est.

COLLO-

COLLOQVIVM V.

Veram nobilitatem uirtute iudicari.

SAXVM. PVMEX.

S. GLoria uirtutis prima est: & summa uoluptas
Scire bonum: quodq́; ore probes studijsq́; sequare,
Re tandem uera factisq́; ostendere posse.
P. Rustica simplicitas saxo tibi grata fatigat
Pectus, & informi cumulat noua iurgia rictu.
Desipis, & grata est contentio. si libet, audi.
Vtilitate quidem res omnis, & omnis ab usu
Pensanda est. reliquis absiste mouerier: ut quæ
Multorum stolidæ ceu rectum extollere uoces
Mirariq́; solent: ea turba est improba: stultis
Iudicijs summos plerunq; minoribus æquat,
Et rerum fines decretaq́; fœdera tollit.
Hæc uulgi ratio est qui iustum ignorat: at illud
Ore tamen multo multoq́; uolumine uersat
Demens: qui rectum languenti penè cerebro
Concipit, ac formis errantibus induit actus.
Ignauum certè Virtus est nomen, & altis
Vrbibus excedit, tenuesq́; exspirat in umbras.
Humanum ueluti cum uisa obscura cerebrum
Inficiunt, luduntq́; animis, & imagine falsa
Perstringunt oculos, & spe cumulantur inani.
Dextra mihi deus est: & uirtus, tendere quo nos
Ardor agit, cupidæq́; ferunt in commoda mentes.

Non uulgi Deus, aut me nomina ficta mouebunt.
Commoditas sed enim quò me mea ducit & usus
Huc sequor, hîc uitæ finisq; & terminus esto.
Interea hoc stultum uirtutis nomen amate
Vos alij: totosq; dies insumite pulcro
Iucundoq; Deo: plausum date, fingite lusus,
Orgiaq; insano contendite mystica Baccho.

S. At tu qua demum Pumex ratione tumescens
Contemnenda quidem statuas tibi saxa? quid istuc
Te impulit, ut tanto nos auersere furore?
Humanos equidem mores, uitamq; modestam
Quæq; doli nihil aut scelerato in pectore fuci
Occulit, æthereo gratam tute esse parenti
Acceptamq; scias. nec uirtus aurea lucro
Multiplicíue caret diuina in præmia laude.

P. Coccicis est eadem plerunq; iterando sub auras
Fundere. quidúe Iouem & cœlestia numina, uel quid
Virtutum toties mihi cœlica præmia narras?
Improbus ille quidem Deus est, nimiumq; procaci
Terminat edicto mortalia facta, quibus nil
Quod libeat, miseris etiam fecisse licebit.
Ast me non similis genuit pater: illius umbras
Imperium premit, ac stygio sub flumine regnat
Liber, & æternos qui uersat & euomit ignes.
Cui minimè uolupe est angustis stringere septis
Arbitrij leges: totis mihi cedit habenis
Atq; uoluntatis confirmat semina nostræ.

S. E Stygijs igitur lacubus flammaq; perhenni
Eq; Herebo ueniunt generis primordia uestri:
Præcipuumq; decus, ceu stemmata prima putatis

Securè

Securè quodcunq; libet fecisse, nec ulla
Quæ uos cancellis compescat, lege teneri?
P. Scilicet hæc nostræ mihi Nobilitatis haberi
Signa uelim, leges uel iam spreuisse, uel unquàm
Non metuisse bonas, semperq; potirier ausis.
S. At leges quisquis metuit, nihil iste timebit.
Maxima securæ sunt ista repagula uitæ,
Et leges metuisse bonas, & fidere diuis.
P. Nec Diuos, Saxum, neq; leges arbitror ullas
Esse bonas. nihil hîc cedo, quòd ficta proteruè
Ista reer: quæ si ueris iam uiribus essent,
Legibus & maior foret & reuerentia diuis.
Vtilitate quidem leges inflectere: rectum
Metiri affectu, cœlum prætexere fuco,
Et uitium magni cultu pinxisse Tonantis:
Hæ sunt humanis iam notæ moribus artes.
Nec tamen aut sæuit uibrato Iuppiter igne,
Quem regnare ferunt: nec leges uertere possunt
Quo minus ingrato properent mortalia curru,
Exosamq; uoment cœli in fastigia bilem.
Non igitur curare deos hæc tristia credam:
Mobilis & positas connectit opinio leges.
Qua mihi dat tenues equidem natura sub auras
Rumpere, & immixtum celeri uolitare fauillæ,
Id reor esse Deos, id legum uincula dicam.
Cætera figmentis ludunt, quæ temnere possis:
Quòd nusquàm pœnas, quòd non tormenta, nec ignes
Nec gladios uideas sæuos punire Tyrannos.
Haud ego primæuis Virtutum nomina factis
Grata fuisse nego: quo tempore clara uigebat

Maiorumq́ fides, & mens sibi conscia recti:
Scilicet humanas inter cum numina gentes
Versari, & iustis poterant dare præmia rebus.
At mundi prorsus iam Scena inuertitur: omnis
Concidit, ac nullo uirtus manet alta theatro.
Quorsum igitur sectari animis quod prendere nusquàm
Aut retinere potes? uirtus laudatur, at alget
Interea, & uili tegitur uix aurea panno.
Quòd si operæ precium uirtuti existeret, illam
Non magni tantum facerent mortalia: uerùm
Exprimerent etiam, atq; in facta domestica ferrent,
Hincq́ sibi ingenuos populus captaret honores.
At nemo est cui non Virtutum nomina sordent,
Qui non malit opes, titulos quàm laudis auitæ
Iactare, & solido sibi lucra reponere censu.
Sunt Vitia informem quæ nunc latissima mundum
Corripuisse uides. hàc maxima turba uirorum
Vadit, & haud dubia statuit sibi commoda lance.
Fallere, mentiri, sæuis contendere diris,
Opprimere, insidias struere, & terrere pauentes,
Carceribus pugnare feris mortemq́ minari:
Quin lucris captare modos, exquirere census,
Efficta tantum sæuire in prædia causa,
Exhaurire lares, miseros contemnere, sannis
Exagitare bonos: metam transferre, tumultus
Ordiri, & nullo consciscere prælia fructu:
Non uiduas patrio solarier ore, nec aurem
Vertere pupillo, scelerati pectoris ignes
Proflare, ac nulla se credere lege teneri:
Has multi formas, has amplectuntur erynnes.

An

An mirere igitur, si quæ mihi maxima cernam
Lucra sequar? uulgo concessum est fallere. quis me
Hîc prohibere potest? tum prauos esse iuuabit,
Et placuisse minus: quòd non sint amplius ullæ
Præmia uirtuti. solo sibi nomine plaudunt
Mortales, surdoq́ ferunt præconia cœlo.
S. Vt nihil à ueteri prauorum sanguine possit
Degenerare? equidem stygio te principe natum
Verè etiam affirmas, nec te tua pectora fallunt.
Non alius tantum sub gutture uirus haberet,
Nec tam deformi celeraret uerba palato.
Et me penè iuuat, genitum te scire rapaci
Esse Deo, mediasq́ inter consurgere flammas
Nutritumq́ acri uentosis follibus igne:
Dummodò tute etiam quæ sint tua funera, noris.
Vnde etenim primùm superas contendis in auras,
Huc tete extrema fatorum mole reuerti
Iusq́ piumq́ putes, flammisq́ uoracibus abdi.
Hæc merces scelerum, & meriti improbitatis honores.
Flumina nonne uides illabier omnia molli
Oceano? quid enim? celso descendere ponto
Flumina cuncta uides, moxq́ in sua regna reuerti
Et ueteres iterum caput abdere lapsa sub undas.
Inclytus Eoo consurgit Phœbus ab orbe
Hucq́ redit. cunctis statuas quæ semina rebus
An'ne elementa? tamen formis quæcunq́ secundis
Iam pridem egregios tollunt in sidera uultus,
Omnia sunt priscos iterum lapsura sub ortus
Et primas petitura uices: ceu frigore cum se
Cogit hyems glaciemq́ parit, quæ Vere liquescens

m Soluitur

Soluitur in guttas, patriæq; obnoxia lymphæ
Multiplicat fluuios, ripisq; alludere geſtit.
Fas igitur fuerit te regna ad priſca reuerti
Inq; tuos iterum ſubſidere molliter ignes.
Quin tibi iam ſocios decernunt fata Gigantes
Quos apud, Aetneos inter tibi uenerit ignes
Læticia, ac duro florebunt gaudia riſu.
Sed tamen interea noſtro dum uiuis in orbe
Haud te parua ſequi, nec uilia facta uidemus.

P. *Imò ego magnificis iam uerſor in ædibus. aut quid?*
Delicias inter primas conſiſto leuesq;
Interdum plantas, quæ res eſt maxima, tergo.
Sint Quercus aulis uel gloria ſumma: profectò
Non etiam nihil eſt callos deradere, tritam
Explanaſſe cutem, ſubnataq; flaccida morſu
Vellere, & hoc tali petere inclyta balnea fructu.

S. *Egregiam uerò laudem, & pulcherrima uitæ*
Munera: plantarum fœdas detergere ſordes,
Vt niteant digitî, & pedibus ſit gloria mundis.
Non ea maiorum ratio fuit. Illa deorum
Progenies alio uirtutem ex aſſe ſecuta eſt
Atq; miniſterijs non hiſce obnoxia uixit.
Aſt alio quoniam tu uitam ex ordine ducis
Planè alijs etiam tu uitam moribus auges,
Et quæ nominibus ſequeris, re facta negaris.
Aut qua deniq; te ſuccreſcere imagine dicam
Qui ſordes alijs ſubnataq; triſtia tergis
Complanasq; cutem fœdosq; abſtergis odores?
Cum quali ipſe ſies animo, quæ uita beatum
Hoc mortale genus, quæ deniq; facta ſequantur:

Id tibi

Id tibi magnopere haud nunc pectora mouerit, aut quid
Nobilitate tumes, si nil sapis? abijce cristas,
Abijce sublimi fulgentes ære Leones:
Concedasq́; alijs, uirtus quibus aurea cordi
Imperat, ac studium est rectosq́; bonosq́; tueri.
Nobilis is demum est, qui nobilitatis honores
Rectè amat, ac uera contendit ad optima laude.
P. *Quid uerò anfractus, & hiulci tergora membri*
Multiplicesq́; poros & inexsaturabile pectus,
Nónne etiam laudanda putes? flexásne uiarum
Ambages Labyrinthus habet? nónne exit in altum
Nilus, & irrumpit septeno gurgite pontum?
Et plures Thebæ portas habuere: Colossos
Roma etiam plures, & balnea plura ferebat.
S. *Quin uerò & culices plures pluresq́; Tabernas*
Pertulit urbs Romana. decus si duxeris esse
Pluribus oppleri, iam plures semper arenæ
Oceani ripas desertaq́; littora complent.
Nunc igitur cum tu tam multa foramina pandas
Circuitu, numeresq́; poros, & plurima tota
Ostia mole feras, circumq́; latibula portes:
Haud dubitare queas, quin sit tibi multus in omnes
Anfractus sordes, possisq́; includere quicquid
Alterius fœdo subrasum corpore prendas.
Immò age nil animo quicquam celare necesse est,
Nec celas etiam, cum circum plurima totis
Ostia stent adaperta uijs, cum quodq́; sub auras
Effluat, & stulto fundas secreta labello.
P. *Sed leuitate tamen supero, quæ penè stupescunt*
Pondera mortales, meq́; hoc ceu munere laudant.

Instar & ostenti retinent, cum candidus undis
Innatat, ac molli non sidit flumine Pumex.
Ceu cum te fluuij accipiunt, quod protinus alto
Immergunt fundo limisq; sequacibus abdunt.
Rustica tu soboles & dura propago colonis,
Immundoq; luto, & bibula concrescis arena.
Propterea magno subnixum pondere, semper
Inferiora petis cognataq; uiscera pressas.
At leuis attollit me spiritus: inijce summis
Gurgitibus meme, uel aquis immitte profundis,
Si nihil obstiterit, superas ego tollor in auras
Protinus, & celeri refero mea uiscera motu.
Haud aliter tenues quàm cum scrutantur arenas
Errantes pelago fulicæ, cum grata sub undis
Pabula sectantur, quæruntq; sub æquore pisces,
Vt celeri primùm dimittunt corpora lapsu
Præcipitesq; ruunt, uentosq; & sidera linquunt:
Sic insperatis iterum sua motibus ora
In sublime ferunt aurasq; & lumina captant.
Non secus & si quis mergat mea uiscera ponto,
Actutum uideat supera in conuexa referri
Inuictosq; iterum diuis ostendere uultus.
Hac me præcipuè laudant uirtute: facessat
Impurum argillæ pondus, quo pleraq; sordent
Saxa luto, durosq; inter stant fœda colonos.
S. *Nunc demum prodis qua tu sis mente: putásne*
Esse etiam magnum magnis leuitate probari?
Iam leuitas pretio est, & agunt ridenda triumphos.
Huc equidem uentum est mortalibus: aurea ducunt
Præmia stulticiæ. tum quanto est quisq; procaci

Turpior

Turpior obsequio, & petulanti promptior ore:
Hoc mage delicijs inhonesta & laude redundat.
Maxima iam pridem Virtus, Constantia toto
Excessit uulgi furijs depulsa theatro.
Languet inops recti seclum, factoq; fragore
Præcipitat. ueluti subuerso pondera curru
Cum delapsa ruunt, breuibus quà semita cliuis
Impedit angusto geminos temone caballos,
Et prohibet proferre gradus tumulosq; per altos
Tendere iter: subitis cum motibus integer axis
Voluitur in præceps: reuoluto tota fatiscit
Machina. Dij nemorum, quanta est iniura plaustris
Quanta lues, ubi de accliui rota concita monte
Spargit humi radios & lapsibus absida frangit.
Haud aliter recti quassa est iam machina: nullæ
Amplius officijs uel honesti lege cohærent
Virtutes, rigidos pietas Garamanthas honorat.
At uicium denso iam militat ordine: iuncto
Futilitas leuitasq; gradu contendit: habenas
Stulticiæ moderantur, & huc iam deniq; uentum est,
Vt patrasse malos quæ sunt mala, maxima laus sit.
Nobilitas seaenim priscis quæ splendida seclis
Vixit, auis atauisq; etiam spectata beatis:
Hos ea uiuendi mores damnauit, & acres
Sub grauitate manus, uultusq; ac uerba ferebat.
Relligio, Virtus, superumq; haud ficta deorum
Cura, erat inuictus generosi pectoris index.
Non leuitas, non iura dijs aduersa, nec omni
Quos fas esse negat, studio sectarier ignes.
Nobiiitate quidem ueraq; grauiq; bonaq;

Cuiq; etiam toto placeat mens recta sub usu,
Nec melius quicquam, nec maius dicere poßis.
Consilijs etenim ac animi bonitate fideq;
Ante quidem cellit, rebusq; intendit honestis.
Tum quodcunq; subest solidum est: & dicere factis
Congruit, & fidis sunt facta sequentia uerbis.
Nobilitas res est quam uir bonus expetat: & quam
Solus habet, qui uerus habet. contraria fraus est,
At uirtus comes est, recto quæ militat: unum
Venturæ robur, fœlixq; occasio laudi.
Hæc equidem prima est diuisi causa metalli
Admixtiq; coloris: ubi inclyta facta uolebant
Cernier, & claris quæ sunt data præmia rebus.
Nunc uerò astragalis haud pauci stemmata portant:
Lunatasq; etiam plantas alienaq; iactant
Facta patrum, & pleno se comparat alueus amni.
Cum tamen insipiens meritò uocitetur, acerbo
Quòd tantum ualeat scelerata in dicta cachinno.
Deniq; quod catulis plerunq; euenerit, hunc ut
Præstantem celeremq; putes, properoq; pararis
Obsequio, ut pellem media latrarit in aula:
Ast istum interea segnemqúe parumqúe uigentem
Ingenio spernas foribusqúe extruseris: etsi
Partu uno sit uterq; satus, sit matre Lacona
Editus, & ualde generoso patre creatus.
Sic homini pariunt uel facta domestica laudem
Et propria extollit uirtus, aliena pudorem
Inijcit, ac nullos capit ostentatio fructus:
Vel sua quemq; premit miseris ignauia curis.
Nobilitas, animi res est: qua sede morantur

Stemmata: non clypeis, non ficto maxima scuto
Dædaleisúe notis, & imagine durat inani.
Quo magis iste quidem poterit tibi scurra uideri
Culpandus: quem magna etiam fortasse parentum
Extollunt monumenta genusque frequentibus ornant
Officijs: uiles tamen ipse erectus in usus
Maiorum mores subuerso destruit æuo
Bacchaturque furens & cædibus omnia complet:
Horribilique tonat circum caua mœnia rictu.
Hunc odijs dignum, & nulla quis laude negarit?
Quod mundo Phœbus, rutulo quod sidera cœlo,
Quod motus fluuijs, teneræ quod uita iuuentæ,
Hoc homini certè generoso est ardua uirtus,
Qua sine deformi censenda est bestia rictu.
P. Ergo ego nequicquam mentiri, ac fallere, nostri
Esse etiam generis certa argumenta putaui?
S. Haud ea uera quidem generis sunt signa uetusti
O bone: res alia tibi mensuranda bilance est,
Atq; alijs censenda uijs. contraria prorsus
Subijcias menti studia, atq; hæc certa sequare.
Afflictis deferre manus, fulcire ruentes,
Solari miseros, auertere cædibus urbes,
Assueuisse bonis, prauos excludere, pœnas
Aequo urgere modo: patriam defendere, leges
Non ex affectu describere, recta tueri:
Iudicio inuictum, constantem moribus, acrem
Hostibus, at facilem sese præbere colonis:
Deniq; & ætherei cultorem numinis, altas
Ingenio Musas studioq; amplectier, & se
Humanum cunctis ostendere gentibus: hi sunt

Quos veræ statuas tibi Nobilitatis honores,
Et quæ signa potes leuibus præferre tabellis.
P. Ast ego te nullis dignarer honoribus. aut quid
Tu tibi stulte uelis? facile est incingere saltus
Cassibus: at sæuo metuendos dente Leones
Implicuisse plagis, teneróue includere neruo
Difficile est. alij perrumpunt retia: quidam
Transiliunt, ubi res assultibus obuia sæuos
Elabi spreto patitur custode Leones.
Procurrunt unà lepores, horum unus & alter
Hæserit: hoc cœpti pretium moliminis esto.
S. At nisi contemnas, diuos sperare iuberem,
Qui tibi fata regunt certoq; in pollice gestant.
Si cœlo pugnes tete auersante, peribis.

COLLOQVIVM VI.

Paruo moueri impendio ad rectum bonos.

HINNVLVS. ASINVS.

H. Desine uelle queri. si te natura Deúsue
Finxerit ignauum, pulchrum est uirtute paterna
Hoc agere, ut ueri soboles habeare parentis.
A. Hinnule, si quod res, quodq; experientia latè
Iam probat, ac uero firmat mihi pectora ductu
Id fatear: non me cœlo fingente putarim
Esse etiam genitum, superisúe authoribus hancce
Ferre cutem, aut tali uitam me sorte tueri.
Namq; ego quid sacri Pollucis sidera tester

Arcadiaúe

Arcadiæue deos, per magnæ fulgura Vestæ,
Aeternosq́ ignes illæsaq́ membra pudoris,
Iuro tibi, haud unquam me detrectasse laborum
Multiplices operas, neq́ pondera dura molesto
Admisisse animo, grauibusúe resistere saccis.
Iumentum seruile traho quodcunq́ malignis
Fas deus esse uolit, dorso mihi ponere seruis:
Tum quantum liceat propero. Scit carduus iste
Quo pascor, macri nimium mihi dura rependi
Pabula complexu: uel carice nutrit acuta,
Vel spinis saturat uel adimplet fasce colonus.
Nec tamen inuiso strigosum tundere cessat
Fuste latus: pone ingreditur qui tergora duro
Complanat baculo neruisq́ rigentibus urget.

H. Haud ignoro equidem diuturnos esse labores
Ingratosq́ Asinis. Sedenim quis nescit & uni
Sæpè Asino plagas uario cumularier ausu
Tristiaq́ haud tenui condi tibi uerbera loro?
Seruitijs non pauca licent. tum suggerit escam
Pertenuem Strobilus libratq́ alimenta triunce,
Vnde tamen ueniat crebris occasio pœnis,
Tantoperè & famuli latus hoc pertundere certent:
Res obscura foret, tua si natura lateret.
Non quòd sis Asinus, neq́ quòd graue pondus in armos
Te sumpsisse putes: sedenim quia segniter ipsum
Istud agis, duro pulsant tua tergora neruo.
Nónne uides ut discipulum castigat inertem
Præceptor ferulis, natibusq́ exasperat ignes?
Quòd si alacri promptaq́ fores in singula mente
Et faceres, quæ tu famulos fecisse probares,

o Obsequio

Obsequio bonus, & uera uirtute ferendus:
Iam neque te fustis, neque grandi pertica libro
Hoc tenerum solito densaret uerbere corpus.
Tum tibi læta etiam sperares pabula: tum tu
Hoc rigido ferres mollissima grana labello.
Lactucas sed habent similes iam labra, petisque
Stramina pauca cibos ferulæque assuescis inani.
Vt labor assiduus pressat tibi corpora: sic hunc
Exagitant rursus ieiunia multa laborem:
Quæ si nulla sient, folijs pellantur amaris,
Aut certè uili tolerentur murmura fœno.
Interea miror quæ sit natura ferenti
Dura Asino, quòd non solitis se accommodet ultrò
Officijs, facilique animo sua pondera gestet.
Nam qui sponte subit, quod uitam ferre necesse est,
Consulit is gemina uitæque ac usibus ansa.
Rectius & citius quæ sunt mandata peregit:
Et domini plausum poterit uirtute mereri.
Iam neutrum sperare potes. nil numina maius
Obsequijs ducunt, animo cum quisque uolente
Officium facit, ac commissa negocia uincit.

A. *At mihi non fuco pinxit natura dolóue*
Viscera, nec tumidis inscripsit pectora uillis.

H. *Vt fortassè nihil tumeas, iam plurima tete*
Sylua premit, corylique grauant, & flexilis ornus.
Nec mihi compertum satis id, num fraudibus absis
Vsque etiam, & nullo rigeant præcordia fuco.
Sæpè equidem tristi subigit quis lumina uultu
Adducitque genas cilijsque trementibus omnem
Circuit obtutum, scapulasque in pectora curuat,

Ac humili multum confidit in omnia fronte:
Cui tamen improbitas ſcelerumq; licentia totis
Imperat articulis medioq; in uiſcere regnat.
Quis recti ſpecie non decipit? aufer ab æuo
Stulticiam primas habeat ſimulatio partes:
Quæ fuco miſeras euertat ſubdola gentes.
Quid ſi indignanti ac præfracta mente repugnas
Calcibus, aut animo ſubeas nolente farinam?
Indolis eximiæ eſt, animo ſi iuſſa lubente
Perficias: neq; te dura ceruice rigentem
Auferat officio naturæ liuor, eoq;
Inuiſum tete iam prorſus acumine reddas.
An dubitas etiam? faciles in ſingula motus
Mens generoſa capit. quin uirgæ flexerit umbra
Seſſor equum. quin parua mouent impendia rectos.
Vt quæ recta ſient poterint cupijſſe uideri.
Vix tenues ſonitu uenit latratus in auras,
Cum ſimul impulſis attollor in aera plantis
Exagitoq; gradus, uentoq; fugacior omni
Exſupero montes, meq; in mea luſtra recondo.
At uerò excutiunt ceu lenta capiſtra iuuenci,
Sic nullis poſſunt mortalia pectora dictis
Conſilijsq; capi. morum qui ſemina rectè
Iudicet, ac toto naturas explicet aſſe,
Egregia certè præſtare hunc mente neceſſe eſt.
Namq; inconſtantes rabidosq; ac uana tumentes,
Inuidia fœdos, & inania multa ferentes,
Et quibus haud quicquam iuratis credere poſſis,
Cum Curios ſimulent & Bacchanalia uiuant,
Optimaq; immani ſugillent facta ueneno:

Quin uitam prauo ducant è semine, nemo
Vt dubitare potest, ita qui dubitauerit, errat.
At melior natura uirûm, non præpete sensu
Insanoq; ruit: quamuis & læsa subinde
Aestuet, ac calidam uersent præcordia bilem.
Humanos etenim mores uitamq; beatam
Esse putant, dignos si sese in mutua præstent
Officia, & nulli studio nocuisse ferantur.
Deniq; non magno stant hæc impendia censu
Nec multis agitur uerborum ambagibus. uno
Flexeris articulo motos, & protinus uno
In tua momento pacatos commoda uertas.
Digna deo uita est, cum te patiare moueri
Consilijs, ne quid uirtuti absistere tentes,
Nec quæ recta sient studio insectere procaci.
Tum gratum est, placidis excellere moribus. at te
O' Asine, e duro fas sit custode teneri
Et seruire molis, implereq; sentibus aluum.
A. *Siccine tute etiam? confidere cœpimus, & spem*
Penè fouere: quòd hinc te consultore laboris
Cura mihi poterat leuius toleranda uideri.
Verùm age sidereis maculate coloribus armos,
Eximijs uariate notis, & pelle uenusta
Aucte satis: monitus etiam leuis Hinnule nostros
Auribus admittas, & corda sub intima condas.
Non mihi fulgentes circum mea tergora stellæ,
Nec mihi purpureo rutulant cita fæmora limbo.
Sed tardos segnesq; meos mihi dicier artus
Informemq; cutem patior: quia scilicet isto
Præmia pro meritis redduntur sæpè labello.

Quæ me cunq; tamen maneat fortuna, ferendam
Noueris. An' ne tua me deniq; uelle putares
Conditione frui pariterq; in lustra ferarum
Ducier, ac uastis terrarum saltibus abdi?
Non mihi delicias hac comparo lege: facessat
Aut tingi maculis & amœno uellere pellem,
Aut falsa tantum sub libertate uagari.
Credo equidem affligunt miserum mihi pondera dorsum
Et grauitate premunt: tamen inter uiuo beatos
Plerunq; Agricolas: quibus & seruire uoluptas
Sit mihi prima dijs, & fas præsepe tueri
Quod tueor, quod fortuna tribuente tuebor.
Non uni toleramus hero: iam publica nostris
Res uiget aucta bonis, onerisq; stat inclyta nostro.
Quicquid agri campusq; tulit, cum mollis aratro
Scinditur, ac dites prolectant semina fructus:
Vrbibus id totum inferimus, studioq; diurno
Ciuibus absumptos reddunt mea tergora pastus.
Allia, rapa, nuces, olus & cum lacte butyrum,
Multiplicesq; herbas & grata legumina porto.
Huic uacat officio dorsum mihi: pabula quæ me
Posse iuuare putes plenos redduntur in usus.
Interdum fortasse queror, cum scilicet huius
Assidui meme poterit tædere laboris.
Ast ego diuerso complector ut omnia uultu,
Me fortunatum solum deprendo, nec esse
Quod meritò querar, aut superis indigner amœnis.
Te uerò immensa luctari clade metuq;
Torqueri assiduo meritisq; pauoribus angi.
Cornua, rete, canes, sonitus, uenabula, clangor,

Tendiculæ, casses, lori, plaga, nitra, sagittæ,
Hæc equidem aßiduis tibi corda pauoribus urgent.
Cumq; superciliјs frontemq; animumq; tumescas
Et sapiant tibi magna genæ, spiresq; superbæ
Nescio quas animo uires, cupiasq; uideri
Fortior, & nullo subducere colla timore:
Tu tamen elumbi ceu corpore fractus, ad omnes
Deficis articulos tenuesq; stupescis ad auras.
Cumq; pericli aliquid latrantibus alta moloßis
Aut instare uides, aut posse instare uereris:
Consulis actutum pedibus, rapidoq; uolatu
Te fuga, te cursus, sibi mens malè conscia, duris
Morsibus umbrorum, & subacutis dentibus aufert.
Deniq; communem hanc hominum quo munere uitam
Qua ratione iuuas? nihil est proflare superbi
Ingeniј flammas, aliósue incessere dictis,
Cum sapias nihil ipse, nec ulla in parte labores.
Immane est quoddam fuci genus, omnibus unum
Funestum & crudele bonis: quod publica quamuis
Arrodat tantum atq; exsugat, hirudinis instar
E' mediјs etiam sublectans grata medullis,
Visceribusq; tumens & opima plenius aluo:
Nescio quo tamen ostentat uel more uel usu
Se quoque, & in primis ferri sermonibus optat:
Vt quod ualde etiam non tantum ciuibus, at iam
Agricolis prosit: iam cœlo militet, omnes
Promoueat numeros, syluisq; moretur, & inter
Multiplices nemorum flexus pulcherrima rebus
Consilia expediat. solum cui Iuppiter imbres
Destinet, ac medias inter serat ocia frondes,

Interea hunc Asinum iumentaq; cætera culpat
Proscinditq;, uelut precij nullius. an ipse
Non tamen hæc solus quæ pondera maxima porto:
Rura beo: sectorq; uias, & multa per urbes
Commoda distribuo: quamuis sim forsitan ipso
Tardior incessu: nec me color aureus iste
Quo scelerate tumes, gracili nec fœmore strictum
Crus uehat, ac maculis insignia tergora tollant?
Id mage sit tete fas Hinnule scire, procaci
Scommate quàm nostros deludere posse labores.

H. *Quin age, iampridem consultat rusticus, ut te*
Crescenti gnato monitorem tradat. at heus tu
Difficile est Asino grauibus desuescere saccis:
Blandula sectari, submittere crura choreis,
Aut sua delicijs inducere pectora nostris.

A. *Sunt ea digna tuis mihi præmia moribus: hæc uos*
Vna iuuat ratio, sannis conuellere, si quid
Rectius à misero dictum uideatur Asello.
Nescio quo tamen ore tumes truculentior. Ast quid
Stulte fugis, quo stulte fugis? patiare morari
Et tibi parce uia. Canis hic mihi nunciat esse
In foribus dominum, non te insectatur. alunt'ne
Pectora praua metum: quamuis sibi prospera fingant
Et credi secura uelint quæcunq; sequantur?
Nil superi melius tribuunt: quàm fungier alti
Partibus officij. & studeas cum pectora recto
Munire, hac equidem contentus sorte quiescas
Quam cœlo uideas tibi dispensante probari.

COLLOQVIVM VI.

Nihil esse adulatore noxius.

GALLVS. FELIS.

G. SI tibi ueloces inhiberent fœmora cursus
O Felis, tardo & proferres lumina motu:
Haud toties miseros lacerarent guttura mures,
Nec tua sanguineo maculares uiscera rictu.
F. Haud tibi Galle satis res est perspecta: nec omnis
Hæc fortuna agili plantarum surgit ab usu.
Artibus ast alijs uenit hæc mihi præda. parúmne
Id generose putes: si destituare sequendi
Viribus, ante quidem uertendi munere cellas?
Insulso nimium delassat acumine uitam,
Maxima qui solis sectatur uiribus, ut qui
Arbitrio tantum positis det iura tabellis,
Haud alia subnixus ope. aut quid fortius Vrsis,
Quid magno maius, res est comperta, Caballo?
Haud tamen illa suis quia fidunt uiribus, omnes
Protinus articulos momentaq; cuncta uolendo
Expediunt. multis minus est cepisse: forentq;,
Si non & temerè tentassent multa, beati.
G. Quas Cate quas igitur memoras mihi callidus artes
Illecebrasúe canis? si te natura sagacem,
Si dedit esse citum primisq; in morsibus acrem:
Egregiè tecum pacta est: nihil amplius optes.
Credo ego succensis ardere caloribus aluum
Et nimia Veneris tibi membra cupidine spargi:

Id tamen & merito poteris meminisse pudore.
Et famæ labem tam fœda incendia spargunt.
F. *Haud equidem inficior flagrare libidinis omni*
Pectora nostra malo, tacitisq; intendere technis
Sectariq; omnes, quà dat Venus ire, latebras.
Sit catus hic felem qui nutrit rusticus albam,
Idaliæ flammas & nostri furta caloris,
Applauditq; etiam, & me tecta sub intima ducit.
Non tamen ista meos uia promouet una labores,
Infercitúe animum speratis semita rebus.
Casibus ista alijs capienda est præda, dabitq;
In nostras se uicta manus, ultroq; sequetur.
G. *Mira refers, quis enim dubitet? concedere sponte*
In tua uota citos, & adire pericula mures.
Interea nostros cùm non ea turba uolatus
Congressusúe ferat, sonitusq; stupescat ad omnes:
Si quas fortè meis accendi cantibus auras
Sentit, & è solito uoces clamore cieri.
Te uerò accedat, quem toto iusta triente
Inuisum natura dedit, penitusq; repellit
Et socias nullo iungit tibi fœdere partes.
Vt mea fulmineos terret uox alta Leones
Et mutare gradus horrereq; uiscera cogit:
Sic tu percellis metuentes aspera mures,
Seu te prodat odor, seu te conspectus adumbret.
F. *At mihi natura quod non conceditur, istud*
Arte sequi ius fasq; sinit: dij subdere utrumq;
Ingenijs satagunt, rerumq; in commoda uertunt.
G. *Quam mihi iam toties artem, quæ semina narras*
Ingenij? nullis pulchrum est ambagibus uti:

Atq; imposturis caruisse, domestica laus est.

F. Haud imposturis delector Galle: uetustis
Artibus, ac solitis magnorum moribus utor.
Rectius & nullo poteris celebrarier usu,
Quàm ueterum si te ratio delectet, agasq;
Sedulus id, prisci quod dudum egere parentes.
Laus ea summa uiris, trito uestigia gressu
Figere, & antiqua sub consuetudine duci.

G. Vera ais, antiqui sancto si tramite mores
Librati niteant, & agant quæ recta parentes:
Tum decus eximium, tum res excelsa putetur,
Ardua maiorum sectari facta: nec illis
Aut noua præteritis, aut noxia uelle tueri.

F. Haud mihi magna quidem rerum sit cura, probatæ
Quali etiam nostris olim maioribus usu
Perspectæq; forent. minus ut rationis inesset
Consiliiq; tamen plus ueræ laudis & alti
Officij fuit: ac supero fuit aucta parente
Mens etiam, & soli studium aspirabat honesto.
Quod ueteres faciunt, rectum est. natura minores
Imperio subijcit, primosq; imitarier audet.

G. Quæ sunt praua, uelis non perfecisse: tametsi
Aut pater, aut poterint blandi hæc suasisse clientes.
Ludit in humanis funesta superbia rebus
Tutelamq; è iure petit, cum fortè malignis
Se studijs latè spectandam præbuit. hac tum
Venditat officium specie, cum fraude minores
Prendit, & ignaros occulta in retia ducit.

F. Nescio mortales quæ non sibi blandula fingunt
Somnia. fortaßis uolupe est, si uana sequacem

Titillent

Titillent animum figmentaq; dulcia ludant.
Stulticia est sperare bonos, quod prendere nusquam
Sectari ue queant. probitas laudatur, at illam
Nec tuba, nec cytharæ, nec tympana clara, nec omnes
Clamantum plausus in apertum educere possunt.
Vsq; adeò uel carceribus compacta cicutam
Hausit, & è gelido languescunt lumina somno,
Vel certè extremos iam pridem euasit ad Indos
Brachmannosq; feros, atq; ultima climata mundi
Incolit, ac dubio uiuendi iure laborat.
Hîc ueteri tantum iam nomine cognita, magni
Relliquias generis ceu semina parua tuetur.
Tu rectum toties & ueræ præmia laudi
Commemoras, tanquam si uel tibi tempora rectum
Vlla ferant, uel sint habituræ præmia laudes,
Officióue pios reddat moderatio fructus.
Desine uelle bonus censeri Galle: potesq;
Protinus excelsis inducier ædibus: ut sis
Et terror populis, & sæuis pœna caballis.
Si pinus celsas oppresserit effera quercus
Imponatq; graui meditata silentia fago:
Quid te Galle putas facturum deniq;? magno
Incuties clamore metum, camposq; per omnes
Anxia terrifico subiges animalia cantu.
Cum tempestates medio tabulata profundo
Atq; uterum moles, & firmas ære carinas
Soluere nauta uidet, clauumq; reuellier undis,
Diffluere & totos malo nutante rudentes:
Iamq; sinus & uela cadunt: antenna ruebat
Illapsosq; bibunt diuulsa repagula fluctus:

Quæ uictis animum poterit spes amplius? aut quæ
Confirmare dies? aliquam spondere salutem?
Iuppiter unus habet tantum uirtutis & alti
Arbitrij, reliquis naturæ uiribus actum est,
Nullaq́ securos reddunt catastromata nautas.
Haud secus emoto iam cardine uita per omnes
Soluitur articulos, rectumq́ excedit ab æuo,
Seq́ adeò insinuat uitiorum lerna triumphis.

G. Haud ignota mihi sunt hæc incommoda: largo
Pectora nonnunquàm gemitu turbamur. at inde
Quæ medicina malis, uel quæ solatia rectis?
Id demum expedias Felis mihi, numine fretus
Ad te quo poßis timidos deducere mures,
Vt sponte accedant, ultroq́ in fata sequantur?
Vellem etiam meme præstare hac arte: profectò
Nonnunquam miro meditarer seria lusu:
Insolitasq́ adeò spectares tute choreas.
Nunc me non mures tantum, sed maxima sæpè
Bestia multa fugit: licet ipse domesticus hisce
Officio prosim & depellere tristia certem.

F. Vt te te fugiant reuerentia iusserit. an' non
Has inter nostras regnum te & iura uolucres
Exercere putem? Quis te non Galle superbis
Laudibus extulerit primoq́ inscribat honori?
Indolis eximiæ naturam pandis. & illud
Quid tibi commemorem capiti decus? inclyta Regum
Instar habes rutulis diademata fulgida cristis:
Et Soli sacer, æthereum non rarus olympum
Aut limis spectas, aut promis uocibus auras.
Quin tibi magnificos Latona puerpera gressus

Aut

Aut dedit, aut ſaltem poterat tribuiſſe uideri,
Officij memor, ac ueteris non neſcia luctus.
Hanc maieſtatis formamq́; & nobile pectus
Ingenijq́; notas & certi fulmina cantus,
Horreſcunt primùm, ac metuunt ceu fulgura mures,
Excceduntq́; locis antroq́; teguntur inani.
Nec tamen & ſemper trepidis ſe curſibus addunt,
Deſertasq́; domos Gallo inclamante relinquunt.
Mox etenim cum te uideant ceſſiſſe canendo,
Nota reuertuntur celeres in tecta, petuntq́;
Te propter nulla ſolitos formidine luſus.
Aſt ea non noſtros coniungunt fœdera ſenſus
Tanta nec his poterit fiducia muribus eſſe,
Vt me pertulerint, & noſtra ad iuſſa reſiſtant.
Nam ſimul ac ſenſere Catum, mora nulla paciſci
Cum pedibus uideas, abitusq́; urgere uolantes
Speluncasq́; breues & tuta ſub antra reuerti.
Inſequor actutum, libeat mihi uera fateri,
Saltibus aſsiliens: ſed rarò præda rapaci
Hæſerit ore, cito fallunt quia guttura curſu
Et taciti eludunt minitantes uulnera rictus.
Quos igitur nequeat uiolentia prendere mures
Ars capit, arte tamen fœlix uenatio noſtra eſt.
G. Hanc technam & ſtudij tam certa pericula ueſtri
Dic Cate. dant alijs patrij monumenta ſepulcri
Aut genus, aut formæ decor, aut ſua gloria laudem:
Te celebrant magnis inſcriptæ fraudibus artes,
Et Venus, & fœlix capiendi induſtria mures.
F. Deploranda forent miſerandæ incommoda uitæ,
Si nihil ingenio, ſi nil hac arte ualerem.

Nam simul illusum cum sentio uiribus esse,
Atq; operam raptu totam mihi perdier: istic
Consilio, & cautis in rem mihi legibus utor.
Fingit amicitiam Felis, lususq; iocosq;
Suscitat, ac uacuis delector in ædibus esse.
Quis miros capitis sinuoso in corpore flexus,
Quis'ue obliquati tot blanda uolumina dorsi
Explicet? ingenio cedunt mihi uiscera: tot me
In formas, tot me ficta in iocularia uerto:
Vt cautos etiam, res est mihi certa, Leones
Decipere, & Lynci conando illudere possem.
Applaudunt mures simulanti. sæpè ruentes
Prolecto, ac nulla congressos clade remitto.
Donec & in casses numero mihi diuite præda
Venerit, ac tristes inferciat obruta morsus.
Sic mihi quod nullæ poterant adducere uires,
Quod natura fugat, quod mens auersa repellit,
Perficit haud leuibus simulatio prospera technis.
Quin uerò ne quid desim mihi, sæpius ipsum
Me fato extinctum simulo. iaceoq; per omnes
Porrectus numeros: collumq; pedesq; oculosq;
Tempero, ne nostris desint ceu funera membris.
Hæc ratio fructu multò est amplissima. quæ nil
Dissimulat, nullos capiet solertia mures.
G. Agniculis sedenim primaq; ætate tenellis
Atq; Lupis, prorsus commercia nulla uideri
Dixeris: horrescunt primis aspectibus. aut quid
Nostram etiam sobolem Gallinæ pignora dicam?
Vix tenuem miluus telluri obiecerit umbram,
Cum pulli fugiant seq; intra tecta recepient,

Vsq; adeò noſcunt ſpacijs diſtantibus hoſtem.
Te uerò mures excire in fœdera: nónne
Id fuerit totas naturæ inuertere leges?
F. Forſitan exiguus, primis nec callidus annis
Aßilit interdum, comitesq; educit inermes
Incautosq;, ſuis haud unquàm cladibus actos:
Hos rapio, luſum cum iam ſatis eſſe putetur,
Et mihi funeſtam ſuccendant pectora bilem.
Hîc ſit amicitiæ finis, cùm prima domatur
Ventriculi rabies, ſaturatq; ea præda uorantem.
G. Dij quantum noxæ quantumq; in funera cladis
Fœdus Adulator, cui circum plurima mentem
Verſatur dubijs ſimulatio tecta latebris,
Intulerit? quid non ſcelerum triſtisq; ruinæ
Teter alit, ſcabiem dum affricat moribus. & iam
His nil deterius, magnum quibus artibus orbem
Flagitij pater & rebus ferus oſor honeſtis,
Obruat ac parto ſtatuat ſua culmina regno.
Multa equidem abſumit belli Deus: obijcit atræ
Corpora multa neci, morbis dum ſæuit acutis,
Phœbus, & eximias graſſatur peſtis in urbes.
Multa etiam Bacchus ſternit: ſunt plurima ponto
Quæ ſubmerſa iacent, leuibusq; agitantur arenis.
Deniq; multiplices immittit gentibus iras
Nonnunquàm Deus, & uario premit alta furore.
Aſt damni nihil iſta quidem dat turba, moleſto
Si ſimulatori libeat conferre: quòd omnem
Vicerit hic peſtem, & ſuperet feritate uenena.
Tum uerò ſi quis ſtygij nigra regna Tyranni
Eumenidumq; faces, & Auerni guttura pingat:

Non alia tantas comprendat imagine clades
Quàm simulatoris si fœdos lumine mores
Exprimat, ac uero referat fera facta colore.
Nam phlegethonteos odijs immanibus angues
Et furias ardere ferunt, ut secula diris
Fluctibus inuoluant, & perdere maxima poßint.
Interea tranquilla tamen ceu fingere: miros
Induere obsequio uultus, & plaudere factis.
Haud secus Ardelio & simulator uanus in omnes
Flectit adulandi numeros sua pectora: solus
Qui, quod adhuc poterat rectum mens cernere, frangit.
Hæc est illa bonis contraria moribus hydra
Lerneo generata lacu, quam dextra potentis
Alcidæ toties fertur misisse sub orcum
Et resides secuisse iubas lethoq; dedisse:
Tot noua colla tumet, tot pullulat ora colubris,
Tot renouat uultus ueterumq; in sede reponit:
Cœlesti donec fultus uirtute ferocem
Strauit, & æterno conclusit lumina somno.
An non decipulam, qua prendi maxima poßint,
Esse putes? in quam, si quis uitare uolebat
Ni uitet, subita lapsum se fraude queretur.
Suaue malum dulcisq; lues, ubi mortis acerbæ
Funera, quàm morbum prius experiare necesse est.
Anchora flagitijs tutißima: Regibus alta
Pernicies, qua summa labant rectumq; fatiscit
Et malè pro meritis cumulatur gratia rebus.
Nam qui assentari didicit, struit omnibus unum
Exitium. primi pereunt, quos esse deceret
Illæsos, fatoq; auctos meliore potiri.

Sternuntur

Sternuntur paßim reliqui, pelluntur, aguntur,
Atq; indignantes horreſcunt principis iras.
Hoc aulis commune malum, certiſsima peſtis,
Oppreſſura bonos, ueniamq; datura malignis.
Aſt ut Adulator peragat ſua commoda: fictis
Laudibus accendit magnorum pectora Regum
Factaq; miratur quamuis deterrima: molle
Sermones oleum ſimulant, ſed ſpicula blando
Sub feritate tegunt, iaculisq; onerantur acutis.
Tum uerò ſeſe multorum ad uota dolosq;
Commodat, ac dictis ſubſcribit inanibus: alba
Nigrat, & è nigris producit blandulus alba:
Obſequium ſeruile ſubit: blanditur: & omnes
Sugillat: nec herum fido ſatis ore ſequetur.
Hæc aulis prima eſt merces, hæc prima uoluptas.
Hoc operæprecium. cum iam ſatis intulit auri
Detruſitq; loco, quibus inuidet: altera mox hunc
(Ne ſua flagitijs iuſtiſsima præmia deſint)
In noua producit meritum ludibria cornix.
Ergo alios qui dente prius fortaßis acerbo
Strinxit, & occulto cumulabat uulnera morſu:
Incautis dum qua noceat uel parte, uel arte
Terreat, ac tacitis affundat damna uenenis,
Fortunæq; gradus Echeneis dira moretur:
Inuerſæ tandem ſortis mala multa uiciſsim
Sentit, & irato meritas dat numine pœnas:
Exiſtitq; alius qui multò tetrius ipſum
Pingat, & in cumulum maiora prioribus addat.
Hîc uarias pridem in formas ceu Prothea ſeſe,
Dum noceant, uertiſſe malos nil proderit, arte

Luditur ars, capiturq; suo Vulpecula neruo.
Nec toties iuuat hîc tenuem simulasse Cupressum,
Aut domini uafro plausisse ad iussa cerebro:
Non cessisse uijs, non magno æquasse Tonanti
Progeniem, aut primis educere gentibus ortum:
Qui sunt Gnatonum, turpissima pectora, mores:
Omnia blanditijs & amaro obducere melle
Inq; recuruatos distringere spicula flexus.
Si laudas, laudant: properas si, cursibus instant,
Lentius incedas, testudine tardius ibunt:
Quòd si bella probes, lituosq; & classica fingunt,
Si studeas paci, iam sunt uenabula damno:
Vicisti Lepores, memorant strauisse Leones:
Si cadis, actutum subuerso corpore languent:
Clisopho similes, qui cum de crure Philippus
Fortè laboraret, claudum se fingere: risit
Et Charisophus, dominum ridere uidebat
Cum procul, & turpi uenatur acumine laudem.
Deniq; quicquid agis, seu damnes uera, probes seu
Falsa, tuis semper ficto parasitus honore
Militat, ac blandè subtendit guttura dictis.
Palpo percutiunt, instillant toxica lusu,
Formosi aspectu tantum, qui funera molli
Certa parant risu, mortemq; in laude relinquunt.
Ceu cum tu miseros in tanta pericula mures
Ludendo trahis, & sceleratam immittis in aluum.
Inuisum diuis genus, atq; odiosa Mineruæ
Turba: quibus pretij nihil est, aut fallere recti
Circuitu, aut falso deludere seria uultu.
Pernicies extrema bonis, seu prima gubernant,

Seu

Seu primis parent. Stygijs & manibus esto
Deterior, quisquis diuersum in mente recondis,
Quando aliud molli simularint guttura dicto.
Quanquam nescio quæ iam me natura. sed istud
Nec te scire iuuet, nec me proferre necesse est.

F. *Frustra obfirmatos reuocat sapientia mores,*
Non omnes quæ tu deducere carbasa possunt.
Tu quæ uera probas, & quæ sunt recta celebras
Semper, & ingenua disquiris in omnia lance.
Nos aliam iuuat ire uiam, qua maximus orbis
Tendit, & haud dubio spectat sua commoda lucro.

G. *Nec lucrum possis, nec commoda dicere, si quid*
Aduerso prorsus meditatur uita Tonante.
Vera manent, cum nulla manent: & falsa peribunt
Omnia, nec solidos capit hic simulatio fructus.
Dij dant magna bonis, & quæ data magna tuentur.

F. *Hoc sacrum pectus: hæc sunt solatia. uicit*
Consilio Galus. si fato uincat, amussi
Ex una geminos sibi contrahit acer honores.

C. Eraſmi Michaelii Læti,

COLLOQVIORVM MORALIVM Liber III.

COLLOQVIVM I.

Μέγιστον ἀφραίνουσιν αἱ κολάσεις ἀγαθόν.

ROSA. CATELLVS.

R. *LVbrica res amor eſt. ſed mens ſibi conſcia recti*
Vincit opes, largo quaſcunq; Britannia cenſu
Stipat, & è uarijs regnorum fructibus auget.
Aſt rutulans etiam quis non contenderit aurum
Diuitias inter multum pollere ſuperbas?
Sed precium uincit, famæ decus. æthere claro
Cum ueluti Phœbus celeres diſpenſat habenas
Exercetq; polum facibus lucemq; per omnes
Infunditq; fouetq; gradus: dum militat orbi
Deſuper aſpiciens luſtratq; è ſidere mundum,
Omnibus unus equis rutulo & gratiſſimus aſtro.
Haud ſecus excellit ſeruati fama pudoris
Et capit æternas non perdita præmia laudes.

Nominis

Nominis eximij sit maxima cura: nitentes
Res ea diuitias & cælica balsama uincit.
Me uerò oppugnant diuerso è cardine uenti
Præcipitesq́ ruunt, uicinaq́ plurima sternunt.
Hinc Boreas tonat, hinc calido furit Aeolus austro:
Blandior hinc Eurus rutulo mitescit ab ortu,
Hinc zephirus uario cumulat spiramine crebras
Multiplicesq́ minas. ego sum quæ sola furentis
Sustineo impulsus & tristia murmura uenti
Obnitorq́ malis, quocunq́ ex ordine gratam
Desertamq́ Rosam turbare procaciter audent.
Quin age nonnunquàm petulantes nostra capellas
Insidijs petijsse uides, & dente salaci
Attentare comas foliumq́ inuadere morsu.
Interdum à fœdis mihi sparsa opprobria porcis
Quis nescit? tamen hîc quo me mea fata tuentur
Præsidio, notum est. sepem natura proteruis
Obiecit talem, quam non subuertere porci,
Nec caper elato poterit transcendere cursu.
Nonnunquam sedenim mihi lusitat ante Catellus
Iste pedes, reficitq́ leui mea pectora saltu
Blandus, & afflictis miscet solatia rebus.
Quem cum fortè dies aliquot frustrata requiro
Tristor, & attracto folium marcescit honore.
C. *Si tibi casta mei quicquam placuisse laboris*
Officij' ue queat, meritam tete esse fatebor
Vtilitas de me cui multò amplissima cedat.
Me uerò haud auersa quidem neq́ fracta uoluntas
Arguit absentem. studio uersabar, eramq́
Pectoribus tecum: quamuis mihi tristia cladem

Interea, & subitos cumularint fata dolores.
Cernis adhuc quanto solidat mihi uulnere dorsum
Et quantas tulerim circum mea tergora plagas.
Vix decima ueteres iterum me luce sub auras
Profero, & excedunt languentia corpora fœno:
Cum mihi siccatos linguæ porus attrahit artus
Detersamq; cutem ratio secreta reducit.
R. Proh diuûm cœliq; fidem dextramq; Tonantis.
O' mihi deliciæ, & nostri pulcherrima regni
Gloria: cui circum totas decurrere noctes
Cura fuit, uigiliq; oculo mea rura tueri:
Exiguo certè cum præstes corpore, quis te
Aut genij deus, aut properantis ianua lethi
Cladibus obiecit tantis? quo numine tandem
Propitio hos tales poteras superare dolores?
Aut quorum manibus tam fœdum in tergore uulnus
Quoue loco acceptum languenti in corpore portas?
C. Aula mihi quamcunq; uides è uulnere cladem
Intulit: illa meos simulans bona, perdidit artus
Et uicina neci properauit funera nostræ.
R. An'ne etiam memoras aulam mihi? nunquid & aulam
Tu quoq;? cœlestes tete offendisse necesse est
Et uiolasse deos, quorum inclementia tantas
Impulit in pœnas, teq; hæc in fata coegit.
Quin tu dæmonio & furijs stimulantibus actus
In tua damna ruis: quòd cum tu rustica fido
Officio soleas studioq; hæc tecta tueri:
In Scyllam horrendum latrantibus inguina monstris
Præcipitas tete, ac ueteri iam more relicto
In scopulos ratibus diramq; ferare charybdim.

Qua

Qua tamen iſta mali ueniat tibi cauſa, quibusq́;
Injcijs demum miſeros laniauerit artus
Fare age, & à primo refer infortunia caſu.
C. Mos mihi nonnunquàm dominum comitarier altos
Aulaï ad poſtes, interq́; ſubinde Catellos
Ludere, blandiſonis quæ circum ſaltibus errat
Plurima turba, leuesq́; aſſultibus incitat auras.
Hic miros equidem flexus mirosq́; recurſus
Procurſusq́; uides: atomos ceu ludere tectis
Immiſſos radijs per opaca foramina cernis.
Aut ueluti alternant feruenti piſa lebete
Et uarios agitant motus ſurſumq́; deorſumq́;,
Ingenti ſubtus cum regnat flamma calore:
Haud aliter paruos inter mihi prima catellos
Ludere cura fuit, ſaltuq́; agitare procaci
Hinc atq́; hinc ſubitis & uertere motibus artus.
Interdumq́; etiam ſi qua me iniuria læſit
Dentibus ulciſcor, uimq́; arceo uiribus, & me
Non prædam patior melitæis eſſe catellis.
Interea & noſtris accedit luſibus Vmber
Iam comes, & medium ſubitis ſe motibus infert
Blandior initio primisq́; aſpectibus ora
Mollis, & aurato ſpectandus guttura limbo:
Hic ubi iam multis agitat ſe curſibus omnes
Impellens numeros, circumq́; palatia fertur:
Aſſilit aſperius paulatim, & corporis ipſo
Impulſu lædit: quantumq́; accommodat ora,
Ora nocent, pedibusq́; terit ſubigitq́; minores:
Iamq́; adeò, ueteres ſeu conſuetudinis uſus,
Ardua ſeu morum truculentæ inſignia norint,

Lusibus excedunt reliqui, ignotumq; relinquunt
Me solum, & uarios inter dant currere postes:
Continuoq; iocos, quia robore maior: at ille
Durius impactis cum stringit dentibus armos.
Ad solitas artes ueteri pro more reuertor,
Atq; minas referire minis, & reddere morsum
Morsibus, ac forti propero dare uulnera collo.
Hîc equidem in rabiem & subitas commotus in iras
Irruit in tergus misero, prensumq; molari
In sublime rapit, rursumq; illisit in atram
Dirus humum, & sæuo tardat mihi uiscera rictu.
In præceps Aquilæ ueluti cum corpora lapsi
Aut trepidas raptant uolucres, aut obuia sternunt
Perq; suas liquidum transuectant aëra prædas:
Sic mihi funesto comprendit tergora morsu,
Præcipitatq; graui laceratum uulnere corpus:
Atq; abit elato similis, paßimq; triumphum
Ructat, & effrenis uacua dominatur in aula.
Ast ego confracto ceu tergore languida plorans
Membra traho, gemituq; auras & lustra tyranni
Execror, & grauibus testor mea damna querelis.
Cum uerò & portis iam uulnere tardus iniquo
Exirem, & merito cumularem mœnia questu:
En nostro quidam ne desint ulla dolori,
Verbero, dirarum soboles & Tygride sæua
Pastus: ubi Hircanas submittit in ubera pestes
Caucasus, & rigidas animum detorquet in arctos:
Brachia subnixus iaculo, cum multa querentem
Audit, ut immani stetit acer lumine, portis
In medijs cædit, summaq; coronide donat:

Subridens

Subridens etiam ac ſolita improbitate iocatus:
Heus, ait, iſta Canis, ne quid tibi deſit, habeto:
Et meminiſſe uelis huiusq́ ac huius. ego omni
Cura abitum celero: quis enim non tardior iret
Ceu ruptam duplici laſſatus uulnere pellem?
Cumq́ aliquis me etiam nitentem cernit, & ægrè
Nexantem nodis gemituq́ ita membra plicantem:
Inſultando graui ſubitum mihi uoce dolorem
Auget & hos tales mittit ſub pectora caſus:
Dic mihi blande tuos quid tantum protrahis artus?
An' ne etiam, Canis, hæc lento te incedere greſſu
Aula docet? læto nimium prius omnia curſu
Quà tibi fata dabant, ueſtigia ferre ſolebas.
Deſine ueloci poſthac petere alta uolatu,
Atq; aliquem decerne modum: ſectere quietem
Admonitus, quantumq́ potes uitabis & aulas.
Sic aliquis monuit, cum ſalſe diceret. aſt me
Suſpirans domini conſueta ad tecta recepto
Et miſeros artus uetera inter ſtramina condo.
Hîc me iam morbus decima ſub luce morantem
Et dolor, & gemitus, & feſſæ plurima uitæ
Occupat illuuies, lambendo donec & acri
Officio refici ſperem mihi tergora poſſe,
Et ſolidos iterum reparari in uulnera nexus.
Nec malè ſucceſſit linguæ labor, apta per omnes
Iam coit articulos, & ſe caro carnibus infert.
R. Multa equidem in uita fiunt miſerande, parenti
Inſcribenda deo: cuius diuina uoluntas
Nunc tenues magnis attollit honoribus, inter
Et reſidere patres ſceptroq́ exornat eburno:

r Nunc

Nunc celsos animi motus studijq́ superbi
Grande supercilium, & tumidæ fastigia mentis
In præceps agit ac humili dat ualle morari.
Multa etiam sibi quisq; parat: cum maxima stulto
Pectore sectatur, nec se pede quisq; secundo
Metiri, aut rerum disquirere tempora poßit.
Est animus curis ita noster adobrutus, ut se
Haud facilè expediat rectosúe inflectat in usus.
Vsq; adeò sapimus minimum, cum prospera quisq;
Vel sibi confingat, uel quæ sunt ficta, sequatur.
Nemo equidem uero mensurat facta colore,
Nec rerum formas certos exquirit ad ungues.
Blandimur miseri nobis: quodq́ ultima secum
Penè pericla uehit, lepidum miramur, & omni
Id gratum uolumus ceu expensum lance uideri.
Fingimus ingenio columen, nosq́ esse beatos
Ducimus, incertæ si forsan uocibus aulæ
Magnatumq́ etiam studijs recreamur: aluntq́
Suspensam nobis blandißima guttura mentem.
Nemo quidem, meritò quæ sunt fugienda pauescit.
Nemo pericla timet. scelerata harpya nitenti
Decipit ore bonos, simulansq́ ingentia fallit.
Virgineos pandit, nam cauta est bestia, uultus:
Prosperaq́ audaci promiserit omnia dicto.
At uerò tota est imum fœdißima uentrem
Proluuies: cui nil meritò quod tollere poßis
Laudibus, insedit. curuo riget unguis hiatu,
Asperaq́ intendit substrictis uulnera plantis.
Monstrum horrendum, ingens, cui quot sunt corpore plumæ
Tot certæ subtus mortes, tot sparsa per imas

Fatæ

Fata latent pennas: seu te fœdissima uentris
Occupat illuuies maculisq́ aspergit amaris:
Cum tua deformi lacerarit facta labello
Stipes, adulator, parasitus, ganeo, mendax.
Seu cum te manifesta premens iniuria multis
Artibus inuoluit: rigidos ubi mordeat ungues
Fastus, & immerita subigat te clade Tyrannis.
Hos uerò nexus pedicasq́ incurrere tristes
Euenit ignaris rerum: qui blanda sequuti
Frustrantur, meritisq́ luunt incommoda pœnis.
Quin etiam genus est aliud, quod se omnibus ultrò
Ingerit, ac faciles sibi fricat ad omnia uultus:
Insipiens stultumq́ genus: quodq́ ore petulco
Sæuit, & effreni sugillat honesta susurro.
Hos etiam diuiq́ & numina uera perosi
In pœnas quacunq́ trahunt ratione. uelut te
Aurea sectantem dominorum tecta potentum
Intulit iste neci sparsitq́ cruoribus umber.
Tu gremio quondam solitus procumbere nostro
Subq́ umbris latitare meis, mollissima sæpè
Ocia captabas: quantumq́ incommoda uelles,
Deuitare etiam poteras, hortosq́ per omnes
Ludendo tete nullis incingere metis.
Quin tibi nonnunquam fallebant tempora blando
Viciniq́ canes & turba celerrima cursu
Obliquansq́ uias saltus glomerabat amœnos.
Hinc mihi deliciæ, & primo sub flore uoluptas
Maxima succreuit: uestris latratibus omnes
Oppleri, ac folijs induci sensimus auras.
Non tamen aut horti cultura tenerrima nostri,

Aut socij potuere canes retinere uolentem
In præceps tete ire caput, membrisq; perire.
Sed tamen interea sæuo dum uulnere corpus
Et tua membra foues uili dimissa grabato:
Quæ mentem cura, aut quis deniq; pectora sensus
Sollicitat? uarijs animum torquere necesse est
Motibus hunc, quem tanta tenet pressura dolorum,
Quem labor exagitat subitisq; è cladibus ambit.
At nusquàm tranquilla minus, minus æqua quiescit,
Quàm cum insperatos mens læta experta dolores
Languet, & hos circum luctus præcordia uoluit.

C. Infandum Rosa casta iubes renouare laborem,
Quando animi curas, & ineluctabile tempus
Nos meminisse uelis dictoq; inducere uulnus.
Præcipuè tamen una mihi uox auribus hæsit,
Vna tacendo monet strepituq; in pectore regnat,
Quam mihi progenies furiarum dira sequendo
Intonat, atroci dum uulnera nostra bacillo
Promouet, ac duros intorquet uerbero risus,
Et meminisse uelis huiusq; ac huius. id unum
Auribus insonuit semper, semperq; reuersum
Pectora mœsta ferit monitisq; haud mollibus urget.

R. Quis te fœlicem non dixerit esse Catelle,
Vulneribus quamuis affectum tristibus? ô te
Verè etiam, si quid possint mea uota, beatum:
Vnica si trepidam regat hæc sententia mentem.
Non tibi dira canum rabies, non sumpta cruento
Corpore pœna potest tantum nocuisse, monendo
Profuit hic quantum, iaculo qui terga secutus
Tundit, & hoc tali cumulabat uulnera dicto.

Doctrinæ

Doctrinæ pretio superant, interq́ parentis
Munera siderei primos operantur honores :
Ignarasq́ docent meliora capescere mentes.
Hoc opus hic labor est, te posse monentibus aures
Præbere, ac firmis animum submittere dictis.
Multi equidem interea, dum res premit ardua, parent
Deponuntq́ etiam cristas fatumq́ sequuntur.
At cum dedoluit noxæ labor, effera rursus
Mens uitam exagitat, rapidosq́ feruntur in ignes.
His equidem exitio meditantur funera pœnæ
Et funesta trahunt miseros in uulnera lapsus.
Atqui ego nil aliud doceam: sententia nostris
Illa etiam monitis tibi commendata laboret
Tecum, & perpetuò studijs seruetur honestis.
Sic neq́ cœlestes, hominum neq́ lingua uolenti
Suaserit ut dubijs sectere euentibus aulam,
Incertamq́ fidem certam tibi reddere tentes.
Nil stulto pœna melius, cum scilicet æquà
Castigat deus acta manu, paulumq́ superbos
Insanosq́ animi motus, & inepta retundit
Consilia, ac intra cancellos pectora stringit:
Vt sapiant monitis suspectaq́ blandula ducant.
Stulticia est, quod non poteris comprendere, uelle
Prendere. Dij rebus metam posuere. manendo
Manserit, ac certos firmat prudentia fines.

COLLOQVIVM II.

Mendacis esse dura linguæ præmia.

ESCVLVS. SAMBVCVS.

E. *Hic iuuat excelsis me ludere frondibus: alto*
Interea phœbus dum uoluitur acer olympo,
Et simul inuectos dispensant astra calores.
Cui non flammiferi uolupe est nitidissima Solis
Lumina, & æthereo properantis in orbe tueri:
Hunc equidem cœlo ingratum, & sine sensibus esse
Dixeris, ac nulla rerum uirtute moueri.
Aut quid Leandrum nisi nox obscura natantem
Perdidit, atroci cum tempestate prehensus
Aduersos perdit quos Sestias explicet ignes?
Optima res tempus: sed temporis optima pars est
Alma dies: quæ quò succedit mollior aura
Et minus enormi uentorum mole laborat:
Hoc mage profuerit leuibus mitissima plantis,
Multiplicatq; comas uiresq; in uiscera mittit.
Mox ego uitales, innataq; semina, motus,
Et quem cuiq; etiam tribuit natura calorem
Occultasq; uices, formæq; insignia laudo.
Sunt quædam studijs naturæ ac uiribus atræ,
Res quibus æqua fuit stygias celebrare tenebras
Et caligantem super omnia ponere mundum.
Improba quæ multos ratio trahit. ille parandis
Nequitijs studet: hic furto lætatur inani,

Hic

Hic secors desesq; cubat gelidoq; sopori
Seruit, & extensas scelerum petit anchora noctes.
Hos præter genus est aliud, deforme, malignum
Atq; orci soboles, sæuáue è Tygride natum:
Sed blandum linguaq; adigens in funera uitas,
Explorare domos cautum, studijq; latentis
Eruere articulos, peregrinaq; facta tueri:
Ore iuuans, animoq; nocens. cui, quicquid ubiq; est
Quod rectum sanctumq; uoces, inferre tenebris
Est ratio, ac Charitas scelerato dissipat ausu.
Quam Phœbus turbam & naturæ monstra perosus
Sedibus expellit superis: uelut illa uicissim
Indignata deos & cœlica lumina temnit
Insipiens, qua non aliud truculentius orbi
Aut fati series dedit, aut uindicta Tonantis.
Has furias pestesq; hominum, stygiæq; paludis
Germina uitarit, si quis fortasse monenti
Pareat, ac ueros animum conseruet in usus.
Interea fas sit plantis florere, nihilq;
Hos metuisse canes: rabido qui uulnera morsu
Ingerere, & tacitis pandunt latratibus iras.
Nos etiam cum non turbantia flamina uellant,
Dicimur esse Iouis magni tutela. facessat
Hanc cœlo quisquis uitam custode negarit
Ducier, aut celsas non mitti ex æthere frondes.
Sanè ego fœlices cupio superesse labori
Agricolas. genus hoc aliquid fortasse uetusti
Seruat adhuc mundi, cum rem ratione modoq;
Augeat, ac æqua cumulet sua lucra bilance.
S. *Lætos læta iuuant. & te quia prospera cingunt,*

Altius insurgis, ramosq́; euoluere certas.
Nos contra tristes & cassæ Solibus umbræ
Excipiunt, uarijq́; grauant subiguntq́; dolores,
Et mihi multiplices peperit Rhamnusia luctus.
Atræ igitur circum regnant mihi pectora curæ,
Atq; atris delector. inest sua fama colori
Atq; animi formas externa hæc facta sequuntur.
En sobolem toto circum mihi corpore passim
Confractasq́; iacere comas. nox occupet umbris
Densa precor, nostrisq́; ferat solatia rebus.
„ Ista uoluptati prima est uia, posse latere
„ Si te aduersa premant: quòd uix sint æqua dolenti
Multa etiam, quæ fas studijs foret æqua uideri
Et tibi consilijs tantum lenire dolorem.
Nigram hyemi pecudem, zephyris fœlicibus albam
Sacrifico soboles quondam dedit aurea ritu.
Quid prohibet quod cuiq; placet celebrare? bonorum
Materies contempta iacet: mala plurima latè
Imperium exercent plenoq́; ex ordine regnant.
Alba decent rectos: sed si toga pulla daretur
Nequitijs, niueum iam ferrent nulla colorem.
Multa etiam præter ueniunt spem: multa repentè
Accidere, & tenui poterint existere casu.
Quisúe omnes fati numeros, quisúe omne Tonantis
Consilium extulerit, rerumq́; euentibus addat?
Quid si aliquando tuas etiam fortuna Deusúe
Experiatur opes excelsaq́; robora tentet?
Haud semper, quæ summa, uirent: sternuntur, aguntur.
Et semel in uita pullam accepta sse necesse est.
E. Vt placeat quodcunq; dijs, ita sensibus istud

Posse putes placuisse meis. ego nostra sacraui
Omnia cœlicolis. supero sum cura Tonanti,
Is mihi quodcunq; hoc uitæ est & fata gubernet.
At uerò nimium deformi uulnere tandem
Dilacerata iaces. Quis te malus error agebat,
Aut quo tanta tibi uenere pericula motu?
S. Vnde mihi ueniant? Domini prostrata securi
Velloris è toto remouet mea uiscera trunco.
Effreni motus cum fortè accederet ira,
Impius hanc syluam, quæ toto plurima circum
Aggere lapsa iacet, librato in sydera ferro
Strauit, & euulsam radicibus obijcit igni.
E. Quid tantisper hero bilem commouerit, ut te
Candida florentem totis exscindat ab hortis,
Nec malè promeritam, tanto tamen impete sternat?
Vidi ego te niueo cum legerit ipse canistro
Intuleritq; oculos calathis: quo tempore flores
Vsibus ac precio non inscripsisset inani.
S. Nescio per superos dryadumq; hæc regna sororum:
Nec satis id fas scire mihi: nisi forsitan ipso
Pendeat è cœlo qui Terminus omnia certos
Digerit innumeros uitæq; repagula nexu
Contrahit, ac totum sub legibus implicat orbem.
Aut fortasse uetus (ceu prodit fama) senescit
Gratia, & officijs decedunt præmia nostris:
Cum Dominos etiam iam multa licentia fœdis
Obijciat studijs, animiq; proteruia regnet.
Sed tamen & causas prostrati germinis hasce
Tete nosse uelim. fœlix uiolentia quoduis
Penè nefas subitis uicinum cladibus audet.

Connectenda fuit ducendis machina rebus,
Ardua, firma, recens & lapsibus æqua mouendis:
Machina sollicitis fabricanda laboribus. huius
Vt passim quærit diuerso ligna recursu
Ingreditur nostros etiam malè sanus in hortos
Et quæcunq; potest rigida secat apta securi.
Fortè manu quoddam, tristi quod semine natum
Creuerat exitio multis, mirabile lignum
Gessit: & huic quærit parili quòd linea & usu
Iungier, ac fido committi segmine posset.
Repperit ut nullum, tum uoce silentia rumpens
Inclamat, quo nunc mea cura excessit & omne
Dij studium? tantum'ne operum, tantum'ne laborum
Perdidimus? nihil ex omni mihi deniq; restet
Materia, nostris quod seruiat usibus, & se
Huic æquet ligno, parilesq; aspiret in ansas?
Vt nihil est homini officijs se uelle mereri
Ingratos? natura bonos subducit ab æuo,
Inuida tota malos & inutile quodq; relinquit.
Mæsta quidem domini uoces altasq; querelas
Accipio. Sed enim cum protinus omnia specto,
Huc, inquam, accedas: tibi nos quæ robora quæris
Offerimus. capit ille oculis formamq; modumq;
Accurritq; simul, nec plura effatus ad omnes
Applicat articulos. latera ast ubi iuncta coire
Sensit, & æquato connecti ex ordine posse:
Inuadit ferro corpus, libratq; bipennem
Et mihi de toto primum secat agmine ramum:
Atq; abit: innectitq; trabes atq; usibus aptat,
Lætatus: ceu re iam succedente quòd inde

E proprijs capiat quæ quærit idonea regnis.
Sicut at humanæ sunt res, nihil esse beatum
Omni ex parte potest. Succedit prima labori
Machina, contendunt neruis, humerisq; subibant,
Insertosq; trahunt loca per siccissima funes.
Ecce autem subito resoluta est machina lapsu,
Pondere quassa graui. tum me, quia frangier ipso
Contigit impulsu, accusant, tantæq; ruinæ
Insimulant, nostrosq; arcessunt criminis artus,
Et de me, fuerint quòd cætera fracta queruntur.
Hîc herus insano similis, ceu percitus æstro
Intumuit, famulosq; iubet succidere sacrum
Robur, & in nostros decernit atrocia ramos.
At uerò ista diu suspendit turba periclum,
Horrescitq; animis refugitq; capescere iussa:
Quod ueterum fama radicibus addita nostris
Numina sint, habitentq; imis sociata medullis,
Nec uiolare deas, aut pellere sedibus audent.
Ast ubi cunctantes horrescere dura ministros
Vidit, in hæc rapta prorupit uerba securi:
Siue Dij hîc habitant, seu subsunt numina trunco:
Iam prostrata solum frondente cacumine tanget.
Nec mora præcipiti me falce inuadit, & altam
Sternit humi sobolem, nosq; à radice reuellit,
Ingeminans: neq; te mendacibus altera linguis
Aemula sectetur, neq; tu lætabere facto.
Hæc mihi summa mali ratio est, hæc unica tanti
Exitij labes. facile est sæuire Tyrannos,
Si libeat. parua est quæ bilem causa profanis
Mouerit, ac subitos in pectora suscitet ignes.

Qui uera ingenij præstat bonitate, misertus
Errato ueniam donat, nec cætera mentis
Signa bonæ tenui patitur liuescere culpa.

E. Rectè equidem Sambuce potes dixisse uideri,
Nec tua me poterint reprendi dicta magistro.
Hoc culpanda tamen, fragili cum robore perstes,
Te tamen eximias cupias fortaßis haberi
Inter, & ingenti captes tibi nomen ab usu.
Gloria mendaci non constat uera labello,
Ardua nec tenui fulcitur arundine uirtus.
Vera loqui, res summa bonis: seu corpore durant
Forsitan imbelli, seu plenis uiribus extant.

S. Nulla mihi Dominum subitis inducere damnis
Mens fuit. obsequium fas sit præstare, fuisset
Idq; utinam, teneras & haberent uiscera frondes.

E. Attamen ingentem cladem durumq; periclum
Hîc experta, gemis. Quòd si tibi parua locutæ
Nec damnosa nimis tantus desæuiat ignis,
Pœnaq; tanta manet: soboli uirgulta futuræ
Vt uix ulla super tibi sint: quid quæso putabis
His euenturum, magno qui fallere lucro
Et mercede solent? uero res cœlica plaudit,
Omnia mendacis fastidit munera linguæ.
Nec quicquam ulcisci grauius dant numina. an illam
Quæ nostras Mustela domos & tecta frequentat,
Nosti etiam? molles fuit inter amata puellas
Illa diu, & nimium specie formosa placebat.
Sed quia mendaci Lucinam uoce fefellit,
Perdidit humanam à superis conuersa figuram,
Hancq; capit, qua nunc serpentibus aspera, uirus

Edomat,

Edomat, & solitis propulsat noxia tectis.
Quoq; etiam ficto mendacia sparserat ore,
Ore parit, geminatq; malum portatq; dolores
Et sobolem assiduo transfert timidissima motu.
Deniq; quicquid habet scelerumq; ac criminis orbis,
Quicquid ubiq; manet, prauum quod dicere possis:
Ardelio clausum mendaci uersat in ore.
Ille serit lites, opprobria seminat, ædes
Suffodit alterius: discordes efficit alma
Coniunctos uirtute prius: blanditur amaro
Felle satur, quantumq; potest noua iurgia semper
Consuit, ac humili tumulo producit olympum.
Detrahit absenti quod in os laudauerit: auget
Suspicione malum: qui sicut & hospita telam
Texit, & arte leues comprendit aranea muscas:
Sic mendax omni suspendit retia fuco
Connectitq; dolos & cædibus implicat urbes.
Delet amicitias, odijs sua semina sternit,
Et malè sopitos iterum face suscitat ignes.
Hæc est ista feri soboles phlegethontis, & orci
Filia, quæ quicquid scelerato mundus in usu
Expauet, horribili perfectum lumine reddit.
In cælos etiam quin falsæ crimina linguæ
Vibrat, & effreni cumulat blasphema susurro:
Hoc luimus, quodcunq; mali patiamur in orbe.
Nequitijs sed enim non longa potentia durat,
Nec solidos iactant mendacia fœda triumphos.
Est uindex scelerum Deus, & grauis ultio, cuius
Sæuit in inuisos Nemesis iustissima porcos:
Pœnaq; quantumuis paulisper cesset, eamq;

Rideat interdum sceleratí miles auerni:
Greßibus illa tamen, tardis licet aduolat: & se
Quòd lentè properet, cumulatis cladibus auget.
Quin ipsos uideas mendacis tristia linguæ
Pendere damna malos, ut quo scelus ore patrarint
Hoc tormenta luant, & sera piacula soluant.
Quisquis & assueuit constanti uera labello
Dicere: quantumuis paulùm fortuna prematur,
Egregiè tandem uincet tamen. asserit omnem
Virtutem Deus & meritæ dat præmia laudi.

COLLOQVIVM III.

Quemq; ad bona fato ducier.

POPVLVS. SALIX.

P. *Fata regunt orbem. fato concesseris, ut te*
Et decoret uirtus, & gloria uera sequatur.

S. *Fata regunt orbem. sed enim cum maxima uirtus*
Pectoribus proprijs & cura domestica regnat,
Præcipuos inter fœlicem fecerit. ut se
Quisq; suæ studijs naturæ accommodat: hunc sic
Quod summum uitæ precium sit & optima merces
Accepisse putem, nec inani laude potiri.
Vltima quemq; beant finisq; & meta laborum:
Huc animi tendunt, huc se mens prouida tandem
Ceu decertata rerum uice sensibus infert:
Hæc extrema quies, hæc est medicina dolorum.

P. *Multa sed hoc tenui rerum complexa uidere*

Circuitu. uera est conceptæ forma loquelæ,
Vltima uirtuti si sic iungantur: ut ista
Non aliter solo data quàm fatearis olympo:
Quo sine nec uirtus existit, & omnis ubiq;
Mens languet, nusquam' ue etiam perfecta laborat.
S. *Atqui ego iam pridem proceri corporis umbras*
Latè etiam pando, & circum mea brachia uerso.
Teq; adeò celsæ surgentem frondis honore
Aemulor, ac simili folium lanugine condo.
Hæc mihi diuinæ submittunt pectora uires
Naturæq; opus & subeuntis copia succi,
Quo uegetas etiam diffundo in brachia frondes.
P. *Quis uerò humorem? quæ tanta potentia succum,*
Quæ gratum uitæ substernit causa liquorem?
S. *Vnde equidem ueniant? primos natura recessus*
Molita est, & aquas secreta condit in aluo.
Hinc sibi depromit radix quodcunq; necesse est
Depromptumq; meos iterum transmittit in artus:
Luxurioq; comis, ramisq; in sydera tendo,
Atq; alias præ me salices contemno. uoluptas
Hæc mihi prima siet, quòd te iam frondibus altam
Despicere, & dictis mordere procacibus ausim.
P. *Inuisum superis genus & crudele, minores*
Spernit, & ad summos temerè molitur honores,
Huc tete impellit naturæ liuor, ab alto
Quæ penitus cœlo nihil accipit. omnia diuos
Quæ bona sunt, tribuisse scias: huc fata poliq;
Ducit opus, totaq; animum ratione perurget:
Et meliora Deus lucemq; sequacibus addit.
Quicquid habes, meritò laudare quòd effera possis.

Et folium, & frondes, & lenta cacumina, flores
Candentesq; comas albæq; uolumina spumæ,
Et desiccantes emplastra per optima uires:
Acceptum cœlo referas. Si deniq; prosis
Vtilitate: equidem fato te ducier audi,
Et tua sidereo succedere commoda regno.
Si noceas, aliunde uenit quo lædere dura
Et nocuisse queas. si tete anus applicet aræ
Carminibusq; liget dirisúe astringat amaris,
Vt noceas: supero nihil hîc famularis olympo,
Nec tua cœlesti coguntur semina mundo.
Forsitan inuideas aliorum perfida laudi,
Asperiusq; feras si quæ succrescere possint
Altius, & merito Salices te uincere motu:
Hîc tibi nequicquàm fatorum linea seruit,
Nil tibi syderei nexus, nil ianua cœli,
Nil Iouis arbitrium, nil mens æterna laborat.
Si te fata trahunt, te prorsus ad optima ducunt.
S. At uerò pœnas, generisq; pericula nostri
Quis nescit? cui non comperta est maxima uitæ
Clades, & subiti nonnunquàm in uulnera casus?
Tangimur æthereis aliquando caloribus: hîc me
Obruit audaci scelerum manus æmula ferro,
Subuertitq; comas subigitq; cacumina morti.
Hæserunt tenues curuata in brachia rami:
Inclinant paulùm se uiscera tota, iacetúe
Obliquum latus, aut deformi cortice languet,
Deniq; uel scissura premit, uel sylua parumper
Luxurians grauat, ac odijs obiectat acerbis.
Protinus exitium meditatur rusticus, & me

Vel totam certè, mediam uel falce reuellit.
Hæc patimur, quamuis fato peccamus, & omnes
Trudimur in nodos incuruaq; membra feramus.
P. Non fato peccas, sed fato plecteris. an non
Stipitis egregij semen sortita, sub auras
Rectior & cœli supera ad fastigia scandas?
At cùm inclinato libeat tibi serpere tractu,
Deformesq; comas & ineptos ferre stolones
Haud cesses: equidem dominus quod inutile ducat
Iure etiam abstulerit, ramosq; exscindat inanes,
Ceu pœna afficiens, quòd non quæ recta sequare:
Vt tibi uicino quæ margine crescit. an illam
Non latè florere uides? ita cannabis instar
Luxuriat rectis æquata in uiscera ramis.
Huic igitur parcit: quæ frondibus augeat umbram,
Et uetet hæc faciles grassari in culmina uentos.
Scrupea tu tota es curuisq; obnoxia nodis
Nil uirtutis habens. quapropter corpora pœnis
Obijcit, & meritò tete castigat inertem:
Idq; etiam fato. ne quid dubitaueris omnem
E cœlo pœnam facta in deformia reddi.
S. Nec tamen id uideo, fieri quo iudice possit,
Vt cum non peccem, tolerem tamen ultima fato
Supplicia, & tales statuant mihi numina pœnas?
P. Id tamen & uideas, si tete aspexeris. ecquid
Non uolupe est diuis animo parere: nihilq;
Aduersum supero committere quemq; Tonanti?
Si pares, fato pares: & legibus alti
Accedis cœli, teq; in tua commoda mittis.
Si secus inducas animum pellasq; parentem

t Sidereum,

Sidereum, ut quò te rapiat tua flamma sequare:
Iam metuisse potes durasq́ horrescere pœnas.
Fato etenim incumbunt: cum cœlica numina pœnis
Virtutes uallent, & pœnis crimina pensent.
Id fatur Deus: at prohibet peccare. nihilq́
Diuinas contra decernunt sidera leges.

S. *Nec fato peccare homines, genus acre uirorum,*
Quos tamen & constat non pauca aduersa Tonanti
Moliri, & studijs quæ non sunt recta tueri?

P. *Nec fato peccare putes: nec fallere cœlum*
Posse aliquem aut pœnæ uitare hæc tristia credas.
Stulticia & fœdis animorum motibus ardent
Humanæ gentes. impulsæ hoc hospite latè
Delinquunt, misereq́ ruunt, & turpiter errant.
Cœlitus at pœnæ ueniunt, res utilis æuo,
Si non te monitus ad recta inflectere possunt.
At cuius miseret diuos: quem sacra receptant
Numina, cum errantis condonant facta iuuentæ:
Hic fœlix fruitur superis. Dij prospera soli
Vt tribuunt, pœnas ita soli in crimina reddunt.

COLLOQVIVM IIII.

Secreta stultos prodere.

NOCTVA. PICA.

N. *Nouimus ista tuæ quæ sit petulantia linguæ*
Pica loquax. magno quamuis iam garrula damno
Sis affecta: tamen nusquam cessaueris atro

Quæ

Quæ reticenda forent uulgare procaciter ore.
P. *Quid tibi per superos & auerni limina regni*
Noctua, quid tandem naso tibi quæris adunco,
Quidúe proterua petis? morem mihi dira relinquas
Quem sequor, & nostris faueas stupidissima uerbis.
N. *Haud malè te uario pinxit natura colore*
Et uarias circum sparsit tibi corpora pennas.
Sic, ut cùm summo sis tergore candida: pulla
Veste tamen rictus, & pectora inania ueles.
Hæc te forma decet quæ Prothea moribus æquas
Insidijsq; uales: seu captas plurima, seu quæ
Sunt commissa, leui prodis secreta labello.
Garrulitas equidem toti tua cognita mundo
Haud dubiam multis diuersa per oppida cladem
Intulit. hæc etiam te inuisam fama colonis
Iampridem dedit, & totis tete urbibus arcet.
P. *At quid delicias magnorum & blanda uirorum*
Acta putas? equidem his uolupe est garritibus ora
Præbere, & nostris aduertere saltibus aures.
N. *Et magnis uolupe est consuescere: dummodo magnos*
Quos uocitas, etiam sapientes dicere possis.
Iratus nec enim quicquam dat Iuppiter orbi
Deterius, celsos quàm cum quis adeptus honores
Magnificis etiam titulis excellit, & alto
Eminet Imperio: cuius tamen æqua sagaci
Mens caret ingenio, nec habet Sapientia laudem.
An'ne Magistratum mundo rem dixeris esse
Præcipuam? nihil hoc superi dant maius. at illum
Si leuitas, si famosæ petulantia linguæ,
Dirarumq; usus, scelerumq; licentia uilem
t 2 *Arguat,*

Arguat, aut tali non dignum ostendat honore:
An' ne putas miseris tum diram gentibus esse
Obtrusam irato pestem Ioue, numina cuius
Læsa decet fœda populorum strage piari?
Sed uincit quodcunq; malum, quoscunque furores:
Quæ secreta sient patulas proferre sub auras.
Omnia uictor agit rerum momenta, labello
Qui potis est fido, quæ sunt commissa, tueri.
Hunc diui, hunc homines, hunc pacta fidesq; coronant.
Cumq; ea uirtutum sit maxima: prorsus ineptos
Stulticiæq; notis cumulatos dicere possis,
Quos iuuat insano secreta recludere dicto.
Nec tamen & fieri nequeat, quin multa loquendo
Multa etiam prodas. strepitu iam pica superbo
Garrituq; etiam suspecta uolucribus esse
His equidem nostris potes atq; exosa uideri.
Tete Aquilæ fugiunt, te picti colla Palumbes,
Te spernunt Cygni, tete auersantur Alaudæ.
Deniq; non uolucres tantum: generosa Leonum
Agmina te uitant, herbæq; ac lilia damnant.
Vtq; etiam reliquis magno te fœdere iungi
Eueniat, nostros credas tamen inter haberi
Non te posse greges, aut carpere commoda posse.
Vt secreta lupos magnis natura caballis
Separat, utq; necant ieiunos sputa colubros:
Cæsia clamantes fugitat sic Noctua picas,
Et deuitato damnat tua facta uolatu.
P. Quid moror inuisæ si non placuisse Mineruæ
Libera lingua queat? satis est placuisse furenti
Obsequium Baccho, qui quantum in pocla feratur.

Tantum etiam strepitu dirisq; caloribus audet.
Hunc oblecto Deum, qui quòd mihi læta secundet:
Moribus è nostris secreta negocia discit.
Deniq; multiplici lucemq; diemq; uolatu,
Flexibus & uarijs adiuncta palatia lustro.
Tum mihi iampridem populi sententia constat,
Qui nostros morsu lacerat malè sanus honores,
Atq; molestè etiam mihi fert hanc crescere laudem.
Nónne uides quantis equitando applausibus utor:
Cum me insidentem poteris spectare caballis,
Vel premere impuri rigidissima tergora porci?
Namq; his utor equis, medio cum libera campo
Luxurians gratas inter feror alta uolucres.
Tu quanta & quanta es, mera es sapientia: siue
Nocte uoles, seu te latitantem luce recondas.
Et tamen inuisam damnant te lumina: damnat
Alituum genus, & toto te pellit olympo:
Conscia funestæ quòd sis tibi mentis, & intus
Iudice non falso scelus exagiteris Erinni.
N. *Res equidem fœda est incompta licentia linguæ,*
Quam pudor officio nullus tenet. Illa malignis
Fructibus aucta uenit, semperq; accensa procaci
Igne furit miscetq; dolos, mendacia spargit,
Et malè consutum meliori crimen inurit.
Non ego me gratæ, quòd sim mala, subtraho luci,
Conscia nec miseræ condunt se pectora culpæ.
Garrula sed cum sis atq; improba uocibus, & te
Cætera turba leui strepitantem more sequatur:
Iccirco abstrusis syluarum tuta cauernis
Luce tegor, nostrosúe abscondunt templa recessus

Meq́ adeo inuiſa quantum licet aufero pugna.
Triſtia non unquàm cordi mihi bella fuerunt,
Aſpera nec placuit ſtudijs contentio noſtris:
Qualia diuinas inter mala multa uolucres
Spargitis, & turpi conflatis iurgia rictu.
Hinc tot garritus, tot ineptæ murmura linguæ,
Illita uerba dolo, & ſtultæ conamina uocis:
Hinc tot clamorum fluctus: tot & aucta procellis
Scommata, tot nigri laxata repagula roſtri,
Et diuturna fluunt noſtris certamina regnis.
Quos ego nonnunquàm motus è turribus altis
Aſpicio, & fœdos deteſtor pectoris ignes:
Vt cum uos uitæ iunxit communis & æui
Conditio, prorſus tamen abſint fœdera uerbis,
Et nihil, ingenuum quod dixeris eſſe, colatis.
Aeolus ingentes patefacto ut ſæuus ab antro
Cum laxat uentos, aut tempeſtatibus omnes
Turbat aquas, circumq́ fremunt circumq́ feruntur,
Mutuaq́ inſano lacerant ſe flamina pulſu.
Haud aliter uoces odijq́ immanis acerbas
Exercet genus alituum: cum uiſcera morſu
Appetit alterius, quæcunq́ in bella procaci
Lingua armata ruit, fraternaq́ fœdera rumpit.
Sic uenti uentos pellunt, ſic unda per undas
Tranſilit, ac grandes tollunt ſpiramina fluctus.
Aſt ego diuinæ pulcherrima ſemina pacis
Et monumenta colo. nihil hac pia fata colonis
Vtilius tribuunt. quid enim? pax optima rerum
Quas miſero donant cœleſtia ſidera mundo.
Hanc ego ſupremis dignabor honoribus. at te

Propterea

Propterea uito, quòd nil nisi iurgia noris:
Accendasq; alias in mutua damna uolucres.
Garrulitas infame malum, quo fœdera solui,
Quo uiolari urbes, quo tolli iura necesse est.
Quòd si futilitas non te insigniret, haberes
Præcipua hæc cunctas inter tua dona uolantes.
Vsq; adeò excellis motuq; & saltibus: & te
Promptius humanas certum est apprendere uoces.
Tum uerò ne quid desit tibi lubrica, coruos
Cornicesq; colis: quorum petulantia linguæ
Persimiles uitæ casusq; & uincula duxit.
Vtraq;, quod minimè decuit, secreta reuelat
Et meritas sumpsit mutato corpore pœnas.
At uerò optandum oppressis mortalibus esset,
Aut numen sacræ metuendaq; iura Mineruæ,
Aut genus hoc inter rigidam superesse Dianam
Mercuriumúe Deum, quæ maxima numina, celso
Et uicina Ioui, falsosq; uafrosq; dolisq;
Imbutos meritas peregrina in corpora formas,
Et laruas ueros in uultus uertere possent.
Dij, fœdis quantum porcis accederet, aut quid
Dira Lycaonij memorem tibi pignora monstri,
Cum iam nulla Lupos nesciret sylua? quid Vrsos
Astutasq; uelim uulpes proferre? quid altè
Tendentes Aquilas? aut sæuis unguibus addam
Accipitres? Sed enim uanæ tibi maxima Picæ
Turba foret: stolido tantum leuitatis in orbe est.
Aut quanto sociam cumularet Simia gentem
Accessu? quos non horrerent arua Leones?
Noctua sola quidem nullos habitura sodales

Incoleret celsas tenebris obnoxia turres,
Aedibus & tutela sacris de nocte uolaret
Excubiasq; agat, & populis uentura recludat.

P. Tu tibi quod libeat sapias: ego præmia uitæ
Hæc mihi summa putem, si te contemnere possim:
Et saliam magnos inter laudata Caballos.

N. Vt me contemnas, æquum est: quæ prorsus & ipsa
Te fugio, quantumq; licet tua perfida uito
Pectora. Dij falsis quæ sunt sua præmia reddant.
Nil homini melius, totiûc decentius orbi,
Aut superos dare posse deos, aut pectora credas
Concipere: ingenua quàm si quis mente tueri
Quæ commissa sient, reticereq; tradita possit.
Huic sese tutis concredere legibus audent,
Quos uel dura premit miseros iniuria ciues,
Vel subitæ clades, aut plurima tristia uoluunt.
Is ueluti mundo Deus est portusq; salutis,
In quem se gelido lassatus gurgite tandem,
Anchoram & ad fidam compulsus, Nauta receptat.
Hunc Deus, hunc homines uirtusq; æterna coronat.

COLLOQVIVM V.

Quæ magna sunt decere facta maximos.

VRSVS. LEO.

V. IRa laboriferas nonnunquàm feruida cogit
Formicas, ut se sumptis ulciscier armis
Agmina densa uelint, si quid fortassè ferentes

Grana

Grana premat, uigilesúe aliqua ratione molestet.
Ira apibus magna est, seq; in sua uulnera denso
Succendunt fremitu, primisq; furoribus instant:
Vt sese antiqua sub libertate tueri,
Et procul alueolis arcere pericula poßint.
Deniq; quis nescit quantas rapiantur in iras
Exiguæ corpus uolucres, quæ prælia, quantas
Interdum pugnas adeunt, quæ funera flammis
Perficere, & quantos properant in uulnera morsus?
Aspice quo, argutam cum struxit aranea telam,
Robore nituntur perrumpere retia muscæ?
Quid culices memorem, qui quòd lædantur ab atro
Interdum fumo, tectis excedere: nec se
Implicitos sæuo patiuntur ab hoste teneri?
Vtq; tibi rerum quæ sint certamina dicam,
Nil ita corporibus tenue est formaúe soluta
Abiectum, cui non pro libertate pacisci
Cura sit, aut tristes abrumpere morte querelas.
At solum cum te patienter adacta ferentem
Sentio, nec quicquam moliri in uincla Leonem:
Te certè miror: cui cum sint corpore uires
Consilijq; satis robustaq; pectora facto:
Te tamen inclusum leuibus patiare teneri
Cancellis, tenuesq; ferant tua tergora clatros.
At simili nostros cauea si claudier artus
Accideret: non me similis patientia uinctum
Nec leuis hæc domitum uinclorum forma teneret.
Effractis siquidem clatris nexuq; soluto,
Amißos ueteris mihi libertatis honores
Assererem, & patulas prodirem rursus in auras.

u Certè

Certè equidem si quis pressantibus ora lupatis
Induat, ac duros sibi uincla admittat in usus:
Haud sapit: haud illum clari genuere parentes,
Nec satis hunc animo constare in facta necesse est.

L. Si quantum nasi, tantum quoq; mentis haberes
Informis naturæ opus & fœdissima moles,
Parcius ista bonis nunc obijcienda putares.
Vt cuiq; est animus uitijs impurior, hoc uel
Suspicione magis quæ sunt optanda grauarit,
Vel fugienda uelit rectoq; aduersa sequatur.
Cumq; sit ipse malus, quæ sunt mala suaserit: uni
Huic studio uacat & crimen de crimine gignit.
Aut quorsum nunc Vrse tibi tua dicta putaris
Tendere? quid tantis uerborum ambagibus urges?
Scilicet ipse tibi sis æquus ut arbiter: esse
Ingenijs occulta tuis quæ maxima damnet
Flagitia, æternos cumulat quæ seria quæstus
Et statuit iustas meritis Rhamnusia pœnas.
Namq; tibi ut studio sunt pectora fœta procaci,
Virus & ingenio latet exitiale, molestam
Sic scabiem affricas alijs, quodq; improbus ipse
Hîc faceres, alios etiam fecisse probares.
Desine de uestro metiri more Leones,
Et mea tam fœdo subuertere iura magistro.
Quòd si me quondam sobolem pater, Vrse, tulisset
Is quoq;, quo tete solitus iactare creatum,
Informiq; rudiq; & inepta pelle superbum,
Hercule non aliud saperem: sed dicta secutus
Hæc tua, præstantis naturæ semina uili
Infaustoq; etiam macularem uicta lucello.

Quid

Quid uerò nisi te uersutum dicere possum
Nequitiæq́ scobem stolidæq́ informe parentis
Et monstrum parientis opus: cui pectora, uilli
Tergora, crura, pedes, & si qua latentia subsunt
Viscera, sub fœdis rigeant tibi condita lumbis?
Quidúe armo gibbos, curuo quid tubera dorso
Exporrecta feram? quis non tibi riserit istos
Insulsos planè cursus, gemitusq́ frequentes:
Tu quibus inuisæ testaris pondera uitæ
Et miserum tete esse probas, quem quicquid ubiq́ est
Aut fugit, aut saltem poterit fugisse uideri?
Tete execrantur spoliantem mella coloni,
Sternentemq́ boues, pastos ubi matribus hœdos
Nonnunquàm in medijs aufers sceleratior aruis
Et procul in caueas secretaq́ lustra recondis.
Aut prædam exerces: aut tetra cadauera fœdus
Inuadis, lacerasq́ graui manantia tabo
Corpora, & exangues depasceris impiger armos.
Vsq; adeò obscœnis natura indulserit ursis
Et sanie oppleri turpes sinit ardua uultus.
Hos equidem praui deformes tergoris artus
Par certè ingenium comitatur: & omnibus ut tu
Horrendus membris: ita pectore uanus & auso
Impauidus, tantum præstantis acumine polles
Consilij, quantum uel Rhamno cedat Oliua,
Vel sanè æternam uincant mora algida Laurum.
Crassos crassa iuuant. tum quæ secreta malorum
Ingenijs natura siet, monstrauerit usus,
Consilijq́ modus, uitæq́ licentia pandit.
V. Ista Tyrannorum uetus est uia, ringere: cum se

Nequicquàm tulerint patienter uoce moneri,
Alteriusúe bono medicari tristia suasu.
Et facile est terrere metu subeunte minores,
Conuicijs agitare bonos, contemnere per quos
Promoueas, æuiq; usus & commoda discas.
Non mihi tantoperè curæ est tua uita, necesse
Vt mihi propterea statuam, tolerare proterui
Plurima probra salis, cunctasq; admittere sannas
Cunctaq; dura pati, quæ lingua petulca sub auras
Euomit, ac magno uerborum pondere uerrit.
Me talem certè finxit natura, deorum
Progenies, quali mea nunc compage uidentur
Pellibus obduci rigidissima tergora nostris.
Tum quis naturæ legesq; uicesq; modosq;
Arguere, aut iustam poterit damnare parentem?
Distribuit sua cuiq; Deus, causasq; per omnes
Ducit opus, nulliq; iniurius alta regendo
Librat, & æquata dispescit fata bilance.
Huic breuior facies, huic fortibus ardua lumbis
Tubera, & huic facilis datus est in uulnera morsus.
Præcipitat Ceruus cursum, sed lentus Asellus
Ingreditur: Tauri succendunt cornibus iram:
Simia deformes catulos, pulcherrima Gallus
Pignora producit: breuiori fœmora Daxo,
Pes leuior Damis: Elephanti sensus: at Vro
In mortem rabies: niueo sunt dulcia Cygno
Guttura: sunt Aquilis prædæ, fallacia uulpi,
Luxuries Capro, Canibus fiducia, paruis
Formicis labor, & fuluo mens alta Leoni.
Cur non unus habet tot commoda? scilicet omnes

Expendit natura gradus, quodq; utile cuiq;
Inuenit, hoc etiam uarios partitur in usus,
Et sua uenturis largitur commoda rebus.
Quòd si me, me etiam uel consultore tulissent
Fata, uel arbitrio foret hæc res obuia nostro:
Haud ego diffiteor magis hanc potuisse Leonis
Naturam placuisse mihi: quòd robore præstes
Ingenijq; bonis, generosa ac indole uincas.
At quæ natura aut patrijs euentibus insunt,
Nec te commendant, nec te reprendere possunt.
Vnus habes quæ nullus habet: quòd fortior æqua
Mente feras duris cohiberi pectora uinclis,
Cum poterant fractis tibi libera casibus esse.
L. Insipiens, obscœne dolisq; imbute, sed omni
Consilio spoliate bono: cui plurima fandi
Copia semper adest, nec adest sapientia dicto:
An'ne etiam excessit stolidis tibi mentibus ille
Maiores inter nostros aliquando peractus
Lusus, & ingenti pensatum uulnere crimen?
An, quo te genitum iam non mentire, parentem
Haud poteris meminisse tuum penè ista Leoni
Esse etiam prisco perfricta fronte locutum,
Quæ nunc tu stulta repetis mihi uoce? sed illi
Gratia quæ stupido mercesq; soluta prophano est?
Tu'ne animis pellem, aut animum fers pelle? quòd uni
Omnia conspirent, & mens & forma molesto
Planè equidem monstro: cui nil superesse placeret
Quod deinceps sacrum, quæ deinceps recta uocares.
Dij quantum cæcæ mortalia pectora noctis
Occupat. alterius uix quenquàm posse moneri

Casibus, aut animos socio mutare periclo?
Scilicet hæc una est sceleratæ linea uitæ,
Obriguisse malis: pœnas tempsisse, nec ullo
Flectier obsequio, monitisúe accedere posse.
Vtq́; tibi constet scelerati audacia facti:
Scis generi quantum uestro, quantumq́; luporum
Insidijs actum est, oppresso ut sceptra Leone
Imperij raperet factis immanior Vrsus,
Et patriam ferret patrio pro more Coronam.
Interea accedens simulat probitatis & altæ
Virtutis speciem: officioq́; accommodat omnes
Ingenij neruos, crimenq́; in lumine celat:
Ostentans qua se pridem utilitate Leoni,
Et se qua deinceps etiam ratione probarit.
Abstineat titulis genitor. discordia si qua
Forsitan ulla feris, bellumúe oriatur, ut acri
Certetur pugna: uel si qua licentia duras
Exeat in cædes: operam sese esse daturum,
Ne motas quisquam rixas, ne bella uel iras
Mouerit impunè, aut regem turbarit inultum.
Pacato interea Leo pectore uiuat, & istis
Plurima cancellis uitæ sibi gaudia captet:
Securus fameq́; suæ generisq́; uetusti
Quod colat, ac laudem tranquilla in sede sequatur.
Improbitas sed enim fœlix nequit esse, diuq́;
Perfida nulla latent. Quàm primùm aspectat in Vrsum
Innixus caudæ genitor, flammasq́; feroces
Luminibus pandit rictusq́; in fulmina densat,
Infidos Vrsi uultus technasq́; dolosq́;
Iam notat, ac stolidos è uerbis concipit ausus.

Indole

Indole nam superant præstantes: miraq; diuos
Heroas rerum solertia firmat, ut ipso
Intuitu tacitas animorum prendere formas,
Et quæ formarum sint pondera, cernere poßint.
Ergo ubi præsentem auersa iam mente tuetur,
Infremuit primùm & faciles pater impulit auras
Rugitu horribilis: ueluti cum flamma cauernis
Aestuat Aethneis sonitumq; eructat ab imo
Exagitata specu superoq; immurmurat orbi:
Haud secus exarsit, genitoris ut improba uestri
Sensiit acta Leo: nec se capit, alta moratus
Vincula, deposcit pœnas Vrsoq; minatur.
Principibus Nemesis facilè inflammatur. at Vrsus
Conscia cui tacitæ fuerat mens improba culpæ,
Accelerare fugam, pedibusq; inducere cursus
Ac sua non ueteri committere pectora fuco.
Nam meus ut rigidis pater insilit unguibus, altos
Protinus infregit ceu stupea uincula clatros,
Erupitq; ferox, ceu cum cita fulmina cœlo
Præcipitant, lapsuq; ruunt. quid cædis & atri
Sanguinis effusum est? res est tibi nota: parumper
In tete redeas, memoriq; id mente reuoluas.
Vt uerò laceram calidoq; cruore madentem
In sua lustra tulit quæstuq; cit æthera, pellem:
Informes certè gemitus, suspiria, luctus,
Edidit, ac magno lenit sua uulnera planctu.
Ardua restabant monitis subigenda Luporum
Agmina, in hæc subito pater irruit obuia motu,
Prosternitq; uagos, cogitq; ea cuncta fateri
Crimina, sancito quæ pridem fœdere nigrum

Vt ueherent Vrsum, premerent sic dira Leonem.
At castigatos tantisper, ut omnia circum
Tempora sanguineis uideas fluere æquora riuis,
Admonet, ut fido sint deinceps pectore. magnum
Imperio decus esse Lupos, si ritè beatas
Officij partes, & quæ concessa sequantur.
Discedunt, aliusq; aliud iam perdidit. armus
Excidit huic fractus: pedibus gemit alter hiulcis:
Huic capit illisum saxo dolet: illius auris
Leniter excussa est: uni detecta fluebant
Ilia: pars humeros & tergora fracta trahebant.
Pars clamore deos ueniamq; excessibus orant.
Hæc fortuna tui quondam patris, æqua moneret
Tete etiam ne quid committas stulte: quod altam
Aut bilem nobis, subitos aut mouerit ignes.
Degeneres etenim minimè sumus: inclyta nostris
Semina pectoribus, ueteri à uirtute parentum
Fixa manent, animiq; uigor, pernixq; uoluntas
In scelerum pœnas: quibus afficiare superbi
Flagitij monstrum, ni meme innata teneret
Maiorum uirtus, uinclo & parere iuberet.
Non nostros, animo ne erres stupidissime, clatri
Vi cogunt artus intraq; repagula stringunt.
Lignea septa uides, imbellia: qualia nostros
Vix solos possent sufferre in fragmina dentes.
Quid caudæ uires, manuumq; & ferrea dicam
Robora neruorum, ualidosq; in bella lacertos?
At cita cum patrium reprendat fama calorem,
Carcere qui rupto stolidum prostrauerit Vrsum
Et nimis immani fœdarit tergora morsu.

Haud

Haud etenim exiguos præstantia pectora motus
Induere, aut pœnis mensuras addere possunt:
Sicut at inualidi superant fastigia tecti
Flammarum moles subitosq; feruntur in ignes:
Spiritus haud aliter succensa bile tumescit,
Feruentesq; animos & agentes suscitat iras,
Quas moderari etiam interdum sapientia nescit.
Quòd magni magnos errataq; turpia lapsus
Sæpè uiri admittant. dolor est qui commouet altas
In pœnas, calidasq; impellit in ardua mentes.
Accensis quanquam præstare furoribus acre
Consilium deceat, quantum ut superemus honore:
Ingenua tantum uincamus laude minores.
Hæc me cancellis ratio tenet. optima magnos
Sectari par est, parereq; legibus ingens
Est decus, & seros ornant ea facta nepotes.
Sordida naturæ cessit tibi portio: stultas
Iccircò uoces & uerba procacia fundis.
Non tamen & deceat tali me felle moueri,
Et libertatem quæ prima est legibus, auso
Perdere deformi, cœnoq; obducere laudes.
Nuncq; adeò moneo, temeraria guttura forti
Vt deinceps nexu solidoq; sub obijce stringas.
Aurea nequicquàm promittunt semper eosdem
Sidera concentus: interdum læta modestos
Astra ferunt uultus, interdum tristia duras
Ostendunt facies, subitisq; tumultibus ardent.
Nunc tempestates, nunc molles æthera uenti
Incingunt: Sapiens quæ sunt aduersa cauebit:
Quantumuis grato niteant spectanda colore.

V. Quisquis amicitiam fregit semel: excidit altis
Postea fœderibus. nihil est reuocare priores
Ad iuga prisca boues. nihil est concordibus ultra
Niti animis, aut blanditijs te uelle mereri
Quos pridem atroci uiolabas dente Leones.
Principibus nocuisse uiris stultissima res est.

COLLOQVIVM VI.

Non esse mortis tempus extimescendum bonis.

SALVIA. MELISSA.

S. IAm tepet æstiuis lassata caloribus aura,
Atq; Autumnales inducunt sidera morbos,
Iam folijs decor omnis abit, iam stipite presso
Languet, & hybernos formidat terra rigores.
M. Iam Sol uirgineos superans deuenit in ignes,
Et propior nodis austrinum fertur in orbem,
Insistitq; iugis: medias ubi libra tenebras
Diuidit, ac lucem parili iubet ire bilance.
S. Aret ager, nimijsq; sitit feruoribus herba,
Flumina deficiunt, & aqua cedente laborant.
Syrius hic nostro nimium grauis imminet orbi,
Vrentesq; iacit subiecta in pascua flammas.
M. Optima res calor est: sed si modus absit agenti,
Omnia peruastat, segetes depascitur, arua
Obruit, ac toto sæuit truculentior igne.
Sed quid uel damnes funestum mœsta calorem,
Vel laudes etiam? gelidæ quis frigora brumæ

Aut

Aut dictis culpare, aut non reprendere poßit?
Vt calor exurit, sic nos rigor altus inurget
Herbarumq́; comas & florida semina sternit.
Stirpibus una quidem mors insidiatur, & imis
Hanc gerimus, quanquàm sint corpora firma, medullis.
S. *Seu calor incumbat membris, seu frigora pressent:*
Mors manet una omnes, gerimusq́; hanc artubus altis
Impactam. nihil est uel dicto incessere frigus
Vel cœli uires, gratum aut damnare calorem.
Cum nos, quæ reliquis præstamus in omnia uitæ
Officia, euertant cœlumq́; solumq́; deusq́;,
Et certo natura premat iustißima ductu:
Mirari quid posse putes, si cætera toto
Deficiant habitu, fatisq́; obnoxia cedant?
Si medicina labat, uitam exspirare necesse est.
M. *Sanè equidem nobis iucunda hæc uita fuisset,*
Si non & sæuæ tristißima tempora mortis
Permetuenda forent: dolor est meminisse futuri
Interitus. quid enim subitæ rata frigora brumæ
Attulerint? æuo certè funesta minantur
Exitium: quantumq́; hyemis successerit orbi,
Tantum etiam mortis miseras accedit in herbas.
S. *Vt te terret hyems, & mortis imago futuræ:*
Sic nos, sic nostros recreant noua gaudia sensus,
Læticiaq́; fouent, rerumq́; pericula tollunt.
Et propiora quidem ferri nunc sidera brumæ
Largior, ac sæuos deuolui in littora fluctus.
Attamen interitum, gelidamúe horrescere mortem,
Aut questu complere genas, obducere uultus
Fletibus, aut stolido te ipsam strauisse dolore,

Nec probo, nec nostram lacerant ea tristia mentem.

M. Nec te terret hyems, gelidæ nec mortis imago?
Nec turbant fragiles tam certa pericula ramos?

S. Haud equidem. Quid enim? nam cum sint certa, uoluptas
Prima putanda siet, si defungare periclo,
Perq; altos tranes uentura in gaudia luctus.
Quamuis ista quidem uocitanda pericula nunquàm
Dixeris: exactum si res referatur ad unguem,
Et benè depensa memores tua commoda lance.
Nam fas esse scias uitare pericula: mortem
Nec uitare quidem possis: & plurima tete
Tempora sic proprijs incingunt legibus: ut nil
Proficias, si quid conando aduersa sequare.
Quæ sunt certa, uelis animo tibi sacra putari
Semper, & æterno quæ sunt Ioue firma probaris.
Tum uerò & mortem quod tu fortasse uocabas,
Mortem haud esse putes. nam quòd tibi summa recedat
Hyberno coma fracta gelu, folioq; reuulso
Deponas uiridem, ceu morbo oppressa, colorem:
Dura quidem pateris: sed non tibi protinus omnis
In lethum uigor, ac tenues exspirat in auras.
Hæc est illa quies operosi grata laboris,
Munere qua defuncta suo natura parumper
Cessat: ut in priscas iterum lætissima uires
Surgat, & innatum reparet luctando calorem.
Nec florere bonis semper fuit utile. duras
Et tolerare uices laudi datur. aut tibi magnos
Quid memorem fructus, quos frigida bruma iacenti
Interea moli terrarum & stirpibus addit?
Ipsa quidem exhausto ceu uentre Melissa perires,

Si tibi

Si tibi perpetuo constent pulcherrima fructu
Corpora, & aßiduos reddant tibi semina flores.
Quod requie caret, ac nullo cessarit ab actu,
Vt durare quidem nequeat, sic prorsus ineptum
Redditur, ac uanos tantum seruatur in usus.
Adde etiam uires, & prospera munera, Bruma
Quæ tibi submittit, rigeas licet. Illa calorem
Exacuit, quantumq; premit, tantum addit honoris
Venturi, & merita pensat tibi tristia laude.
Vis noua telluri gelida succrescit ab urna,
Et rigor hiberno densat sata corpora morsu.

M. *At morti similis bruma est: quantumq; propinques*
Solibus hibernis, tantum te accedere letho
Noueris, ac miseram folijs inducere mortem.

S. *Excutitur folium, uarijsq; agitatur, abitq;*
Et circum toto propellitur æquore nymbis.
Vita manet, summisq; etiam diffusa medullis,
Pressa latet, seq; in se colligit ardua: totis
Paulùm usu cessans radicibus hæret, & omni
Frigora conatu, quantum dent fata, retundit.
Inde ubi pressantes hyemis cessere procellæ,
Inq; nouos iterum redeunt sata læta calores:
Scilicet ingentem cum Phœbus Apollo canopum
Liquerit, ac geminas sua plaustra reducit in arctos:
Pandimus & nostros etiam noua corpora uultus,
Et compressa diu superas se rursus in auras
Semina protrudunt, seq; in sua regna remittunt.
Hîc non tam nobis quondam cesßisse molestum
Ingratumúe fuit, quàm nunc reuirescere toto
Stipite, & infuso uolupe est succrescere succo.

Vita prior sordet, noua floribus aucta comisq;
Expetitur: quantumq; solo tua germina pandis,
Tantum prima leues mirantur dona puellæ:
Alluduntq; manu, tenerosq; urgere ligones
Certant, ac structis addunt tibi robora porcis.
M. Vt tibi concedam ratio est: & nouimus ista
Saluia blanda geri. Sed si traducere certes
Colloquium, ac homini tribuas, quæ certa profarit:
Quis dubitet, rapidæ quin sint sua uulnera morti
Et genus inuisas fugiat mortale tenebras?
Credo ego nil homini contingere dulcius, hoc quàm
Aetherei lumen Solis flammasq; micantes
Cernere, & hæc oculis cœlestia regna tueri.
Esse uoluptatem primam hanc mortalibus: una superbis
Quam mors imperijs & atroci funere tollit.
S. Molliter ista canis diuo Soror aucta furore,
Quæ meritò Vates imitari numina uellent.
Eloquio sedenim quanquàm nos uincere poßis,
Non tamen & studio uinces rerumq; medullis
Quæ sanè ingenij comprendi lumine poßint.
Aut quid tu miseræ toties ergastula uitæ
Commendes? ultrò genus hoc mortale uocanti
Accedit cœlo, studijsq; in funera tendit.
M. An uerò morti concedant sponte? facessat,
Tristia blandenti depingere fata colore,
Et medios inter sibi fingere læta dolores.
Non moueare etiam, si tu tua rura relinquas
Excedasq; solo. minor est iactura. sed istos
Amissa uitæ penitus nil luce moueri?
S. Nil etiam certè. cupidis quin pectora flammis

In mortem properant. ueluti sitientibus herbis
E cœlo gratus postquàm fluit humor, hianti
Combibit ore solum, mergitq; in uiscera lymphas.
Sic auido mentes in sidera corde feruntur,
Iunguntúrq; dijs: placidiq; in regna Tonantis
Concessisse iuuat, corpusq; inferre sepulcris.
M. *Ast hominum quæ causa genus mouisse putanda est,*
Vt bona sedato præsentia linquere uultu
Et tempsisse uelint? nasci, est aliena uoluntas:
Velle mori, propria est, uitæq; aduersa beatæ.
Vt sibi nemo adigit iaculum sub pectora, quisquis
Consilio præstans, animi non motibus errat:
Sic ultrò mortem nemo expetit. aufer amorem
Præsentis uitæ, nihil est uixisse: nec ipsi
Hanc homines laudem poterint uiuendo mereri,
Vt fuerint homines, & proxima gloria diuis.
S. *Immortale quidem decus est & uita Tonanti*
Perpetua, æternis & lux inscripta diebus.
Hæc sibi sufficiens per se subsistit, egetq;
Nullius: at cunctis uitamq; halitumq; creatis
Donat, & æthereo sustentat membra uigore.
Huc sitit, ingenio quantum comprendere possit,
Humanum genus, & cœli fastigia spectat:
Cuiusdam sacræ quòd semina originis alta
Circum mente ferat, seq; ipsum intelligat esse
Progeniem superis: uitamq; è sidere duci.
M. *Quæ tamen ista queant penitus uirtute uideri*
O soror? astriferos etiam nos cernimus ignes
Sentimusq; sacros delabi in uiscera motus.
S. *Aspiciunt oculi cœlum. sed lumina latè*

 Deficiunt.

Deficiunt. animo geritur res: hospes & intus
Mens agit, ac cœlo uigili se robore miscet.

M. Hac igitur fœlix genus est mortale, suisq;
Dotibus excellit. miseris sed stirpibus esse
Et licet, & gemino querimur ludibria damno.

S. Nec miseræ stirpes, nec fœlix protinus istud
Est mortale genus. Si cœlo aspirat, & illud
Assequitur: fœlix genus hoc mortale feratur.
At fortunatam si dixeris esse Melissam,
Rectè equidem dicas: profert sua semina, flores
Explicat, ac citrum folijs prospirat odorem:
Sufficit & cordi uires, tenerumq; calorem
Promouet, ac stomacho mediocres adijcit ignes.
Quòd si deficias hiberno sidere: non te
Propterea miseram fractamúe dolore putabis.
Haud alio siquidem tu condita fine, ferebas
Hos inter mentas & candida lilia uultus.
Ast hominem natura dedit, qui condita sarto
Imperio regat, ac statuat sua præmia facto.
Vlteriusq; etiam tendit progressus: & æui
Vt bona præsentis, sic gaudia uera futuri
Subijcit ingenio, speq; hac iam totus olympum
Possidet, ac uolucri scandit super æthera mente.

M. Hæc igitur causa est homini, cur expetat orbi
Iungier astrifero gelidamq; asciscere mortem,
Vt cum cœlesti lætarier agmine possit,
Adscriptusq; dijs stabili iam sorte fruatur?

S. Prima quidem hæc causa est: sed non ea sola, Melissa,
Causa putanda siet. Quid enim soror, ista uetaret
Conijcere ex tete: cui cum noua tristia mœstæ

Acciderint:

Acciderint: quali tum celsa cacumina uultu
Tendere mota soles? equidem tua dicta recordor,
Cum tibi pascentes uiolassent germina porci,
Tete optasse comis spoliatam uiuere: ne qua
Vel noceat folijs iniuria blanda, uel istos
Rursus adire metus, horrereq; uulnera posses.
Sic hominum genus, interea dum militat orbi
Sidereo, ac animis patrium sectatur olympum:
Multa aduersa pati, multis cessisse necesse est.
Cum ueluti ratibus peregrinis hospes ab oris
Albionum terras & regna Britannica quærens,
Vt sibi puniceo subtinctam murice lanam
Conuehat, ac fului referat noua grana metalli:
Multa quidem tolerare mari, tolerare profundo
Cogitur, & uarios consuescit obire dolores.
Nunc tempestates, nunc sæui turbinis iras,
Ventorumq; faces & fortia nubila perfert:
Nunc lenes auræ crepitus, nunc mollia sentit
Flamina, nunc duras horrescunt uela procellas:
Fluctibus interdum tolluntur in æthera puppes,
Interdum medio subsidunt carbasa lapsu,
Atq; oculis penitus ueluti sublata fatiscunt.
Quis dubios pelagi scopulos, quis inhospita narret
Littora? iam uariæ sunt promontoria terræ,
Sunt cæci portus: est mens ignara futuri,
Incertæq; uiæ & stolidis incuria nautis:
Omnia propositos quæ tardant tristia cursus.
Haud aliter mortale genus dum tendit olympo
Plurima diuersos inter tolerando labores
Dura, molesta subit. Vita est res sancta: sed illi

Multa aduersa quidem contingere posse putabis:
Quæ faciant, posśit ne res quoque dulcis haberi.
Vtque tibi breuiter quæ sunt amplisśima, narrem,
Sic cape. Naturam cum condita prima fuisset,
Protinus ingentes cumulique & Lerna malorum
Occupat: inuidia postquam sceleratus auerni
Rector, in hæc sacri generis fundamina uirus
Intulit, ac cæcis immersit corda tenebris.
Ex isto latè iam pullulat atra dolorum
Vulnere tempestas: miseræ quæ plurima uitæ
Ingruit, ac herebi fœdatam motibus auget.
Proditione, dolis, scelere atque libidine, & ira,
Ingenijs peccatur: & his iam uita corollis
Luxuriat, uetitoque tumet feruentior igne.
Nec modus erratum cohibet, nec meta furoris
Ponitur. effracto ueluti cum carcere liber
Errat equus campis, & inurget saltibus auras:
Sic scelerum natura ferax effundit in omnes
Corda soluta modos: quantumque insistit eundo,
Tantum errat, uarioque urget noua crimina motu.
Forsan Auaritiæ seges est prostrata? libido
Protinus exurgit. compressa est Idalis? altè
Pullulat ambitio. Si fœda superbia uicta est,
Asperat ira animum. languet furor, excitat illum
Ebrietas. Si non Baccho capiare: prementis
Inuidiæ te dira lues subuertit: aluntque
Pectora flagitium, quo fœdera, pacta fidesque
Et conuenta ruunt: paruasque iniuria propter
Existit causas, seque in se firmat erynnis.
His equidem salebris uita est obnoxia. ne quid

Et

Et morbos referam, & uarios memoraro labores,
Hæc quibus obruitur sic pressa doloribus ætas:
Vt se dimitti cupiat, nexuq; soluto
Verè etiam exoptet superis se adiungere regnis.
Ista quidem prior inuitat succedere cœlo
Causa: sed hæc cogit fortiq; agit aspera neruo.
M. Concedo. sed enim metuenda est ianua mortis
Atq; ipsum terret pauitantia pectora tempus.
S. Ne terrere quidem poßit, res una saluti
Semper erat: pietas & quæ sibi conscia magni
Est mens recta, boni. talem dant numina mentem
Sola uiris, qui cœlestes in pectora diuos
Inferre, & cœli monitis parere laborant.
Hoc clypeo uinces: hæc est tutela bonorum,
Hoc mortis solamen, & hæc uia regia cœlo.
Haud alio quisquàm mereatur præmia cursu:
Nec sibi diuerso meditetur ab ordine uitam.
Hoc tutus medium uel morti porrigat unguem,
Insultetq; Herebo, ditiq; nouißima pandat.
Anchora perpetuæ Deus est fidißima uitæ,
Et sors læta bonis. flocci sunt cætera: quòd nec
Si desint, miserum: nec reddant aucta beatum.

COLLOQVIVM VII.

Vitæ coronam esse Temperantiam.

PERSICA. MYRTVS.

P. *CVm tibi Myrte lacus ſuccreſcere propter amœnos*
Contigit, ac noſtris tendas noua brachia ripis:
Eximios certè profers in littore uultus,
Et uiridi ſubnixa coma folioq́ manente
Per tua deciduos confirmas ſemina flores,
Naribus & gratum redoles Citheræis odorem.
Nos quondam meliore ſolo, meliore colono,
Et rerum ſolitæ meliori ſorte potiri,
Deficimus translatæ: animumq́ excedimus æuo
Et cariem folijs & caudice damna uidemus.
M. *Neſcio quo tandem ueniant tibi Perſica regno,*
Quæ tu læta petas, fœcundaúe germina poſcas,
Hactenus incertis reptantem ſedibus omni
Deprenſum eſt tete non fundere ſemina colle:
Sed quoddam auerſata ſolum ſterileſcis, & acri
Quantumuis foueare manu, ſine fructibus erras.
P. *Semina non omnis produxerit omnia tellus:*
Fœcundoúe ſuos complectitur ubere fœtus.
Hîc Coryli, ueniunt alibi fœlicius Vuæ:
Diuerſoq́ ſolo diuerſa cacumina ſurgunt.
India fert Hebenum: Croceos dat Tmolus odores
Ardua luxuriat diuino Mœdia pomo,
Et Loton gens dura ſerit: Naſamonq́ proteruus

Et

Et miseris crudelis: in hæc quos littora Syrtis
Caurus agit, dubijsq; rates funestat arenis.
Balsama Iudaico succrescere læta colono
Fama refert. Sedenim Myrtum tete Italis ora
Idaliæ sacram producere prima solebat.
Nunc etiam translata procul uirtute recedis
À patria, formæq; decus flaccescit, & illud
Quod natura quidem tribuit tibi prisca uenustum
Paulatim excedit, ueteriq; exspirat ab usu.

M. Vt uaria es. quodq; antè probas & laudibus effers,
Nunc culpas, uersoq; premis mea robora dente.
Scilicet hæc studij contentio subdola uestri est
Iudicijq; modus: cum sis effœta necemq;
Victa trahas, facili suspendas cætera naso
Et grauibus ludas quæ sunt mihi tristia sannis.
Nec tamen & stupidam me dixeris esse, tuis quæ
Ceu perculsa dolis non recti plurima cernam,
Quæ nos humanæ coniungunt munera genti.
Magna quidem linguæ nota est petulantia, qua te
Exosam populis iam dudum pluribus esse
Haud nescire potes. ueteri quidúe expulit aruo
Et dedit extorrem laribus te errare paternis?
Scilicet infami cum te natura ueneno
Tinxerit, ac diram ueles sub cortice mortem,
Exegere solo Reges, teq; insuper omni
Cum sobole, & nocuo patria cum semine pellunt.
Excipit Aegyptus pulsam, teq; inserit hortis,
Et radice fouet. Sedenim Nilotica tellus
Emendat diros & noxia uiscera fructus:
Teq; aliqua rursus præstantem laude propagat.

Inclyta Carpathio fama iacet Insula ponto:
Solis ubi ingenti conflatus ab ære Colossus
Immensos artus excelsaq; membra ferebat,
Lysippi fingentis opus: quod multa uideret
Secula, si terræ non uersum motibus esset.
Huc Pelusiaco delatam ex ubere primùm
Intulit audacem, scrobibusq; hærere profundis
Cura dedit, lateq; comas diffundere uentis.
Sed nihil effrenes industria mouerit artus,
Nec domat inuisos cultura tenerrima succos.
Respuis actutum curasq; operasq; magistri,
Deludisq; manus, quæ te peregrina sequentem
Asserere, & claris poterant immittere regnis.
Protinus expellit sterilem Rhodus. accipit ultrò
Aduectam Latium: teq; in sola læta recondit,
Et proferre comas, & pandere brachia mandat.
Haud mora concipiens non tantum brachia pandis
Assuescisq; solo: dites sed ab arbore fructus
Trudis, & eximio pendent noua Persica uultu.
Gratantur studio Latij, teq; æmula laudum
Roma colit: primosq; inter consistere fœtus
Arboreos iubet. Ast nihil est confidere prauos
Successu. quid enim? rursus tete aduena mensis
Submouet, Eoa qui clarus origine magnum
Pergameis Latio nomen de collibus infert.
Nunc suspecta Italis cum sint tua semina, campos
Hos inuisa petis: quantumq; excedis amœna
Ausonia, tantum dulci stas fœta ueneno,
Et populis uarias meditaris funere mortes.
P. *Non tu Myrte satis, quæ sim, mihi nosse uideris:*

Cum mea lethali penitus suffusa ueneno
Membra notes. Sedenim tali cum Persea morbo,
Eoo tantum quæ prouenit orbe, laborat:
Nomine fortaßis decepta ac fructibus, istud
Sic memoras. nostris nihil est cur toxica lignis
Myrtus inesse putet: medijsq; latere medullis
Funera, & haud dubias gustanti aduoluere mortes.
Me uerò Aegyptus patrio de cespite ueram
Agnoscit sobolem: nostras ea prouida nutrit
Terra comas, gratosq; infert in pabula fructus.
At Soboles nec adulta Rhodum, neq; firma subibat:
Atq; aduersa meis terra est data fructibus. an non
Hospitium primum istud erat? uix cernere primo
Progressu poteras, quantum uirtutis in alta
Aut radice foret, nostris aut floribus esset.
Res opus omnis habet cultuq; ac tempore, quo se
Approbet ignotis, seq́ue in sua seria ducat.
Oenotriæ sedenim campos, mitißima rura
Italiæ, & terras diuino Sole calentes
Quis non laudarit? Latium non sponte relinquo:
Sed transuecta manu gelidas noua cogor in Arctos
Et Gudio uicina locor, quà diues in altum
Influit Oceanum tenditq́ue sub æquora gurges.
Hic mihi natiuo discedunt robora succo,
Paulatimq́ue labat priscæ coma florida uitæ.
Sed quid nostra uelim crebris iam damna querelis
Vrgere, aut uario mea fata retexere planctu?
Te quoq; multa premunt serum paritura dolorem,
Quæ uiolant teneros inuisa pericula ramos.
At de me nihil est quod dicas Persica, nostræ

Nota quidem est uitæ mensura sagaxq́; suisq́;
Obuia delicijs, & honesto nobilis usu.
Non nos omne solum tulerit. quantum ardua magnæ
Europæ facies ponto se obiectat, & acres
Horret ad Oceani pulsato in littore fluctus:
Internosúe etiam succingit limite montes,
Seu terras amplexa suas, seu flumina uersans:
Italiæ solus fœcundam campus alebat,
Italiæ me terra tulit: sobolemq́; beatam
Subtexit folijs, Lauroq́; inserpere iussit.
Salue præcipuis memoranda laboribus, & re
Fœlix Italia: hæc si quid fortasse labando
Secula fœlicem, latè & pereuntia dici
Aut florere sinant. equidem gratissima tete
Euexit fortuna, proculq́; extendere famam
Et retinere dedit, cum magno maxima fato
Et populis Leges, & Legibus inclyta condas
Hospitia, & latè uirtutum semina spargas.
Non tibi uel fructus desunt, uel honesta bonorum
Iudicia: ingenijs superas, laudemq́; mereri
È bonitate potes, si quæ pulcherrima rerum
Momenta exquiras, uera è uirtute sequare.
Sis igitur fœlix, generisq́; amplissima nostri
Pignora conserues: quantumq́; infundere ripis
Brachia dextra uelis, bimaresq́; erraris in æstus:
Ausoniæ tantum subtendere robora Myrto,
Et proferre comas, & ludere floribus aude.
Ast ne quid nostris ô Persica motibus erres,
Cimbriacas saltem spectandæ accessimus urbes.
Non etiam multis ut fructibus arua replerem,

Inferremq́;

Inferremq́ meos non æqua in littora fœtus.
Forsitan & tempus ueniet, traducta parumper
Cum me pignoribus decoratam cernere poßis,
Et medios inter positam florere corymbos.
Non uno stant fata gradu. res motibus errat
Interdum uarijs. an non caligine cœlum
Nonnunquam obduci tenebrisq́ fatiscere cernis?
At ueniens gratos aurora reduxerit ignes,
Intuleritq́ diem mundo, penitusq́ serenos
In sua regna mouet Phœbi lux alta iugales.
Nonnunquam pluuiæ, nonnunquam flamina prosunt:
Non uni dat cuncta Deus: sors omnia uersat.
Anchora at expediet sub tempestatibus altis
Seu gemina fulcire ratem: seu protinus una
Valdè equidem forti dubias firmare carinas.
Interea miror qua demum clade labores
Cum nostris equidem regionibus aurea paßim
Persica lecta uides. te læta Fionia, tete
Scania diues habet: Sialandia pulcra frequenti
Vel tellure colit, uel nunc tete urbibus addit.
P. *Dicam equidem: nostro quoniam te Myrte dolori*
Indoluisse putem: quo primùm tanta ueneno
Incidit aucta lues. leuis est occasio tanti
Interitus. uacuo delata huc uentre subiui,
Atq́ auida ignotos petij radice penates.
Postquam igitur mihi dulcis aquæ data prima fuisset
Copia, & in nostros patuerunt flumina tractus:
Hausimus ingratos patulo nimis ore liquores,
Intulimusq́ altis gelidas radicibus undas
Et secura loci, & studijs obnoxia nostris.

Sæpè modum faciles suasere in pocula Nymphæ
Damnaruntq́; sitim, numerumq́; adhibere monebant.
Sæpè ego suadentes contempsi: donec in omnes
Articulos subijt nocuæ uis frigida lymphæ,
Exsuperatq́; gelu languentem triste calorem.
Hæc mihi causa mali prima est, & origo doloris
Quo morior, uitæq́; usum lucemq́; relinquo.
M. *Vt uerum est, sibi quemq́; suo præstare latentes*
Exitio causas: proprijsq́; è motibus ultrò,
Quo tandem pereant, miseris existere posse.
Aut tibi quid contrà referam? quid Persica dicam
Vlterius? satis est tibi facta domestica tandem
Sic constare, ut & hanc mortem fateare proteruo
Induci uitæ studio: cum norma modusq́;
Soluitur, ac pressas uastant fera pocula uires.
Et nos magna quidem caperet miratio, si quid
Hæc tibi res læti pareret: quæ fructibus omnes
Præcipitat neruos, uitamq́; in funera mergit.
Has equidem mundo curas, auidiq́; palati
Ingluuiem, Stygiæ rectorq́; paludis & orci
Intulit, exitium mortalibus. eia age summis
Tollendos homines, & habendos laudibus: hanc si
Exsuperant uitæ noxam. nam quicquid olympo
Dissidet, hoc uno mihi dissentire uidetur:
Quòd plerunq́; modum neglecto fallat honesto
Cura hominum, tenuiq́; bonum ratione sequatur.
Vtq́; tibi minimè procul argumenta petantur:
Nonne tuos, auido quod cæca indulseris ori,
Iam tandem sentis uastari Persica fructus:
Corticibusq́; subesse necem, subsidere ramos,

Oppressumq́;

Oppressumq́ undis gratum languere calorem?
Et tamen has utcunq́ etiam natura sequendo
Poscit aquas, uacuoq́ infert sua commoda uentri.
Ast homines, quibus aucta Deo mens præsidet, & quos
Vel poterant exempla bonos, uel dura nocentes
Flectere fata, nihil monitis concedere. latè
Transiliunt uitæ metam: fractumq́ suburgent
In scelus arbitrium, nocituraq́ sponte sequuntur.
Quis precor insani succensos pectoris ignes
Explicet, aut auidos scelerata in pocula rictus?
Res ea fine caret, caret & ratione modoq́
Consilioq́ caret. nihil est mediocre: nihil iam
Quod celebrare queas, rectæúe inscribere laudi.
Imperio uenter potitur, poscitq́ uoratq́
Et potat. sequitur tam duri iussa Tyranni
Quò uocat, ac studio consentit inepta uoluntas.
Omnia nunc igitur fracto ceu cardine languent
Atq́ excussa iugis rapiuntur aratra, feruntq́
Rapta boues, operumq́ modos & præmia perdunt.
Amplius haud quicquam, rectum quod dicere possis
Sentitur. nihil antiquo nunc amplius orbi
Consonat, aut ueteri defert uestigia mundo.
Frugalem nostri quondam (quid frugibus esse
Dixeris utilius) uitam duxere parentes:
Demensoq́ modum, numerosq́ inferre sciebant.
Tum uirtus fuit ac meritæ res proxima laudi,
Abstinuisse cyphis: tantumq́ exposcere, quantum
Naturæ ratio poterat quæsisse uideri.
Sobrietas magnos decorabat sacra Monarchas,
Et uiridi meruit succingi tempora Lauro.

Hanc comitata phalanx uirtutum prima triumphos
Auxit, & æternos splendori inducere currus.
Iustitiæ fideiq; agmen, Patientia, Robur,
Et Veri studium, & Veneris mensura, Pudorq;,
Relligio, & blando Reuerentia grata parenti.
Hæ comites ornare Deam, circumq; feruntur
Consertæ manibus dextras, ultroq; secutæ
Quo sua cunq; mouens ponat uestigia mundo.
Sobrietas igitur non hospita nuda subibat
Humanas progressa domos: sed læta dearum
Accessit stipata choro, sociasq; beatas
Duxit, & eximium cumulabat honoribus agmen.
Scit Latium, studijsq; sacræ testantur Athenæ
Et sua principibus memorant data serta uetustis.
Sobrietas rerum tum culmina prima tenebat,
Et Regum tutela fuit, summosq;, per omnes
Aucta uirûm titulos, fidissima gessit honores.
Ardua frugali custodia cessit alumno
Regnorumq; salus, sceptri decor, omnia iusti
Pondera consilij: legum uis alta, docendi
Munus, & in meritas statuendi noxia pœnas.
Deniq; quicquid habet rerum pulcherrima Tempe
rantia, quæ uitæ uera est & prima corona,
Legibus acceptum diuisq; quod esse feratur:
Id ueteri totum cum pridem militet orbi,
In priscos retulisse patres iam penè uideri
Possit, & æternam maioribus addere laudem.

P. At quid tantoperè libeat tibi, Myrte, uetustos
Ferre sub astra patres, titulisq; ornare Tyrannos?
Illa solo dudum concessit turba, iacentq;

Aut

Aut dispersa locis, aut condita membra sepulcris.
Deniq; nemo feret celebrari prisca: fatiscat
Scipiadum nostros inter sacra gloria nanos.
Nunc artes præstant: nunc durant robora: iam nunc
Ingens, pugnax, excellens & mascula uirtus
Omnia peruasit. nihil est nisi mascula Virtus,
Quidquid ubiq; uides, quæcunq; palatia scandas.
M. *An'ne etiam morti quamuis uicina, iocando*
Exsuperas? equidem nihil es nisi languida uirtus
Fatorumq; extrema lues, & funeris umbra.
Nec tamen ista mibi sic Persica dicta putabis,
Vt planè ignorem stolidi salaconica uulgi,
Ingratasq; hominum uoces: qui nescio quæ nunc
Tempora, quasúe uices, quæúe infortunia laudant:
Cum nusquam sapiant, nec se comprendere possint.
Res ita iam pridem tacitis exempta latebris
In superas totis se motibus extulit auras,
Vt credas lippis notam & tonsoribus esse.
Sed quæ uera, loqui fas sit mibi Persica Myrto,
Et uitium damnare: fero quod pondere sternit
Optima, & immergit stupidas in funera gentes.
Ebrietas infame malum, turpissima pestis,
Virtutumq; lues, nostro iam militat orbi,
Inscribitq; notis homines: illectat alumnos
Agminibusq; coit: quantumq; in maxima tendit,
Flagitijs tantum phalerata recentibus urget.
Blanda equidem meretrix faciles succedit in annos
Inuitatq; animos pretijs, pugnatq; suaui
Vincere recta mero, scelerisq; obtendere laruas:
Ne scelus esse putes, supero quod forsitan orbi

Displicet, ac fœdas in apertum miserit artes.
Hanc circum Impietas, ignauaq́ dextera fertur,
Imbellesq́ deæ: quarum quæ maxima, facto
Dicitur impuro scelerum Lasciuia mater.
Hinc agit Improbitas plenos soror atra iugales:
Cui uestita dolis iam penè recentibus instat
Ambitio. hanc diræ sequitur Petulantia linguæ,
Rauca leues clamore genas: cui uertice fœdi
Stant oculi, ciliumq́ super mens effera tollit.
Huic uia trita quidem magnos persæpè monarchas
Conciliat. fausta res est tentata bilance,
Aequatoq́ tibi iam libra Sacomate pendet.
Fallere, mentiri, cuneos urgere latentes,
Et struxisse dolos, alienam aspergere famam
Sordibus, & quæ sint rectißima carpere dicto:
His æuum absumit studijs, hoc more senescit.
Quid uerò Inuidiam memorem? cui læta secundo
Euentu fortuna dolet? quid cætera dicam
Flagitia, expleto quæ circulus omnia limbo
Nunc uehit, ac miseris inspirat noxia uitis?
Aut quid uel morbos numerem, quibus unica diris
Ingluuies est causa malis? non littora plures
Aspiciunt fulicas: pluresúe agitantur arenæ,
Aut crescunt celsis frondosæ in montibus Orni:
Quàm sunt damna hominum, dulci quæ Bromius uua
Promouet, ac miseros instillat teter in artus.
Postremò ætatem, moderandaq́ tempora uitæ
Turbinibus ceu pulsa citis absumit, & altum
Visceribus subigens tardatúe necatúe calorem.
Deniq́ nil homini bacchumq́ & pocla sequenti

Vt tu committas, ita ne committere poßis
Vita impura monet, linguæq; licentia causat.
Tetrius haud quicquam stygijs sese extulit alis,
Aut superas intrare domos, animoúe resedit,
Ebrietate: cui dementia seruit, & omnis
Proditio: studiumq; fuit secreta per auras
Fundere, & è nullo moderari guttura uinclo.
Hæc etiam te perdit hyems & lærna malorum,
Hæc te dira lues funestat Persica: cum tu
Nec seruare modum, monitis neq; cedere poßis.
Mensuram quisquis uiolat, seu pocla sequatur,
Seu Veneri aspiret, seu subdet membra popinæ:
Intulit ingenio tenebras: caligine mentem
Obruit, ac gelidæ submisit uiscera morti.

C. Erasmi Michaelii Læti,

COLLOQVIORVM MORALIVM Liber IIII.

COLLOQVIVM I.

Animo, non sexu imperia gubernari.

FERVLA. CVPRESSVS.

F. *CVm nouus hybernis succedat mensibus annus,*
Mitior ac reuocet subigendum Taurus aratrū:
Frigoribus uideas detergi tristibus orbem
Extendiq; dies, Notioq; è pisce reduci
Fulgentes phœbi radios, umbrasq; coire,
Et duram liquido glaciem discedere ponto.
C. *Indicium uitæ quoddam Ferula alta futuræ*
Hac equidem ratione uides: cum frigore primùm
Oppressas languere comas, uitamq; silere
Cernis, & atroci gemere aucta cacumina morsu.
Mox uerò urgentes stimulis cessare pruinas
Aspicis, & uiuas reuocari in robora flammas:
Surgere fœcundo gemmatos semine ramos.

Et

Et uolucres strepitu saliuncis ludere: demum
Et terris conclusa diu iam grana reuerti
Et proferre caput patuloq́ assurgere cœlo.
Efficit hæc magni uis maxima Solis: humo qui
Languida uenturis prolectat semina rebus:
Inducitq́ orbi faciem, quæ tota uirescat
Rursus, & æstiuo recreet noua uiscera succo.
Haud aliter (quid enim mortalia fata uicesq́
Commemorare uetat?) duro cum frigore languet
Vita hominum: seu te primis infantia curis
Excipit, ac teneros submittit in ubera suctus:
Siue ætas quæ iusta uirûm fortasse putetur
Te uehit, ac multis oneratum erroribus urget:
Deniq́ seu senium incumbit, miserosq́ per artus
Regnat, & innumero complet tua secula questu:
Plurima dura pati lacrymisq́ madere necesse est.
Pauperies enorme malum uirtutibus, ira,
Inuidiæ macies, & fœda superbia menti,
Stulticia, ac animi uirus deforme, loquacis
Garrulitas linguæ: (qua nil sceleratius orbi
Afflarunt furiæ: tanta est petulantia, tantæ
Illuuies scelerum, & manifestæ in crimina uires.)
Tum morbi inuadunt, numeris non cognita certis
Progenies: infida uirum coniunctio. tandem
Ceu nihil aduersi reliqua sub mole fuisset,
Vltima progreditur fatorum linea, duræ
Mortis opus: tota cum iam compage soluta
Aspera corporibus succedunt frigora nostris,
Et leuis ascendit cœlestes spiritus orbes.
Hæc suprema dies iterum sub prisca reducit

Viscera: iungenturq́ suis noua membra figuris
Rursus, & in gelidos subitus calor irruet artus.
Florebuntq́ homines iterum, quibus ossa sepulcris
Iam pridem consumpta labant penitusq́ fatiscunt.
Haud secus arenti quàm cum radice uideres
Surgere formoso lepidissima gramina uultu
Et uirides proferre comas: ubi nulla putares
Semina defœto frondescere stipite posse.

F. Haud tete immeritò ueteres suspendere morti
Symbola tentarunt: ita mortis iura uicesq́
Cognita cuncta tenes: quamquàm non mortis acerbæ
Tantum damna gemis, quantum miranda futuræ
Dona potes uitæ, & fructus retulisse uideri.
Sed tamen humanæ licet hæc solatia genti
Tantaq́ contingant melioris gaudia uitæ:
Haud miseris quicquàm plantis accesserit. altus
Nos sopor æternum & diræ noua mortis imago
Obruet, ac nullo nos unquam flore reducet.

C. Mollius ista quidem Ferula obijcienda putabis,
Cum possis meliora loqui: quæ prima Tonantem
Vocibus, & studio conceptæ laudis honorent.
An'ne etiam ueteres iterum subitura ruinas
Condita cuncta times: genus hoc mortale supersit
Vt solum? at reliquis funestam obliuio mortem
Inferat, ac nullo redeant sub sidera fructu?
An confusa iterum nullis Elementa figuris
Aspicere, & rerum misceri septa iuuaret?
An Chaos antiquum & primordia cæca tueri
Fasúe fidesúe sinet? ne rursus inania rerum
Fundamenta uelis & hiulcos fingere uultus.

Plurima supremo detersum noueris iri
Corpora iudicio, sordesq; lutumq; fecesq;,
Et quæ uana tument detrudi in tartara posse.
At non & rerum facies pulcherrima prorsus
Vna etiam dilapsa ruet, penitusq; peribit:
Sed blandus quidam magnæ telluris in artus
Insinuet calor & totis se humoribus abdet:
Vnde suum rursus mundo genus. haud mihi nostram
Nescio quam fingas glabra sub imagine terram,
Omnibus aut reuoces exutum floribus orbem.
Terra manet, dum terra manet: ueteremq; decorem
Accipiet, ludetq; comis priscumq; receptet
Libera facta statum, regnoq; erit aucta perenni.
Nulla quidem deinceps incuruo robora libro
Crescere posse putes: sed quo se attollit in auras
Cannabis, æquato dum stipite pergit & aptos
In numeros totam sine flexibus induit aluum:
Hoc sese arborei fœtus herbæq; uirentes
Extulerint: curui quòd pòst neq; forma, nec usus
Sit ligni, & nullis inscripta erit artibus arbos.
Nam nec in æquoreas ueniet ratis amplius undas,
Nec domus extiterit, nec flammis pabula prendas:
Deniq; nec sacris superaddere culmina templis
Iuppiter ipse sinet. templum hoc erit undiq; cœlum
Quo tegimur: cuius complexu ingentibus aris
Obtulerint herbæ redolentes balsama laudes.
Ara omnis fiet herba: Deum qua quisq; parentem
Noscat, & æternos bona uera inflectet in usus.
Intrabitq; dies multò gratissima: quam tu
Iam toties optasse bonos, totiesq; petisse

Ignorare nequis: cum scilicet aspera cedant
Omnia diuinæ, quæ uenerit aurea, uitæ.
Hic nouus orbis erit, terræ noua forma poliq;
Et maris. exspirentq; niues flatusq; tumentes,
Et morbi, & senium, & misero dolor obuius æuo.
Ast æterna quies superæq; obnoxia laudi,
Vnica cura bonis atq; anchora sacra, manebit.
Angelicosq; inter cœtus & prima deorum
Agmina uersari mortalia pectora credas
Posse: & detersis lacrymisq; & luctibus omnem
Cum superis uitam cœlo coniuncta tueri.
Hæc est humanæ uictoria gentis, & uni
Adscribenda Deo fiducia. uincere si uis,
Vince Deo, uerisq; animum uirtutibus orna.
Interea hoc quodcunq; mali est, Patientia frangat:
Quæ uel dissimulet, uel perferat ardua. Si quid
Durior obijciat casus tibi, læta bonorum
Euentu, si quid sapias, contemnere pergas.

F. Magna equidem, nec nota satis mihi dicta profaris
O soror. audenti circum fastigia rerum
Ferrier, aspirant superi, mentemq; futuris
Imbuit aura bonis, rectumq; in pectora mittit.
Te uerò admiror, quæ cum tibi sola ministret
Fœmina, sublimis tamen alta cacumina pandas
Luxuriesq; comis: foliumq; attollere possis
Celsior, & lætis sint grata cacumina ramis.
Nostra uirûm manibus quamuis curentur & arte
Pignora, difficili crescunt tamen edita partu
Et nimium segni ueniunt mihi stipite gemmæ.

C. Haud mirere. equidem diuis authoribus hanc nunc

Virgo puella gerit solerti pectore curam:
Vt nos consilio ac animi uirtute per omnes
Excitet articulos, rerumq́ in culmina firmet.
Vir tuus ille horti custos, quia segnior alto
Incubat officio, raroq́ accedit & atram
Deterius curat iam mersam uligine terram:
Vel ferulæ inducit gelidissima funera mortem:
Vel certæ sternit uentura pericula morti.
Qui minus ingenuo quæ sunt commissa labore
Curat, & ignaua tractat sua commoda lance:
Is rerum formas & celsa cacumina fato
Obijcit extremo neglectaq́ robora perdit.
Eximium toti quiddam est industria mundo,
Cui labor, & rerum quæcunq́ uolumina cedunt
Inscribuntq́ boni memorandæ præmia laudis.

F. *Heus, etiam teneræ num quæ res ulla geratur*
Virginis auspicio? uolucri an non dextera fuso
Militet, ac molli famulentur brachia penso?
Scilicet ista decet rigidos industria tantùm
Prima uiros, sarrire solum, subducere glebis
Noxia, & in totos immittere commoda sulcos.
Interea seruet miseros ignaua penates
Fœmina, nec quicquam pueros nisi norit alendos,
Et garrire sonis & spargere iurgia dicto.

C. *Hæc equidem uetus est multorum iniuria, sexum*
Carpere fœmineum leuibusq́ incessere sannis:
Prorsus inutilibus ceu natum rebus haberi.
Cum tamen ipsi etiam qui magno sæpè boatu
Hoc agitant, crebris experti fructibus essent:
Plurima fœmineis existere commoda dextris,

Siue ea rura colat, populos seu cauta gubernet.

F. Proh quantum cæcæ mortalia pectora noctis,
Et cladis quantum sceleratas crimine mentes
Occupat? an'ne tibi persuasum subdola credam,
Fœmineis etiam florere negocia dextris:
Et genere hocullum subnascier utile posse?
Tu quia Virgineos experta salubriter ignes
Extuleris quæ tu poteras cupiisse uideri:
Iccirco ingenti celebras ea fœmora laude,
Et tua magnificis Encomia uocibus auges.

C. Vt nihil inuidia sceleratius intulit orbi
Tisiphone. Quid enim? mea si gratissima castis
Omnia sunt nymphis, & odoribus æthera tangam:
Nunquid propterea quæ sunt tibi uera fateri
Me uel posse neges, uel non audere putabis?
Desine me uestri similem iam fingere. Sis tu
Grata asinis, pecoriq́; feras sua pabula turpi,
Arcadicosq́; greges & segnia corpora pascas.
Me iuuat & nymphis blandiri mollibus: & nos
Insinuare bonis, uiridiq́; cacumine lætas
Pandere in arua comas longamq́; agnoscere uitam.

F. Scilicet ut miseris longum est mortalibus æuum:
Aut diuturna bonis promitti secula possint.
Solum equidem hoc lõgum est, minimũ quod uiuitur. an'non
Grata uides medio florere papauera campo
Et rutulas proferre comas? quid pulcrius istis
Interea mirere, quibus color ipse decorem
Auget? at imbelli substant ea munera fulcro,
Infirmosq́; ferunt in germina mollia neruos.
Incidit eoo rigidus spiramine uentus

Incubuitq́;

Incubuitq́; solo trepidasq́; insurgit in auras
Excutiens, spargitq́; comas uiduatq́; colores
Stirpibus, & pulcros dissoluit in aera uultus.
Haud aliter, quæ tute uocas longissima, paruo
Momento quassata ruunt. cœlestia tantum
Patrono sunt firma Deo: sors aspera nostros
Versat & atra dies: quantumq́; sub ultima tendis,
Tantum etiam uarijs obiectas fata periclis.
Non res una premit miserum mortalibus æuum:
Nec labor unus agit. uita est incerta, proculq́;
Quod tu cunq; potes rectum contendere, cessit.
Nunc ignis, nunc unda furit: nunc terra fretumúe
Noxia crescenti submittit pabula ramo.
Deniq; nil ueteri perstat uirtute: labascit
Mens etiam, ac grandi ceu uulnere saucia languet.
Omnia mutantur, dubiamq́; pericula uitam
Multiplicata grauant primisq́; laboribus urgent.
Perculit una igitur nostram sententia mentem,
Fœmineis equidem nil posse laboribus inter
Mortales peragi: quod quis fortasse uehendum
Laudibus, & grato memorandum gutture narret.
Si uix ulla uiros sustentat gloria: quid se
Fœmina iactarit? fortassis amoribus acres
Subijciat stimulos Veneriq; assuerit. at arma
Tractare, aut operam regnis dare: ut omnia iusto
Integra sint fructu pacemq́; palatia seruent:
Hanc neq; posse putes: nec quæ culpaueris, ornes.
C. *Multa quidem miscens cumulas opprobria, multis*
Fœmineum genus exagitas scelerata loquelis.
Despue conceptam succenso pectore bilem

Et propius quæ uera uide. ceu feruida puppes
Tempestas agit auersum laceratq́ profundo:
Sic animum rapit ira, ferosq́ accendit in æstus:
Et uetat humano quod rectum est, cernere uultu.
Aut ego quid primùm obijciam, cum plurima tute
Sugilles odijsq́ premas & morsibus instes?
Id mihi non rectâ perpensum lance uideris
Effutisse, malis obnoxia sortibus: esse
Iam nihil, ingenuis quo sese motibus orbi
Fœmina commendet: sed pondus inutile mundo
Viuat, & haud aliquod patrijs decus inferat armis.
At uerò errores ita demum agnoscere posis,
Si sceptris mentem, si sexum lapsibus addas.
Attulit imperijs non protinus ille salutem:
Quem te fortè uirum conspecto cominus ore
Dicere posse putes: cui circum plurima mentum
Barba uolat, toruoq́ iacit fera lumina uultu.
Altius ire decet primoq́ à fonte tueri,
Vnde quidem ueniant populis bona: quidúe salutem
Intulerit patrijs optandaq́ fœdera regnis.
Ex animo pendet sceptri uis. scilicet altæ
Cum Virtutis opus primas tenet. illa uetustis
Ceu ratio titulis nostros cumulare parentes:
Sic eadem, si tu uirtutes ritè sequare,
Et factis leges, & legibus addit honores.
Hæc sunt prima quidem ualidis fundamina regnis:
È quibus eximio scaturit ceu fonte, salutis
Anchora, qua populi columen morumq́ uenustas
Principibusq́ uiris retineri gloria posit.
Extra animum est quodcunq́, furoribus horret & ira.

Permiscetq́

Permiſcetq́ operi ſcelus, & contaminat omnes
Factorum titulos, populisq́ pericula gignit.
Quid uetat imperijs igitur ſuccedere ſexum
Fœmineum, ſi recta probet, ſi iuſta ſequatur:
Deniq́ ſi bonitate animi, ſi pectore præſtet
Conſilijsq́ bonis. decorat prudentia mentem
Et facilis populorum aditus: legumq́ poteſtas
Imperijq́ modus, nuſquamq́ excedere recto,
Nec ſpe lactatas inuoluere luctibus urbes.
Quid beluas memorem, quas inter plurima longè
Fœmina præcellit? horrendis uocibus omnem
Buccula conturbat campum: ſpoliata catellis
Vrſa furit: ſæuo graſſatur dente Leæna:
Deniq́ nulla ſuo non fulta eſt beſtia lucro,
Munera ſed ſua quamq́ manent, ſua quamq́ uoluptas
Et Natura trahit rebusq́ inſcribit amicis.
Omnia non igitur poterit natura uideri
Indulſiſſe uiris: aliqua eſt quoq́ portio qua ſe
Commodet officijs ſuſcepto fœmina regno.
Prouidet, inquirit, partitur præmia rectis,
Bella gerit, ſolersq́ graues moderatur habenas,
Supplicijs prauos caſtigat: temperat omnes
Pectoris articulos, ne quid committere poſsit,
Quod minimè faſces deceat, quod gloria culpet.
An tibi nulla tuas peruenit fama ſub aures
Aſſyrij quondam populi, ſtudioq́ ferocis:
Scilicet auſpicijs ſe cum cœleſtibus armat
Illa deûm ſoboles, primum quæ dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem,
Fœmina nónne fuit? fuit unica fœmina cuius

Consilijs patrio res gesta est maxima regno.
Quid Pandioniæ memorem genus Orythiyæ:
Lampedamúe domi claram studijsq; uacantem,
Cum soror Armenos populatur, & omnia circum
Regna domat, spolijsq; furit Marpesia raptis?
Quid referam Hippolytam? Troiani tempore belli
Penthesilæa fuit, toti tum cognita mundo,
Nunc nomen clarum superest, quod durat Achilli
Coniunctum, magnosq; inter stat fama poetas.
Aut quis Zenobiam certataq; prælia nescit,
Persarumúe Duces: altum quibus illa Monarchis
Imposuit Regina iugum: cùm pectore forti
Consilijsq; simul rectis præstaret, & omnes
Impleret uario bellorum fulmine gentes?
At quorsum externæ consector imaginis umbras,
Quidúe procul quæsita peto? si forsitan omnes
Euomat in præceps, retroúe feratur in undas
Gudius, & fractis desiccet flumina ripis:
Non tamen & uirtus Margretæ amplissima nostræ,
Aut decus induci rerum caligine possit.
Illa fuit quondam fœlixq; ac inclyta regis
Filia Valdemari: quo non solertior alter
Aut curare bonos, aut sternere cædibus hostes.
Sed tamen hæc patrem stabili Regina triumpho
Exsuperans, triplici uelauit tempora lauro
Et iunxit patrijs diademata Suetica regnis.
Vtq; breui tantum complectar maxima dicto,
Albionum populos & Sceptra Britannica cerne,
Cerne uiros regniq; status, quo principe, quali
Nunc dextra, & quanta demum uirtute regantur.

Qualiter

Qualiter astrifero rutulant noua sidera cœlo,
Præcipuis tandem quæcunq; coloribus ardent,
Cum uicina Ioui patrios Venus aurea currus
Suspicit, & blando stellarum cardine regnat:
Anglia non aliter rerum ditissima sacros
Iam latè titulos & sceptra nitentia pandit:
Virgineo postquam cœpit diademate lætos
Ferre sub astra dies pacemq; inducere regnis.
Quin plures etiam populos, & plura referre
Regna potes: quæ fœmineo moderamine fasces
Inuicta proferre manu: seu pacis honestæ
Facta colunt, belli seu iura uicesq; sequuntur.
Quanquam multi etiam non grata id mente ferebant,
Imperio frenasse uiros: quæ fœmina uerè
Vtiliterq; etiam rexisse palatia posset.
Sed bona nostra quidem cum sunt præsentia pauci
Nouimus. amissis ita demum hac lege mouemur:
Vt ualde optemus dilapsaq; lucra probemus.
Vno equidem miseri: quòd deteriora putemus
Esse ea, quæ nostras implent iam proxima lances,
Cætera laudemus quæ sunt absentia. uerùm
Multò aliter rerum tibi Rana loquacula formam
Pinxerit: æthereo quæ lapsam ex orbe repellit
Contemnitq; trabem segniq; illudit: ut in quo
Principe nil uitæ quicquam, nihil indolis esset.
Regem igitur superos alium, qui uiuere posset,
Poscit: ut & sciret uicinia, Regibus uti
Ranas, ac aliquo uitæ regat arduus usu.
Ingratis facilis Deus est cum stulta petuntur.
Nec mora. sidereo delecta Ciconia cœlo

Mittitur: ut Ranis decernat iusta: geratq́;
Has inter turbas sceptris æquissima regnum.
Vt uenit, uita uenit comitante: dabatq́;
Indicium, frustra neq́; sollicitasse Tonantem
Ranas, nec stolidum ranis dare numina regem:
Sed qui iure quidem imperitet, quo scilicet ille
Iure regat cui ius definiat ensis & ingens
Ingluuies, fœdo quæ sola est gloria regno.
Sed quorsum feror? euentu iam deniq́; latè
Constat, fœmineis etiam uirtutibus orbem
Florere, & meritas in facta existere laudes.
Non igitur sexum damnaueris improba, magnum
Sæpè quidem è tenui perrumpit origine flumen,
Ac humiles inter succrescunt robora uepres.
Forsan ubi humanæ minus est uirtutis: ibi astra
Et plus posse deos. imbelli Iuppiter addit
Consilium, & miris tenues successibus ornat.

F. *Nescio quî uulgò tamen id plerumq́; feratur,*
Non ita solertes in magna negocia cœtus
Viuere fœmineos: nihil his committere tete
Posse, quod eximia perfectum laude celebres.

C. *Te miseram, cui sic stolidi dementia uulgi*
Imposuit. pudeat tantis te erroribus actam
Et procul à uero deceptos flectere sensus.
Qui uulgo seruit stygio se mancipat orco:
Inducitq́; animis lapsus, & plurima fictis
Taminat acta modis uariisq́; laboribus errat.
Qui potis affectus dubiæq́; uolumina linguæ
Sic regere, ut sancto consentiat undiq́; recto,
Nec morbis animi uetitos se fundat in ignes:

Hic

Hic sapit, hic ille est merita qui laude uehatur.

COLLOQVIVM II.

Gloriam expetendam esse.

RVBVS. PINVS.

R. *VT nihil audaci satis est animoq́ superbo:*
Quem simul ac tumidis Rhamnusia motibus inflat,
Nec moderata capit, nec se mediocribus implet.
P. *Quæ tibi nunc demum mouet hunc Rube causa dolorem,*
Quidúe molestat agens animum & tua pectora turbat?
Omnia iam pridem de te mihi grata putaui
Expectanda: quòd hoc etiam ceu fœdere stares
Iuncta loco, pariterq́ dolens tua frigora ferres.
Plurima uicinos inter sociata uoluntas
Regnet, & haud ficto se complectantur ab usu,
Officijsq́ uacent: rerumq́ pericula, quantum
Ex se quisq́ potest, fraterno à limine pellat.
An tete inuidia statuam torquerier: ut qui
Indignere comas mihi serpere longius, & iam
Optatas nostris induci frondibus umbras?
R. *Non ego te inuidia, crescentem persequor: altè*
Surgis, & ut surgas conniti sedula poßis.
Ast animum damno semper maiora sequentem
Ingeniumq́ procax, cui nec cultura, nec æui
Conditio potis est moderatam immittere mentem.
Sponte quidem nasci tibi contigit alta, comasq́
Spargere multiplices & uendere germina fructu
Eximio: tamen hîc ceu nil melioris adepta

Naturæúe lociúe ſies, cuſtodibus inſtas
Transferriq́ cupis patuloq́ in colle locari.
Cum tamen ipſe humili nunc ſim contentus agello,
Nec ſublime ſolum, nec uelli ſedibus optem.
Qui ſeruare modum mediisq́ inſiſtere poßit,
Et minimè ingentes induxerit ignibus Euros,
Hic ſapit, hic ſtolidi uicit ludibria uulgi
Fortunæq́ dolos. modus eſt pulcherrima uirtus,
Vltra quem citraq́ nequit conſiſtere rectum.

P. *Longè aliam rebus menſuram praua furensq́*
Decernit natura, aliosq́ inſcribere fines
Officiis ſatagit: quàm quos mens recta deusúe
Approbat, aut quales magnis ſucceßibus addit.
Tu quia deformi ſuccreſcis corpore, uaro,
Hirſuto, & ſpargas denſis tua brachia ſpinis:
Culturæ contemnis opus dextramq́ coloni
Auerſata, parum recto uideare moueri,
Et curare parum quanta tu clade labores.
Stas humili tantum fultus tellure, iacentq́
Conſtrati foliis rami paßimq́ uagantur
Intonſi, duroq́ ferunt ſua robora callo:
Sordida quo natura ſolet plerunq́ rigore
Ingenii turpis deformes pandere uultus.
Propterea effreni me damnas ore, iacisq́
Scommata dura comis, & facta inſignia mordes.
Aſt ego diuerſo me tramite libro, nihilq́
Hac patior ſtulta uerborum claſſe moueri.
Gloria præſtanti res eſt optanda, nihilq́
Hac melius toti poterant dare numina mundo.
Huc ego connitor ſtudiis: hæc ſuſcitat omnes

In nobis crescendi aditus, cœloq; iacentes
Intulerit ramos superisque accommodat auris.
Ni mihi languentes mouisset gloria cursus,
Et poteram tecum depressa in ualle morari,
Et poteram spretas telluri innectere frondes.
Nunc honor accendit mentem, laudumque decore
Sollicitat, ualidoque rapit mea pectora motu:
Vt cupiam celso frondere cacumine, celsas
Pandere in arua comas, & robora celsa tueri.
R. *Cur uitio indulges, raptatque superbia mentem?*
Ipsa quidem sese uirtus contenta, procaces
Fastidit titulos, gaudetque incognita multo
Prodere se fructu, neq; nomine turget inani.
Commoda nónne uides quæ nos in rura domosque
Plurima partimur? tamen hîc iactantia nulla est,
Gloria nulla: sinu tacito gaudemus, & usus
Quos præstamus agris, cupimus prodesse colonis.
P. *Non ea concinno iungis tamen omnia nexu:*
Nec satis hæc animis perpendere munera noris.
Nam quid uirtutes excelsaque facta celebras,
Si te nulla mouet præstantis gloria famæ,
Nec trahit illustri te res pensanda triumpho?
Gloria uirtutem sequitur, factumque coronat
Quod uirtute geri ratio non ficta probauit.
Hoc populus cum laude uehit, iam gloria creuit:
Alteriusque bono uirtus sibi præmia duxit.
Expetat hanc Sapiens, sua quæ benefacta probari,
Expetat. ingenuo contendere ad optima motu
Non nisi uirtuti statuas contingere posse.
Sicut & exorto succedit in æthera Phœbo

Splendor, & hunc nostrum collustrat lumine mundum:
Sic opus eximium sequitur sua gloria, uirtus
Quo depensa bono ceu grato fine quiescat.
Aspice cum patriam Thrasybulus liberat urbem:
Cum Latium redimit deuictis Scipio pœnis,
Et spoliat Gallos reparato marte Camillus:
Hæc num facta geri tantum, & non uoce referri
Laudariq; decet? patria est indigna salute,
Quæ tantam merita non prædicet ore salutem.
Hunc bonus omnis amat uerumq; exposcit honorem,
Huc animi contendit opus, uirtutibus instat:
Aurea uirtutum nancisci ut præmia possit.
Quid memorem quantam sortita est Filia laudem
Vbere quæ matrem rigido sub carcere pauit?
Et pius Aeneas laudari dignus, edaci
Qui flamma pressum medioq; ex igne parentem
Extulit Anchisen, tutaq; in sede locatum
Aeternæ comitem secum uirtutis habebit.
Gloria quapropter non insectanda petulco
Ore fuit. Non hanc uitium, non ocia gignunt,
Sed Virtus parit, ac populi sententia firmat.

R. Hæc igitur cum se contingant mutua, quorsum
Hîc ope custodis tete curarier optas?
Et per te crescas, & per te corpora firmes.

P. Non ea rectè etiam Rube perspicis. alta tuere
Flumina decliues quæ spontè feruntur in undas,
Atq; ultrò lapsum loca per depressa sequuntur.
Hæc tamen optato ueniant ut mollia cursu,
Et satis æqua meent: ualidis persæpè fuerunt
Obijcibus stringenda suisq; inhibenda ruinis:

Ne

Ne populos damno afficiant, & latius errent.
Res Equus eximia est: sed ni parere lupatis
Discat, & arbitrio generosos flectere cursus,
Optari nequeat. Decus est insigne beata
Indole laudari: naturæ & uiribus uti
Egregijs, aliquaq; Deo ratione probari.
At si etiam monitor prudens accesserit, omnes
Qui regere imperio mores & flectere posit:
Magnificum certè tum primùm exsurgere quiddam
Aspicies: cuius si dijs authoribus æuum
Asscribas, rectè potes id statuisse uideri.
Omnia doctrinæ referas momenta. parúmne est
Aut monitis mores, aut ui compescere mentes?
Sit mihi, fœlici deinceps cultura Magistro,
Sit coma sublimes quæ prouocet ardua Cedros
Aspiretq; polo. faueas si iusta sequenti,
Meq; Sororem etiam non duris uocibus ornes:
Et tibi propitios in germina proxima diuos,
Et folijs placidos sanè experiere ligones.
Officium quo more colas, hoc more receptes:
Et uenient parili semper tibi præmia lance.
Qui remoram obiecit properanti ad magna: uicissim
Sentiet obijcier remoram sibi. numina iustis
Aspiciunt oculis, fatumq; tuetur olympus.

COLLOQVIVM III.

Priuato commodo publicam utilitatem interire.

AQVILA. GRYPHVS.

A. *Plurima te Gryphum uulgi sententia damnat,*
Plurima te absoluit: neq; enim constante bilance
Res tua tam dubijs populorum uocibus audit.
Mirum est cum uaria sis bestia sorte, uicesq;
Nunc uolucris subeas, nunc fului membra Leonis
Quadrupedumq; gradus imitari corpore posis:
Non etiam te tot petulantis uulnera linguæ
Aut cautum uitare, aut fortem uincere posse.
G. *Credo ego multipliciq; malo, uarioq; dolore*
Naturam moresq; premi. mendacia longè
Imperium complexa, alios uirtutibus ornant,
Deformant alios: quæq; in contraria possent
Traduci, fractis subuertunt uera tabellis.
Non ea maiorum studijs fideiq; parentum,
Nec poterant ueteri placuisse impendia mundo.
Quæ sunt uera, bonos deceat laudare. profectò
Falsa loqui, mens iusta negat. iam militat orbi
Colluuies scelerum, quantumq; sub ultima tendas
Climata, deformes tantum mirabere uitas,
Antiquosq; dies & facta antiqua requires.
Maxima maiores hæc inter cura fuisset,
Fortiter ut pugnare manu, sic parcius ore
Dicere, & effreni conuellere facta labello.

Nunc

Nunc alios hæc uita ferit gelidissima mores,
Vt cum dextra parum ualeas, sit multa loquendo
Virtus, & summas iactantia deuoret urbes.
Non igitur sola est nunc mendax Græcia (quamuis
Ex alio fortasse etiam siet ordine mendax:
Et fictas ducat sub uerba sequentia formas)
Sed lato uitijs prospectum est fœdere: seu quòd
Iam precio uirtus careat: seu plurima iam sit
Ingenijs merces: quæ magno fallere possunt
Ingenio, & blandis fucum facere artibus orbi.
Deniq; quid iuris technas memoraueris: ut quæ
Iuris uita sient? nil iure est sanctius. at ius
Huc demum elapsum est: ut quod placuisse uideri
Possiet, id Iuris fœlix ceu norma colatur.
Hanc ego nunc rerum formam probo. cætera si quid
Errarint fortasse, parum est quòd uocibus errent:
Si nihil errarint animis, nil legibus errent.
Hos ego præcipuis dignabor honoribus: hanc qui
Quam modò confector, defendere fortiter audent
Propositi metam: tanquamq; è iure manuq;
Consertum statuant, quod capto tyrannide regnum.
Ast Aquilam finxit rectum natura, ualesq;
Iudicij bonitate, potesq; uel omnia solus
Quæ consperſa luto foraent, detergere, & æquum
Iam malè protritis inducere rebus honorem.
Fare igitur quo me tandem tu pectore Gryphum
Et mea facta capis. Si te nos iudice causam
Vincimus, arbitrijs æqua est sententia nostris.
Quòd si nos damnes, iubeasq; excedere facto,
In prædam ueniat gens improba, sitq; per omnes

Iam patefacta aditus uenturo ianua damno.
Me iugulent, aurumq́ ferant, rapiantq́ labores,
Vnoculiq́ truces aliena laude fruantur.
A. Vt minimè facile est, cùm sit sententia dispar,
Eligere, in cuius te pondera mittere poßis?
Argumenta quidem non te uulgaria damnant:
Rursus & haud leuia indicto te crimine soluunt.
Vt quisq́ est hostis, uel amica lege benignus,
Sic tua facta uehit, dubiaq́ examinat urna.
Hi priuata quidem te consectarier aiunt,
Publica nonnulli referunt tibi commoda. quid me
In tantis uolucrum clamoribus utile censes
Condere iudicium rebusq́ insistere posse?
Iudicium formare graue est: ubi quisq́ potenti
Pugnat in acta manu, quantumq́ in singula tendas,
Tantum equidem tete rapit in diuersa uel error
Vel fauor: aut rebus quæ sunt æquißima, cogunt.
Vt tamen & constet quo res tua more laborat:
Et quid agens odij tantum contraxeris, ut te
Mortales inuisum habeant, & facta cauillent,
Fare age, & haud aliquo celes tua crimina fuco.
Non frustra surgit spectandus in æthere terror,
Nec leuis est fulicas toto quæ causa profundo
Exigit, ac primis faciat consistere ripis.
Cum fumum spectas, iam mens pauet anxia flammam,
Indicioq́ rudi uenturos colligis ignes.
G. Haud mea tete Aquilam uel consuetudo latere
Vel natura potest. patrio mihi semen ab artu
Sic uenit, ut patrios nequeam contemnere mores:
Constanterq́ etiam proprium est quodcunq́, tuebor.

An

An sua destituit feritas Lupum? an ætheris alti
Flectere quis cursus prohibereq́ lumine cœlum
Poßit, & innatos Phœbo compescere motus?
Vt fluit, obiecto cum non aqua fine prematur,
Sic mea me natura rapit, tueorq́ parentum
Maiorumq́ fidem: pariterq́ hoc more uetustos
Sector auos, patriamq́ domum, studiumq́ Nepotum
Instruo, & in sobolem mea facta domestica fundo.
Scis autem quantis Arimaspi fraudibus usi
Has pascuntur opes, partumq́ laboribus aurum
Hoc nostris rapiunt, raptumq́ Tyrannide portant,
Eruta nos magno tandem sudore cauernis
In lucem uehimus fulgentis grana metalli.
Hoc Arimaspus opus medio deformis ocello
Semiuir, extremo populorum fine moratus
Auferet, ac studio fœlix sit bestia nostro?
An'ne tuas unquam peruenit fama sub aures,
Indica quo demum studio formica labores
Diuitiasq́ suas atq́ aurea grana tuetur?
Et nobis etiam uires natura ferosq́
Vulnera in alta dedit conceptis motibus ungues.
Non sobolem Tygris, non partum sæua Leæna
Descrit. iniustum est hoc te gaudere, tueri
Quod nequeas. Vitam fas sit pro laude pacisci
Proq́ bonis, dubiæ quæ sint fulcimina uitæ.
Hercule crudele est alienam carpere laudem
Et quæ tute paras stolidis bona dedere fucis.
A. *Multa quidem fari iusta mihi lance uideris,*
Multa parum recto sermone procaciter addis.
Publica nequicquàm priuatis commoda rebus

Fas miscere scias. si te natura creatum
Propterea magnis armauit uiribus, omne
Vt soli uiuas æuum tibi: carpere quis non
Penè etiam iniustæ naturæ semina possit?
Hæc'ne est quæ nostros multo sudore labores
Exercet: cum uel prolixo præda uolatu
Conquirenda siet: uel si fortasse moremur
Paulò etiam melius, uastis tamen ardua syluis
Tecta struam, & gelidæ submittam corpora nocti?
Et tamen interea, quantum licet, omnibus unus
Consulo. Si prædæ quid forsitan incidit, illud
In medium ueris collatum legibus addo.
Te uerò sceleris populus iam postulat: ut qui
Inuidus officio, fallax, & inutilis extes:
Nec tua communes reddas bona teter in usus.
Vix ita uel sonitu exigua est, uel paruula rostro
Vlla auis, officio quæ non tibi seruiat: & se
Vsibus humanis diuersa in munera iungat.
Aspice Fringillos, quidq; ista Ficedula possit
Vocibus: aut quantis se motibus aurea Alauda,
Exili quamuis sit prædita corpore, uectet?
Hæc segetes inter cum nido assuescat, amatos
Excludit pullos, primisq; informat ab annis:
Vt lenire sonis uariareq; cantibus ora
Et sata lustrantem satagant mulcere Colonum.
Quid referam quantos minimus quoq; Passer in usus
Errat agris, circumq; domos & rura uagatur?
Non equidem simili uox huic dulcedine miros
Alterat articulos: sed publica commoda spectant
Pectora: & Erucas, ac diros uulnere Bruchos

Muscarumq;

Muscarumq́ greges, Culicesq́ uagasq́ Locustas
Plurimaq́ haud timidis insecta laboribus aufert:
Omnia quæ uitas hominum fructusq́ fatigant,
Et dulces flores, & agros populantur amœnos.
Quid Sturnos memorem, quid dulcis rostra Cicadæ,
Clorida quid dicam? nihil est ita corpore paruum
Quod non communes quantum licet, ardet in usus,
Humanoq́ etiam deseruit moribus æuo.
Solus at inuisum te præstas Gryphe, proculq́
Communi tua lucra bono subducere tentas:
Quæq́ solo quæris, soli tibi dona reponis.
Et tamen hoc homines magnus præstare uolebat
Iuppiter: ut terram subigant, terræq́ medullas:
Et si quæ diti concludit in ubere tellus,
Omnia possideant. rectum est cessisse Tonanti
Et parere Deo: qui te mortalibus ultrò
Subijcit, ac totis seruire laboribus urget.
Huc uires artemq́ feras: homo poscere tete
Iure suo lucrum quæsitaq́ commoda debet.
Omnia penè quidem ceu fracto cardine languent,
Et subuersa gemunt: quia nullo publica florent
Amplius officio. res est priuata per omnes
Quæ tete articulos, & lucra per omnia uoluit.
Maiorum certè quondam uirtute uigebat
Communis tutela boni: quo tempore summa
Cura fuit, patriumq́ decus, patriæq́ salutem
Asserere, & cunctas aperire in commoda mentes.
Nunc priuata quidem rerum compendia priscos
Euertunt mores, quæq́ in commune referri
Deberent, studium est proprijs aduoluere tectis,

Et sua neglecto sectari lucra Tonante.
Aut quid Gryphe petis rutulo cumularier auro,
Cùm tibi nulla quidem tanto uel pondere surgat
Commoditas, uel te congesto ex ære beatum
Reddere fama potest? quod nil tibi conferat, istud
Si sapis, haud aliquo sectandum iure putabis.
Hæc sunt fœlicis pulcherrima munera uitæ,
Et res posse bonas studio nanciscier, & quod
Nactus, in haud uanos te posse reponere fructus.
Acceptas Arimaspus opes tua lucra remittet
Vsibus humanis. Dij quanta est gloria, posse
Vsibus humanis studio prodesse. Tonanti
Res ea sidereo grata est: laudemq́ meretur
Officio, & ueris inscribit honoribus æuum.
G. Haud equidem inficias ueniam tibi: nec mea tecum
Certarit, quanquàm uis sit mihi maxima Grypho.
Non tamen & facile est naturam flectere, miro
Robore stat subnixa, nihilq́ à semine pelli
Sustinet. aut quorsum referam tua furta tuasq́
Insecter prædas? Studio quo publica curas
Notius est, quàm quod posSit iam stulte negari.
Quin pridem raptu infamem te rustica damnant
Prædia, & haud temerè lacerant tua facta coloni.
Testor ego Agniculos porcosq́ anatesq́ minusq́
Id pecus, immani quod raptum gutture dirus
Excorias, auidoq́ infers ea uiscera uentri.
Id curare quidem non est iam publica: sed quæ
Publica sunt, priuato equidem subuertere lucro,
Cum te latronem tua facta ostendere possunt.
A. Vt natura nihil frustra est molita? quod imo

Pectore uirus alis, mendaci dire labello
Euomis, & falso petis hæc mea uiscera morsu.
Non Aquilam certè finxit sors aurea uanum,
Ignarumq; boni. cunctas ego Gryphe uolucres
Imperio complector: & hæc mihi maxima certè
Gaudia sunt, auium gregibus sua iura tueri:
Et quodcunq; quidem ualeam uel lege, uel ausu,
Has nostras inter partiri ut lucra uolucres.
Quantum igitur tali me fas pro munere credas
Poscere posse? famem'ne feram? peream'ne uidendo
Et patiendo simul? onus est plerumq; præesse
Imperio. magnis nam rara laboribus addit
Præmia iusta, fides. satis esto, fatiscere curis:
Ne simul & merito princeps spoliabere uictu,
Incertamq; feras patria ob certamina laudem.
Fas igitur captasse putes, quod Principis annos
Auxerit, ac claros faciat superesse Monarchas.
Non alia stant regna basi, quàm uoce Tonantis
Et populi plausu. Deus est iustissimus ultor
Patrati in Regem sceleris: qui fulmina sæua
Concutit acta manu, fraudesq; rependit auerno.
Præterea si quem tribuunt mihi pascua raptum,
Non nostro tantum seruire ea munera uentri
Sustineo. Humanum cunctis decet esse Monarcham,
Et sua lucra bono multorum inscribere Regem.
Non igitur quemquam patior, qui nostra secutus
Castra colit, nulla donatum parte molestam
Exercere famem. Ceu dant mihi numina uires,
Sic ego nequicquam furiosis uiribus utor
Pectoribusq; malis: prædam sic diuido, ne quæ

Præteritam ſeſe, ſi ſit uicina, queratur.
Hæc equidem uirtus magna eſt & digna Tyranno,
Afficier, dura cum affligi ſubdita clade
Regna uidet: quacunq; malum ratione per urbes
Sæuiat, ac miſeros agitent ludibria ciues.
Aſt Regum quiſquis crudeli clade uirorum
Gaudet, & effundi ciuilem cæde cruorem
Pro riſu ducit, ſtudioq; applaudit inani:
Hunc equidem furiæ populis orbiq; Tyrannum
Obtruſere ducem: cui nil præcordia circum
Virtutis niueæ, neq; facta per ardua regnat.
G. Magnificis certè complexus publica uerbis
Exſuperas. tumido ueluti cùm flumine pontus
Altior inſurgit, fremitumq; per æquora uerſat:
Haud ſecus eloquio & magnis ſermonibus inſtas:
Et Regum officia, ac iuris monumenta reuoluis.
Hoc tamen & culpandus eris, quòd ſæpè ſecutas
Dilanies, propterq; etiam ſint præda morantes.
A. Venatu conſtat mihi res & uita. neceſſe
Interdum eſt etiam uicinas fortè uolucres
Sublegere, & noſtro farcire ea munera uentri.
Aut uitæ nunquid deberi iuſta negabis
Præſidia? æthereis ſancitum legibus eſſe
Dixeris, ut Regi præſtent ſe in fercla minores,
Publicaq; impenſa confirment culmina morte.
Quis damnet, uel ouem molles uel carnibus agnos
Magnanimo certè prædam ceſſiſſe Leoni?
Et nos ſceptra etiam gerimus Iouis ales: habentq;
Nos Lyra, nos cytharæ, nos magni ſiſtra Tonantis.
G. Vt nihil eſt Regum iactari nomina, ni quis

Pareat.

Pareat, & iuſsis patientem accommodet aurem?
Cætera turba quidem miſera eſt: ego ſolus habebor
Fœlix, Imperio quòd nulli obnoxius æuum
Libertate traham, & proprio ſim Marte beatus.
Nam neq; me uolucrum gregibus ſubmitto, nec acres
Vt quibus accedam Dominus, agnoſco Leones.
Hoc pennæ efficiunt, iſtud mea forma negarit,
Vt brutis iungunt diſtrictæ brachia plantæ,
Sic meme uolucrum ſociauerit ala phalangi.
Tu Regis titulos & celſæ laudis honores
Ingenti captas ſtudio, noctesq; diesq;
Sollicitam afflictat tam uaſta inſania mentem.
Sed tamen imbellem nos te contemnimus: & nunc
Ni mea me uirtus tanto prohiberet ab auſu,
Diſcerptus noſtro iam cominus ungue perires.
A. *Hæc alia eſt, pridem quàm quæ ſententia noſtris*
Omnia iudicijs Gryphorum munera ſubdit.
Quem uiolentus agit diuerſa in crimina feruor:
Nec quæ recta uidet, nec quæ perſuaſa probarit.
Tu tibi uiue truci, ſi ſic libet eſſe, Tyranno:
Et ſectare tuas quas dant tibi ſemina uires.
Arbitrio mihi nulla meo priuata gerantur:
Publica cœleſti fretus Ioue commoda latè
Proſpiciam: & quantum mihi fas conſiſtere regnis,
Vel te compeſcam, uel noſtris conſulam, & altas,
Si quid fata ſinant, uertam ad meliora uolucres.
Tum uerò ſi nil metuas, ſi uiribus olim
Confiſus, legum ſacrata repagula rumpas,
Ingratoq; meos ſtudio uiolaris honores:
Ad ſuperos tua facta feram: teſtabor olympum

Vocibus: & si quæ Iouis est sapientia, si quod
Numen, & infracto non læsa potentia sceptro,
Exiget ad numeros facinus deus arbiter, ipse
Iustus, & haud dubia statuet tibi iusta bilance.
Exiguæ certè uolucris non esse putabis,
Imperio populos & magnas flectere mentes
Heroum. Sed enim cum Dij parere iubebant
Eximios quamuis: tum sarto iure minores
Armant, & iustos extollunt sidera fasces.
Hæc res excelsos animos & pectora frangit
Indomita. humani nihil est quod regna gubernat:
Sed sunt firma Deo quæ durant sceptra Tonante.
Is transfert, qui regna locat. uir at improbus altis
Legibus abducit parendi munus: & idem
Perficit, ut nulla leges uirtute colantur:
Maiestasq́ etiam poterit despecta uideri.
Cum Leo perrupit casses, iam retia spernit
Vrsus, & effrenes sequitur Lepus impiger Vros.
Deterius nihil est, quàm cum contemnere pergas,
In sua quod superi uexerunt munera culmen.
Fortior haud semper, quia fortior, imperat. est mens
Quæ sapit: hoc ut quis superarit acumine, regno
Sic bonus aspiret sceptroq́ ornetur eburno.
Ardua sint quamuis tibi brachia, non tamen omnem
Vincere fortunam poteris: pulcherrima ni te
Extulerit uirtus, superumq́ hanc cura sequatur.
Te uerò ancipitis naturæ forma Tyrannum
Suscitat. at summum tete sperare Tonantem
Suaderem, & facto fatum sapiente tueri.
Siue etenim uolucrum generi te iunxeris: acri

Seu

Seu ſubſis etiam, quamuis non ſponte, Leoni,
Regem utrinq; uides: quem cum Deus intulit altis
Officijs, equidem ſeruatum cœlitus iri
Hunc ſtatuas: animo ſi quæ ſunt recta ſequatur
Virtutumq; bonus normamq; ac facta probarit.
G. *Audio, nec dictis nunc aduerſabor. at iſtud*
Haud equidem facile eſt, ſemper quæ recta Tyrannum
Et pia facta, ſequi. nos huc natura ſubinde,
Huc uis, huc rerum priuata negocia pellunt.
Inijcio quiſquis leges dedit, ille ſalutem
Abſtulit, ac diris inſcripſit cladibus orbem.
A. *Inijcio leges quiſquis dedit: ille ſalutem*
Intulit, ac ueris inſcripſit honoribus orbem.

COLLOQVIVM IIII.

Officij prætextu ſæpè prauos lædere.

VVLPES. CERVVS.

V. *INgrata quid nunc etiam te Cerue fatigas,*
Perplexaq; fuga? Sapiens conſiſtit, & omnes
Durat ad euentus, ſeq; in ſua proſpera firmat.
Quod ſi animo & uera tantum uirtute ualeres,
Quantum tute uales iſtis nunc curſibus: unum
Te regem noſtris ferret ſapientia brutis.
Et certè Imperio ſi quicquam forſitan aures
Vnà etiam attulerint: poteris nunc auribus hiſce
Vel primis maior, uel magnis proximus eſſe.
Hoc Aſinis melior: ſimili quòd membra colore

Nec despecta feras, nec pondera maxima portes.
Ni fortasse etiam pondus graue duxeris hanc, quæ
Nunc premit ingratum tibi læta corona Cerebrum.

C. Quid fallax nostros rides Vulpecula cursus:
Et prohibere paras tendentem ad flumina Ceruum?
Iam mihi difficili luctatur spiritus ore:
Arentesq; inter grassatur flamma medullas.
Vt fessis umbras, fugienti ita pocula Ceruo
Grata futura putes. recreant præcordia lymphæ,
Cum labor excitos in uiscera detulit ignes.

V. Hîc consiste tamen, paulumq; morarier aude.
Sentio pertenues spiramina dulcia flatus
Ventorum: Zephyro ueniunt surgente per auras
Mollia, & has circum pandunt se flamina syluas.
Quin hîc fessus aquas transisses penè, monenti
Ni tua parendo flexisses lumina Vulpi.
Nil homini melius dat amico Iuppiter: ut qui
Ducere consilijs animumq; ac pectora possit,
Et suadere bonum: quo uita beatior omni
Præsidio, & rerum meliori sorte fruatur.
Deniq; iam pridem uirtus tibi cognita Ceruo
Nostra fuit. nusquàm submisero lumina somno,
Quin prius aucta meo ueniant tibi grata labore:
Et capias nostro non irrita munera ductu.
Semper ineptus eget. uarium est quod uiuimus: horæ
Momento dubias euertunt numina sortes,
Fortunæq; gradus aliena in culmina uoluunt.
Instabilem cœli faciem quis nescit? Orion
Nunc rutilans splendet: nebulis nunc tectus aquosis
Tristibus inducit clarissima sidera formis.

Sic

Sic aliàs aliud miseros premit. optima res est
Et prodesse bonis, & se uirtute tueri.
Nunc igitur mecum potes hîc consistere. tutum
Inuia multa locum desertaq́ pascua reddunt.
Herbarum florumq́ satis uiret: unda recenti
Gurgite læta fluit, nemorumq́ hæc limina cingit.

C. At mihi quid flores, & gramina mollia narras,
Quidúe herbas fontesúe refers? te carnibus uti
Nouimus, ac auido farcire tomacula uentri.

V. Haud satis inceptæ ratio est tibi cognita uitæ
Aut comperta meæ. Veterem iam deniq́ morem
Liquimus, & paruo mihi nunc contenta quiesco.
Pisciculis uescor, tenui quos alueus unda
Hic uicinus alit. tibi seruiat herba comæq́,
Et folia & flores spaciosaq́ pascua Ceruo.
Tum uerò studijs operumq́ laboribus æuum
Nunc tandem subigo. mihi cura imposta repellit
Nequitias, prohibetq́ dolos: ne uiuere rapto
Iuuerit, ac solitas exerceam in oppida fraudes.

C. At miror subitos quæ demum occasio mores
Et quæ causa parit. mihi res Vulpecula monstri est
Persimilis, tantos animis te inducere luctus:
Et nullâ deinceps tua pectora fraude moueri.
Gratulor anseribus nostris, Cycnoq́ canenti
Strymoniæq́ grui: nullos agitata pauescat
Iam gallina dolos, anati neq́ funera faxis.
Sed noua quo pietas tibi numine crescit, amico
Expedias. non hæc quondam te maxima Vulpem
Relligio tenuit: cœlo fortaßè monente
Talia nunc animis succedunt semina uestris.

V. Quid cœlum memoras susceptaúe semina cœlo?
Fas mihi Cerue putes aliquando auertere mentem
Insidijs, operamq́ bonis dare motibus æui.
Sat cædis, satis & fusi per rura cruoris
Hactenus absumptum est: nostros ego subdola rictus
Expleui prædis deceptaq́ corpora straui.
Nunc ratio prisci moris mihi displicet: & nunc
Hîc meliora sequor: mihi ne mens obruta factis
Horrificis, miseræ premat ultima tempora uitæ,
Et furijs animum scelerataq́ pectora turbet.
Vtq́ meos etiam poteris cognoscere casus:
Partibus hîc Medici fungor, studioq́ uolente
Multorum morbos afflictaq́ corpora curo.
C. Et Medici tete nunc fungi partibus? aut quos
Curas? aut tales quis tete admouit in usus?
V. Curo Lupos. Sed enim Domini mandata Leonis
Exequor. officij summa est hæc linea nostri.
C. Te curare Lupos? Dij quas non uertere sortes
Vos ego posse putem? ueniant ad fœdera Damæ
Cum canibus iungantq́ animos: timidasq́ Columbas
Accipiter nulla uiolatas lege sequatur.
Non alius Vulpem mage presserat hostis, & omnes
In pœnas, si quid ualuissent uota, tulisset.
Verus at hic certè est generosi pectoris index,
Et magnæ omnino uirtutis imago putanda est:
Si te odij causis minimè patiare moueri,
Quò minus hosti etiam benefeceris: illius à te
Si quam forsan opem ratioq́ ususq́ requirat.
Vita quidem hæc uarijs obnoxia casibus errat,
Et certi plerunq́ nihil, ceu mobilis æuo

Possidet,

Poßidet. at grandes cumulat sibi prouida luctus:
Dum quæ recta putat, sublato examine tanquam
Recta uelit, uotoq́ studet constante potiri.
Indolis humanæ est igitur tolerare, patiq́
Et seruare, etiam quos posses perdere: si te
Ambitio, & feruens in pœnas ira moueret.
Qui rerum dubios incertaq́ plurima casus
Cogitat, is multa uirtutem laude sequetur,
Et faciet quæcunq́ bonus fecisse probabit.
Rectè igitur tua cura Lupo subseruit egenti,
Afflictumq́ foues. ea res tibi maxima Vulpi
Nomina conciliet: planè hac uirtute probari
Tete posse putes factoq́ capescere laudem.
Humano certè melius nil Iuppiter orbi
Contulit ingenio: cui cordi maxima uirtus
Efficit eximios generoso in pectore motus.
Hac equidem diuis accedimus. unica cœlo
Militat, ac superis homines Clementia iungit.
Dij tales animi flammas, & talia firment
Consilia: ut fractis cupias succurrere rebus
Semper, & officio pulcherrima facta tueri.
V. *Nunc demum, quod tu solitus mihi ferre, recordor*
Esse etiam uerum: mutatum legibus iri
Omnia subuersis, fractiq́ uolumina mundi
Inductura nouas agitata in semina formas.
Non ego te talem noram prius. intus aluntur
Quæ decus & meritas homini dant munera laudes.
Vt demum exsuperas? frustra num fata Coronam
Imposuisse tuo credam mollißima fronti?
Quis tete assequitur? tibi cedere cuncta putemus

Nunc nostris degunt quæcunque animantia terris.
Tute Asinum censes quadam nisi parte locandum,
Qui simili fortasse feras studioque sonoque
Mouerit Orator, tuaque hæc uestigia firmet.
Ille etiam sapiens multorum pectora flectit
Sæpius, & iaculo sermonum plurima sternit.
Atque utinam mecum nitidissime Cerue morari
Aut pariter uelles, aut huc persæpè reuerti:
Vt mecum tanto defungi munere posses,
Et seruire Lupis: animosque reducere cœlo.
Credo ego iam multo sermonum flumine mentes
In quascunque libet, te uertere posse figuras.
C. *Nulli equidem officium Vulpecula denego. Sed me*
Tranquilla pariter non omnes mente loquentem
Audire, & monitus in pectora mittere possunt.
Ipsa adeò dudum poteras fugisse uideri
Quæ modò dicta probas auidoque amplecteris ore.
Omnia non ijsdem sunt horis prospera: nunc se
Phœbus Apollo tegit, nunc sese rursus in auras
Explicat, ac multo subnixus lumine regnat.
Aegrotos sed enim quot nunc Vulpecula curas?
Dic age, nam numero fortasse molestia creuit:
Vt minus in cunctos quæ sint facienda, sequare.
V. *Principio septem mihi demandata iacebant*
Corpora: nunc unus minuit mihi Cerue laborem,
Qui superest morbis, & inania tergora uersat.
C. *Dij meliora? unum cladi superesse? quid istuc*
O Vulpes curæ est? quæ defers pabula? uel quæ
Afflicto demum solita est Medicina parari?
V. *Haud Medicina opus est, ne erres Bone: languida multa*
Membra

Membra fame hæc pereunt, prepereq́; perire necesse est.

C. Tabescant' ne fame: cum te custode fruantur
Solertiq́; bonoq́; etiam: cui plurima prædas
Sectandi ratio nota est & cognita Vulpi?
An' non è fluuio pisces, è rure capellos
Sublegere, & paruos lepores comprendere posis:
Elapsasúe etiam nidis captare columbas?

V. Non ea nunc uitæ nostræ est uia: carnibus utor
Iam nullis. mihi nunc ieiunia dura pauenti
Et fractæ indixi. paucis ego piscibus utor
Interdum, & tenui durant mihi uiscera pastu.
Hoc ego more Lupum saturo: mandata Leonis
Exequor. hunc etenim mihi cum commisit, edacem
Protinus ingluuiem detestor: & omnibus, inquam
Si fortuna Lupum repararit uiribus, actum
Iam de me fuerit. quis tantum cursibus unus
Sufficiet? uel quis uectandis undiq́; prædis
Intendat, diramúe Lupo satiauerit aluum?
Pasce cibo, quo tu uitam Vulpecula ducis,
Rex ait: inq́; diem si quid potes affer hianti.
Hos ego perficio monitus: satiabitur ille
Pisciculis. tumido prosunt ieiunia uentri.

C. Tu tamen interea præ te fers corpus obesum:
Et satis eximia nitidum cute: plurima non te
Confecit macies, curaúe oppreßit inani.

V. Re certè exili nos uiuimus: atra subinde
Nox fortasse aliquid. sed quorsum ego talia? certè
Pertenue est, quo nunc uitam Vulpecula seruat.

C. An te aliquid mediæ sublustri noctis in umbra
Venatu captare putem: quo corpora firmes

Tu tua, & egregio ueniant tibi pabula quæstu.
Interea fortaßè Lupum te fallere, sola
Quem tu luce uelis extremo paſcere uictu?

V. *Id uerò herclè putes. nec enim mandata Leonis*
Impediunt, neq; me nocturna in facta dicaui.

C. *Cur tamen inde Lupo ueniat nihil? iſta uirorum*
Eximios tutela decet, deferre clienti
Quod fortuna bonum medios obiecit in uſus.

V. *Non ea me domini ſtringunt mandata Leonis.*
Nox ſeruit Vulpi, ſeruit Vulpecula Luci
Et precibus: paſcoq; Lupos & maxima Regum
Exequor imperia, & menſis communibus utor.
Sanctius haud homini quicquam eſt, quàm maxima regum
Iuſſa animis capere, & ſtudio complere fideli.
Rex Deus eſt, omnisq; potentia Regia cœlo
Confirmante uenit: ſuperisq; authoribus orbem
Atq; orbis partes & munera celſa gubernat.

C. *Officijs Regum quidenim præconia Vulpes*
Tanta canis? Dij te nebulonem, & ſidera perdant:
Obijciantq; pedes canibus, morſuq; procaci
Dilanient celeres tam perfida corda moloßi.
An ne fame extinctos credam perijſſe clientes,
Oppetijſſe Lupos, animamq; efflaſſe? quid iſtuc
Officij eſt? fictæ uultu pietatis amicum
Perdere? Dij mundo tantas auertite peſtes,
Et meliora bonis decernite fata. Sed heus tu
Hac lue num cunctos abſumptos eſſe catellos,
Nec genus huic aliud credam acceßiſſe? parumper
Siſte fugam, meq; hæc adeò nunc uera rogantem
Inſtrue. quid? ueteri ne te commiſeris hoſti.

Hoſti.

Hosti, inquam, ne te ueteri commiseris. Vnus
Venditat obsequio uirtutem, ut perdere possit.
V. *Si mihi quod res est, sit fas impunè fateri:*
Vnum, animum cruciat. sed enim quorsum ista profabor
Insipiens? animum fortè id cruciauerit unum,
Ante quidem mea quòd uestigia dura secutus
Hærebat Pterilas: canis iste audacior omnes
Insequitur plerunq; feras: temerarius auso,
Et qui magnoperè haud nunc tanta pericula curat.
Ast inopina etiam cum me formidine terret,
Excipiens ô Cerue fugam dilabor in hosce
Syluarum Campiq; sinus: subeoq; latebras
Et mea curuato sub fornice membra recondo.
Interea fortasse aliquem de stirpe Luporum
Vt uidet, impacto comprensum dente moratur:
Impulsuq; ferox plorantem fata necarit.
Hanc patior iam fortè, Lupo sub iudice culpam:
Qui queritur, tenui quamuis iam uoce queratur,
Proditione quidem & conceptis fraudibus hæc me
Sic agere: ut miseris inducam funera natis,
Exscindamq; lupos, syluasq; tyrannide purgem.
Sed tamen hunc curo: patior neq; nostra moueri
Pectora stulticijs. turbata fortè locutus
Mente errat. ualidos etiam conuellere sensus
Tempora dura solent, geminatq; angustia morbos.
C. *Nunc tua me pietas minimè latet. haud tamen ista*
Tute impunè feres. superi tua facta notarint:
Quos sperare uelis, diuisq; aduertere mentem.
Nec meme stultum fingas. cape uota, petasq;
A superis animum, quem mittere in optima possis.

An ne putas etiam, quòd tanta calumnia Regem
Pòst latuisse queat? non is tibi tempora tali
Partitus ratione, Lupo ceu rere necemue
Exitiumue struit. grata est ea bestia Regi:
Quæ non rarò etiam sacras ululatibus aulas
Complet, & augusto pars adstat prima Leoni.
Eximius siquidem cum forma excellat, & inter
Grisea magnates dilatet tergora: certè
His regno canis decus est: regiáque superbis
Militet annorum titulis raptumque sequatur.
Non igitur tali decuit tibi denique cura
Hunc asseruari. quid enim? si forsitan æuo
Excedat Lupus & uitam sub funera mergat:
Quo Rex præsidio perculsam muniat Aulam:
Quo proferre statum, quo pandere robora possit?
Sanè equidem infido rem tantam pectore tractas:
Mandatisque nihil respondet cura. tametsi
Hunc tibi commisit tanquam sapientia & arte
Valde equidem egregio Heroi: cui publica regni
Commoda iam pridem sic cognita duceret: ut nil
Esse necesse foret mandatis addere, quicquid
Adderet in stultos, daret his si iussa, colonos.
Vir bonus & sapiens, quæ sunt rectissima cernit:
Officijsque addit lætos prudentia uultus.
Sanè equidem Regi sic uelle illudere, crimen
Iunctum habet, ac tanto certa est sua pœna furori.
V. *Quin pereat Lupus, & uentres premat urna uoraces.*
Regibus ipsa prober: qui me quòd fortè carere
Haud etiam possint, facilè inflectentur, ut huic nunc
Vel noxæ ignoscant, uel factum plausibus ornent.

His etenim grauis est etiam Lupus. at sua Vulpi
Vtilitas facilesq; manus, studiumq; merendi,
Iam pridem primos nobis attraxit honores.

C. *Quinetiam fueris non improba: prorsus haberes*
Hoc tamen & facto, faceres si sedula, laudem.
Quisquis in alterius meditatur fata, doloq;
Officium peragit: telam sibi texit, eodem
Vt uinclo captus simili pòst sorte prematur.
Optima res homini uirtus datur: æmula laudis
Claret, & immani non subdit pectora fuco.

COLLOQVIVM V.

Ingens exiguo fomite flamma uenit.

TILIA. BETVLLA.

T. *AN'ne ego te lacrymis prohibere miserrima possum,*
Et luctus sedare tuos? absiste moueri
Amplius, ac metam spaciumq; doloribus adde.
Non ea te solam tetigerunt damna Betullam,
Multorum fortassè uorax populata subegit
Flamma comas, parilíq; malo uicinia languet.
Quin summam potius rerum cane, quoue ministro
Quoue authore, mali tantum tibi uenerit: & quo
Creuerit impulsu tantosq; exciuerit ignes?

B. *Quas tibi quas referam clades, quæ funera narrem:*
Vndeue mœsta querar? summo res aucta dolore
Hæret, & ingentes mihi concitat aspera luctus,
Hoc tamen expediam. Steriles exurere spinas

Et mundare locum Domino cum fortè liberet,
Præcipit efferri tenues in cortice prunas,
Et dumos inter spargi: flatuq́ sequentum
Succendi magnos ceu preßis follibus ignes.
Accelerant famuli & domino parere laborant,
Iniÿciuntq́ rogos facibus, tenuiq́ sub orsu
Multiplicant flammas & prima incendia firmant.
Arida Vulcano concedit plurima campis
Materies, interq́ furit tribulosq́ rubosq́
Sæuior igne Deus, spinisq́ sonantibus ardet.
Qualis in hyberno cum frigore plurima flammis
Res iniecta strepit, facibusq́ immurmurat auræ:
Haud aliter sentes crepitanti deÿcit ore
Exsuperans Vulcanus, & aspera corpora sternit:
Complanatq́ solum fundosq́ extergit hiantes,
Et loca uenturæ iam condit scrupea meßi.
Excedit campis Dominus, famulosq́ iubebat
Crescentem frenare deum, reuocare ruentem,
Atq́ adhibere modum, notisq́ includere septis:
Vt postquam dumos ignauaq́ robora strauit,
Oppressum det dextra neci: penitusq́ fauillis
Obruat, ac solito conclusum limite seruet.
At uerò in somnos meditataq́ in ocia serui
Præcipitant. ueluti genus id plerunq́ malorum
Aemula corda gerit, segnesq́ ad commoda dextras:
At faciles in damna manus ac iurgia pandit.
Officÿ tantæ est commißi obliuio: tanta
At domini serpit molles incuria iussus.
Hîc igitur quidam quò feruor & improba suasit
Commoditas dilapsi abeunt: pars una relicta

Segnius

Segnius officium mandataq́ tradita curat:
Cum uicina legens iam serpit flamma, proculq́
Incubuit leuibus uelut in sata læta Myricis.
Nec mora flagrantes ceu fomite corripit ignes
Arida materies. siccis æstatibus iste
Annus erat, multoq́ tulit se Syrius æstu.
Inuadunt igitur nostras cum incendia syluas,
Et piceas petere alta comas: tum pingue bitumen
Exprimitur flammis: quo postquàm sumine regnat
Ignis edax, aditum summas molitur in ornos,
Et sibi præcelsas submittit pabula Quercus.
Dij quantum arboreæ sobolis, quàm ditia syluis
Mulciber absumpsit funesto munera regno.
Vidi ego ceu sparsa diuisas canabe fagos
Eximiasq́ comis & magno robore pinus,
Tum sacras Quercus, Platanosq́ insigne uirentes
Populeasq́ genas, & summa cacumina Sorbis
Ignibus illapsis miseram traxisse ruinam,
Et sua fata queri. Iam latè effuderat æstus
Horribiles sonitus: crepitumq́ dedere fragores,
Intonuitq́ polo fremitus. ceu sidera quisquam
Voluier in præceps mundoq́ minarier audit.
Excussi somno famuli iam maxima cernunt
Damna locis: redeunt alij spectantq́ furentes
Vulcano superante faces. pars utraq́ palmas
Percutit, ac aliquam meditatur ab arte salutem.
Nam simul ac syluas apprendit flamma, superbos
Aeolus aspirat diuersa per agmina uentos,
Incubuitq́ solo pariterq́ incendia uulgat.
Aduolat huc sua damna uidens, sua damna, colonus,

Inclamansq́; deos frustra gemit. abstulit igni
Me paruam, ac tecum sacrata in sede locauit.
T. *O te infœlicem quæ funera multa tuorum*
Aspiciens, tali nemorum sata clade uidebas
Interitus subijsse suos, ac uulnere tali
Ingentes syluas, & clara occumbere regna.
Auditis horresco malis: mens ægra stupescit,
Et gelidum surgit circum mihi pectora frigus.
Lux ea flagitijs stygioq́; sacrata Tyranno
Eumenidumq́; notis hereboq́; inscripta legatur,
Omine quam nostri fugiant meminisse Nepotes.
Quid prius incusem? Dominum' ne ita lucra sequentem,
Vt quæ lucra quidem poterat seruasse, perirent?
Seruorum' ne dolos? iratáue numina diuûm?
Aut fortasse sacris hæc infortunia linquas
Expendenda dijs: qui quas mortalia clades
Sustineant, multò sapientes antea cernunt:
Appensaq́; uident multorum funera lance.
Secretas sedenim quis cœli euoluere causas
Metiriúe potest? rata sunt sua iura Tonanti,
Cui quodcunq; etiam libeat, fecisse licebit.
Multa equidem abstrusis fugiunt nos mersa tenebris:
Multa ignota latent. non protinus omnia diui
Humanis animis & cæca in corda reuelant:
Id placeat, quodcunq; dijs decernere fas sit.
Forsitan ista quidem uenturo damna leuentur
Compensata bono. quid enim? si crescere syluas
Non datur, at segetes derserso raudere cœlum
Restituet, lætasq́; solum protrudet aristas:
Et sua flauenti Ceres induet ilia campo,

Tu

Tu saltem uereare Deos, meritasq́; Tonanti
Ferto Betulla preces, quòd sis exempta periclis
Et seruata bono: si quid tamen usibus addas
Tu nostris seruata boni. præsaga futuri
Nescio quid mens nostra timet. non ædibus unquàm
Profuit ista sacris uicinia: te nisi præsens
Flexerit in molles animorum occasio motus.
Teq́; adeò, monitis si quis locus extet amicis,
Hortor, ut insurgas excelsa cacumine: cuius
Hoc umbris templum uentura à clade tegatur.
Nos aliquando etiam translatæ huc uenimus, auctæ
Multiplici studio populorum, & prima secutæ
Incrementa: quibus nostros tunc extulit annos
Et proferre dedit teneros natura stolones.
Non me æstas, non strauit hyems: non languida morbis
Corpora, nec subiti pressere sedilia casus.
Sed tutela pio cum sim fidissima templo:
Me superi curant, spacijsq́; ingentibus umbram
Fundere prospiciunt, imoq́; à robore firmant.
Tum mihi nonnunquàm suspendunt aurea ramis
Serta meis: circumq́; inducunt tempora lauro,
Ac hederas altè populorum brachia spargunt,
Haud alio, si te uirtus non fracta sequetur,
Complexu Diui foueant. locus iste deorum
Præsentes plerunq́; manus & numina sentit.
Hunc quisquis uiolat, subitam miser intulit æuo
Perniciem. nunquid credam te Erysichthonis atram
Ignorare famem? uel te non clade moueri?
Forsitan ex istis nuper subducta periclis,
Ni sapias, tristi petulans seruabere damno:

Idq; adeò ut seras tangant ea fata Nepotes:
Et tua posteritas gemino mala narret ab igne.
Vtq; etiam recto statuas tua secula ductu,
Exempli meminisse uelis. locus iste Betullam
Ante etiam magnis habuit de stirpibus ortam:
Quæ mecum latè tota hæc in sacra uirebat:
Et lætas proferre comas. sed nescio paruum
Quid molita deos deuotaq; templa Tonanti
Aduersum, horribili mox fulmine tacta paterno
Excutitur fundo tristesq; adit exul erynnes.
Non igitur gemitu lacrymisq; sequentibus æuum
Conficias priscæ cladis memor. indue mentem
Quæ sapiat, præsensq; bonum complectere: nec te
Translatam afficiat. si me patiare monentem:
Omnia pro iustis uenient tibi prospera factis.
Et deus hac colitur qui maximus æde, rependet
Inclyta pro amißis uersa uice commoda rebus.
B. Vt pecori ros est tenera gratißimus herba,
Et iuuat exiles fessos captare susurros,
Cum tenui propter ludit uada sibilus amne:
Sic tua me recreans oratio culta timentem
Erigit, ac pauidam solantur carmina mentem.
Credo ego iam pridem fatis urgentibus Ornos
Permetuisse truces, ne quid fortasse Betullam
Eximiæ laudis populorum uoce sequatur:
Existatq; dies melior, quæ meq; meosq;
Euehat, ac tumidos contra det crescere uentos.
Terminus at certo mihi stat Deus ordine: nullæ
Sedibus hunc sortes, nec cæca oracula uellunt.
Huic ego firma quidem crescensq; uirensq; litaui

Semper,

Semper, & huic meritas suspendi læta corollas.
Is simul ac Quercus, immania robora flammis
Strauit, & excelsos deiecit montibus Ornos,
Huc me translatam seruat memor. adde benignos
O Tilia hîc uultus, & me, quæ recta, moneto.
Meßis adhuc mihi prima uiret: sapientius isthæc
Omnia decernis. longis tibi fructibus æuum
Durat, & è proprio iam nosti hæc tempora casu.
T. Maxima res censenda bonis, parere monenti:
Et sua præstanti submittere pectora dicto.
Illa equidem uia sola beat. plerunq; maligni
Credula turba sumus: cæcis affectibus æuum
Plurima pars laxat. monitus audire beatos
Qui uelit, ut rarum fortaßè inueneris: hunc sic
Aspicies ueris ornatum laudibus, omnes
Fortunæ fraudes merito superasse triumpho.
Dij quantum exiguo nonnunquàm è fomite surgit
Percellitq; mali? quisquis uitare sequentes
Fortè uelit clades nulloq; inuoluier igni,
Principijs obstet leuibus, primosq; susurros
Obruat, ac nullo flammas det crescere uento.
Quid nisi pertenuis rumorum sibilus aures
Inijcio ferit? hunc magno quicunq; uolantem
Reppulit ingenio, primisq; exegit ab aruis,
Sustulit ingentes incendia longa ruinas:
Et sua damna premit. sacram cœlestia mentem
Numina dant homini, cuius si pectora cœlum
Imbuat, ac magno sint uota dicata Tonanti,
Vicit, & haud fragili sua cuncta in pace locauit.

COLLOQVIVM VI.

Florere Musas præmijs.

GRACVLVS. PHILOMELA.

G. *Alta per hybernas tenuisse silentia noctes,*
Haud te miror auem studijsq; hymnisq; dicatam:
Et quæ delicijs iam pridem rostra dicaris.
Quòd simul ac nimbis surgit pluuiosus Orion,
Inferat ingratos usuq; ac flatibus ignes:
Et longa miseras infestet nocte uolucres.
At tete æstiuo taciturnam Sole uagari,
Et faciles cohibere sonos, strepitusq; suaues
Abdere pectoribus, neq; fallere tempora cantu,
Hos neq; consuetis recreare accentibus hortos:
Id certè miror. Iam toto Vere Cicadas
Nónne audis corylos inter strepitare uirentes,
Et sua culta sequi? redeunt in culmina Sturni,
Et sacris de more canunt sua carmina templis.
Ipse ego nec rigidæ densissima frigora brumæ
Vito: nec æstatis quæ sunt solatia sperno.
Hos circum campos salicetaq; candida semper
Versor: & eximijs recreans garritibus auras
Oblecto agricolas, & mulceo uoce Colonos.
P. *Egregiam uerò & memorandam laude uolucrem,*
Quæ campos circum, circumq; salicta uagatur,
Vt cantu agricolas, & mulceat ore colonos:
Scilicet ista tui iam pridem carminis altè
Fama uolat: supraq; niuosi culmina Pindi,

Et

Et supra aerij fertur iuga celsa Carisci.
Credo ego te meritis assumptum uocibus iri
Delicias hominum: recreareq; pectora posse:
Corporis haud tantum niuea quòd pelle tegaris:
(Haud tenues color iste decet) uerùm ore sonoq;
Quòd superes, uarijsq; ornes tua guttura formis,
Et ritè incuruo mediteris inania rictu.
Musica sordidulos hæc oblectare colonos
Vna potest: crassosq; iuuant quæ crassa feruntur.
G. Quid tamen interea solitos Philomela uolatus
Impedit, aut tacito renouat suspiria planctu?
Certè anni poterat tempus te flectere: dulci
Vt consueta sono geminare tripudia uelles.
Vndiq; prata uirent: læto pro more uolucres
Cantibus insurgunt. nunc formosissimus annus:
Nunc noua plaudenti iaciuntur semina Phœbo.
Aethereusq; calor molles se subdit in artus.
Quòd si tu sileas (nec enim benè facta, malignè
Obtrectare meum est.) magnum lux ista dolorem
Traxerit, ac primo spolietur mundus honore.
Ipse equidem, patrio quanquam sim clarus ab usu:
Haud tamen auersor Philomelæ guttura: nec nos
Te dedignamur precioúe aut laude, canentem.
Scit leuis iste etiam quo te passerculus ore
Præcipuos inter soleo memorare: tuasq;
Interdum uoces, strepitusq; ac carmina laudo.
P. Certè equidem laus est iam non extrema, probari
Cornicum turbis. uel si tua Graculus iste
Iudicet officia, & tali tete ore sequatur.
Hanc paucos Venerem nancisci posse, querelis

Iam patet. euersas possedit Graculus urbes,
Delitiasq́; hominum sese profitetur, & omnes
Alitibus leges impuraq́; uincula condit.
Huic igitur studijs tandem placuisse uolucri,
Prima salus censenda siet. Dij cœpta secundent
Coruorum generi. nec enim dubitaueris atros
Nunc instare dies, pleno quibus ore uetustas
Prædixit magnis mutatum sortibus iri
Secula, & inuerso iam cuncta fatiscere mundo.
Graculus hinc fidibus præsit, fidibusq́; canentes
Iudicet, ac mœstas recreet garritibus urbes.
Credo etiam affectet contempto sceptra Tonante,
Excellensq́; illud supremi numen honoris
Vendicet. Accipitri quæ non optata superbo
Antè forent, sperare quidem nunc Graculus audet.
Nos certè pridem labentia secla canendo
Vicimus, ac aliquo nostros recreauimus usu,
Deliciæq́; uirûm fuimus: qui nostra secuti
Carmina, multiplici cumulabant præmia laude,
Confertosq́; choros, atq; aurea serta ferebant.
Vtq́; etiam fatear quæ sunt tibi uera, canentem
Cum meme agricolæ plausu excepere, mouebat
Hunc animum plausus: fuit & certare uoluptas
Et cantu mulcere bonos, auresq́; tenere
Blanditijs: totas libuit cum fallere noctes,
Et dulci afflictos solari uoce colonos.
At uice nunc uersa rerum mihi cardo modusq́;
Vertitur, & fractis contraria luctor habenis.
Præmia non nobis sunt amplius ulla: coronæ
Et serta, & choreæ, & quæcunq; tripudia languent.

Vocibus

Vocibus haud igitur recreamus prata. fatiſcunt
Carmina, cum merita ſpoliantur laude Camœnæ.
G. *Quid uerò toties Philomela hæc præmia narras?*
Quid quæreris Choreas ſuſpenſaq́ ſerta negari?
Aut tua non aliquo iam ferri carmina plauſu?
Inſanire quidem multis libet. optima res eſt
Ignaue, haud tali contendere præmia dicto.
Aut quid tute tibi iam ſperas magna, perinde
Ac ſi natura non inſtigante labores?
Dij tales tantosq́ ſonos & guttura perdant
Obſtrepera, & magnis immergant luctibus annos:
Quòd cum inconſtanti ſis garrula uoce, quietem
Et feßis rumpas, nocturna ſilentia: poſcas
Ornamenta tamen, meditaq́ lucra ſequare.
Vt quiſq́ ingenio eſt, & pectore maior honeſto:
Hoc minus & pretijs, & inani laude mouetur.
Sæpe ego templorum ſubeuntes culmina uidi
Cornices: uidi fulicas in ſtagna ruentes,
Et circum faciles ſaltaſſe palatia picas.
Nec tamen iſta quidem ſibi præmia turba petebat:
Nec naturales poſuit ſub fœnore motus.
Quin neq́ blandiſona truculentos uoce tyrannos
Velle capi ſtatuas. is deſpicit omnia turbo:
Stultus & eſt umbras quiſquis licitatur inanes.
Ipſe ego non feſſo uicina hæc prædia cantu
Solor, & obſcuræ uel ſigno crepuſcula nocti:
Vel iam ſurgenti meditatus carmina Phœbo
Gratulor exortus prouectaq́ lumina pando.
Haud tamen officijs aut præmia poſcimus: aut me
Propterea ſegnem, quòd non ſint æqua, quærare.

Iste etiam, quamuis ales lepidissima, Coccyx
Fortè monere potest: ne uili præmia captes
Officio. quid enim? magno clamore uagatur,
Et magno clamore canit: nemora ardua miro
Oblectat strepitu. quid? agendi tempora segni
Explicat agricolæ, subigendaq́; semina monstrat.
Hunc inhonoratum tamen omnes penè colonos
Præteriisse uides. ferali carmine Bubo
Intonat, ac celsas stridoribus afficit urbes.
Quid tamen hîc lucri, quæ reddita præmia cernis?
Aut tibi quæ pariant solatia, serta, corollæ,
Nympharum plausus? hominum res ista mouebit
Pectora stultorum. Virtus hac laude quiescat,
Si perfecta siet, quiddamq́; quod utile cœtus
Partiri nostros interq́; & spargere possit.
Delicias equidem semper Philomela putaui
Esse mihi summas: si fortè cadauera campis
Sparsa uorem: aut auido lacerem pia uiscera morsu.
His ego delector mensis: hæc sector. at istud
Inuisum Coruis pretiumq́; aspernor & odi.
P. *Vt mens cuiq́; dolo subuersaq́; fraude redundat,*
Sic loquitur, generisq́; sui primordia pandit.
Haud tibi uirtutis clarum precor excidat: istud
Non ueniet tali memorandum gutture nomen.
Furta, doli, fraudes: hæc sunt quæ Graculus ore
Nominet impuro. pudeat te sidera, cœlum,
Virtutesq́; deosq́; sono ructura procaci:
Et malè cum facias, benè uelle egisse uideri.
Te Coccyx, Coruiq́; truces, te subdola Cornix
Et te Pica beet: fulicis capiare marinis,

Et satient auidum tibi sparsa cadauera uentrem.
Dij meliora bonis. nec enim te iudice uitam
Ducimus, aut tali paret Philomela magistro.
Non res arbitrijs hominum producta, putentur
Præmia. Dij cœlum qui celsa & sidera torquent,
Virtuti precium primi statuere. nec id tu
Ingenio factum assequeris: quia præmia cordi
Sunt tibi nulla. alio productus fine uideris,
Quàm qui uirtutes & candida facta sequare.
Iuppiter at Musas, & honestæ munera uitæ
Excitat. hic etiam decernit præmia rectè
Factis, & cœlo ueniunt sacra lucra parente.
Graculus, & Coccyx, & Coruus & improba Cornix,
Ad pœnas sata monstra sient. tu prisca require
Maiorum monumenta, graues ob crimina luctus
Alitibus iusta uideas his lance rependi.
Præmia non igitur, quæ non contingere possis,
Inuideas alijs. res est contraria cœlo
Inuidia, ac studijs alienam rodere laudem.
Maior ut ingenio quisq; est, & pectora factis
Nobiliora gerit, ueroq; aspirat honori:
Hoc mage se Superis, & honesta laude moueri
Sustinet, ac recta sequitur sua præmia mente.
Gloria Virtuti decus est. at laude Thalia
Crescit, & æthereas confirmant præmia Musas.
Hæc ego iusta peto, quia quid sunt præmia nosco.
Ac si rura negent, iam cedam spreta. canendi
Officio has humiles recrearit Graculus urbes.
Hunc siquidem in precio tantum iam cernimus. haud te
Frustra etiam Lemnos prima inter sacra locauit,

Cum tibi nunc paßim multo seruitur honore,
Et primas Scenæ uideare capescere partes.
Tum poteras aditu feralia monstra locustas
Euxinis prohibere uadis: medioq; uolatu
Ingentes terræ demergere in æquora pestes.
Nunc Philomelæ etiam quòd præmia carpere poßis
Et studio nocuisse bonis, & furta tueri:
Ingrato meritis celebrabere Graculus orbe.
Has equidem fortuna uices, hæc dura pacisci
Iura solet. magnis urgeri maxima fatis,
Et plerunq; bonos quæ sunt aduersa morari.
Forsitan at tempus ueniet, quo rursus in auras
Prouehar, ac merito decorem noua sidera cantu.
Cumq; tibi nequeam quamuis Philomela, probari:
Et nostræ parui uocis modulamina ducas:
Principiò tete contempsero firma: deinde
Quæ decreta mihi Phœbo sunt lucra parente,
Sic sequar: ut tete tamen haud sub iudice captem
Præmia: nec stolidis luctabor uocibus: una
Re planè insipiens, si tecum Gracule pugnem.
At mihi iusta quidem hæc si euertant rura, silendo
Prætercam: donec fœlici purior aura,
Discußisq; adeò nebulis perrumpat, & æquas
Phœbus Apollo uias uirtutum in culmina pandat.
Nonnunquam pluuiæ, nonnunquam flamina prosunt:
Atq; hyemem Ver dulce fugat. fortuna ferenda est
Quo te cunq; loco, qua te ratione sequatur.
Obniti superis stultum est. Mens conscia recti
Vincit: & ad ueras iter est Patientia laudes.
Qui ceßisse potest, potis est & uincere, cœlo

Quæ ſunt iuſta, uelis etiam tibi grata uideri.
Interea agricolas oblectet Graculus, iſte
Aſſertus Lemno uolucer: cui plurima fandi
Copia ſemper adeſt, nec adeſt ſapientia dicto.
Me loca munda iuuant, & præmia iuſta: canentem
Quæ retinent, ſacroſq́ ferunt in carmina motus,
Subq́ imas condunt aliquid mihi dulce medullas.
Ingrato ceciniſſe gregi triſtiſsima res eſt.

G. *Molliter iſta quidem, quamuis ſim ruſtica, dici*
Percipio. uellem ſi ſors æquata faueret,
Perſimili noſtras decurrere flumine uoces,
Et ſapere hanc dulcem, tibi quæ eſt data maxima, uanam.
Ipſe etiam Phœbum ueneror, uincloq́ perenni
Me Phœbo obſtrinxi. Deus hic mihi plurimus uſu
Conſulit, ac noſtris diſpenſat commoda rebus:
Annua cùm ſacra purgem faſtidia Lauro.
Aſt tibi qui reddat pòſt debita præmia, noſtro
Vix aliquem Philomela putes reperirier orbe.
Vulgo equidem Muſæ ſordent: fidibusq́ canoris
Graculus aſſueuit. funeſta uolumina Bubo
Stridet, & Accipitri uileſcunt clara ſuperbo.

P. *Haud ita ſubuertas animi certamina noſtri*
Gracule, nec tali mihi fregeris aurea dicto
Pectora. quo nunc more boni exagitantur & arte,
Si me ſcire neges, toto fallaris olympo.
Nouimus inſtabiles matura in dicta Colonos:
Nouimus effrenes animos ſobolemq́ ſuperbi
Accipitris. quantumq́ mali ſuccreſcet in æuum,
Iam priaem ſolida perſpeximus undiq́ mente.
Nec tamen iccirco nos deſpondere uidebis

Egregios animi motus. Deus ipse salutem
Vatibus educet, Musasq; bearit olympo.
Et nunc concentu quamuis turba effera nostro
Nequicquam afficitur: Cornixq; exasperet iras,
Graculus excipiat sannis, me garrula uoce
Pica premat, Coruusq; truci fastidiat ore:
Non tamen & cunctæ uolucres mea guttura, ceu nec
Harmonicos strepitus & rostra sonantia culpant.
Quin aliquo certè nos consectantur honore,
Atq; usus inter medios, interq; uolatus
Multiplices, ambas Philomelæ cantibus aures
Aduertunt: sistuntq; gradus, dulciq; moueri
Pectora uoce sinunt, animosq; in carmina mittunt.
Vidi ego cum meritis Aquila exsatiatus ab escis
Ocia captaret, non ocia uana, canenti
Indulsisse animo: totosq; in carmina sensus
Partiri solitum, mulcereq; pectora plausu.
Hunc iuxta soboles, genus & tutela deorum,
Sepositis curis studioq; excita quieuit,
Demirata patrem: cui cum mea tibia cordi
Esset, & arrecto perstaret ad omnia uultu:
Ipse etiam Gnatus, tum uita tenerrima, plausit
Subsaliens, auctasq; probat modulamine uoces:
Et simul ingenuè uariata tripudia laudat.
Hoc summota, libet siquidem tibi uera fateri,
Officio. pridemq; meo quæ dicta fuissent
Verba forent, colo: Generosi pectoris esse
Aurea diuinis decernere præmia Musis.
Non uulgi Reges existere moribus. esse
Seminis ætherei flores, quos Iuppiter altis

Destinat imperijs, sceptroq́ adiungit eburno.
Non grauibus ceu tincta dolis mens prodit ab orbe
Regibus æthereo. diuûm pater atq́ hominum rex
Spiritibus fulcit magnis, & robore magno
Subuehit, ac clara decorat uirtute Monarchas.
His igitur cum mens superis genitoribus insit,
Et primam uitæ partem fateantur olympum:
Aonijs dant thura deis, cœloq́ fruuntur
Propitio, ac Musas uero amplectuntur honore.
Quòd si alia Reges nec haberent laude Camœnas,
Inferrent alijs nec honesta salaria dextris,
Quàm uulgus consueuit, inops rectiq́ boniq́,
Cuiq́ etiam officijs non æqua rependere mos est:
Iam neq́ ciuili redimitus flore uireret
Phœbus, & ingrato sua lumina panderet orbi.
Regibus ingenio par est Respublica, uel re
Penè etiam maior: si qua fortaßis honestæ
Pacis amans diuina operum monumenta quieti
Consecrat, ac lætis tribuit uera ocia Musis.
Hac nihil in terris, quod maius dicere poßis
Esse putes: tantum est animi, tantumq́ salutis
Consilijq́ boni: quo lucra domestica, quoq́
Nomen, & æternis constet sua fama Camœnis.
Optandum est florere bonos, qui numina cœli
Prima colunt, feßisq́ ferunt solatia rebus:
Hisq́ adeò eueniant, quæcunq́ optata modestis
Profuerint. sit fas ingrato tristia mundo
Accidere: ingenuis ubi præmia nulla Poetis
Reddita, cœlestes faciunt lugere Camœnas.

COLLOQVIVM VII.

Ingenio magnos uiuere.

TYBRIS. GVDIVS.

T. Diuino primùm cum meme inſcripſit honori,
Et Latijs iuſſit mea flumina Iuppiter aruis
Voluier: oppoſito tete mihi limite Gudi
Intulit, ac clara Cimbrorum ſede locauit.
Me latus Italiæ rigidos quod ſpectat in Afros
Euomit Heſperijs exceptum fluctibus: at te
Cherſoneſus habet iam Cimbrica, cuius in ortum
Aduerſo prorſus mihi tendis & æquora uultu.
Italiam medijs terrarum fluctibus orbi
Porrectam Notio, Adriaciq; uolumina ponti
Inter, & Oenotrias Tyrrheni gurgitis undas
Iuppiter extendit, geminisq; obiecit arenis.
Hinc Auſtris ſpectat Siculas ſpirantibus urbes:
Meſſanæq; latus rupesq; ſitusq; Pelori
Et Drepani frontes, & tergora celſa Pachyni.
Tum zephyri incumbunt, calidis ubi Corſica ſpumis
Eximia fundit generoſum uite liquorem:
Et ſua Sardois obiectat limina regnis.
Hinc uidet Eois agitari flatibus undas
Adriacosq; ſinus: Venetis ubi prima colonis
Manſio tuta fuit medio ſuſpenſa profundo:
Et maris urgentes inter firmata procellas,
Auſpicijs Sol alte tuis: ubi dicitur acri
Gurgite in arua means tumidas Padus edere ripas

Et tua ueloci distringere flumina motu.
Hæc Venetùm sedes læto iam numine pridem
Cepta manet: genus unde uirûm, cui maxima uirtus
Consiliumq́; dedit seros florere per annos.
Nam tibi quid studium, quid claros gentis honores,
Quidúe pericla canam? dijs hæc authoribus una
Publica res durat: cuius nunc gloria cœlos
Attigit, ac totum meritis se fudit in orbem.
Quæ bona, sacrarum constans sententia legum
Pœnarumq́; metus & claris præmia factis,
Communisq́; boni studium & concordia, reddunt.
Mox in conspectum latos Aquileia tractus
Obijcit, Istriacis contermina collibus: inde
Tergestum, & uarijs Epidamnus nota periclis.
Græcia succedit, qua fluctibus obuia durat
Iönicis: clauditq́; sinum, Calabresq́; feroces
Aspicit, ac supero miratur Brucia ponto.
Hæc circa Italiam uisuntur plurima. Sed te
Aduerso posuit fatum mihi limite: sæuum
In Boream longos cum Cimbrica littora cursus
Tendant, & uasto properent se tingere ponto.
Tu tamen interea patrijs dilapsus ab aruis
Ingrederis tua regna salum: qua parte nitentes
In latus Eoum Sol explicat aureus ignes.
Nunc uerò primis disiuncti fontibus alto
Mergimur Oceano. quid enim uetat inclyta Nerei
Regna sequi, & tacitis nos cedere uerba sub undis?
Dij sumus, & magno geniti seruamur Olympo.
Tuq́; adeò quæ sit uestrarum gloria rerum,
Et quæ fata refer. tranquillo littora motu

Fluctibus absistunt, molliq́ feruntur arena.
Halcyones ueluti scopulis cum fortè marinis
Expediunt nidos, cessat furor æquoris, & se
Induit in placidos diuina potentia uultus.

G. *Corniger Ausonidum rex & moderator aquarum*
Tybri pater: magno cui militat ordine quicquid
Italicis leni tandem fluit agmine regnis:
Cui natura dedit uario circumdare flexu
Ingentes Latij muros, ingentia rura:
Celsaq́ diuinæ penetrare palatia Romæ.
Sis fœlix faustoq́ feces tua culta meatu:
Et uirides inter saliant tibi flumina ripas.
Te Tiberine Deum sequimur, te uocibus unum
Et tua regna colo. Dij saltem ac æqua dedissent
Numina me uestris ortum regionibus alto
Influere Oceano uitreisq́ illabier undis.
Eximium meritis iam pridem nomen haberem
Præcipuos inter fluuios interq́ beatas
Dictus aquas: cœlo quæ nunc coniuncta, perenni
Flumina luxuriant pulcherrima nomina, laude.
Te tua fata beant monumentaq́ seria Vatum.
Maxima cœlesti quibus est uis aucta fauore
Et dedit æterno Pallas florere triumpho.
Me miserum nasci quòd non mihi contigit illic.
Inclyta diuinis ubi præmia uatibus omnes
Ingenij numeros excultaq́ pectora cogunt
Munus Apollinea redimendum condere Lauro.
Nunc patrijs despectus agris, & plurima circum
Rura uolutatus nullo plaudente pererro:
Et tacitis prorsus dilabor in æquora ripis.

Quanquàm

Quanquàm nec magnis concedam uiribus Arno,
Nec me ueloci superarit Myncius unda:
Myncius æterno cantatus uate Marone:
Ingenio cuius tam subdit Apollo Camœnas,
Quàm dederat nulli similes in pectora Musas.
Hîc igitur supero sinuosum inglorius æuum
Et minimè noto dilabor in æquora cursu:
Quòd me Palladio subuectum nullus honore
Intulerit sacris monumenta per ardua Musis.
Quis Trebiam Lyrimq; citum, fontemq; Timaui,
Et parui Rubiconis aquas (cui plurima sacros
Relligio uultus & noxia littora tendit.)
Aut quis Benacum, Ticinum, Cannasq; cruentas
Nesciat, hesperijs iam cognita nomina regnis?
Aspice Scamandri riuos, Simoentis & undas,
Mæandri flexus, uarijq; ferocia Xanthi
Brachia, lenta uadis & sanguine tincta pelasgo:
Omnia iam toti quæ cognita flumina mundo
Eximijs certè populorum uocibus altè
Extulerint caput, & merita sub laude feruntur.
Ast inhonorato mihi gurgite uita per omnes
Hactenus excedit campos, spacijsq; remotis
Inferor Oceano: neq; me uel nomine quisquàm
Egregio uehit, aut nostros satis aspicit usus.
Siue ego tot frustra produxi stultus alumnos:
Seu caret ingenijs, quæ circum nata feraces
Turba colit ripas & acumine languet inani:
Insita seu nullos in pectora Gloria motus
Suscitat, ut claris aspirent ardua factis:
Præmia diuinis seu desint uatibus. Vt se

Militia nullus crudeli obiecerit ensi:
Cùm precio careat uitæ labor, & sua certæ
Præmia uirtuti cernat sperata negari.
Sic nisi Phœbeios accendat gloria uates,
Et precio crescat Musis honor, omnibus omne
Obsequium numeris, & fila canentia demunt.
Hæc meme ignotum ratio per multa relinquit
Secula: nec claris maiorum fascibus addor.
Vtq; etiam pressat nostros obliuio cursus:
Sic nullo uolui reliquas dat honore sorores,
Elabiq; amnes: quorum uaga flumina longis
Mæandri poterint ceu flexibus æqua uideri.
Nam tibi de multis referam si paucula, uastus
Debuit an tali latuisse uolumine Skernus,
Hesperijs illapsus aquis pontoq; furenti?
Voluitur egregio sinuosus gurgite Cloros
Oceano lymphas cumulans: ubi maximus Euro
Intonat assultus circumq; ea littora regnat:
Quà ratibus tristes Lithokrogius obijcit undas,
Et procul in uastas procurrit durus arenas.
Nec minor incertos extendit Trudzius amnes:
Et latè campos circumq; uagatus & arua,
Non exquisito se prodit nascier ortu:
Ignarosq; loci fallit. Tum fluctibus Antza
Haud exploratis, nec origine cognitus omnes
Euariat flexus obscuraq; littora pandit:
Et plures simulat sinuosis cursibus amnes.
Quidúe humiles Vetlæ ripas, quid flumina dicam,
Aërios inter labentia flumina montes?
Decliuem sortitus humum pulcherrimus undis

Hinc

Hinc atq; hinc uiridi frondentes littore syluas
Aspicit, ac molli prætexit gramine ripas.
Hîc sacer Aonijs poterat locus esse Camœnis
Oreadumq; Choro: Dryades habitare uenustas
Dixeris, aut dulci lætantes gurgite Nymphas.
Vsq; adeò campis diuinum Phœbus odorem
Diuinasq; auras & amœnum sparsit honorem.
Tum uerò si quis dulci prata obuia Vetlæ
Desuper aspiciat celsis è montibus, alti
Cernere se mensam Solis putet: una uetustis
Quæ res nota uiris, multorum maxima sæpè
Perculit ingenia, ac sabulum lustrare coegit.
Labitur haud magno subnixus Fuldula riuo,
Et spacijs errat multum distantibus: undis
Dum molitus iter pelago succedit Eoo.
Quis Ringum, Brauiumq; lacus nescire feraces
Debeat? ingenti pandunt se ea littora fructu:
Et uario cautas illectant fœnore gentes.
Sed quid ego hæc memori nequicquàm mente reuoluo?
Quidúe sequor tot sparsa solo, tot mersa profundo
Numina? non si me tot guttura docta bearent,
Quot circum faciles Euro uoluuntur arenæ:
Omnia Cimbriacæ comprendere flumina terræ,
Nec poteram ueris inscribere laudibus amnes.
Vnus ab ingenti circundatus aggere uastum
Explicat in præceps uterum Lacus: omnibus unus
Anteferendus aquis: uario quas Cimbrica tellus
Vbere læta fouet cursuq; sub æquora mittit.
Eximias Lacus auctus opes Kolingicus: acri
Cui natura dedit tumidos distringere fluctus,

Et medias inter diffundere brachia cannas.
Hic geminum littus uicinaq; prædia cingens,
Plurimus obliquo se gurgite promouet, altas
Interea spectat dum latior undiq; syluas:
Et iacit herbosos inter sua flumina colles.
Ad Boream Notiosq; habitant ditißima regna,
Innumeræq; uirûm turbæ: quibus omnibus una
Cura manet, faciles aptare in aratra Iuuencos,
Et rigidam forti proscindere uomere terram.
Piscibus exundat lacus, & sua commoda miro
Explicat accessu: quæ cum sint grata lucello
Haud tenui uigiles cumulantq; beantq; colonos.
Quidúe ego commemorem Lucios, Percasq; rubentes:
Quid Prasinos Tincasq;? genus tute omne natantum
Squammigeriq; gregis, quodcunq; in flumina diues
Immisit natura, potes cepisse uideri
Retibus: ac gratos traxisse in fercula pisces.
Non hîc horribili sternit sata læta boatu
Aeolus effracto uentorum carcere: mollis
Incumbit, iustoq; mouet spiramine lymphas,
Atq; aperit placidis æquatos usibus utres.
Rara equidem uel sæua lues, uel noxia pestis
Hæc circum uitrei grassatur littora regni:
Tempora sed uicibus certis aptata, parumper
Euariant: solitosq; ferunt in semina motus.
Hîc statio longè est niueo gratißima Cygno
Alitibusq; pijs: meritum cui Phœbus honorem
Hunc dedit, ut grato uocis modulamine uincat:
Cimbriacisq; ferat primus sacra nomina Musis.
Nullus in orbe locus Kolingica littora gratis

Vincit aquis: ubi Castalides uel figere cultas
Posse domos scires, uel non spreuisse putares.
Hîc succincta latus placido Fæuelia tractu
Inguorsdorppensis spectat noua culmina uillæ,
Quà læto surget mihi Vates numine: firmis,
Qui mea, qui patriæ placidißima regna Camœnis
Inferet, ac toti pandat mea nomina mundo.
Dij dent sarta meo sint semper ut omnia Vati:
Excellatq́ animis, & spe sua commoda firmet:
Sitq́ tibi sacer usq́ deo. tu Tybri feracis
Ingenij numeros, & pectora iusta corones.
Sed mea me retrahit miserum fortuna: uagorq́
Longius, ac tenui propellor in æquora fructu,
Ignoto lateam cum nomine gentibus. Aut quis
Littoribus sparsas hinc atq́ hinc dixerit urbes,
Quà Chersonesus circumflua mœnia ponto
Iungit, & impulsas uento remoratur arenas?
An quia tu Latijs pulcherrima mœnia regnis
Diuidis, ac ualdè muratas aspicis urbes:
Iccircò credas omni mea prædia cultu
Destitui, aut prorsus mihi desolata uideri?
Multæ urbes, multæq́ arces atq́ oppida multa
Littus utrunq́ colunt: quorum mihi nomina fas sit
Dicere, & ingentes conferre in carmina muros.
Primus Arhusiacam mihi deferat angulus urbem,
Primæuæ Virtutis opus: Helnesia contra
Littora, squammigeros captura ubi sedula pisces
Colligit, ac leuibus defert quæsita carinis:
Immittitq́ foro, pretioq́ inscribit inani.
Hinc notijs plaudunt Horsnensia culmina uentis:

Hinc Vetlæ campus Lupulis succinctus, & acres
In sua lucra uiros excultaq; pectora gignit.
Aut quis Koldingum teneram non nouerit urbem?
Qua non ingenuis populorum moribus ulla
Vel florere magis, uel dicier oppida possunt.
Artibus excreuit magnis: cum magna polito
Artificum studijs cessit reuerentia ferro.
Hîc Vapennensi colitur dea Pallas in æde,
Aucta manus iaculis & terso cuspide dextras:
Qua spectante leues accedit splendor in enses,
Cultrorumq; acies rutilum limatur ad ignem.
Nec tamen ista meo laus est æquanda poetæ:
Qui Koldingiaco placidissimus accolit amni:
Et sua rura beat, clarisq; laboribus ardet:
Ingenio celer, ac patrio sermone disertus,
Adscriptusq; dijs. cui, si quos Rythmus honores
Conciliet generi diuina in præmia nostro:
Prima Paludano ducantur præmia nostro.
Mox mihi Riparum succedat gloria. Ripas
Hunc dixere locum ueteres, ubi plurimus urbi
Postea creuit honos, mansitq; è nomine nomen:
Oceani ripis quòd structa tumentibus esset:
Et uicina salo funestos sæpè labores
Sentiat, ac refluo metuat sibi tristia ponto.
Tum mihi Viburgum meritis referatur honestis:
Quæ quamuis humili nunc urbs coniuncta Myricæ
Non ita splendorum numeros attingere possit:
Egregijs tamen aucta bonis, sua rura lacusq;
Prædicat, ac media ceu gaudens sorte moratur.
Quis memoret quanto Randrusia diues honori

Aspirare

Aſpirare poteſt, ſua ſi bona norit: & omnes
Intendat neruos ſeq́ in ſua commoda firmet?
Huic ego præcipuam, cum mœnia rado, ſalutem
Attulerim: curſuq́ beem: ripiſq́ ſecundis
Alludam, magnos dum noſtra ſub oppida fructus
Ingeram & æterno cumulem mea munera curſu.
Inde ego præcipitans lapſum feror, æquora donec
Et primas ſubeam motu propulſus arenas.
Interea dum me fluctus rapit, inde ſiniſtram
Proſpicit Ourgardum, campiſq́ feracibus adſtat
Vertice multiplici cultum: cui plena uenuſtos
Copia Lyckei & gratos adiecit honores,
Exuberans. hinc littoribus ſe maxima dextris
Tecta Stenhaltinos inter clariſſima muros
Expediunt: ubi priſca bonis habitatio ſemper
Grata feraxq́ fuit: cum uel ſua rura ſagaci
Confirmant aſſerta manu: uel plurima genti
Officia intulerint, & amant uirtute probari
Biornones: ueteri ſoboleſq́ & certa parenti
Linea: cui lato Rugſonia fertilis aruo
Haud tenues ſoluit patrio pro more Medimnos.
Inde iter Alburgum, fœlix ubi Lymicus altas
Spectat utrinq́ plagas, geminoq́ è littore regnat.
Vltima Cimbriacæ concedit portio terræ
In Boream: miſeris ubi Scaga laborat arenis,
Et ſibi ſquammigeros bimari legit æquore piſces.
Cui latus oppoſito Nortuegia limite rupes
Obijcit aërias: medijs ubi tractibus alto
Oceanus noſtrum ſe gurgite fundit in orbem:
Cimbriacumq́ ſinum concluſaq́ & æquora gignit.

At Cherſoneſi pars altera uergit in Auſtrum
Et notijs multum ſua commoda flatibus auget.
Germanos imitata ſonos, ubi plurima lætas
Pectoris humani ſolertia condidit urbes.
Multa autem toto circumiacet Inſula ponto:
Quæ tenui plerunq; freto diuulſa, tumentes
Oceani fluctus & acerbas ſuſtinet iras.
Quis ſale perfuſam Leſſum, quis Anhaldica neſcit
Littora, quis magnis agitatam motibus Helmam
Aut teretes Alſæ non nouerit incola ripas?
Sed quorſum feror? hæc noſtri uetus una doloris
Cauſa fuit, magnis plerunq; hac rura tenebris
Mergier, at nullis celebrarier oppida Muſis.
Te uerò ſemper fœlicem Tybri putaui,
Cui fortuna fuit gratis ſuccreſcere ripis,
Et ueterum monumenta ſequi: quibus omnis in unum
Incubuit natura bonum: clareſcere factis
Fortibus, & meritis ea facta dicare Camœnis.
Nos aliæ uerſant ſortes. fluit altus in æquor
Gudius, & nullos è curſibus auget honores.
T. *Deſine tam triſti percellere pectora queſtu,*
Et tua fata cape. non omnis in omnia ſemper
Alueus arua fluit. res eſt comperta uaganti
Cedere nonnunquam conſueta uolumina riuo,
Mutariq; ſitus, alioq; ſub æquora lapſu
Impelli fluuios leuibusq; recondier undis.
Sic aliàs aliud gignit fortuna. Vetuſtas
Extulit ingenio noſtras gratiſſima ripas
Et florere ſacris uoluit mea regna Camœnis:
Cum fatum cœlo ductum foret: unus Olympo

Iuppiter

Iuppiter hanc sortem diuisaq; tempora uoluit.
Nunc fortassè tuos etiam noua sidera flexus
Ingenijs subdent: teq; hæc iniuria tandem
Deseret, ac sero potes inclarescere scripto.
Viuitur ingenio tantum. non arma, nec enses,
Non latè fusis Victoria gentibus, auri
Massa, nec incerta memorandi laude triumphi
Imperijue decus celsæue palatia Romæ,
Vindicat interitu facti genus. Vnica castis
Res ea diuino cessit Iouis ore Camœnis.
Hectora quis sciret, qui non & sciret Homerum
Ingenio cuius non tantum uiuit Achilles,
Sed currus, sed equi, sed Pelias hasta secundo
Maiorum certè uincit sua tempora plausu.
Nemo equidem eximio uatum fraudatus honore
Ingenijq; bonis, claræ est uirtutis adeptus
Præmia: quantumuis uel fortia facta, Deorum
Aemula perfecit, uel magnos uincere posset
Aut æquare uiros, fascesq; inscribere facto.
Hàciter æternis constrauit honoribus aula
Ista Deûm. cœlum ingenio Solisq; meatus
Supposuit Pallas, uera & dat laudat potiri
Et procul in seros mittit sua dona Nepotes.
Magna equidem sacros premeret caligo labores
Et tenebris mundus cæcaq; fatisceret umbra:
Aurea Castalides si non & lumina Musæ
Barbariem oppugnent: aut si non cœlica tantam
Ipsa quidem per se seruarent numina lucem.
Non hæc humanis consistit uiribus: acre
In Musas certamen alit stupidissimus orbis

Profligatq; deas, mergitq; ea culta tenebris:
Ni Deus & magni non uicta potentia cœli
Impediant tantos magna uirtute furores.
Vsq; adeò minimum sapiunt mortalia. quà se
Exitio inuoluant, mirum est qua mente quibusq;
Artibus excellunt. Ast quà uirtutibus instent,
Et sua diuinis adiungant commoda rebus:
Hic equidem cæcisq; oculis, & pectore cæco
Omnia mensurant. nihil est suasisse benignè:
Desipiunt prorsus, nec se monitoribus addunt.
Iuppiter ipse igitur Musas sustentat: & illas
Vir bonus ingenuo statuit sibi more colendas:
Quòd sanè ingenijs submittant secula fasces,
Et uatum studijs applaudant sidera. nec te
Præteritum deinceps neglectaúe rura querare,
Ignotosq; bonis te ferre sub æquora cursus.
Id saltem moneas, cum sis Deus: accola ripis
Vt sua diuinæ coniungat uota Mineruæ:
Et Vates colat, ac sacris ferat aurea Musis
Præmia: nec fœdo laceret noua dona labello.
Optima res homini est aut nunquàm nascier: aut si
Nascier, hanc equidem florenti è carmine laudem
Ducere: ut è ueris postquam uirtutibus æuum
Auxerit, æternis sit pars & fama Camœnis.

Hæc super Arboribus Fluuijsq; ferisq; uagisq;
Alitibus cecini: duris quo tempore bellis
Inuisas Fridericus opes, & culmina regni

Sectatur fugientis: ubi omnes Suecia uires
Viribus opposuit studiumq́ eludere certat.
Colloquijs equidem tum pectora talibus, & me
Mulcebam dictis, quæ mutua fundere possent
Aut fluuij, aut stirpes, aut grato animantia sensu.
Cum mihi decursum properarit terminus æuum,
In cineresq́ dabit resolutos corporis artus:
Parte tamen meliore mei coniunctus Olympo
Aspiciam nostri florere palatia regni.
Tum uerò, si quid perituro restet ab orbe,
Diuinos inter referat me fama Poetas,
Nostraq́ perpetuo monumenta inscribat honori.

ΤΕΛΟΣ.

BASILEAE, EX OFFI-
CINA OPORINIANA, ANNO SA-
lutis humanæ M. D. LXXIII.
Mense Februario.

